

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

56. aastakäik

15. jaanuar 2013

<u>Teatis nr</u>	Sisukord	Lehekülg
	I <i>Resolutsioonid, soovitused ja arvamused</i>	
	RESOLUTSIOONID	
	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee	
	Täiskogu 484. istungjärk 14. ja 15. novembril 2012	
2013/C 11/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee resolutsioon „Rohkem Euroopat”	1
	ARVAMUSED	
	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee	
	Täiskogu 484. istungjärk 14. ja 15. novembril 2012	
2013/C 11/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tarbijajühenduste osalemine ühtse turu loomises ja selle toimimises” (omalgatuslik arvamus)	3
2013/C 11/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Põhimõtted, menetlused ja meetmed Lissaboni lepingu artikli 11 lõigete 1 ja 2 rakendamiseks” (omalgatuslik arvamus)	8

<u>Teatis nr</u>	Sisukord (jätkub)	Lehekül
2013/C 11/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Eakate panus ja kaasatus ühiskonda” (omaalgatuslik arvamus)	16
2013/C 11/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Romade sotsiaalse emantsipatsiooni ja integratsiooni edendamine Euroopas” (täiendav arvamus)	21

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

Täiskogu 484. istungjärk 14. ja 15. novembril 2012

2013/C 11/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus eemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) vautšerite käsitlemise osas” COM(2012) 206 <i>final</i> – 2012/0102(CNS)	27
2013/C 11/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) seoses käibemaksupettuste vastase kiirreageerimismehhanismiga” COM(2012) 428 <i>final</i> – 2012/0205 (CNS)	31
2013/C 11/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1093/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Pangandusjärelevalve), seoses selle koostoimiga nõukogu määrusega (EL) nr .../..., millega antakse Euroopa Keskpangale eriuülesanded seoses krediitiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga” COM(2012) 512 <i>final</i> – 2012/0244 (COD) ning „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule: tegevuskava pangandusliidu poole liikumiseks” COM(2012) 510 <i>final</i>	34
2013/C 11/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Roheline raamat „Varipangandus”” COM(2012) 102 <i>final</i>	39
2013/C 11/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „E-hangete strateegia”” COM(2012) 179 <i>final</i>	44
2013/C 11/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi riigiabi ajakohastamine”” COM(2012) 209 <i>final</i>	49
2013/C 11/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa tarbijakaitse tegevuskava – suurem usaldus ja kiirem kasv”” COM(2012) 225 <i>final</i>	54

I

(Resolutsioonid, soovitusel ja arvamused)

RESOLUTSIOONID

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 484. ISTUNGJÄRK 14. JA 15. NOVEMBRIL 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee resolutsioon „Rohkem Euroopat”

(2013/C 11/01)

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 14.-15. novembri 2012. aasta istungjärgul (15. novembri koosolekul) vastu käesoleva resolutsiooni. Poolt hääletas 187, vastu hääletas 28, erapooletuks jäi 28 liiget.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et käimasoleva kriisi taustal peab Euroopa Liit **taastama usalduse** dünaamilisse **majanduskasvu mudelisse** ja **ELi otsustusprotsessi legitiimsusse**. Me peame rajama **tugeva, jätkusuutliku, sotsiaalse** ja konkurentsivõimelise Euroopa.

Seetõttu kutsub komitee üles:

võimaluse osaleda täielikult ELi ülesehitamisel. Sel eesmärgil tuleks viivitamata rakendada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 11 sätteid osalusdemokraatia samba kohta;

— edendada ideed „**rohkem Euroopat**”, mille osad üksteist toetavad, ning mis oleks tugevam üksikute osade kogumist. Süge pilt, mille kohaselt Euroopale on omased ranged kokkuhoiumeetmed, sotsiaalne taandareng ja vaesus, tuleb kustutada. Rahaliidule peab nüüd järgnema poliitiline liit, mis hõlmab sidusat majandus-, finants-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitikat, mis teenib kodanike huve. **ELi eelarvet** tuleb kujundada selliselt, et pakutaks õigeid stiimuleid konkurentsivõime, majanduskasvu ja tööhõive suurendamiseks. ELi eelarvet tuleb tugevdada ja toetada omavahendite mehhanismidega, ühise ühtekuuluvuspoliitikaga, milles kaasatakse aktiivselt kodanikuühiskonna, antakse Euroopa Investeerimispannale rohkem õigust sekkuda. Seega kutsub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee riigipäid ja valitsusjuhte üles, tagama panuse, mis vastab Euroopa 22. ja 23. novembril toimuva tippkohtumise ülesannetele.

— **kaasama kodanikuühiskonda** ELi poliitika ja otsuste kujundamise protsessi. See on esmatähtis vahend mitte ainult ELi institutsioonide ja tegevuse demokraatliku õiguspärasuse tugevdamisel, vaid ka ühise arusaama kujundamisel Euroopa eksistentsi eesmärgi ja arengusuuna kohta. Samuti selleks, et taastada usaldus ELi projekti vastu, tagades kodanikele

— lisama riikide reformikavadesse jätkusuutlikud investeringud oskuste arendamise, infrastruktuuri, sotsiaalmajandusse, teenustesse ja kaupadesse, mida rakendada **sotsiaalse investeerimispakti** vormis ning millega kaasneks **Euroopa majanduse elavdamise meetmepakett**, milles keskendutakse tõeliste töökohtade loomisele ja mis on kooskõlas riikide arengukavadega. Ainult sel moel on võimalik tagada strateegia „Euroopa 2020” õnnestumine. **Investeeringud kliimasõbralikku energiatootmisse ja tööstusesse** aitaksid koos rohelise majanduse loomisega lahendada pikaajalisi kliimamuutuste probleeme ja tagada säästev areng;

— innustama võlgade stabiliseerimise meetmeid eurotsoonis ja majanduse elavdamise meetmeid kogu Euroopa Liidus. Tuleks innustada Euroopa Keskpanka rakendama oma programmi sel kujul, nagu keskpanka president selle välja kuulutas, ning nende eurovõlakirjade ostmist, mille eesmärk on stabiliseerida eurotsooni laenuitingimusi. Seejuures tuleb programmi ellu viia muidugi keskpanka volitustest kinni pidades. Keskpanka tuleks samuti innustada väljastama projektivõlakirju majanduskasvu toetamiseks. Komitee tervitab 11 liikmesriigi otsust kehtestada finantstehingute

- maks. Sellega seoses kutsub EL üles kahekordistama ponnistusi läbipaistvuse suurendamiseks ning varimajandusega, maksupettustega, maksudest kõrvalehoidumisega ja korruptsiooniga võitlemiseks nii Euroopa Liidus kui väljaspool seda. Eurotsooni tegevus peaks jääma avatuks sellega ühineda soovivatele liikmesriikidele;
- looma **fiskaal-, pangandus- ja finantsliidu**, mis on **majandus- ja rahaliidu** loogilised toetussambad. Nende meetmete ettevalmistamine nõuab **sotsiaalset dialoogi** ja **dialoogi organiseeritud kodanikuühiskonnaga**;
  - toetama VKEsid majanduskasvu taastamisel, juhindudes väikeettevõtlusalgatuses „Small Business Act”. Kogu ühtse turu potentsiaal tuleb vabastada, kasutades muuhulgas **teenusteturu** avamist ja **sotsiaalmajanduse** osatähtsust. Põhjendamatu halduskoormus tuleks kõrvaldada ning lihtsustada VKEde juurdepääsu teabele, uuele digitaalsele tehnoloogiale, rahastamisvahenditele, laenuvõimalustele, kapitali-, töö- ja tehnoloogiaturgudele, ELi finantsinstrumentidele ja VKEdele ja ettevõtjatele mõeldud laenuagatistele;
  - pidama kinni **tarbijate kaitsest ja õigustest**, eelkõige ebasoodsaimas olukorras olevate isikute puhul, kes satuvad ülemäärase võlgnevuse, ebakindluse, äärmusliku vaesuse ja tõrjutuse olukorda;
  - looma lõpuks ometi tõelise tööturu, mis võimaldab liikuvust ja kus eksperte kasutatakse seal, kus nende pädevusi vaja läheb. **Ühtse tööturu lõpuleviimine** peab moodustama ühe osa strateegia „Euroopa 2020” elluviimisest;
  - **tagama võimalused meie noortele**. Komitee jätkab Euroopa Liidu innustamist Euroopa teadus- ja uuendustegevuse edendamisel, Euroopa haridussüsteemidesse rohkem investeerimisel ja vajalike ressursside säilitamisel, et rahastada ja tugevdada selliseid noorte liikuvust edendavaid programme nagu Erasmus. Komitee kutsub komisjoni üles võtma tagasi ELi eelarve ettepaneku, kui liikmesriigid, kes räägivad pidevalt investeringutest ja majanduskasvust ei toeta ELi eelarvet ja mitmeaastast finantsraamistikku, mis soodustaks investeringuid tulevikku. Vaja on meetmeid VKEde toetamiseks, et nad saaksid palgata noori töötajaid, kes on töötud ja kellel ei pruugi olla kogemusi;
  - **tugevdama Euroopa majanduse konkurentsivõimet** uuendustegevuse ning teadus- ja arendustegevuse stabiilse rahastamise, VKEde ning mikroettevõtete spetsiaalse toetamise ja nende töötajate erikoolituse, investeringuid toetava poliitika, turgude juurdepääsu ja halduskoormuse vähendamise abil. See võimaldaks ka lihtsamini taaskäivitada Euroopa tööstust, mis on oluline majanduskasvu ja tööhõive allikas;
  - looma asjakohast õiguskeskkonda, mille juhtimine ja austamine ei too endaga kaasa asjatuid kulusid. Majanduse valdkonna õigusaktid peaksid olema selged, õiglased ja proportsionaalsed. Siinkohal on tegemist ühe aspektiga, mis mõjutab igat ettevõtet ja eelkõige igat VKEd;
  - tegema erilisi ponnistusi selleks, et ELi käsitletaks **aktiivse globaalse partnerina**. Siinkohal on sama oluline ka **rahvusvaheline kaubanduspoliitika**, mis peaks edendama ELi väärtusi **säästva arengu** ja kodanikuühiskonna kaasamise toetuseks, luues sh **kodanikuühiskonna organeid, kelle ülesanne on jälgida kaubanduslepingute rakendamist**;
  - tagama soolise tasakaalu, kohaldades **naiste ja meeste võrdõiguslikkuse** õigusakte ning võrdsete võimaluste põhimõtet. Meeste ja naiste vaheline palgalõhe sama töö eest on 17 %, lisaks on kriis kõige enam mõjutanud naisi ja lapsi.

Brüssel, 15. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 484. ISTUNGJÄRK 14. JA 15. NOVEMBRIL 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tarbijäühenduste osalemine ühtse turu loomises ja selle toimimises” (omaalgatuslik arvamus)

(2013/C 11/02)

Raportöör: **Bernardo Hernández BATALER**

19. jaanuaril 2012. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal:

„Tarbijäühenduste osalemine ühtse turu loomisel ja selle toimimises”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 30. augustil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (14. novembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 141, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 5 komitee liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Praeguses olukorras, kus tundub vähetõenäoline pöörduda lähiajal tagasi minevikus nähtud majanduskasvu tasemete juurde, on esmatähtis asetada tarbija ELi majandus- ja rahanduspoliitika keskmesse kooskõlas komisjoni teatisega „Euroopa 2020. aastal: aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia”. Sõltumatutel ja tugevatel tarbijaorganisatsioonidel on eriti tähtis roll turul. Nende kasutusse tuleb anda vajalikud inim-, materiaalsed ja tehnilised ressursid, et nad suudaksid täita oma osa ehk kaitsta tarbijate õigusi ja huvisid.

1.2 Tarbijate õigus oma huvide kaitseks ühineda on esmases õiguses tunnustatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 169, milles tunnustatakse õiguslikult ELi tasandil, et tarbijaorganisatsioonidel on asendamatu osa ELi ühtse turu usaldusväärse ja arengu tagajana.

1.3 Ilma et see piiraks subsidiaarsuse põhimõtte kohaldamist, kutsub komitee komisjoni üles võtma initsiatiivi, et anda tarbijaorganisatsioonidele teatavad miinimumõigused, rõhutades eelkõige nende õigust, et nendega konsulteeritakse ja nende seisukohti võetakse arvesse nende esindajate kaudu, tarbijate õiguste ja huvide õiguslikku ja/või haldusalast määratlemist eelnevate arutelude ja konsulteerimise kaudu meetmete kohta,

mis mõjutavad liikmesriikide ja ELi tasandil õiguslikult kaitstud õigusi ja huvisid, ning õigust osaleda üldist majandushuvi pakkuvate teenuste reguleerimises.

1.4 Asjaolu, et üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutajatel on kõnealuste teenuste puhul sama tarbijabaas, mis hõlmab ka paljusid ebasoodsas olukorras tarbijaid, nõuab see iga turu (gaas, vesi, elektrienergia jne) eripärasuste hoolikat arvessevõtmist, unustamata tervikliku lähenemise vajadust kõigile kõnealustele teenustele, arvestades mõju, mida nad tervikuna võivad avaldada perede elukvaliteedile ja eelarvele. Mõlemas küsimuses on tarbijaorganisatsioonidel eriti suur pädevus. Puudulike teenustega tegelemiseks tuleks luua süsteem, mis oleks sarnane toodete jaoks olemasolevaga (RAPEX), et tarbijaorganisatsioonid saaksid oma võrgustike abil hoiatada tarbijaid kõnealuste teenuste eest.

1.5 Valitsevad suured erinevused juurdepääsus teabele ja teadmistele üldist majandushuvi pakkuvate teenuste turgude toimimisest, hindade, väärtuste ja nende elementide kujundamise struktuurist, mis tingivad juurdepääsu võrkudele, ning sellest, kuidas nad mõjutavad tarbijaid. Reguleerimine on äärmiselt tehniline ja keerukas küsimus, ent pakub vaieldamatult olulist huvi nii tarbijate kui ka neid esindavate organisatsioonide jaoks.

1.6 Üldjuhul kogeavad tarbijad raskusi pigem teenuste kui toodete võrdlemisel. See võrdlemine kujutab endast erakordselt keerukat ülesannet üldist majandushuvi pakkuvate teenuste puhul. Viimaste puhul ei ole mitte ainult lepingute sätteid äärmiselt erinevad, näiteks võib tuua tariifikujunduse meetodi, vaid reguleerivatel asutustel tuleb ka piisavalt hästi selgitada teenuste väliste elementide lisamist, arutada neid tarbijate huve esindavate organisatsioonidega ja need peavad olema arusaadavad tarbijatele.

1.7 Komitee arvates peaks komisjon ergutama liikmesriiki ja riiklikke reguleerivaid asutusi edendama läbipaistvust, teavitamist ja otsuste tegemist, julgustades mängus olevate huvide – pakkumine/nõudlus (reguleeritud majandussektorid ja tarbijad) – üle arutlemist ja toetades positiivset diskrimineerimist tarbijate huve esindavate organisatsioonide kasuks, et viimased saaksid ettevõtjatega võrdsetel alustel osaleda aruteluforumites ja reguleeriva asutuse nõuandvates organites, et tagada tarbijaorganisatsioonide ja seega tarbijate endi mõjuvõimu suurenemine.

2. Sissejuhatus

2.1 Organiseeritud kodanikuühiskonda esindava Euroopa organina soovib Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee käesoleva omaalgatusliku arvamusega rõhutada vajadust läheneda siseturule inimkeskselt ja kaitsta majanduslikku demokraatiat ⁽¹⁾ kõige sellest tulenevaga, eeskätt seoses konsulteerimise, osalemise ja läbipaistvusega otsuste tegemise protsessi selles osas, mis puudutab üldhuviteenuste reguleerimist, juurdepääsu teabele ja võimalust osaleda, tarbijatega konsulteerimist ja nende esindatust üldist majandushuvi pakkuvate teenuste, sh ka finantsiteenuste reguleerimises.

2.2 Kooskõlas komisjoni teatisega „Euroopa 2020. aastal: aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia”, mille eesmärk on asetada tarbijad ühtse turu keskmesse, et nad saaksid täiel määral kasutada oma õigusi, peavad tarbijad saama toetuda oma üleriigilistele ja üleeuroopalistele organisatsioonidele, kes neid kaitsevad ja kellel peavad olema tarbijate kaitseks vajalikud vahendid, teadmised ja instrumentid. Sellega seoses tasub meelde tuletada, et konkurentsimoontusteta siseturu tagamisele suunatud eeskirjade lõppeesmärk on tarbijate heaolu suurendamine ⁽²⁾.

2.3 Komitee nendib, et praeguses olukorras on esmatähtis asetada tarbimine ELi poliitika ja ühtse turu väljakujundamise keskmesse. Selleks on määrava tähtsusega, et tarbijaorganisatsioonid oleksid sõltumatud ja tugevad. Komitee on varem märkinud, et majandusliku tasakaalu säilitamine eeldab, et kõnealused organisatsioonid oleksid võimelised täitma täiel määral

oma osa tasakaalustava jõuna turul, ning on muu seas komisjonil soovitanud suurendada oluliselt nende rahastamist, et nad saaksid kasutusele võtta vajalikud erivahendid ⁽³⁾.

2.4 Komitee rõhutab ja tunnustab tööka, et liikmesriikide vahel valitsev mitmekesisus kajastub ka selles, millisena nähakse tarbijaorganisatsioonide rolli, milline on nende töökorraldus, millised on nende käsutuses olevad vahendid, teave ja eksperdi-teadmised ning millise esindatuse nad peavad tagama. Kuigi on olemas Euroopa tasandi organisatsioonid (nt BEUC ja ANEC), leiab komitee, et arvestades riikide tarbijaorganisatsioonide osatähtsust tarbijate ja ühtse turu seisukohast, peab nende probleemidele lahenduste leidmisega tegelema ELi tasandil.

Samuti on komitee seisukohal, et ettevõtjate ja tarbijate esindusorganisatsioonide vahelise koostööd tuleks soodustada eelistatud dialoogi vormina, mis aitab leida senisest tasakaalustatumaid lahendusi turu arendamiseks. Komitee toetab riikide ja ELi tasandil tegutsevaid, sama eesmärki taotlemaid foorumeid.

3. Euroopa tarbijad – üleriigilised esindusorganisatsioonid

3.1 ELi institutsioonid on laialdaselt tunnistanud tarbijate usalduse olulisust ühtse turu rakendamise jaoks. Õigust olla esindatud ja konsulteeritud on selgesõnaliselt tunnustatud esimese tarbijakaitsepoliitika programmi vastuvõtmisest saadik 1975. aastal ⁽⁴⁾, mille kaudu liikmesriigid kinnitasid oma kindlameelsust suurendada tarbijate kasuks tehtavaid jõupingutusi. Järgnenud programmides kinnitati kõnealuseid eesmärke ja õigusi ning kiideti heaks strateegilised tarbijakaitse kavad, milles nähakse ette tarbijaorganisatsioonide asjakohane kaasamine ELi poliitikasse nii sisulises kui menetluslikus plaanis.

3.2 Kõnealustes erinevates programmides ja kavades nähti ette, et tarbijatele ja nende esindajatele tuleks tagada suutlikkus ja vajalikud ressursid, mis võimaldavad neil kaitsta oma huvisid samadel tingimustel turu ülejäänud osapooltega, mis eeldas organisatsioonide ELi poliitika väljatöötamises osalemise mehhanismide läbivaatamist.

3.3 Sellegipoolest kadus kehtivast strateegilisest kavast ⁽⁵⁾ ära tarbijaiühenduste tugevdamine ELi tasandil kui tarbijapoliitika peamine eesmärk, asendades selle keskendumisega tarbijate liikumise tugevdamisele liikmesriikide sees. Kahjuks ei ole seni ELi tasandil antud mingisugust hinnangut kõnealustes kavades tarbijate kaasamise osas seatud eesmärkide saavutamisele.

⁽¹⁾ ELT C 175, 28.7.2009, lk 20.

⁽²⁾ Esimese astme kohtu (viienda koja) 7. juuni 2006. aasta otsus, Euroopa Kohtu lahendid 2006, lk II-10601.

⁽³⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 89.

⁽⁴⁾ Ühenduse esimene esialgne programm tarbijate kaitsmise ja teavitamise poliitika kujundamiseks, nõukogus heaks kiidetud 14. aprillil 1975.

⁽⁵⁾ COM(2007) 99 final.

3.4 Komisjon, nõukogu ja Euroopa Parlament on viimastel aastatel panustanud tarbijate kui üksikisikute mõjuvõimu suurendamise strateegiasse, lootes niimoodi luua soovitud usaldust siseturu vastu. Kõnealuse strateegia elluviimiseks sidusid nad ühelt poolt tarbijakaitse vallas saavutatu läbivaatamise võimalikult ulatusliku ühtlustamisega tarbijakaitsepoliitika võtmevaldkondades ning teiselt poolt edendasid jõuliselt teooriat keskmisest tarbijast ⁽⁶⁾, kes on piisavalt informeeritud ning mõistlikult tähelepanelik ja arukas üksikisik ⁽⁷⁾. Sellest tuleneb, et seadustes toetatakse eksijäreldusele, teisisõnu ideaalse informeeritud ja teadliku tarbija olemasolule, ent statistikast selgub, et sellist ideaalset tarbijat ei ole olemaski.

3.5 Kätesaadavatest andmetest selgub, et paljud tarbijad ei esine kaugelki mitte sellises aktiivses, informeeritud ja arukas rollis, nagu konkurentsitihe ja innovaatiline turg seda nõuaks. Tegelikult ei tunne enamuse Euroopa tarbijatest ennast piisavalt ei kindla, informeeritu ega kaitstuna ⁽⁸⁾.

3.6 Samas on Euroopas oldud väga ettevaatlikud tarbijate käsitlemisega kollektiivina. Konkreetsed ELi poolt tarbijate esindusorganisatsioonide suhtes võetud meetmete arv on väga piiratud, mistõttu komitee palub komisjonil esitada konkreetne ettepanek ühishagi kohta, mis on kauaoodatud ja äärmiselt oluline instrument tarbijate huvide kaitse seisukohast nii riikide kui ka ELi tasandil.

3.7 Tarbijate õigust oma huvide kaitseks ühineda tunnustatakse aluslepingu artiklis 169. Seega on esmatähtis tunnustada ELi tasandil, et tarbijaid esindavatel organisatsioonidel on ainulaadne ja asendamatu osa ELi ühtse turu usaldusväärsuse ja arengu tagajana. See õigustab teatavate ühiste põhiõiguste ja põhimõtete kinnitamist, piiramata liikmesriikidele autonoomiat oma sisepoliitika määramisel.

3.8 2011. aasta jaanuaris nimetas Euroopa tarbijate nõuanderühm (European Consumer Consultative Group, ECCG) järgmised peamised põhjused, miks on vaja tugevaid tarbijaorganisatioone:

- a) arvukatel ELi tasandil tehtavatel otsustel on otsene mõju tarbijatele liikmesriikide tasandil;
- b) tarbijaiühenduste seisukohti võetakse ELi institutsioonides järjest rohkem arvesse;

⁽⁶⁾ Sai terava kriitika osaliseks komitee arvamustes.

⁽⁷⁾ Euroopa Ühenduste Kohtu 13. jaanuari 2000. aasta kohtuasi C-220/98, Estée Lauder Cosmetics versus Lancaster Group, ning 16. juuni 1998. aasta kohtuasi C-210/96, Gut Springenheide ja Tuský.

⁽⁸⁾ Consumer Empowerment in the EU („Tarbijate mõjuvõimu suurendamine ELis“), SEC(2011) 469 final.

c) tarbijate õigus olla konsulteeritud neid puudutavate poliitika-meetmete väljatöötamisel;

d) ettevõtjate esindajatele ja tarbijate esindajatele otsuste tegemise protsessis kättesaadavad finantsressursid ei ole tasakaalus, milletõttu on organisatsioonide osalemismäär ja nende mõjuvõim väga erinevad ⁽⁹⁾.

Komitee on juba varasemalt väljendanud ja kordab siinkohal oma seisukohta, millistele nõuetele peavad tarbijaiühendused vastama ⁽¹⁰⁾.

3.9 Kui puuduksid tugevad, poliitiliselt ja majanduslikult sõltumatud tarbijaorganisatsioonid, mis aitavad aktiivselt kaasa vabale ja konkurentsirohkele turule, mis nõuavad teabevahetuse läbipaistvust ja seisavad tarbijate individuaalsete ja kollektiivsete huvide kaitse eest, oleks raskem võita Euroopa tarbijate usaldust.

4. Õigus olla konsulteeritud ja osaleda üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid reguleerivates organites

4.1 Tarbijaorganisatsioonid on määrava tähtsusega selleks, et taastada tarbijate usaldus ja kujundada ühtset turgu. Seetõttu kutsub komitee komisjoni üles võtma initsiatiivi tarbijaorganisatsioonidele ühiste miinimumõiguste andmiseks, rõhutades eelkõige nende õigust, et nendega konsulteeritakse ja nende seisukohti võetakse arvesse nende esindajate kaudu, tarbijate õiguste ja huvide õiguslikku ja/või haldusalast määramist eelnevate arutelude ja konsulteerimise kaudu meetmete kohta, mis mõjutavad liikmesriikide ja ELi tasandil õiguslikult kaitstud õigusi ja huvisid, ning õigust osaleda üldist majandushuvi pakkuvate teenuste reguleerimises.

4.2 Kuna käesolevas arvamuses ei ole võimalik käsitleda tarbijaorganisatsioonidele antavate tagatiste kõiki aspekte, soovib komitee esile tuua järgmist:

- a) **õigus osaleda** esindajate kaudu **konsulteerimises ja avaldada arvamust** tarbijate huvide õigusliku ja/või haldusliku määramise küsimustes eelnevate arutelude ja konsulteerimiste abil meetmete kohta, mis mõjutavad liikmesriikide või ELi tasandil õiguslikult kaitstud õigusi või huve;
- b) õigus **osaleda valdkondlike eeskirjade koostamises**, eelkõige **üldhuviteenuste** puhul, mis on kogukondliku elu jaoks esmatähtsad ja mille osas tarbijatel tegelikult puudub valikuvõimalus.

⁽⁹⁾ Euroopa tarbijate nõuanderühma aruanne „Monitoring indicators of the consumer movement“.

⁽¹⁰⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse punkti 3.5: juriidiline isik; kasumisaamise eesmärgi puudumine; tarbijate huvide kaitse ja esindamine põhikirja kirjutatud peamise eesmärgina; demokraatlik sisemine töökorraldus; rahaline sõltumatus; sõltumatus poliitilisest võimust (ELT C 221, 8.9.2005, lk 153).

4.3 Komitee tuletab meelde, et Lissaboni lepingule lisatud protokollis nr 26 üldhuviteenuste kohta ning põhiõiguste harta artiklis 36 rõhutatakse üldhuviteenuste suurt tähtsust ELi jaoks, kes kehtestab neid suunavad põhimõtted. Samuti meenutab komitee, et turg ei saa osutada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid ilma riigi sekkumiseta (või oleks see võimalik üksnes siis, kui kehtiksid teised tingimused kvaliteedi, ohutuse ja juurdepääsetavuse, võrdse kohtlemise ja üldise kättesaadavuse osas). Avaliku teenuse osutamise konkreetne kohustus tekib ülesande andmisel üldhuvi kriteeriumi alusel ning sellega tagatakse ülesande täitmist võimaldavad tingimused ⁽¹¹⁾.

4.4 Traditsiooniliselt osutavad paljusid üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid nagu elektriga, gaasiga ja veega varustamine või kommunikatsiooniteenused riigid, varustusvõrkude omanikud. Kõnealuste küsimustega seoses on sageli arutletud riskide (tervis, ohutus, keskkond), loodusressursside alase riikliku strateegilise poliitika või turgude liberaliseerimise üle, nagu energeetika sektori puhul.

4.5 Tarbija seisukohast puudutavad kesksed küsimused varustuskindluse ja teenustele juurdepääsu tagamist, kusjuures hind on peaaegu ainus tarbija valikut määrav tegur.

Arvestades, et tarbijatel on juba raskem võrrelda teenuseid kui tooteid, muutub kõnealune ülesanne eriti keerukaks, kuna tegemist on lepinguliste sätetega, mida üldjuhul ei selgitata nõuetekohaselt, nt tariifi- ja hinnakujunduse meetod, mis kujutab endast laia valdkonda, hõlmates peale teenuse enda veel arvukaid täiendavaid elemente. Pealegi ei arutleta selle meetodi üle ega tunta seda hästi tarbijate huve esindavates organisatsioonides.

Puudulike teenustega tegelemiseks tuleks luua süsteem, mis oleks sarnane toodete jaoks olemasolevaga (RAPEX), et tarbijaorganisatsioonid saaksid oma võrgustike abil hoiatada tarbijaid kõnealuste teenuste eest.

4.6 Energiaturu vaatluskeskus jagab energiahinnad kolme suurde ossa: esiteks energia, transport ja jaotus (võrgud), teiseks muud maksud ja kolmandaks käibemaks, ning on teinud erinevaid võrdlusi liikmesriikide vahel. Kuigi millegipärast on jäänud määratlemata, millistest konkreetsetest elementidest „muude maksude” osa igas liikmesriigis koosneb, oleks selline selgitus hinda moodustavatest elementidest mõeldav teiste üldist majandushuvi pakkuvate teenuste (vesi, telekommunikatsiooniteenused) puhul, pakkudes seega kasulikku teavet, kui see esitatakse ka teistes sektorites.

4.7 Euroopa Komisjon on teostanud üksikasjalikke uuringuid teatavate üldist majandushuvi pakkuvate teenuste hindade kohta

ja esile toonud energiaturu vaatluskeskusest laekunud andmeid, millest selgub muu hulgas, et

- a) enamikus liikmesriikides jätkatakse hindade reguleerimist kõigi kodumajapidamiste jaoks ja tööstuse tavad, eriti elektriarvete keerukus, raskendavad uute konkurentide sisenemist turule ja tarbijate jaoks elektrivarustaja vahetamist;
- b) tariifid võivad olla oluline täiendav tuluallikas. Tariifid tõusevad, mis kajastub tarbijate tasutavas arves sõltumata sellest, kas tegemist on kodumajapidamise või ettevõttega.

4.8 Vaatamata tõsiasjale, et on olemas palju erinevaid reguleerimisorganeid ja kuigi EL on võtnud meetmeid suurendamiseks nende otsustes läbipaistvust, valitsevad tohutud erinevused tarbijaorganisatsioonide vahel teabele juurdepääsu ja tarbijaorganisatsioonide eriteadmiste osas kõnealuste üldist majandushuvi pakkuvate teenuste turgude toimimisest, eriti kui tegemist on hinnastruktuuri, selles sisalduvate väärtuste või juurdepääsuga võrkudele ning sellega, kuidas need tõigad mõjutavad tarbijaid.

4.9 Komitee arvates peaks komisjon ergutama liikmesriike ja riiklikke reguleerivaid asutusi edendama mitte ainult teabe ja otsuste tegemise protsessi läbipaistvust, vaid ka soodustama tasakaalu loomist mängus olevate huvide vahel – reguleeritud majandussektorid ja tarbijad –, toetades ja teostades positiivset diskrimineerimist tarbijate huve esindavate organisatsioonide kasuks (nt erikoolituste, nõustamise või rahalise toetuse abil).

4.10 Komitee hinnangul oleks tarbijaorganisatsioonide osalemine ettevõtjatega võrdsetel alustel aruteluforumites ja nõuandvates organites konkurentsitiheda turu tingimustes kõige sobivam mehhanism, et anda tarbijaorganisatsioonide käsutusse vahendid tegutsemiseks ja usaldada seega tarbijatele endale suurem mõjuvõim ⁽¹²⁾.

4.11 Komitee on siiski arvamusel, et sellised riskid (alustades sellest, et kõnealused organisatsioonid kaotavad oma sõltumatuse) on teisejärgulise tähtsusega võrreldes sellega, kui oluline on tagada eriteadmiste omandamine keerukates valdkondades, millel on märkimisväärne mõju tarbijate elule, mida saab kaitsta üksnes tarbijate tõhusa esindamise abil.

⁽¹²⁾ Vrd Eurobaromeetri uuringus nr 51.1 (1999) avaldatud andmeid. Küsimusele „Milline järgmistest ülesannetest peaks Teie arvates olema prioriteetne tarbijatühenduste jaoks?” (10 võimalikku vastust, sh „ei tea”) vastati kõige sagedamini (tollase 15 liikmesriigi keskmise): 1. teabe levitamine (26,8 %), 2. nõustamine / praktilise abi pakkumine (25,4 %), 3. tarbijate huvide kaitsmine (19,2 %), 4. tarbijate huvide esindamine (7,3 %).

⁽¹¹⁾ COM(2011) 900 final.

4.12 ELi institutsioonid saavad ja peavad julgustama tarbijaorganisatsioonide osalemist reguleerivates asutustes ja arutelufoorumites, eelkõige tariife ja hindu käsitlevates foorumites⁽¹³⁾, ja seda mitte ainult reguleerimisprotsessi sõltumatuse ja läbipaistvuse märgina – eriti seoses tariifstruktuuriga –, vaid ka panusena kodanikuaktiivsusse ja tarbijaorganisatsioonide tugevdamisse.

4.13 Tõsi küll, kõnealusele küsimusele osutatakse elektrienergia ja gaasi siseturu ühiseeskirju käsitlevates direktiivides⁽¹⁴⁾ järgmiselt: „Säilitades oma iseseisvuse, ilma et see piiraks tema enda eripädevust ning kooskõlas parema õigusliku reguleerimise põhimõtetega, konsulteerib reguleeriv asutus [...] sätestatud ülesannete täitmisel vajaduse korral ülekandesüsteemi halduritega ja teeb vajaduse korral tihedat koostööd liikmesriikide teiste asjaomaste ametiasutustega”. Sellegipoolest ei soovitata tarbijaorganisatsioonide osalemist ja nendega peetavaid arutelusid veel kõigis konkurentsile avatud valdkondades.

4.14 Konkreetsetes konkurentsile avatud olukorras tingib tariifstruktuur mitte ainult teenuste osutajate, vaid ka tarbijate juurdepääsu turule, kuna tariifstruktuur mõjutab otseselt hinda, ning see võib põhjustada tarbijate tõrjumist ja raskendada varustaja vahetamist⁽¹⁵⁾.

4.15 Hinnaelement ja vajadus arutada koos tarbijate esindajatega hinda määravat tariifstruktuuri jäeti reguleerimisel tähelepanuta ning need puuduvad asjaomastest ELi dokumentidest (nt eespool osutatud direktiividest). Sellegipoolest ilmneb energiaturu vaatluskeskuse kogutud andmetest selgelt, et kõnealuste teenuste hinnastruktuuri kaudu jäävad tarbijate ja ettevõtjate kanda kulud (maksud ja muud kulud), mis suurendavad tarbijate haavatavust ja nõrgendavad ettevõtjate konkurentsivõimet.

4.16 Teatavatel valikutel üldist majandushuvi pakkuvate teenuste vallas on otsene mõju kuludele, mis kajastuvad lõppkokkuvõttes tarbija makstavas hinnas. Komitee on seisukohal, et terve konkurents siseturul ja tarbijate kaitse õigustavad ELi institutsioonide sekkumist, et tagada senisest suurem läbipaistvus esmatähtsate üldist majandushuvi pakkuvate teenuste hindade kujundamisel ning jälgida nende erinevate hinnaelementide ja tariifide arengut. Selleks tuleb liikmesriike ja riiklikke reguleerivaid asutusi ergutada toetama tarbijate ja VKEde esindusorganisatsioonide aktiivset osalemist otsuste tegemise protsessis, mille käigus tariifid kindlaks määratakse⁽¹⁶⁾.

4.17 Lõpetuseks tuletab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee meelde, et tarbijate esindamist ei suudeta tõhusalt tagada, kui puudub võimalus ühishagi esitamise võimalus. Just nimelt seetõttu kutsub komitee komisjoni üles taaskäivitama protsessi Euroopa ühishagi kasutuselevõtmiseks.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹³⁾ Esmatähtsate avalike teenuste puhul, kus ohud tarbijate tervisele ja turvalisusele on eriti väikesed – nagu tänapäevastes telefoni- ja elektriteenustes –, on hind peaaegu ainus tegur, mille alusel tarbija teeb oma valiku.

⁽¹⁴⁾ Direktiivid 2009/72/EÜ ja 2009/73/EÜ (ELT L 211, 14.8.2009, lk 55 ja lk 94).

⁽¹⁵⁾ Vt direktiivi 2009/72/EÜ artikli 32 lõige 1.

⁽¹⁶⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 155.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Põhimõtted, menetlused ja meetmed Lissaboni lepingu artikli 11 lõigete 1 ja 2 rakendamiseks” (omaalgatuslik arvamus)

(2013/C 11/03)

Raportöör: **Luca JAHIER**

14. juulil 2011. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Põhimõtted, menetlused ja meetmed Lissaboni lepingu artikli 11 lõigete 1 ja 2 rakendamiseks”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 3. septembril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 484 istungjärgul 14.-15. novembri 2012. aasta (14. novembri 2012 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 168, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 7.

„Miski ei ole võimalik ilma kodaniketa, miski ei püsi aga ilma institutsioonideta.”

Jean Monnet

1. Järeldused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab äärmiselt oluliseks välja töötada praktilised ettepanekud meetmete kohta tagamaks, et ELi eri institutsioonid tegutsevad lähtuvalt oma pädevustest, et määratleda sobivad meetmed Euroopa Liidu lepingu artikli 11 lõigete 1 ja 2 ellurakendamiseks. Protsessi tuleks pidada võimaluseks suurendada ja tugevdada kodanikuühiskonnaga dialoogi pidamise struktuure nii Euroopa kui ka liikmesriikide, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

1.2 Demokraatia keskmes on jätkuvalt esindusdemokraatia. Osalusdemokraatia on täiendav lähenemisviis ning mitte kunagi alternatiiv esindusdemokraatiale, millel põhineb kõigi meie riikide ühiskond. Samuti ei võistle omavahel kodanikuühiskonna dialoog ja sotsiaaldialoog; pigem on mõlemal aluslepingu sätete alusel oma konkreetne ja eraldiseisev roll.

1.3 On vaja viia ellu tõhus Euroopa Liidu lepingus sätestatud osalusdemokraatia, mis kajastaks Euroopa Liidu väärtusi ja identiteeti. Arvestades praegust majanduslikku, sotsiaalset ja poliitilist kriisi, on artikli 11 täielik rakendamine väga vajalik, kui Euroopa Liit tahab tugevdada oma demokraatlikku õigusjärgust Euroopa kodanike silmis. Lõpuks suudab Euroopa vältida äärmuslust, kaitsta oma demokraatlikke väärtusi ja luua ühise tulevikuga kogukonna vaid suurema läbipaistvuse, isevastutuse, kodanike ja organiseeritud kodanikuühiskonna osalemise kaudu nii liikmesriikides kui ka Euroopa tasandil.

1.4 Euroopa Liidu lepingu artikli 11 lõigete 1 ja 2 rakendamist tuleks näha kui olulist võimalust minna kaugemale praegustest kodanikuühiskonna konsulteerimise ja osalemise protsessidest, mida on arendatud Euroopa tasandil alates 2001.

aasta valgest raamatust Euroopa avaliku halduse kohta. On juba arendatud kodanikuühiskonna osalemise erinevaid tavasid, kusjuures mõnda neist ei kasutata enam üksnes teabe jagamiseks ja neid võib pidada heaks näiteks, mille alusel ehitada üles struktureeritud raamistik Euroopa kodanikuühiskonna dialoogile, rakendades artikli 11 lõikeid 1 ja 2.

1.5 Seetõttu soovitab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee järgmist:

— Euroopa Komisjon peaks teostama süvauuringu, milles vaadatakse läbi kehtivad protsessid kodanikuühiskonna osalemiseks Euroopa tasandi poliitikakujundamises. Sellises uuringus tuleks hinnata praeguste struktureeritud koostöö süsteemide tõhusust ja teha soovitusi sellise üldraamistiku kohta, mille abil ELi institutsioonid ja organid võiksid rakendada artikli 11 lõikeid 1 ja 2. Komitee ja asjaomased sidusrühmad tuleks kutsuda uuringu kavandamisel, rakendamisel ja tulemuste levitamisel osalema;

— läbipaistvusregistrit, mis on juba komisjoni ja Euroopa Parlamendi ühiskasutuses olev vahend, tuleks laiendada ka nõukogule. Tulevikus võib läbipaistvusregistrist saada kasulik vahend Euroopa kodanikuühiskonna dialoogi sidusrühmade kindlakstegemiseks;

— ELi institutsioonid peaksid looma ühtse andmebaasi, mis sisaldab teavet kontaktide, konsultatsioonide ja kodanikuühiskonna dialoogi kohta. Samuti tuleks ette näha igaaastase aruande koostamine kasuliku suhtlusvahendina, mille abil näidata, mil määral teostatakse ELis juba osalusdemokraatiat;

- komitees tuleks läbi viia sisehindamine, et saada teada, kui tõhus ja asjakohane on selle koostöö kodanikuühiskonna organisatsioonidega ning mida sellest arvatakse, eesmärgiga selgitada välja, mida tuleks tegelikult parandada;
- komitee peaks looma andmebaasi, mis sisaldab üksikasjalikku teavet selle kohta, millised kodanikuühiskonna organisatsioonid on osalenud komitee töös ja millises rollis;
- komiteel tuleks täiel määral kasutada uut, 2012. aasta veebruaris Euroopa Komisjoniga sõlmitud koostööprotokolli, et suurendada kaasatust Euroopa prioriteetide, tööprogrammide ja peamiste poliitikameetmete määratlemises;
- komiteel tuleks läbi vaadata ja taaselustada oma Euroopa kodanikuühiskonna kontaktrühm, et suurendada kaasamist ja aidata kaasa artikli 11 lõike 1 paremale rakendamisele;
- komitee peaks koos kõigi teiste asjaomaste sidusrühmade ja peamiselt ELi institutsioonidega aitama korraldada suurejoonelist iga-aastast üritust, et anda ühine panus ELi prioriteetide tegevuskavasse. Ürituse poliitiline mõju oleks suurem, kui see toimuks samal ajal kui 27 liikmesriigi parlamendi ja Euroopa Parlamendi ühiskonverents. Esimese ürituse võiks korraldada enne 2014. aasta Euroopa Parlamendi valimisi. Nii tugedatakse Euroopa kodanike, valijate ja valitute vahelisi suhteid.

1.6 See, kui komitee pühenduks suurel määral ja üha rohkem Euroopa avaliku ruumi kujundamisele, võib mõjutada komisjoni, nõukogu ja Euroopa Parlamenti tegelema aktiivsemalt Euroopa Liidu lepingu artikli 11 lõigete 1 ja 2 rakendamise ja seega andaprotsesside ja panuse tulemusi, mida hindaksid kõik institutsioonid ja Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioonid.

2. Sissejuhatus

2.1 Viimase 12 aasta jooksul on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teinud Euroopa kodanikuühiskonna dialoogi, selle esindusdemokraatiat täiendava rolli ja selle sotsiaaldialoogist erineva iseloomu määratlemisel suuri edusamme. Kodanikuühiskonna dialoogi määratletakse kui demokraatlikku ja avalikku arvamust kujundavat protsessi, mis võib toimuda eri vormides, sõltuvalt sellest, milliseid osalejaid kaasatakse. Komitee on kokku leppinud kodanikuühiskonna dialoogi osalejate ja kontseptsioonide määratluse ning selle, et see dialoog on seotud osalusvalitsemisega⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Nende kontseptsioonide asjalik kokkuvõte on toodud dokumendis „Participatory Democracy in 5 Points” („Osalusdemokraatia viis põhipunkti”), mille koostas komitee III rühm 2011. aasta märtsis <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.publications.15525>.

2.2 Komitee on ka veel kord kinnitanud subsidiaarsuse põhimõtet Euroopa Liidu tasandil. Ta on teinud ettepaneku tabeli kohta, milles on sätestatud 14 konkreetset kvantitatiivset ja kvalitatiivset kriteeriumi, et hinnata nende kodanikuühiskonna organisatsioonide esindavust, kes on valitud osa võtma horisontaalsest, vertikaalsest ja valdkondlikust kodanikuühiskonna dialoogist; ka on komitee määratlenud täpselt konsulteerimise (ülalt alla suunaline protsess) ja kodanikuühiskonna dialoogi (alt üles suunaline või pigem katkematu protsess) erinevused. Sel viisil on komitee aidanud kaasa Euroopa Liidu lepingu artiklis 11 nüüdseks sätestatud institutsioonilistele saavutustele⁽²⁾.

2.3 2009. aasta detsembris jõustunud Euroopa Liidu lepingus tunnustatakse ametlikult osalusdemokraatia rolli (kodanikuühiskonna dialoog, konsulteerimine, Euroopa kodanikualgatus). Artiklis 11⁽³⁾ täiendatakse ja tugedatakse esindusdemokraatiat kui keskset institutsiooni (artiklid 10 ja 12)⁽⁴⁾, andes seega kuju demokraatia uuenduslikule Euroopa mudelile.

2.4 Nüüd tuleb teha tööd selle nimel, et rakendada ka tegelikult artiklit 11, ning eelkõige tuleb alustada tööd lõigetega 1 ja 2, sest lõikes 3 sätestatud konsulteerimistavad on nüüdseks enamasti välja arendatud ja Euroopa kodanikualgatus on juba reguleeritud⁽⁵⁾. Komitees saadud kogemus on meile õpetanud, et dialoogide jaoks kasutatavate tõhusate struktuuride olemasoluks on vaja täpset õigusraamistikku ja institutsioonilist järjepidevust.

2.5 2010. aasta märtsis kutsus komitee komisjoni üles „koostama kodanikuühiskonna dialoogi käsitlevat rohelist raamatut artikli 11 lõigete 1 ja 2 konkreetse väljaarendamise kohta, selleks et järele mõelda juba olemasoleva praktika üle, määratleda lähemalt menetlused ja põhimõtted, neid hinnata ja ühiselt koos organiseeritud kodanikuühiskonnaga teha parandusi, eelkõige luues selged struktuurid”⁽⁶⁾. Aasta hiljem, 2011. aastal, korraldati seda palvet komitee III rühma korraldatud erakorralisel koosolekul „Millised on osalusdemokraatia väljavaated Euroopas?” ning kiideti heaks osalusdemokraatia saavutamise tegevuskava⁽⁷⁾.

⁽²⁾ See kõik on esitatud üksikasjalikumalt lühikokkuvõttes „Participatory democracy: a retrospective overview of the story written by the EESC” („Osalusdemokraatia: tagasivaade komitee kirjutandud loole”). Vt <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-participatory-democracy-prospects-compend>.

⁽³⁾ Artikkel 11: „1. Institutsioonid annavad kodanikele ja esindusühendustele sobival viisil võimaluse teha teatavaks ja vahetada avalikult oma seisukohti liidu tegevuse kõigis valdkondades. 2. Institutsioonid peavad esindusühenduste ja kodanikuühiskonnaga avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi. 3. Euroopa Komisjon korraldab asjassepuutuvate isikutega laiapõhjalisi konsultatsioone, et tagada liidu meetmete järjekindlus ja läbipaistvus. 4. Vähemalt miljon kodaniku märkimisväärsest arvust liikmesriikidest võivad kutsuda Euroopa Komisjoni [...]”

⁽⁴⁾ Artikli 10 lõikega 1 nähakse ette, et „Liit toimib esindusdemokraatia alusel” ning artikli 10 lõike 3 kohaselt on „Igal kodanikul [...] õigus osaleda liidu demokraatias. Otsused tehakse nii avalikult ja nii kodanikulähedaselt kui võimalik.”

⁽⁵⁾ <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome>. Igal juhul tasuks aasta möödudes anda – kaasates ka kodanikuühiskonda – ulatuslik hinnang Euroopa kodanikualgatuse konkreetsele toimimisele.

⁽⁶⁾ ELT C 354, 28.12.2010, lk 59.

⁽⁷⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/roadmap-final-for-web.pdf>.

2.6 Komitee märgib, et – välja arvatud konsulteerimistavad ja 1. aprillil 2012. aastal jõustunud Euroopa kodanikualgatuse reguleerimine – ei ole eri institutsioonides tehtud edusamme kodanikuühiskonna dialoogi käsitlevate sätete suhtes (artikli 11 lõiked 1 ja 2) ning et sel teemal rohelise raamatu koostamise nõudmisele ei ole veel positiivset vastust saadud.

2.7 Pealegi on kogu Euroopas levinud struktuurne majanduskriis, mis seab küsimuse alla kogu ELi integratsiooni alused ning soodustab kahetist ohtlikku nähtust. Ühelt poolt on selleks naasmine valitsusvaheliste läbirääkimiste juurde, et leida kriisile lahendus, korraldades üha sagedamini ELi tippkohtumisi, teisalt aga inimeste ja nende organisatsioonide ning ELi institutsioonide üksteisest eemaldumine. Selle kõrval levib arusaam, et EL ei ole võimeline leidma kriisist väljapääsu, vaid kehtestab kokkuhoiumeeteid, mis mõjutavad kõigi eurooplaste elu, ning et tehtavaid valikuid käsitlev dialoog organiseeritud kodanikuühiskonna eri osadega tegelikult puudub. Mõistmise puudumine ja üksteisest eemaldumine näib seega üha kasvavat ja see rajab teed ohtlikule olukorrale, milles võivad õiguspärasuse kaotada isegi ELi institutsioonid.

2.8 Komitee on veendunud, et Euroopa Liidu lepinguga loodud dünaamika ning praegu Euroopa Liidu poliitilise tegevuskavva kuuluvad mitmed küsimused ja prioriteedid vajavad ühenduse meetodi jõulist ja otsustavat taaselustamist. See võib juhtuda üksnes meetodi tugevdamise ja uuendamise kaudu, ELi institutsioonide alustala – parlamentaarse demokraatia – tugevdamise kaudu, ning alustades uut kodanikuühiskonna otsese kaasamise ajajärku, milles keskendutakse Euroopa identiteedi tugevdamisele ja kodanike seas huvi tekitamisele. Üldsuse suurem osalemine kodanikuühiskonna dialoogi kaudu nii selle otseses vormis kui ka esindusorganisatsioonide kaudu, nagu on ette nähtud artiklis 11, on muutumas Euroopa projekti tuleviku jaoks keskseks proovikiviks. See laheneb lõpuks vaid isevastutuse, toetuse, läbipaistvuse ja otsustamisprotsessi demokraatliku legitiimsuse suurendamise teel.

2.9 Seega on artikkel 11 ja selle rakendamine vajalik vahend sellise osalusdemokraatia dünaamika saavutamiseks ning komiteel on kahtlemata kõik vajalikud kogemused, et selles küsimuses algataja olla, et tugevdada Euroopa demokraatiat tihedas koostöös ELi eri institutsioonidega ning peamiste üleeuroopaliste ja üleriigiliste organiseeritud kodanikuühiskonna võrgustikega.

2.10 Komitee on teadlik, et annab vaid osaliselt aimu mõistes „organiseeritud kodanikuühiskond”⁽⁸⁾ peituvast mitmekesisusest, ning seega, lähenedes asjale pragmaatiliselt, on komitee juba mõnda aega tegutsenud selle nimel, et muuta

⁽⁸⁾ „Majandus- ja sotsiaalkomitee koosneb tööandjate organisatsioonide esindajatest ja töötajate organisatsioonide esindajatest ning muudest kodanikuühiskonna esindajatest, eelkõige majandus- ja ühiskonnaelul, kodanikutegevuse, kutsetegevuse ja kultuuri alal.” Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 300 lõige 2.

oma suhted Euroopa kodanikuühiskonnaga aina laiapõhjalisemaks. Komitee usub, et kriisi ajal on sellise institutsioonide ja kodanikuühiskonna vahelise silla tugevdamine tähtsam kui kunagi varem, et see täiendaks struktuuripoliitilisi valikuid ja institutsioonilisi reforme, mis on ELi tuleviku jaoks mõeldavad.

2.11 Artikkel 11 tervikuna on selge usaldusavaldus kodanikuaktiivsuse lisaväärtusele, osalusdemokraatia väärtusele ja rollile, mida see võib mängida inimeste pühendumuse tugevdamisel Euroopa projektile, edendades üha teadlikumat ja tähtsust omavat Euroopa avalikku arvamust. Asetades artikliga 11 hästi kehtestatud konsulteerimise traditsiooni (lõige 3) osalemissamba konteksti (lõiked 1 ja 2), viidatakse märkimisväärsele üleminekule struktureeritud dialoogi arendatud mudelile.

2.12 Pärast viieteist aastat kestnud arutelu ja eespool mainitud väljaandest⁽⁹⁾ leitavate oluliste dokumentide avaldamist on nüüd vaja **iga ELi institutsiooni jaoks konkreetseid sihipäraseid meetmeid ja vahendeid**; samal ajal aga **tuleb välja töötada koordineeritud ja järjepidev üldraamistik**, et võimaldada kõnealuses artiklis sätestatud üldeesmärgi paremat rakendamist.

2.13 Komitee peab oluliseks vastu panna kiusatusele muuta artikli 11 normatiivne alus (eelkõige lõiked 1 ja 2) kõigest kirjeldavaks sätteks, nagu foto millestki juba olemasolevast. See ei kajastaks mingil juhul seadusandja kavatsusi ega vastaks Euroopa organiseeritud kodanikuühiskonna suurtele ootustele.

3. Kehtivate heade tavade täiendamine

3.1 Komitee arvab, et artikli 11 lõigete 1 ja 2 rakendamise jaoks praktiliste meetmete väljatöötamise alustamisel oleks kasulik võtta aluseks kehtivad parimad tavad.

3.2 Viimase kümne aasta jooksul on ELi **kodanikuühiskonna organisatsioonidega tehtava koostöö eri vormide hulk püsivalt kasvanud**. See hõlmab enamasti komisjoni edendatud konsultatsiooniprotsesse.

3.3 Komisjoni tasandil on üha suuremas arvus peadirektoraaides välja töötatud arvukad konsultatsioonimenetlused, mis erinevad eesmärkidelt, regulaarsuselt, mahult ja mõjult. Need menetlused on arenenud suures osas iseseisvalt ja muutunud sageli tõelisteks nn konsulteerimisfoorumiteks. Need hõlmavad erinevaid olukordi ja tulemusi, mis mõnel juhul juba on alalise

⁽⁹⁾ „Participatory democracy: a retrospective overview of the story written by the EESC” („Osalusdemokraatia: tagasivaade komitee kirjapandud loole”). Vt <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-participatory-democracy-prospects-compend>.

kodanikuühiskonna dialoogi teatud määral struktureeritud vormid⁽¹⁰⁾. Komitee arvates tuleb igal juhul uuesti rõhutada, et konsulteerimiste õiguslikku struktuuri ei maksa segi ajada kodanikuühiskonna dialoogi uue vahendiga, mis tuleb samuti muuta struktureerituks ja alaliseks.

3.4 Näidete hulka kuuluvad tervise- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi organiseeritud ELi tervisefoorum, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti põhiõiguste platvorm, arengu ja koostöö peadirektoraadi kodanikuühiskonna kontaktrühm ning kaubanduse peadirektoraadi algatatud kodanikuühiskonna dialoog.

3.5 Viimane on struktureeritud sektoripõhise dialoogi jaoks kõige arenenum mehhanism, nii seetõttu, et osalejaid on palju (üle 800 registreeritud organisatsiooni), kui ka seetõttu, et peaaegu pooled neist asuvad liikmesriikides, mitte Brüsselis. Ka on see ainus mehhanism, mille jaoks on tellitud välishindamine⁽¹¹⁾ – kaubanduse peadirektoraadi enda poolt.

3.6 Teine näide on 2009. aastal komitee ja komisjoni ühisalgatusel loodud Euroopa integratsioonifoorum⁽¹²⁾, millel on umbes sajast üleeuroopalisest ja riiklikust sidusrühmast koosnev püsiliikmeskond. Samuti osalevad jätkuvalt Euroopa Parlament, Regioonide Komitee ja ELi liikmesriikide valitsuste esindajad. Pärast veidi rasket algust on sellest nüüd saanud ELi integratsioonipoliitika tegevuskava praktilist arengut käsitleva struktureeritud dialoogi kese, eriti eel etapil.

3.7 Kolmas näide on ELi välissuhete keeruka süsteemi kontekstis tegutsevad kodanikuühiskonna foorumid. Tasub eelkõige esile tuua ELiga ühinemise läbirääkimiste raames loodud ühiste konsultatsioonikomiteede edu, ELi-Cariforumi nõuandekomitee rolli ELi ja Cariforumi riikide vahelise majanduspartnerluse erilepingu seires ning ELi-Korea vabakaubanduslepingus sätestatud kodanikuühiskonna rolli.

3.8 Kõige keerukam ja olulisem nii osalevate riikide ja sidusrühmade kui ka võetud meetmete arvu poolest on ehk Cotonou leping⁽¹³⁾. Selles nähakse ette ametlik tunnustus „valitsusväliste osalejate (kellena on määratletud erasektor, majandus- ja sotsiaalpartnerid ning kodanikuühiskond) täiendavale rollile ja nende võimalikule panusele arengu valdkonnas“⁽¹⁴⁾. Konkreetse mandaadi alusel korraldab komitee regulaarseid koosolekuid AKV-ELi sotsiaal-majanduslike osalejatega ning töötati välja eriprogramm, et pakkuda eri riikidele rahalist toetust, mida

haldavad ELi delegatsioonid ja millega antakse osalejatele suurem roll ja investeeritakse suutlikkuse suurendamisse⁽¹⁵⁾.

3.9 Viimasena tuleb ka mees pidada Euroopa Parlamendi kodanike foorumit (Citizens' Agora), mida on korraldatud kolm korda kindlal teemal (kuigi erinevate ajavahemike tagant ja erinevate tulemustega) algatuse käivitamisest saadik 2007. aastal ja kus osales palju erinevaid Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioone⁽¹⁶⁾. Kõnealusele tööle koostatakse praegu Euroopa Parlamendis eraldi hinnangut, kuna algatusele tuleb tulevasteks aastateks uus hoog sisse lükata.

3.10 Mainimist väärivad mõned rahvusvahelised näited kodanikuühiskonna tõhusast osalemisest otsustusprotsessis. Need hõlmavad ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) Ärhusi konventsiooni⁽¹⁷⁾ ja Euroopa Nõukogu rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonide konverentsi vastu võetud heade tavade koodeksi kodanike osalemiseks otsustusprotsessis⁽¹⁸⁾.

3.11 Ärhusi konventsioonis nähakse ette mitte üksnes avaliku sektori ja asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonide õigus saada avalikelt asutustelt keskkonnanalast teavet, vaid ka õigus avalikule osalemisele keskkonnanalaste otsuste tegemisel ja õigus vajaduse korral avalikke otsuseid vaidlustada. Ka võivad kodanikuühiskonna esindajad määrata liikmeid konventsioonist kinnipidamise komiteesse ning kodanikuühiskonna esindajad võivad kuuluda selle juhatusse. Peale selle saavad kõnealused kodanikuühiskonna organisatsioonid rahalist toetust.

3.12 Euroopa Nõukogu puhul on ministrite komitee poolt tunnustatud heade tavade koodeksi eesmärk parandada kodanikuühiskonna osalemist poliitilises otsustusprotsessis kohalikul, piirkondlikul ja üleriigilisel tasandil. Sisuliselt esitatakse heade tavade koodeksis neli erinevat osalemise tasandit (teavitamine, konsulteerimine, dialoog ja partnerlus), mida saavad kasutada mudelina nii kodanikuühiskond kui ka riigiasutused.

3.13 Häid näiteid esineb ka piirkondlikul ja üleriigilisel tasandil. Iseäranis väärib tunnustust Prantsusmaa presidendi algatusel 2007. aastal loodud Prantsuse foorum Grenelle Environnement⁽¹⁹⁾. Foorum tõi kokku riigi, omavalitsuste, vabaihenduste

⁽¹⁰⁾ Allpool on esitatud vaid paar lühikokkuvõtet.

⁽¹¹⁾ <http://trade.ec.europa.eu/civilsoc/index.cfm>.

⁽¹²⁾ <http://ec.europa.eu/ews/en/policy/legal.cfm>.

⁽¹³⁾ 2. peatüki artikkel 4.

⁽¹⁴⁾ 2. peatüki artikkel 6.

⁽¹⁵⁾ Komitee järelevalvetööd näitlikustab Addis Abebas 7.–10. juulil 2010. aastal piirkondlikul seminaril vastu võetud lõppdeklaratsioon. www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.acp-eu-eleventh-regional-seminar-documents.10876.

⁽¹⁶⁾ <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/00567de5f7/Agora.html>.

⁽¹⁷⁾ 1998. aastal vastu võetud konventsioon keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioon. <http://www.unece.org/env/pp/introduction.html>.

⁽¹⁸⁾ Koodeks võeti vastu 2009. aasta oktoobris. www.coe.int/ngo.

⁽¹⁹⁾ Grenelle Environnement – <http://www.legrenelle-environnement.fr/>.

ja sotsiaalpartnerite esindajad dialoogi ja partnerluse protsessi, mille lõpptulemuseks olid kaks olulist keskkonnaseaduste paketti 2008. ja 2010. aastal. Lisaks sai 2008. aastal foorumi Grenelle Environnement ettepanekul Prantsuse majandus- ja sotsiaalnõukogu nimeks majandus-, sotsiaal- ja keskkonnandukogu ning keskkonna sektori esindajad määrati organi liikmeteks⁽²⁰⁾. Lisaks tasub meenutada üleriigilisel ja kohalikul tasandil rajatud kodanikuühiskonna dialoogi teisi mudeleid, nt koostööplatvormid, rahvusvahelised kokkulepped, koostöölepingud ja -protokollid jne, mis kõik sellistena vääriskid kasutamist.

4. Õppetunnid ja täiendavad võimalused

4.1 Tänapäeval leiame väga huvitavaid näiteid, mis on praktikas hoopis midagi enam kui kõigest konsulteerimise tüüpvormid. Mõnel juhul on need loonud stabiilsemad ja mitmekülgsemad aktiivse osalemise protsessid, millega kaasnevad tugevamad koostöövormid ja mis rajavad teed struktureeritud kodanikuühiskonna dialoogi võimalikele vormidele, nagu on ette nähtud Euroopa Liidu lepingu artiklis 11. Neid tavasid teatakse tavaliselt aga ebapiisavalt väljaspool asjaomaseid ringkondi ning neid tuleb hinnata, rohkem edendada, laiendada ja leida neile stabiilsem alus.

4.2 See, mida arvavad neist foorumitest ja eriti nende tõhususest eri sidusrühmad, sõltub paljudest teguritest: protsessi isevastutuse väga erinev tase, sidusrühmade esindatuse arvatav tase⁽²¹⁾, finantstingimused, mis võivad, aga ei pruugi aidata kaasa vähem struktureeritud ja mujal kui Brüsselis asuvate sidusrühmade osalemisele, ning tehniline suutlikkus aidata aktiivselt kaasa arutelule ja tagada protsessi järjeltegevus ning ELi institutsioonide tehtud rakendusinvesteeringute järjepidevus.

4.3 Siinkohal tasub toonitada nende protsesside mõnda tähtsat aspekti:

- protsesside juurde on tekkinud mõned töötavad, mis järkjärgult on muutunud laialt kasutatavateks ja aktsepteeritud normideks, ning seda väärtust tuleks uurida ja hinnata;
- enamik neist hõlmavad väga suurt arvu sidusrühmi, kes on tavaliselt rohkem kui ühest kodanikuühiskonna organisatsioonide rühmast või sektorist, ent nendesse kuuluvad sageli sama tüüpi esindajad nagu komiteessegi: tööandjate organid, töötajate organisatsioonid ning organid, mis esindavad muid sotsiaal-majanduslikke, kodanikuühiskonna, kutsealaseid ja kultuurivaldkonna osalejaid;

⁽²⁰⁾ Teiste näidete leidmiseks kodanikuühiskonna osalemise kohta vt käesoleva arvamuse koostamise ajal toimunud arutelu aadressil <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-articles-11-1-2-lisbon-treaty>.

⁽²¹⁾ Erinevates olukordades kohaldatav esindavuse kriteerium aga erineb suurel määral. Seetõttu soovime taas juhtida tähelepanu Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses (raportöör: Jan Olsson) määratletud kvalitatiivsetele ja kvantitatiivsetele kriteeriumidele, ELT C 88, 11.4.2006, lk 41–47.

— mõnel juhul osaleb rohkem kui üks ELi institutsioon ja/või asutus, kuigi neil on erinev roll; selle tulemusel tekib teinekord eri institutsioonide seas võrgustik, mida tuleks edasi arendada;

— selles struktureeritud dialoogi protsessis osaleb lisaks Euroopa organisatsioonidele aina rohkem ja paljudes eri vormides liikmesriikide kodanikuühiskondade ja nende organisatsioonide esindajaid. Ometi on siin veel palju teha, et tagada kodanikuühiskonna suurem osalemine 27 liikmesriigi kohalikul ja üleriigilisel tasandil⁽²²⁾.

4.4 Kõnealused näitajad osutavad võimalikule kriitilisele hulgale, mis süstemaatilise kasutamise ja õige avalikustamise korral võib osutada oluliseks osaks ELi tasandi osalusdemokraatia ülesehitamisel. Igal juhul muudaks see Euroopa demokraatia kõnealuse samba nii avalikkusele kui ka eri institutsioonides nähtavamaks. Nii tunnustatakse rohkem ja hinnatakse kõrgemalt Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioonide panuse suurust ja ELi juba mõnda aega tehtud jõupingutusi.

4.5 **Seega teeb komitee ettepaneku**, et aktiivses koostöös kõigi teiste institutsioonidega **algataks komisjon suuremahulise ja üksikasjalikuma uuringu**.

4.6 Kümme aastat pärast valge raamatu avaldamist Euroopa avaliku halduse kohta⁽²³⁾ tuleks mainitud uuringus anda terviklikum üldhinnang saavutatud tulemustele, õigusloomeprotsessile avaldatavale konkreetsele mõjule, ootamatult tekkinud ja kogetud muutustele, ilmnunud probleemidele, täheldatud puudujääkidele ja ebakõladele, kantud kuludele ning selgitada lõpuks välja vajalikud elemendid, mille abil muuta osalust asjakohasemaks ja ulatuslikumaks. Uuringus tuleks hinnata kodanikuühiskonnaga tehtava praeguse struktureeritud koostöö tegelikkust tõhusust ja ulatust ning kaaluda selle tõhustamise viise ja vahendeid. Samuti tuleks selles mõelda headele tavadele, mille kohta võiks ettepaneku esitada, ning sellele, kuidas neid tavasid edasi arendada. Ka tuleks uuringus hinnata, kuidas ja mil määral seda suurt tööd teatakse ja mida sellest arvatakse väljaspool asjaomaseid ringkondi ning mida see tähendab suurenevale demokraatlikule osalusele Euroopa projektis ja sellele avaldatavale suurenevale toetusele ning seega Euroopa avaliku ruumi kujundamisele. Uuringus tuleks lisaks käsitleda mõju hindamise elemente nii institutsioonide kui ka organiseeritud kodanikuühiskonna erinevate sidusrühmade vaatepunktist.

⁽²²⁾ Sellel teemal tasub juhtida tähelepanu tohtule arvule kohalikele, üleriigilistele ja piirkondlikele organisatsioonidele, kes on viimastel aastatel olnud seotud konkreetsete praktiliste Euroopa projektidega ning kes võiks korraliku ergutuse ja võrgustike loomise korral osaleda aktiivselt osalemise ja kodanikuühiskonna dialoogi laiemas dünaamikas, mis võiks suurendada rohujuure tasandil avalikku toetust Euroopa protsessile riiklikul ja kohalikul tasandil kogu ELis.

⁽²³⁾ ELT C 193, 10.7.2001, lk 117; ELT C 125, 27.5.2002, lk 61, ja COM(2001) 428 final.

4.7 Artiklist 11⁽²⁴⁾ lähtudes ellu viidud ning otseselt ja aktiivselt kodanikuühiskonna organisatsioonide hõlmavast uurin-gust võib nii kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 11 saada hea toimiv alus struktureeritud dialoogi edasiarendamise jaoks vajalike suuniste ja edasise praktilise korralduse väljaselgitami-seks. Sel viisil pakuks uurimus komisjonile ja teistele ELi institutsioonidele vajalikud elemendid edasiste täpsemate prakti-liste ettepanekute koostamiseks kooskõlas ka punktis 2.5 osutatud rohelise raamatuga, mille suurt tähtsust komitee rõhu-tab. Esmatähtis oleks uuringus välja selgitada võimalikud ühised suunised ja tavad kõigi institutsioonide jaoks, võttes nõueteke-haselt arvesse nende kõigi sõltumatust, et töötada välja ühemõt-teline, tõhus, kaasav ja läbipaistev protsess kodanikuühiskonna struktureeritud osalemiseks Euroopa projekti ülesehitamises.

4.8 Komiteel on siin kindlasti võimalik kaasa aidata, jagades oma kogemusi ja võrgustikke, ning ta osaleks aktiivselt uuringu korraldamises nii selle kavandamise kui ka rakendamise etapis ning seejärel tulemuste levitamises, eriti 27 liikmesriigis.

4.9 23. juunil 2011. aastal **käivitasid komisjon ja Euroopa Parlament ühise läbipaistvusregistri**, mis asendas komisjoni poolt 2008. aastal loodud registri. Seni on end registreerinud mitu tuhat organisatsiooni Euroopa kodanikuühiskonna eri sektoritest. Need organisatsioonid peavad jagama laialdaselt teavet ja kohustuvad järgima ühist käitumisjuhendit⁽²⁵⁾. Kõne-alune ainus register, mis on kahele institutsioonile ühine, ning asjaolu, et nõukogu on juba avaldanud soovi liituda, näitab, et institutsioonid on võtnud selge suuna ja neil on olemas tahe jätkata koordineeritud niisuguses tähtsas ja tundlikus küsimuses nagu seda on suhted kodanikuühiskonnaga.

4.10 Komitee usub, et register, mille senine eesmärk on olnud poliitika mõjutamiseks saavutada vaid läbipaistvus ELi institutsioonidega kokkupuutuvate isikute jaoks, võiks muutuda järk-järgult kodanikuühiskonna dialoogis osalevate sidusrüh-made kindlakstegemise vahendiks, pidades silmas esindavuse kriteeriumi küsimust. Seepärast tuleks eespool nimetatud uuringus vaadelda ka võimalusi, mida pakub selline register struktureeritud kodanikuühiskonna dialoogi väljatöötamiseks.

4.11 Lissaboni leping avab ka **uue võimaluse seoses Euroopa Ülemkoguga**. Euroopa Ülemkogu on nüüdseks alaline struktuur ja selle eesistuja määratakse ametisse kaheks ja pooleks aastaks ning seda aega on võimalik pikendada. Kõik see paneb aluse pikaajalisema visiooni ja organiseeritud kodani-kuühiskonnaga stabiilsemate suhete loomisele. Ka Euroopa Ülemkogu peab täitma Euroopa Liidu lepingu artiklist 11 tule-neva kohustuse. Asjaolu, et Euroopa Ülemkogu on nüüd vastutav ELi poliitiliste üldsuuniste kehtestamise eest, muudab strateegiliselt veelgi olulisemaks koostöö arendamise, mis edeneb järk-järgult struktureeritud kodanikuühiskonna dialoogi

suunas. Komitee leiab, et Euroopa Ülemkogu peaks looma koda-nikuühiskonna dialoogi jaoks eriuksuse, ning komitee on nõus tegema Euroopa Ülemkoguga tihedalt koostööd selle eesmärgi tegelikuks täitmiseks, mis on ka komitee üks eriuulesandeid.

5. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee roll

5.1 Viimase kümne aasta jooksul on komitee muutnud põhjalikult oma töömeetodeid ja on ennekõike hakanud palju rohkem kaasama oma töösse sidusrühmi, eksperte ja Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioone.

5.2 Muutusi leiab komitee töö igas aspektis: komitee töö tavapärasem aspekt (arvamused): ekspertide suurem osalemine ja (erineva mahuga) arutelude arvu suurenemine; kodanikuühis-konna organisatsioonidega kontaktrühma loomine; sektsioonide, rühmade ja eesistumiste programmide raames korraldatud arvukad konverentsid ja üritused nii Brüsselis kui ka ELi eri riikides; strateegia „Euroopa 2020“ jaoks tehtud töö koos majandus- ja sotsiaalnõukogude ning samalaadsete organisat-sioonidega liikmesriikides ning samuti mitmekesine tegevus komitee välissuhete raames.

5.3 Tekib ettekujutus olulistest ja üha tihenevatest suhetest ja dialoogist suurema hulga ja mitmekesisemate Euroopa organi-seeritud kodanikuühiskonna osalejatega: mitmekülgne, väga sektoripõhine areng, mille puhul kipub olema nii, et eri üksused ei ole üksteise tegevusest eriti teadlikud. Sellise suhtlemise täit potentsiaali ei ole piisavalt ära kasutatud.

5.4 Sel põhjusel peaks komitee tegema järgmist:

— edendama **terviklikumat analüüsi organiseeritud kodani-kuühiskonnaga loodud suhete süsteemi arengu ja välja-vaadete kohta**, et hinnata oma töö tõhusust, asjakohasust ja arvamust selle kohta ning et selgitada välja võimalikud muutused ja uuendused, mis on vajalikud komitee konk-reetse ELi nõuandeorgani rolli üha paremaks kujundamiseks ja Euroopa Liidu lepingu artikli 11 rakendamise protsessi tugevdamiseks. Uuring tuleks teostada kõrgetasemeliste teadusasetuste toetusel ja selles tuleks ette näha asjakohased vahendid ELi tasandil esinduslike kodanikuühiskonna orga-nisatsioonide kaasamiseks ja nendega koostöö tegemiseks, kogudes sealäbi ka nende arvamusi ja üldiseid hinnanguid;

— välja töötama **sihtotstarbelise keskandmebaasi kõikide kontaktide, pädevuste ja organisatsioonide kohta**, mis osalevad igal aastal erineval moel komitee töös, ning määrat-leva nende eri tüübid ja hindama seejärel, milliseid võima-likke algatusi (ühisavaldused ja/või iga-aastane dialoog kõigi kontaktidega) on võimalik välja töötada, et leida sellele suhete süsteemile kindlam alus;

⁽²⁴⁾ „Institutsioonid peavad [...] avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi [...]”, lõige 2.

⁽²⁵⁾ http://europa.eu/transparency-register/index_en.htm.

— teha ELi eri institutsioonidele ettepanek luua **kogu suhete ning kõigi ELi institutsioonide ja organite poolt kodanikuühiskonna organisatsioonidega peetava dialoogi süsteemi jaoks ühtne andmebaas**, kavandades ka asjakohase aastaaruande, mis on kättesaadav kõigile riiklikele ja Euroopa tasandi sidusrühmadele ⁽²⁶⁾.

5.5 Komitee peab kasutama iga kasulikku koostoitmet teiste ELi institutsioonidega tagamaks artikli 11 nõuetekohane rakendamise. Selleks kordab komitee oma pühendumust avada uusi võimalusi koostööks Euroopa Ülemkogu ja ning tugevdada ja laiendada kõiki juba pakutavaid võimalusi koostööks Euroopa Parlamendi, Euroopa Komisjoni ja Regioonide Komiteega.

5.6 **Komitee ja komisjoni sõlmitud uus koostööprotokoll** ⁽²⁷⁾, mis konsolideerib ja tugevdab komitee kui eelistatud vahendaja rolli kodanikuühiskonna organisatsioonide ja ELi institutsioonide vahel, avab selleks palju võimalusi, mida tuleks sihikindlalt kasutada. Protokoll konsolideerib ja tugevdab aastate jooksul arendatud koostöövõimalusi ja loob uusi, kaugelepeürgivaid ja tegelikke võimalusi Euroopa Liidu lepingu artikli 11 järkjärguliseks ja ühiseks rakendamiseks, et arendada välja osalusdemokraatia „liidu tasandil eesmärgiga tugevdada Euroopa Liidu demokraatlikku legitüümsust“ ⁽²⁸⁾. Konkreetsemalt: „Komisjon peab seda koostööd eelistatud vahendiks esindusühenduste ja kodanikuühiskonnaga peetava avatud, läbipaistva ja korrapärase dialoogi korraldamiseks, nagu on osutatud ELi lepingu artiklis 11“ ⁽²⁹⁾.

5.7 Protokollis tuvastatakse kaks kesket võimalust sellise koostöö väljaarendamiseks, millest võib saada stabiilne ja struktureeritud raamistik, millesse kaasata järkjärgult pidevalt laienev Euroopa kodanikuühiskonda esindavate organisatsioonide võrgustik, edendades struktureeritud kodanikuühiskonna dialoogi tõelist arengut artikli 11 lõike 2 kohaselt:

— ELi poliitiliste prioriteetide loomise osas on komiteel võimalus mõjutada komisjoni poliitilisi prioriteete ja igaaastast tööprogrammi. Selleks peab komitee teavitama komisjoni oma järgmiseks aastaks esitatud prioriteetidest ja iga aasta lõpus korraldab komitee ELi tuleviku üle arutelu, mille jooksul esitab komisjon oma strateegilised prioriteetid.

⁽²⁶⁾ Vt ka punkt 21 Euroopa Parlamendi 13. jaanuari 2009. aasta resolutsioonis kodanikuühiskonna dialoogi arendamise kohta Lissaboni lepingu põhjal (2009/0007 INI).

⁽²⁷⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.eu-cooperation.22469>.

⁽²⁸⁾ Protokollis preambul, lõige 6.

⁽²⁹⁾ Samuti protokollis preambul, lõige 7.

— Euroopa poolaasta ja strateegia „Euroopa 2020“ puhul asetatakse protokollis institutsioonilisele alusele komitee aastaaruande esitlemine kodanikuühiskonna osalemise kohta riiklike reformikavade koostamises tihedas koostöös riiklike majandus- ja sotsiaalnõukogude ning samalaadsete institutsioonidega. Aruande üle toimub arutelu enne Euroopa Ülemkogu kevadist kohtumist; arutelus peab osalema Euroopa Komisjon, kes esitleb ka iga-aastast majanduskasvu analüüsi.

5.8 Komitee peaks töötama selle nimel, et luua kodanikuühiskonna organisatsioonidega kõige asjakohasemat koostoitmet nii riigi kui ka ELi tasandil, arendades mõlemal tasandil struktureeritud koostööd.

5.9 Eelkõige võiks kõnealust struktureeritud koostööd arendada riigi tasandil, mida nõutakse komiteelt nüüd protokollis alusel, andes „panuse ELi õigusaktide rakendamise hindamise eelkõige seoses horisontaalsete klauslitega, nagu on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 8–12“ ⁽³⁰⁾. Selleks tuleb tõhustada juba praegu riikide majandus- ja sotsiaalnõukogude ning samalaadsete organisatsioonidega tehtavat koostööd.

5.10 2004. aastal lõi komitee Euroopa **kodanikuühiskonna** organite ja võrgustikega kontaktrühma, mida mainitakse ka läbi vaadatud protokollis. Esitatud nägemuse kontekstis peab komitee vajalikuks läbi vaadata, ümber struktureerida ja uuesti elujõuliseks muuta kontaktrühma ülesanded ning eelkõige avada see organiseeritud kodanikuühiskonna kõigile sektoritele, sealhulgas viidates komitee kolme rühma struktureeritud ülesehitusele. Kontaktrühma taoline tugevdamine võib olla konkreetne samm otsusekindlalt Euroopa Liidu lepingu artikli 11 lõike 1 rakendamise suunas (horisontaalse kodanikuühiskonna dialoogiga seoses), muutes komitee seega protsessi hõlbustamise platvormiks. Sel viisil muudetud ja tugevdatud kontaktrühm võib osutada komitees üha väärtuslikumaks, eriti Euroopa Liidu lepingu artikli 11 rakendamise järelevalve puhul.

6. Euroopa kodanikuühiskonna dialoogi jaoks struktuuri ülesehitamine

6.1 Komitee arvates peaks komitee ise järjest rohkem muutuma Euroopa kodanikuühiskonna dialoogi tippkeskuseks, edasi arendades ja järjest parandades olemasolevaid vahendeid, edendades struktureeritud dialoogi ja sidusrühmade osalemisel tegutsevate avatud foorumite uusi vorme. See peaks toimuma tervikliku strateegia raames ja Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioonide üha ulatuslikuma osalusega eesmärgiga levitada kodanikuühiskonna dialoogi häid tavasid kõikidel tasanditel. Selle abil õnnestub komiteel anda otsustav panus artikli 11 ellurakendamisse.

⁽³⁰⁾ Protokollis preambul.

6.2 Komitee arvates tuleks alustada tööd sellise ruumi loomiseks, mis kehastab uut osalusdemokraatia ajajärku, mis oleks uuendus nii sisult kui ka meetodilt, ent hoogustaks ka kogu protsessi ja oleks iseenesest juba teavitusündmus. Nii võidakse anda Euroopa avaliku ruumi ülesehitamisele vorm ja sisu, nagu on kogu Euroopa projekti eeltingimuseks välja pakkunud filosoof Jürgen Habermas, kuid mille elluviimine on endiselt veel kaugel. Selle töö tegemine muutub endisest vajalikumaks, arvestades kriisiolukorda ja juba tuvastatud ohte seoses Euroopa ülesehitamisele antava demokraatliku toetuse nõrgenemisega.

6.3 Komitees on sellise avaliku ruumi loomise ettepanek juba esitatud nii komiteesisestel konverentsidel⁽³¹⁾ kui ka hiljutises mõjukas arvamuses „Ühenduse meetodi uuendamine”⁽³²⁾.

6.4 Komitee arvab, et sellise Euroopa kodanikuühiskonna dialoogi struktureeritud avaliku ruumi **vormiks** võiks olla **iga-aastane üritus**, millel on järgmine struktuur ja järgmised ülesanded:

- üritus Euroopa organiseeritud kodanikuühiskonna peamise panuse koondamiseks, edastamiseks ja kokkuvõtmiseks komisjoni iga-aastase programmi ning eri institutsioonide prioriteetide jaoks seoses eelnevalt punktis 5.7 nimetatuga;
- üritus, mille võiks jagada mitmele päevale ja mis sarnaneb Regioonide Komitee tõhusalt korraldatud avatud uste päevadele⁽³³⁾ ning kus toimuvad seminarid ja temaatilised kohtumised ja lõpetuseks kõikehõlmav lõppistung;
- üritus, millele komitee looks kindla aluspõhja erikomitee näol, kuhu kuuluksid Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajad ja millega loodaks temaatilised prioriteetid ja ka osalemise kord⁽³⁴⁾;
- üritus, mille kaudu laiendatakse osalemist võimalikult palju, sealhulgas üleriigiliste ja sektoripõhiste organisatsioonide tasandil;
- üritus, millesse kaasatakse otseselt ka Euroopa kodanikud – pidades silmas artikli 11 lõiget 1, milles samuti nõutakse otsest dialoogi kõigi 27 liikmesriigi kodanikega – ja mille puhul kasutatakse uue kommunikatsioonitehnoloogia tohutut potentsiaali;
- lõppdeklaratsiooniga lõppev üritus. Deklaratsiooni koostamist juhiks ja seda koordineeriks ettevalmistav komitee, mis on end juba komiteepoolsetel katsetel korduvalt tõestanud nii komiteesisestelt kui ka -väliselt.

6.5 Komitee on arvamusel, et see üritus võib tulemuslikult ergutada kõiki ELi institutsioone muutma kodanikuühiskonna dialoogi horisontaalseks ülesandeks kõigi komisjoni peadirektorite, nõukogu töörühmade ja Euroopa Parlamendi komisjonide jaoks, tehes seda Euroopa organiseeritud kodanikuühiskonna eri osade suhtes läbipaistval ja tasakaalustatud viisil, nagu on varem nõudnud Euroopa Parlament⁽³⁵⁾.

6.6 Et anda sellele väljavaatele rohkem kaalu ja tugevam alus, palub komitee komisjonil esitada uuesti täpne ja lõplik ettepanek Euroopa ühingute Euroopa põhikirja kohta, nagu nõuavad tungival Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioonid ning nagu on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee korduvalt soovitud oma mitmes arvamuses.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
 Staffan NILSSON

⁽³¹⁾ Vt peamiste kodanikuühiskonna organisatsioonide poolt 10. veebruaril 2010. aastal komitees korraldatud konverentsil vastu võetud dokumendi punkt 4: „Kodanikuühiskonna iga-aastase konverentsi korraldamine eesmärgiga aidata kaasa Euroopa poliitilise tegevuskava koostamisele”.

⁽³²⁾ ELT C 51, 17.2.2011, lk 29, punkt 5.6, raportörid Henri Malosse ja Georgios Dassis.

⁽³³⁾ Regioonide Komitee avatud uste päevad, mille kümnendat aastapäeva tähistatakse 2012. aastal, on arutelu ja poliitilise debati foorum ning koht heade tavade tutvustamiseks ja koostööks. Nüüdseks hõlmavad need 6 000 osalejat ja umbes 100 seminari, kolme üldist temaatilist kohtumist ja lõppistungit ning neis osaleb kõigi ELi institutsioonide kõrgetasemelisi esindajaid. Vt lisamärkused III lisas.

⁽³⁴⁾ Siinkohal on heade tavade näiteks programm Euroopa jaoks: kodanikuühiskonna ettepanekud, mille avaldas komitee 2009. aasta kevadel.

⁽³⁵⁾ Euroopa Parlamendi 13. jaanuari 2009. aasta resolutsioon kodanikuühiskonna dialoogi arendamise väljavaadete kohta Lissaboni lepingu põhjal, raportöör Genowefa Grabowska.

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Eakate panus ja kaasatus ühiskonda”
(omalgatuslik arvamus)**

(2013/C 11/04)

Raportöör **Maureen O'NEILL**

19. jaanuaril 2012 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Eakate panus ja kaasatus ühiskonda”

(omalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 23. oktoobril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 484. istungjärgul 14.-15. novembril 2012. aastal (14. novembri 2012 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 144, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldus ja soovitus

1.1 Kokkuvõte

1.2 Eakad on meie ühiskonna dünaamilised, võimekad ja vitaalsed liikmed. Nad edastavad teadmisi, oskusi ja kogemusi järgnevatele põlvkondadele. Nad annavad nii eraldi kui ka kollektiivselt panuse meie majandusse, elukeskkonda ning meie ajalootunnetusse. Pereliikmetena vastutavad eakad ühtekuuluvuse ja solidaarsuse innustamise eest meie ühiskonnas.

1.3 Soovitused

1.3.1 Komitee soovitab:

— koondada tähelepanu eakate võimetele ja panusele ning mitte nende vanusele, ning et valitsused, VVOd ja meedia rõhutaks neid aspekte positiivsest seisukohast;

— toetada kõigi vanuserühmade aktiivset osalust ühiskonnas ning suuremat solidaarsust ja koostööd põlvkondade vahel ja nende siseselt;

— valitsustel ja ametiasutustel võtta positiivne ülesanne, kaasata eakad aktiivselt otsustusprotsessi ning kogukonda;

— valitsustel töötada koos asjaomaste partneritega, et kõrvaldada kõik tõkked, mis takistavad eakate täisväärtuslikku osalust ühiskonnas;

— kõikidel sidusrühmadel jätkata sellise lähenemisviisi arendamist, milles rõhutatakse elukestva õppe tähtsust eakatele, tööandjatele ja kogukondadele;

— valitsustel tagada eakate e-kaasamine ja -koolitus;

— eakatel ettevõtete juhatuse, ametiasutuste ja VVOde liikmetena valimistel kandideerida, hääletada ja osaleda;

— tunnustada mitteametlike hooldajate ja hooldusaluste panust ja asjakohaselt toetada nende asjaomaseid õigusi ja vastutust;

— innustada eakaid osalema vabatahtlikus tegevuses vastavalt heade tavade suunistega;

— võimaldada eakatel tööelu jätkamist kuni ametliku pensionieani ja kauem, juhul kui nad seda soovivad;

— tööandjatel töökeskkonda asjakohaselt kohandada ning leida töölepinguvorme, et tulla vastu eakate töötajate vajadustele; ning

— tunnustada eakaid tarbijatena ning innustada ettevõteteid tootma kaupu ja teenuseid, mis vastavad vananeva ühiskonna vajadustele.

2. Sissejuhatus

2.1 Aktiivse vananemise küsimusega tegeleva Euroopa Komisjoni juhtühik nägemus aktiivsest ja tervena vananemisest on järgmine: „Aktiivse vananemine on protsess, mille käigus optimeeritakse võimalusi tervise, osalemise ja turvalisuse osas, eesmärgiga tõsta vananevate inimeste elukvaliteeti. See kehtib nii üksikisikute kui ka elanikkonnarühmade kohta. Tervise all peetakse silmas füüsilist, vaimset ja sotsiaalset heaolu. „Aktiivne” viitab jätkuvale osalusele ühiskondlikus, majandus- ja kultuurielus, vaimses tegevuses ja kodanikuelus, ning mitte üksnes võimele olla füüsiliselt aktiivne või osaleda tööelus”⁽¹⁾.

2.2 Käesoleva arvamuse eesmärk on rõhutada eakate aktiivset osalust Euroopas, analüüsida takistusi, mis ei võimalda suuremat kaasatust ning rõhutada sellise osaluse kestvust inimese kogu elu jooksul. Seepärast algab eakate vajadusi arvestava (?) Euroopa ehitamine juba sünnist ning nõuab pikaajalist visiooni. See arvamus põhineb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee varasematel arvamustel eakate ja vananemise kohta⁽³⁾.

2.3 Praegu on Euroopas üle 85 miljoni üle 65-aastase inimese ja 2060. aastaks kasvab nende arv 151 miljoni. Oluline on mitte keskenduda ainult vanusele, vaid väärtustada ja arendada osalemise võimet igas vanuses ning tunnustada asjaolu, et isegi kui eakate (käesolevas arvamuses käsitletakse eakate üle 65-aastaseid inimesi) tervis seab neile piirid, ei takista see neid alati tegutsemast.

2.4 „Eakate aktiivne ühiskondlik, kultuuriline, majanduslik ja poliitiline osalus põhineb adekvaatsel vanuse imago”⁽⁴⁾. Me peame takistama meedia ja valitsuse liiga dramaatilist keelekasutust vananeva ühiskonna kirjeldamisel.

2.5 Ealine diskrimineerimine tuleb kaotada, kuna see kahjustab suhtumist eakatesse ja heidutab neid osalemast. See asjaolu toob endaga kaasa olulist panust kao ning suurendab pingeid põlvkondade vahel. Me peaksime tundma rõõmu tervena elatud elu pikenemise üle, asjaolu, mis tuleneb paremast haridusest ja toitumisest ning põlvkondadevahelise ühiskondliku lepingu tähtsuse rõhutamist.

2.6 Negatiivses suhtumises eakatesse ei võeta arvesse nende rolli töötajate, tarbijate, ühiskondlikes projektides osalejate ning hooldajatena. Negatiivne suhtumine eakatesse on kahjulik, kuna diskrimineerimine kahjustab enesehinnangut ning takistab suuremat osalust ja seega eakate panust majandusse. Keskmine

eluiga on pikenenud tänu uutele arengutele meditsiini, farmakoloogia ja tehnoloogia valdkonnas ning suurenenud tervisealase teadlikkusele ja asjaomasele koolitusele. „Teadusuuringud on näidanud, et väga eakate inimeste enese antud hinnang oma elukvaliteedile on sageli palju parem kui üldiselt arvatakse. Me peame muutma suhtumist vananemisse, mida liiga sageli mõjutavad negatiivsed väärkujutlused ja eelarvamused”⁽⁵⁾.

2.7 Demograafilised muutused loovad võimalusi suurendada „hõbedase majanduse” osakaalu, kuna eakad on paljudes sektorites tarbijateks, andes ühtlasi panuse oma töö kaudu.

2.8 Et lahendada eakate diskrimineerimise probleemi õigusaktide, juhtimise ja uue dünaamika loomise abil poliitika kujundamisel tuleks prioriteediks seada aktiivse vananemise edendamine ning eakama elanikkonna potentsiaali vabastamine, et nad võiksid täisväärtuslikult osaleda riigi ühiskondliku ja majandusliku kapitali rohkendamisel.

2.9 Me peaksime vaidlustama käsitluse, mille kohaselt saavad meist 65-aastastena teenuste saajad, kes ise enam ei panusta. Ealised tõkked tuleks kaotada. Eakad ei muutu vananedes homogeenseks rühmaks, vaid nad säilitavad oma erinevad seisukohad, tegutsemisvõime, kogemused, eelarvamused, vajadused ja soovid. Me kõik vananeme ning 2060. aasta ootuste täitumiseks on vaja pidevat kohanemist.

2.10 Statistilisi andmeid eakate inimeste kohta tuleb kasutada ettevaatlikult, pidamata endastmõistetavaks, et kõigi 65-100-aastaste tervislik olukord, osalustase jms on sama. Vajadused ja võimed on ju erinevad. Me peaksime vältima eal põhinevaid seisukohti ja isoleeritust.

2.11 Võimatu on vaadelda eakate väarikust ja heaolu eraldi sellistest strateegiatest, mis seonduvad sissetuleku, tervise ja sotsiaalhoolekande ning kohaliku sotsiaalse võrgustiku ja kogukonna algatuste säilitamisega. Neile küsimustele juhitakse tähelepanu seoses osalemistakistustega, mida on **võimalik** luua. Juurdepääsuvõimalus teenustele ja aktiivne osalus sõltub olulisel määral piisavast sissetulekust ning see küsimus peaks olema pensionireformide lahutamatu osa.

3. Kodanikuküsimused

3.1 Äsjas aruandes „Gold Age Pensioners”⁽⁶⁾, kirjeldatakse eakaid kui ühiskonna liimi. Selles rõhutatakse nende panust perekonnas ja ühiskonnas, mis avaldub nende vabatahtliku tegevuse ja osaluse kaudu demokraatlikes institutsioonides.

⁽¹⁾ „Strategic Implementation Plan for the European Innovation Partnership” (Euroopa innovatsioonipartnerluse strateegiline rakenduskava), Euroopa Komisjon, 7.11.2011

⁽²⁾ „Stakeholder Manifesto for an Age Friendly European Union by 2020”, Age Platform Europe, 2011.

⁽³⁾ ELT C 228, 22.9.2009, lk 24; ELT C 51, 17.2.2011, lk 55; ELT C 181, 21.6.2012, lk 150.

⁽⁴⁾ 6. aruanne vanema põlvkonna olukorra kohta Saksamaa Liitvabariigis.

⁽⁵⁾ Kirkwood, T jt: „New Ways of Looking at Age”, Blackstaff Press 2011.

⁽⁶⁾ „Gold Age Pensioners”, WRVS 2011.

3.2 Eakad osalevad aktiivsemalt kõikidel valimistel. Vastavalt Eurostati aruandele (7) hääletab 50 % üle 55-aastastest kodanikest, ning vanemas eas on suurem huvi poliitika vastu. Eakate pidevalt kasvav arv meie ühiskonnas tähendab olulist poliitilist mõju, mida USAs nimetatakse „halliks võimuks”. Seda mõju kasutatakse.

3.3 Euroopa Parlamendi valitud liikmete keskmine iga on 54 aastat ja vanim neist on 84-aastane. Sama peegeldub teistes valitsusorganites ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitees, asjaolu, mis näitab, et vanus ei tohi olla takistuseks osalemisele ükskõik millisel tasandil.

3.4 Paljud eakad annavad VVOde, riigiasutuste ja ettevõtete juhatuste tegevusse oma panuse tänu tööelus omandatud kogemustele ja ametialastele teadmistele.

4. Osalemine otsustusprotsessis

4.1 Arvestades eakate ulatuslikku ja mitmekülgset panust ühiskonda, võib teha oletusi eakate ühiskonda kaasamise ja otsustusprotsessides osalemise kohta. Kuid eakad tunnevad end sageli tõrjutuna otsuste puhul, mis võetakse vastu nende endi või selle ühiskonna heaolu kohta, kus nad elavad. Üksikisikud vajavad isiklikku innustamist ning organisatsioonid peavad looma mehhanisme, mis tagavad eakate seisukohtade kaasamise.

4.2 Euroopa eakate inimeste platvorm AGE avaldas 2010. aastal aruande (8), milles esitati näiteid eri liikmesriikides arendatud meetodite kohta, sealhulgas riiklikud ja kohalikud eakate nõukogud ja avalikud konsulteerimised. Euroopa sotsiaalse kaasamise protsessi üks põhieeldus on see, et sidusrühmad osalevad nende ees seisvatele probleemidele lahenduste leidmisel. Osalus on oluline, kuid oluline on ka õigus olla kuulda võetud, et luua võimalusi muutusteks.

4.3 Neid, keda ohustab sotsiaalne tõrjutus halva tervisliku olukorra, puude või vaesuse tõttu, tuleb abistada ning üksikisikutele tuleb anda suurem võim. Šotimaa dementsusealane töörühm on hea näide dementsuse diagnoosiga inimeste kohta, kellel on kindel eesmärk säilitada valikuvõimalused ja kontroll oma elu üle. Töörühm on saavutanud mõjuka riikliku ja rahvusvahelise reputatsiooni tänu entusiastlikele ja kartmatutele kampaaniatele, mille eesmärk on parandada dementsusprobleemide mõistmist ja teha lobitööd teenuste parandamiseks. Dementsuse all kannatavad inimesed juhivad kõnealust organisatsiooni ning on peakõnelejad konverentsidel või valitsuse nõustajad (9).

(7) „Active Ageing and solidarity between the generations”, Eurostat 2012.

(8) „Guide for Civil Dialogue on Promoting Older People’s Social Inclusion” (Kodanikudialoogi suunised eakate sotsiaalse kaasamise kohta), Euroopa eakate inimeste platvorm 2010 (Age Platform Europe 2010).

(9) „Perspectives on ageing with dementia”, Joseph Rowntree Foundation 2012.

4.4 Tõhus osalus nõuab toetavaid struktuure ning valitsusorganite ja VVOde, tööandjate ja teiste institutsioonide lubadust tööpoolest võtta eakaid kuulda kui osalejaid; see tähendab žargoonivaba keelekasutust, juurdepääsu koosolekuruumidele ning seda, et inimestel on majanduslikult võimalik osaleda ja nad saavad kasutada transpordivahendeid. Eakad peavad olema teadlikud oma õigustest ja kohustustest ning neil peab olema võimalus tutvuda käsitlevate teemadega, seega on koolitusel, mis hõlmab ka IKTd, esmatähtis koht (10).

4.5 Üha suuremat tähelepanu pööratakse koostöömisele, st et „üksikisikud, kogukonnad ja organisatsioonid, kellel on oskused, teadmised ja võimalused koostööde teha seda ka teevad, luues võimalusi ja lahendades probleeme” (11). Siinkohal tugineakse põhimõtetele, mis on aluseks kõigile osalustegevustele, ja neid on võimalik rakendada hooldusteenuste paketi väljatöötamisel mis tahes tasandil kuni riikliku tasandini välja, kus neid on võimalik rakendada poliitika kujundamisel.

5. Teadusuuringud

5.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni toetust ühistele programmialgatustele ja tegevuskava arendamisele edasiste teadusuuringute jaoks vananemise ja demograafiliste muutuste valdkonnas, millel on oluline osa dokumendis „Horisont 2020: vananemist käsitlevad tegevuskavad” (12).

5.2 Jätkuvad teadusuuringud eakate elu kõikide aspektide kohta on tähtsad, et tagada asjakohased poliitilised otsused tervishoiu, sotsiaalhoolekande, hariduse, sissetuleku ja osaluse küsimuses. Eakad tuleks kaasata teemade määratlemisse ja teadusuuringutes osalemisse. Eriti oluline on viia läbi eakate suunatud kliinilisi ravimiuuringuid.

6. Hooldus

6.1 Kuna elanikkond vananeb jäävad hoolduskohustused üha arvukamatele vanematele naistele ning see võib põhjustada majanduslikke probleeme kaotatud sissetuleku ja vähenenud pensioniõiguse tõttu. Eakad annavad olulise panuse vanemate, nõrgema tervisega sugulaste mitteametlike hooldajatena, mis tähendab riiklike sotsiaalhoolekandekulude märkimisväärset kokkuhoidu. Tuleb tunnustada mitteametlike hooldajate kogemusi ja oskusi ning vajadust tagada koolitusvõimalusi.

6.2 Lisaks sellele kannavad paljud vanavanemad vajaduse korral hoolt lapselaste eest raskustega perekondades või selleks, et võimaldada oma lastel tööl käia ja olla majanduslikult aktiivsed.

(10) Vt joonealune märkus 8.

(11) „A guide to co-production with older people – Personalisation”, NDTI.

(12) Vt EMSK arvamus teemal „Horisont 2020: vananemist käsitlevad tegevuskavad”, mis võeti vastu 23. mail 2012, ELT C 229, 31.07.2012, lk 13.

10. Elukestev õpe

10.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on aastaid rõhutanud elukestva õppe tähtsust sotsiaalse kaasatuse, tööturul püsimise, isikliku arengu ja tõhusa osaluvõime võtmelemendina⁽²²⁾.

10.2 Pidevalt kasvab eakate osalus koolitusvõimalustes, kuid liikmesriigiti on see erinev⁽²³⁾. Eakate osalemine kogukonnaelus ja valitsusvälistes organisatsioonides on informaalne õppimise oluline allikas.

11. IKT roll

11.1 IKT kasutamise tähtsus suureneb kõigi kodanike jaoks. Interneti ja e-posti kasutamine võib pakkuda eakatele võimaluse olla kursis väljaspool kodu toimuvaga ning hoida kaugemal elavate pereliikmetega korrapäraselt sidet. Seda võib tõhustada Skype'i või muude visuaalset kontakti võimaldavate suhtlusvahendite kasutamine. Kontrollitud jututubade kasutamine võib aidata koduseinte vahele sunnitud eakatel suhelda teiste sarnaste huvidega isikutega, et vältida isoleeritust.

11.2 Olulisi eeliseid on võimalik saavutada e-tervishoiu kasutamise ja järelvalve ja hädaolukordadele reageerimise küsimustes. Sellised meetodid ei tohiks asendada korrapäraselt otsekontakti inimestega ning e-tervishoiusüsteem peab jätma võimaluse reaalselt inimestega suhelda.

11.3 Vastuolulisemad IKT rakendused on isiklikud jälgimissüsteemid, mida kasutatakse nn arukates majades, isiku turvalisuse eesmärgil ning dementsete isikute järelvalve seadmetes.

Eesmärk on tagada turvaline sõltumatus ja tegevusvabadus. Selliste meetodite rakendamine peab põhinema eetilistel otsustel ja tavadel ning teenima selgelt eakate huvisid; neid meetodeid ei tohi kasutada kontrollimehhanismina ega personali vähendamise eesmärgil.

11.4 Interneti kasutamisel veebipoodides on selged eelised liikumisprobleemidega inimestele, kuid siinjuures ei tohi unustada inimeste suhtlemis- ja liikumisvajadust. Andmekaitse ja privaatsus tuleb tagada.

11.5 IKT kasutamine nõuab koolitust ja toetust ning juurdepääsu seadmetele. Nendele küsimustele juhiti tähelepanu Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses teemal „Digitaalpädevuse, e-oskuste ja e-kaasatuse parandamine“⁽²⁴⁾.

12. Osalemistakistused

12.1 Kuigi rõhutatakse eakate kaasamist arvukatesse ühiskonda ja majandust mõjutavatesse tegevustes, esineb paljudel eakatel siiski olulisi takistusi, mis ei lase neil osaleda.

12.2 Vanus on ainult üks paljudest isikut määratlevatest teguritest. Eri vanuserühmade teadmised, oskused ja kogemused moodustavad ühiskonna jaoks esmatähtsa ressursi. Kõiki vanuserühmi kaasav ühiskond nõuab poliitikutelt, asjaomastelt osalejatelt ja kodanikelt kollektiivset vastutust selliste poliitikameetmete ja tavade kujundamisel, mis tagavad õigluse ja kaasamise sõltumata east.

Brüssel, 14. november 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*
Staffan NILSSON

⁽²²⁾ ELT C 161, 13.7.2007, lk 1; ELT C 204, 9.8.2008, lk 89; ELT C 228, 22.9.2009, lk 24; ELT C 77, 31.3.2009, lk 115; ELT C 51, 17.2.2011, lk 55.

⁽²³⁾ Vt joonealune märkus 20.

⁽²⁴⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 9.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Romade sotsiaalse emantsipatsiooni ja integratsiooni edendamine Euroopas” (täiendav arvamus)

(2013/C 11/05)

Raportöör: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

17. jaanuaril 2012 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada täiendava arvamuse teemal

„Romade sotsiaalse emantsipatsiooni ja integratsiooni edendamine Euroopas”

(täiendav arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon võttis arvamuse vastu 23. oktoobril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 484. istungjärgul 14.-15. novembril 2012. aastal (14. novembri 2012 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 127, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 12.

1. Ettepanekud ja soovitused

1.1 Komitee kiidab suure lootusega heaks Euroopa Komisjoni, Euroopa Parlamendi, Euroopa Ülemkogu, muude ELi organite ja liikmesriikide hiljuti võetud meetmed Euroopa romade sotsiaalse kaasatuse ja integratsiooni edendamiseks, sh Euroopa Komisjoni raamstrateegia ja romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate vastuvõtmise.

1.2 Samal ajal juhib komitee tähelepanu sellele, et kõik need „jõupingutused ei ole aidanud otsustavalt vähendada paljude romade diskrimineerimist, parandada nende elukvaliteeti või suurendada nende võimalusi ...”.

1.3 Juba 2011. aastal avaldas komitee kõnealust küsimust käsitlevas ettevalmistavas arvamuses⁽¹⁾ muret kodanikuühiskonna- ja romade organisatsioonide toetuse pärast romasid käsitlevatele riiklikele integratsioonistrateegiatele ja tegi mitmeid ettepanekuid.

1.4 Komitee tellitud ja 27 liikmesriigis läbi viidud uuringu järeldused on samad kui romade Euroopa poliitika koalitsiooni ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide tehtud uuringute järeldused: nendest selgub, et lisaks teravale teabepuudusele ja ulatuslikule rahulolematusele on roma kogukonna esindajate, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja nende esindajate seas levinud frustratsioon ja usaldamatus. Tundub, et romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad ei ole vastanud selle kogukonna järjest suurematele ootustele ja siirale lootusele, et strateegia võiks tõesti aidata romadel paremini ühiskonda integreeruda.

1.5 Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate eesmärkide saavutamiseks olemasolevad vahendid ja ressursid ei tundu olevat piisavad selleks, et kompenseerida diskrimineerimise ja tõrjutuse püsivat negatiivset mõju asjaosaliste elukvaliteedile ja võimalustele. Seetõttu pöörab komitee tähelepanu sellele, kui oluline on poliitikat kooskõlastada ja tagada, et ressursid vastavad seatud sihtidele.

1.6 Komitee leiab, et romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate kavandamine ja elluviimine peab alati olema õigustepõhine, et tagada inim- ja põhiõiguste austamine.

1.7 Samuti leiab ta, et diskrimineerimise vastu võitlemine peaks olema prioriteet kõikides ühiskonnaelu valdkondades.

1.8 Komitee kinnitab, et positiivne lähenemisviis romade sotsiaalse olukorrale peaks muutuma üldlevinuks, ning kaasamise poliitika rakendamine sõltub otsustavalt sellest, kas inimestel on jõudu, vahendeid ja võimu oma elu suunata.

1.9 Komitee toetab Euroopa Komisjoni kavandatud romade riiklike kontaktpunktide võrgustiku loomist, kui sellele antakse asjakohased volitused, ning rõhutab, et organiseeritud kodanikuühiskond (sh romade organisatsioonid ja nende huvide esindajad) tuleb täiel määral kaasata romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate koostamise kõikidesse etappidesse (koostamine, elluviimine, järelevalve ja hindamine).

1.10 Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate järelevalvet ja hindamist tuleb teaduslikele argumentidele toetudes ja sõltumatute hindajate abi kasutades püsivalt parandada. Samas tuleb luua süsteem, mis võimaldab seda protsessi rahastada.

⁽¹⁾ Komitee 16. juuni 2011. aasta arvamus teemal „Romade sotsiaalse emantsipatsiooni ja integratsiooni edendamine Euroopas” (ELT C 248, 25.8.2011, lk 16–21).

2. Taustteave

2.1 Euroopa Komisjon võttis 2011. aasta aprillis vastu väga olulise strateegiadokumendi „Romasiid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistik aastani 2020”⁽²⁾. Esimest korda ELi ajaloos sätestati teatistes peamised strateegilised eesmärgid, mis on tihedalt seotud strateegia „Euroopa 2020” prioriteetide, ELi põhiõiguste harta sätete ja teatmiku „Kümme ühist põhimõtet romade kaasamiseks”⁽³⁾ järelustega. Teatistes rühmitatakse poliitilised ülesanded nelja valdkonda: juurdepääs haridusele, tööhõivele, tervishoiule ja eluasemele. Selles pööratakse ka erilist tähelepanu koostööle kodanikuühiskonna ja romade organisatsioonidega ning pooldatakse tugeva järelevalve- ja hindamismehhanismi loomist ja elluviimist. Samal ajal kutsutakse liikmesriike üles koostama ja võtma vastu oma riiklikud strateegiadokumendid ning edastama need 2012. aasta lõpuks Euroopa Komisjonile.

2.2 Nõukogu toetab oma järelustes⁽⁴⁾ Euroopa Komisjoni teatist⁽⁵⁾ ja järelustab järgmist.

„(Nõukogu tervitab) komisjoni teatist (...), milles kutsutakse liikmesriike (...) **seadma saavutatavaid riiklikke eesmärgi** (...) samuti kehtestama järelevalvemehhanismi ja muutma olemasolevad ELi vahendid romade kaasamise projektidele paremini kättesaadavaks”, ning rõhutab vajadust

— asjakohaselt jälgida ja hinnata romade kaasamise strateegiate või integreeritud poliitikameetmete mõju (punkt 23);

— toetada kodanikuühiskonna ja kõigi teiste sidusrühmade paremat kaasatust (punkt 41).

3. **Komitee** avaldas 16. juunil 2011. aastal **ettevalmistava arvamuse** teemal „Romade sotsiaalse emantsipatsiooni ja integratsiooni edendamine Euroopas”,⁽⁶⁾ mille peamised järelused on järgmised.

⁽²⁾ COM(2011) 173 final.

⁽³⁾ Kümme ühist põhimõtet romade kaasamiseks esitleti platvormi 1. koosolekul 24. aprillil 2009. Eriti olulised on järgmised põhimõtted: „selgesõnaline, kuid mitte välistavate eesmärkide seadmine”, „kultuuridevahelisel kontaktil põhinev lähenemisviis” ja „lõplik eesmärk romad täielikult tavaühiskonda integreerida”.

⁽⁴⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/122100.pdf.

⁽⁵⁾ Nõukogu järelused romasiid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistiku kohta aastani 2020.

⁽⁶⁾ ELT C 248, 25.8.2011, lk 16-21.

3.1 Komitee kiidab suure lootusega heaks Euroopa Parlamendi, Euroopa Komisjoni, Euroopa Ülemkogu, muude ELi organite ja liikmesriikide võetud meetmed Euroopa romade sotsiaalse kaasatuse ja integratsiooni edendamiseks ning nende jõupingutused, mis on viimasel ajal intensiivistunud;

3.1.1 juhib samal ajal tähelepanu sellele, et kõik need „jõupingutused ei ole aidanud otsustavalt vähendada paljude romade diskrimineerimist, parandada nende elukvaliteeti või suurendada nende võimalusi; mõnes suhtes on nende olukord isegi halvenenud”;

3.1.2 pöörab seetõttu tähelepanu vajadusele luua integreeritud, kooskõlastatud ja sidus üleeuroopaline strateegia ja eesmärgikindel, süstemaatiline tegevusprogramm, mis hõlmab kõiki poliitikavaldkondi ja mida rakendatakse liikmesriikide tasandil, andes sellega asjaomastele inimestele ja kogukondadele õigused ja volitused, mida nad oma elu suunamiseks vajavad (emantsipatsioon);

3.1.3 on seisukohal, et „liikmesriikidele võiks välja pakkuda järgmised elemendid kui (...) romade integreerimise poliitika kolm sammast, mida tuleks rakendada kooskõlastatult ja mis kajastavad konkreetset, kuid mitte eranditult probleemide ja nende lahendamiseks vajalike strateegiliste prioriteetide iseloomu”:

a) rassi- ja rahvusneutraalne kaasav poliitika ning samal ajal vaesuse ja äärmise puuduse kontsentratsiooni vähendamine;

b) poliitika nende inimeste emantsipatsiooni toetamiseks, kes peavad end ise ükskõik mõnda romade kogukonda kuuluvaks, ja nende saavutatud sotsiaalse kaasatuse propageerimine;

c) üldine rassismivastane poliitika ja rassismivastased kampaaniad;

3.2 rõhutab, et „roma rahva ja kogukondade esindajad ja liikmed tuleb kindlasti kaasata nii poliitika kavandamisse kui ka rakendamisse aktiivselt kõigil tasanditel (ELi, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil);

3.3 Komitee soovib osaleda sellise poliitika järelevalves ja „hindamisel vastavalt kodanikuühiskonnalt saadud mandaadile ja oma sisemistele sidemetele kodanikuühiskonna organisatsioonidega liikmesriikides. Komitee soovib olla vahendajaks ELi institutsioonide ja organiseeritud kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel ja olla aktiivne partner romade kaasamises Euroopa platvormis ja muudes struktureeritud dialoogi vormides”.

4. Uuringud ja küsitlused

4.1 Eespool öeldut arvestades püütakse käesolevas arvamuses koguda kokku raamstrateegiaga ja romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega seotud teave, kogemused ja arvamused, mida juhtivad vaatlejad, Euroopa Komisjoni pädevad talitused, romade ühingud, roma kogukonna huve kaitsvad kodanikuühiskonna organisatsioonid, surverühmad ja eri liikumised on juba mõnda aega kogunud. Ei ole kahtlust, et nii saadud järeldused mõjutavad märkimisväärselt raamstrateegias määratletud eesmärkide saavutamist liikmesriikide tasandil. Tehtud analüüsidest võib mainida järgmisi:

- riiklike strateegiatega koostamise ja nende sisuga seotud Euroopa Komisjoni dokumendid;
- dokumendid, mis on seotud osalemise ja järelevalve ning OSI (Office for Social Inclusion) valduses oleva teabe levitamise, eelkõige uutest liikmesriikides⁽⁷⁾;
- romade Euroopa poliitika koalitsiooni küsimustikud;
- selliste romade küsimustega tegelevate kodanikuühiskonna organisatsioonide nagu Euroopa romade teabemeti (European Roma Information Office – ERIO) või Amalipe keskuse koostatud aruanded strateegiatega sisu ja nende koostamise kohta;
- komitee tellimisel koostatud e-küsitluse tulemused 27 liikmesriigi kohta.

4.2 Euroopa Komisjon on talle esitatud riiklike strateegiaid põgusalt analüüsinud⁽⁸⁾. Üldiselt nõustub komitee ettevaatliku kriitikaga⁽⁹⁾, eelkõige selles suhtes, et strateegiatesse tuleks selles kavandatust rohkem kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, teha tihedamat koostööd kodanikuühiskonnaga, näha ette rahastamisallikaid, mis vastaksid paremini ülesannetele ja eesmärkidele, arendada edasi poliitika elluviimise järelevalvet ja asjakohast hindamist ning võidelda otsustavamalt diskrimineerimise vastu.

4.3 Praktiliselt samal ajal, kui komitee taotlusel koostati küsimustikku, algatas romade Euroopa poliitika koalitsioon uuringu,

⁽⁷⁾ *Review of EU Framework NRIS* (romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega ELi raamistiku läbivaatamine), OSI, 2012, <http://www.soros.org/sites/default/files/roma-integration-strategies-20120221.pdf>.

⁽⁸⁾ „Romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad: ELi raamistiku rakendamise esimesed sammud” (COM(2012) 226) ja SWD(2012) 133, 21. mai 2012.

⁽⁹⁾ „... liikmesriigid teevad jõupingutusi romade integratsiooni ühtse lähenemisviisi väljatöötamiseks. Riiklikul tasandil on siiski veel palju teha. Romade sotsiaal-majanduslik kaasamine jääb liikmesriikide esmatähtsaks ja peamiseks ülesandeks ning neil on vaja selle täitmiseks rohkem pingutada. Tuleb võtta vastu konkreetsemad meetmed, täpsed eesmärgid mõõdetavate tulemuste saavutamiseks, selgelt suunatud rahalised vahendid riiklikul tasandil ning kehtestada kindel siseriiklik järelevalve- ja hindamissüsteem”.

mis põhines sarnastel meetoditel ja milles olid sama tüüpi küsimused. Tulemused avaldati koos romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega hinnanguga ühises uuringus⁽¹⁰⁾.

4.3.1 Romade Euroopa poliitika koalitsioon sai ka oma võrgustiku pakutavaid võimalusi kasutades 90 kasutatavat vastust (neist 78 liikmesriikidest) küsimustikule, mille ta oli saatnud paljudele romade või nende huve kaitsvatele organisatsioonidele. Kuigi meetmed on liikmesriigiti erinevad, kutsid vastajad üldiselt vähesel osaluse pärast strateegiatega koostamisel ja kui osaleti, siis oli sellel vähe mõju. Romade Euroopa poliitika koalitsiooni sõnul on vähene osalus ja mõju seotud asjaoluga, et enamikus liikmesriikides on nii strateegiatega koostamine kui ka tulemuste avaldamine piiratud ning mitte eriti läbipaistev⁽¹¹⁾.

4.3.2 Kodanikuühiskonna ulatuslikumaks ja tõhusamaks osalemiseks soovib romade Euroopa poliitika koalitsioon minna üksnes konsulteerimise nõudest kaugemale ning luua kõigil tasanditel pideva dialoogi pidamise tava ja asjakohased osalusmehhanismid, et tagada, et valitsuse meetmed on väga läbipaistvad ja et otsuste kohta kogutakse korrapäraselt tagasisidet. Romade Euroopa poliitika koalitsioon täheldab oma järeldustes, et „... romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad näitavad, et poliitiline tahe tegeleda romade diskrimineerimise ja nende vastaste eelarvamustega ning muuta riigi poliitikat, et neid kõikidesse ühiskonna ühistesse valdkondadesse rohkem kaasata, on kõikjal selgelt ja murettekitavalt erinev”.

4.4 Komitee tellimisel koostatud e-küsimustiku tulemused⁽¹²⁾.

4.4.1 Küsimustiku autorid saatsid e-küsimustiku, mis sisaldas suletud kategooriatesse jagatud küsimusi, u 2 000 kodanikuühiskonna organisatsioonile ja romade küsimustega tegelevale aktivistile⁽¹³⁾. Ka sellele küsimustikule vastamise määr oli romade Euroopa poliitika koalitsiooni uuringuga sarnaselt äärmiselt madal⁽¹⁴⁾.

4.4.2 Küsimustikus, milles hinnati 5-punktsel skaalal 14 analüütilise kriteeriumi alusel⁽¹⁵⁾ rahulolu ELi ja riiklike strateegiatega, hinnati rahulolu keskmiselt vähem kui kahe

⁽¹⁰⁾ „Analysis of National Roma Integration Strategies” (romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega analüüs), romade Euroopa poliitika koalitsioon, märts 2012.

⁽¹¹⁾ „... suur enamus vastanuid liikmesriikides leidis, et romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega koostamine ei ole piisavalt läbipaistev. Enamikul juhtudel ei ole sidusrühmade, eelkõige romade osalemine riiklike integratsioonistrateegiatega elluviimisel piisavalt selge”.

⁽¹²⁾ Uuring romade ja/või valitsusväliste organisatsioonide osalemise ja tegevuse kohta romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega koostamisel ja vastuvõtmisel. Kontra Ltd., Budapest 2012. Käsitlusi.

⁽¹³⁾ U 800 adressaadile saadetud küsimustik jõudis lumepalliefektina lõpuks u 2 000 adressaadini. Sealjuures küsisid küsimustiku autorid nende organisatsioonide arvamus kolmel korral.

⁽¹⁴⁾ Mõlemal juhul saadeti kokku 78 küsimustikku. Vastuseid saadi igast liikmesriigist, kuid kõiki küsimusi vaadates täheldati liikmesriikide vahel küllaltki suuri erinevusi. Üldine suundumus oli see, et rohkem vastuseid saadi riikidest, mille elanikkonnas on rohkem romasid.

⁽¹⁵⁾ Analüütiliste kriteeriumide alusel hinnati esiteks rahulolu strateegia oluliste valdkondadega ja teiseks rahulolu strateegia koostamise läbipaistvuse ja osalemisvõimalustega.

punktiga⁽¹⁶⁾. Seega ei ole enamiku vastanute arvates romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad suutnud senini olla edukad ega näidata veenvat poliitilist tahet. See väga negatiivne seisukoht selgitab üpris tõenäoliselt ka väga madalat vastamismäära.

4.4.3 Kokkuvõttes peegeldab see uuring lisaks suurele teabepuudusele ja ulatuslikule rahulolematusele paljude roma kogukonna esindajate, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja nende esindajate frustratsiooni ja usaldamatust: romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad ei ole suutnud vastata selle kogukonna järjest suurematele ootustele ja siirale lootusele, et strateegia võiks märkimisväärselt parandada nende sotsiaalset integratsiooni. Madal vastamismäär ja rahulolematust on märgid ka sellest, et hoolimata väljakuulutatud kavatsustest ei ole asjaosalisi esindavad organisatsioonid piisavalt strateegilisse kavandamisse kaasatud ning loomata on jäänud põhilised osalusmehhanismid. Samal ajal ei ole tihti peale sajanditepikkuse diskrimineerimise ja segregatsiooni tõttu praegused protsessid tekitanud asjaosaliste esindajates piisavat usaldust.

4.4.4 Nende uuringute tulemused kinnitavad ja toetavad komitee ettevalmistavas arvamuses esitatud soovitusi kodanikuühiskonda rohkem kaasata.

5. Üldised aspektid

5.1 Viimastel aastatel on Euroopa Liidu asutused ja institutsioonid teinud suuri jõupingutusi ja ohverdusi romade sotsiaalse integratsiooni parandamiseks ning tõrjutuse ja nende sagedase äärmise vaesuse vähendamiseks, et romasid saaks poliitiliselt, majanduslikult ja sotsiaalselt ühiskonda integreerida Euroopa Liidu ja oma liikmesriigi täieõiguslike kodanikena, kellel on samad õigused kui teistel.

5.2 Seni on jõupingutused andnud parimal juhul piiratud tulemusi. Kõikidest romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade analüüsides selgub, et nende integreerimine on kindlasti vajalik, kuid see on olnud täiesti ebapiisav. Ühelt poolt ei ole asjaosalistel piisavalt teavet ja nad suhtuvad sellesse strateegiasse skeptiliselt, teiselt poolt on nad väga rahulolematud saavutatavate eesmärkide ja nende saavutamisevõimaluste suhtes. Seetõttu tuleks strateegiliste programmide vastuvõtmist pidada kaasamisprotsessi alguseks, mitte selle tulemuseks.

5.3 Komitee peamine soovitus on luua nii liikmesriikide (kui ka nende sees kohalikul ja piirkondlikul tasandil) kui ka ELi tasandil institutsioonilised mehhanismid, mis põhineksid põhimõttelisel kokkuleppel ja poliitilisel konsensusel. Nende mehhanismidega tuleb romade integreerimiseks eri poliitikavaldkondades arvestada. Need peavad olema läbipaistvad ja tõendus põhised ning nendega peab olema võimalik saavutada soovitud mõju ratsionaalselt ja plaanipäraselt. Samuti tuleb nendes tagada ühiskonna, eelkõige romade ulatuslik osalemine ning neid toetavad sotsiaalsed tegurid.

5.4 Tuleb arvestada, et kuigi enamikus strateegiates kehtestatakse asjakohased eesmärgid, ei tundu nende eesmärkide saavutamiseks kasutada olevad vahendid ja ressursid piisavalt, et kompenseerida diskrimineerimise ja tõrjutuse halba mõju asjaosaliste elule ja võimalustele. Iseenesest mõistetavalt on küsimus veelgi teravam majandus- ja sotsiaalkriisi ajal, sest kriisil on negatiivne mõju eelkõige kõige haavatavamatele ühiskonnarühmadele. Seda on tõestanud ka teadusuuringud. Nendes rühmades on tõrjutus nii ulatuslik, et neil praktiliselt ei olegi enam mingit elukvaliteeti ega sotsiaalseid väljavaateid.

5.5 Poliitilised soovitus

5.5.1 On suur oht, et ELis valitsev positiivne suhtumine romadega seotud küsimustesse jääb kasutamata ja et selle asemel taas ebaõnnestutakse, millel on tõsised tagajärjed. Seetõttu peab komitee eriti oluliseks, et riikliku poliitika üle peetaks pidevat järelevalvet ja et see vaadataks üle romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade seisukohast, et selle võimalik negatiivne või lausa kahjulik mõju ei oleks strateegia loodetud eelistest suurem. Tuleb võtta kasutusele tõhusad mehhanismid poliitika kooskõlastamiseks ja kohandamiseks.

5.5.2 Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade analüüs näitab, et on murettekitav lõhe ühelt poolt poliitilise tahte vahel kaotada romade diskrimineerimine ja nende sotsiaalne tõrjutus ning teiselt poolt kasutusel olevate ebapiisavate vahendite, ressursside ja mehhanismide vahel. Komitee soovib võidelda varasemast kindlamalt selle teema poliitilistel eesmärkidel ekspluateerimise vastu.

5.6 Riiklik diskrimineerimisvastane poliitika ja sellealased kampaaniad

5.6.1 Komitee arvates on esmatähtis, et romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad oleksid alati selgesõnaliselt õiguspõhised, tagades, et liikmesriikide kodanikud saaksid täiel määral kasutada samu põhiõigusi, mis on neile tagatud ELi õigusaktide ning rahvusvaheliste inimõiguste lepingute ja konventsioonidega.

5.6.2 Diskrimineerimise vastu võitlemine peaks olema prioriteet kõikides ühiskonnaelude valdkondades. Komitee leiab, et ELi ja liikmesriikide diskrimineerimisvastane poliitika peaks senisest rohkem võimaldama diskrimineerimisjuhtumeid avastada ja neid Euroopa õigustraditsioone järgides karistada.

5.6.3 Romadest sisserändajate inimõigusi tuleb kaitsta ja neil peab olema võimalik neid täielikult teostada, sh õigust haridusele ja asjakohasele tervishoiule. Riigist väljasaatmise asemel tuleks ELi liikmesriikidest pärit romadest sisserändajate (ELi kodanikud) suhtes rakendada võimaluse korral tasakaalustamat integratsioonipoliitikat.

⁽¹⁶⁾ Olenevalt küsimusest oli keskmine punktide arv 1,6–2,7.

5.6.4 Eriti peaks püüdlema selle poole, et romade osalemine meedias, koolides ja teistes avaliku elu sfäärides oleks tavaline. Tuleks luua programme romade ajaloo ja kultuuri tutvustamiseks ning suurendada inimeste teadlikkust romade diskrimineerimise ja tõrjutuse probleemidest. On oluline, et romad ise osaleksid selles ühiskonna teadlikkuse suurendamise protsessis.

5.6.5 Kõik rassismi- ja ksenofoobiajuhud tuleb järjekindlalt kindlaks teha ning kohaldada vajaduse korral õiguslikke sanktsioone. Sellega seoses on eriline vastutus arvamusiidritel ning poliitilisel ja meediaelidil.

5.6.6 Tuleb hoolitseda selle eest, et romasid ei peetaks terve etnilise rühmana kurjategijateks ning et neist ei räägitaks seoses negatiivsete sotsiaalsete nähtustega (kuritegevus, ühiskonna üldiste normidega vastolus olev käitumine jne). Selline diskursus peaks kaduma. Tuleks teha jõupingutusi, et see kaoks eelkõige kriminaalkoostuustemist ja meediast.

5.6.7 Komitee kinnitab, et positiivne lähenemisviis romade sotsiaalsele olukorrale peaks muutuma üldlevinuks. Komitee soovib ELi institutsioonidel ja nende võrgustikel vältida romade ja nende kogukonna esitlemist üksnes sotsiaalsete probleemide valguses ja probleemide põhjustajana, vaid reklaamida Euroopas pigem edukaid üksikisikuid ja kogukondi, kes on sotsiaalse positsiooni parandamise ja integratsiooni eeskujuks ning uhked selle üle, et nad on romad.

5.6.8 Integratsioonipoliitika rakendamise otsustav tegur on see, et inimestel on jõudu, vahendeid ja võimu oma elu suunata. Seetõttu peab poliitika nii üldiselt kui ka üksikutes tegevusvaldkondades aitama kaasa sellele, et asjaosalised saaksid õigusriigi raamistikus otsustada oma saatuse üle ja et ühiskonna enamus suudaks seda tänu ühistele huvidele aktsepteerida.

5.7 Kaasatus

5.7.1 Komitee rõhutab, et kodanikuühiskonnal ei tohi romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate koostamisel olla lihtsalt passiivne, sümboolne roll, vaid ta peab selles aktiivselt osalema.

5.7.2 Komitee toetab Euroopa Komisjoni kavandatud romade riiklike kontaktpunktide võrgustiku loomist, kuid rõhutab, et võrgustikul on mõtet vaid siis, kui sellel on asjakohased õigused ja ressursid, eelkõige piisavad rahalised ressursid. Kontaktpunktide tegevus peab igal juhul hõlmama tihedat institutsioonilist koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

5.7.3 Strateegiliste programmide hindamisse tuleks kaasata ka romade kaasamise Euroopa platvorm. Selleks tuleks platvormi tööd tõhustada.

5.7.4 Organiseeritud kodanikuühiskond, sh romade organisatsioonid ja huvirühmad peavad täiel määral osalema romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate kõikides etappides (koostamine, elluviimine, järelevalve ja hindamine) ja seda mitte ainult riigi, vaid ka piirkondlikul ja kohalikul tasandil. Seda lähenemisviisi tuleks kohaldada otsustusprotsessi kõigil tasanditel, samas tuleb luua tööprotsess, kooskõlastuskogud ning selline tegutsemisviis, mis tagab läbipaistvuse, vahendid ja ressursid.

5.7.5 Komitee rõhutab, et tuleks viia ellu poliitikat, mis aitab ühiskonnaelus osaleda ja sotsiaalselt integreeruda neil kodanikel, kes peavad end mõne roma kogukonna liikmeks. Selleks tuleks luua ka toetussüsteem.

5.8 Järelevalve ja hindamine

5.8.1 Arvestades, et romasid käsitlevates riiklikes integratsioonistrateegiates ei ole üldiselt järelevalvet ja hindamist ette nähtud või siis ei ole seda piisavalt täpsustatud, soovib komitee liikmesriikidel oma programmi selles osas täiendada ning määratleda vastutavad organisatsiooniüksused ja institutsioonilised protsessid, neid eesmäärke mõõtvad näitajad, hindamismeetod, teabeallikad jne.

5.8.2 Romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad tuleb ka üle vaadata ja nende üle tuleb pidada pidevat järelevalvet, et teada, kas nendes sõnastatakse raamstrategia viies peamises valdkonnas terviklik ja sidus poliitika, tegeletakse olemasoleva raamistiku puudustega ja võetakse kasutusele asjakohased tegevusprogrammid, millele on eraldatud piisavad rahalised vahendid.

5.8.3 Liikmesriigid peavad tagama, et romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad on kooskõlas riikliku, piirkondliku ja kohaliku arengupoliitikaga ning et on võimalik vähendada või tasakaalustada selle poliitika halba mõju romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate eesmärkide saavutamisele.

5.8.4 Komitee soovib Euroopa Komisjonil luua igas liikmesriigis sõltumatute ekspertide võrgustik, et romasid käsitlevaid riiklike integratsioonistrateegiaid saaks põhjendatult hinnata. Lisaks soovib komitee liikmesriikidel eraldada tegevusprogrammides ressursse ka ELi tasandi järelevalvele ja kodanikuühiskonna organisatsioonide poolsele (sõltumatule) hindamisele. Järelevalve ja hindamisega tuleb programmide rahastamisel kindlasti arvestada.

5.8.5 Komitee soovib, et lisaks Eurostati poolsele kooskõlastamisele koostaksid riiklike statistikaametite eksperdid ka romasid käsitlevate strateegiate tõendus põhise järelevalve jaoks vajalikud näitajad ning ühtse statistilise meetodi nende näitajate määratlemiseks.

5.9 Ressursid

5.9.1 Komitee rõhutab, et tuleb ette näha poliitikadokumentides kehtestatud eesmärkidele vastavad ja eraldi eelarverees olevad ressursid.

5.9.2 Kriisiolukorras kannatavad kõige rohkem kõige haavatavamad rühmad. Strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamiseks võib olukorra muutumisel kohandada nii ressursside poliitikat kui ka prioriteete. Nende kohanduste üle tuleb siiski otsustada läbipaistvalt sellise otsustusprotsessi raames, millega tagatakse konsensus asjaosaliste esindajatega.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 484. ISTUNGJÄRK 14. JA 15. NOVEMBRIL 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus eemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) vautšerite käsitlemise osas”

COM(2012) 206 final – 2012/0102(CNS)

(2013/C 11/06)

Raportöör: **Viliam PÁLENÍK**

24. mail 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 113 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) vautšerite käsitlemise osas”

COM(2012) 206 final – 2012/0102 (CNS).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon võttis arvamuse vastu 2. oktoobril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (14. novembri 2012 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 116, vastu hääletas 18, erapooletuid ei olnud.

1. Komitee järelduste ja soovitude kokkuvõte

1.1 Euroopa Komisjon esitas 10. mail 2012 ettepaneku nõukogu direktiivi kohta, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) vautšerite käsitlemise osas. Eesmärk on kohaldada vautšeritele terviklikku, neutraalset ja läbipaistvat maksustamist.

1.2 Komisjon soovib kehtestada ühised eeskirjad, et ära hoida topeltmaksustamist ja maksustamise vältimist. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on veendunud, et praeguse olukorra säilitamine suurendab tasakaalustamatust ühtsel turul, mis viib konkurentsimoonutusteni, sest tingimused ei ole kõigi turuosaliste jaoks samad.

1.3 Eriti viimasel ajal on vautšerite kasutus märkimisväärselt suurenenud. Vautšerite erinevad rakendused ja kasutusvõimalused tekitavad maksukohustuse suhtes ebaselgust. Seetõttu

tuleb kõigile liikmesriikidele kehtestada võimalikult selged eeskirjad, et vältida ühtse turu kõikumisi.

1.4 Komitee toetab püüet määratleda vautšerite eri vormid võimalikult täpselt. Seejuures on eesmärk hoida ära maksustamise vältimise katseid vautšerite kasutamisel. Samas tagatakse eeskirjadega, et vautšerite väljastajad ei satu konkurentidega võrreldes ebasoodsasse olukorda.

1.5 Eriti väljendab komitee heameelt komisjoni püüde üle kaotada liigne halduskoormus mitmeotstarbeliste vautšerite turustamisel, mil peaks maksu maksma ainult vautšeri lunastaja, sest ainult tema teab, millal ja kuidas vautšerit kasutati.

1.6 Vautšeritega seotud maksukohustuste eeskirjade määramisel ei ole lisaväärtust, kui kõik liikmesriigid neid ei järgi. Seepärast on väga tähtis, et liikmesriigid järgiksid ühiseid eeskirju ja kaotaksid mitmed maksuvabastused, mis moonutavad konkurentsi ja kahjustavad konkurentsikeskkonda.

1.7 Komisjon püüab muuta käibemaksudirektiivi vautšerite maksukohtlemise osas telekommunikatsiooniteenuste laienemise tõttu. Seejuures moodustavad ettemakstud kõnekaardid suure osa vautšerite kogumahust.

1.8 Komitee soovib tähelepanu juhtida mitmetele küsimustele, mis tuleb lahendada enne direktiivi jõustumist. Need hõlmavad võimalikke probleeme liikmesriigiti erinevate maksuvabastuse piirmääradega, kui vautšereid antakse tasuta, üleminekusätete puudumist ja eeskirjade puudumist juhuks, kui üheots- tarbelisi vautšereid välja ei lunastata.

2. Arvamuse põhielemendid ja taust

2.1 Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiivis 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, on sätestatud eeskirjad kaupade tarnimise ja teenuste osutamise aja ja koha, maksustatava väärtuse, käibemaksu sissenõutavuse ja mahaarvamisoiguse kohta. Ent neist eeskirjadest ei piisa, et tagada järjepidevus vautšeritega seotud maksustamise kõigis aspektides. Tulemuseks on turukõikumised, mis on piisavalt ulatuslikud, et mõjuda negatiivselt siseturu nõuetekohasele toimimisele.

2.2 Praegu liikmesriikides valdav kooskõlastamata käsitlus põhjustab märkimisväärseid turukõikumisi, mis tuleb kaotada. Sel põhjusel teeb komisjon ettepaneku võtta kasutusele ühised eeskirjad, et tagada kindel ja ühetaoline kohtlemine ning vältida ebajärjepidevust, konkurentsimoonusi, topeltmaksustamist või maksustamata jätmist ja vähendada maksustamise vältimise ohtu seoses vautšeritega.

2.3 Vautšeritel on mitmeid omadusi, mis muudavad nad maksustamise vallas problemaatiliseks. Seepärast on vaja eristada eri liiki vautšereid ja sätestada selged eeskirjad, kuidas seda teha.

2.4 Direktiivi eesmärk on eristada vautšereid maksevahenditest ja määratleda vautšerid, mis võivad esineda nii füüsilisel kui ka elektroonilisel kujul sõltuvalt kasutusest. Samuti sätestatakse vautšeri väljastaja kohustused.

2.5 Vautšer annab õiguse saada kaupu või teenuseid või saada hinnaalandust. Ent sageli lähevad need õigused ühelt

isikult üle teisele, ilma et vautšerit lunastataks. Selleks et vältida topeltmaksustamise ohtu sellise õigusega seotud teenuse maksustamisel, on vaja kindlaks määrata, et sellise õiguse andmine ja kaupade või teenuste lunastamine on üksainus tehing.

2.6 Neutraalsuse tagamiseks peaks maksukohustus olema seotud vautšeri eest tarnitud kaupade või osutatud teenuste üheainsa tehinguga.

2.7 Direktiiviga nähakse ette, et reisibüroode väljastatavad vautšerid maksustatakse selles liikmesriigis, kus reisibüroo asub. Selleks et vältida maksustamise koha võimalikku mujale ülekandumist, on nende vautšerite eest tarnitud kaubad või osutatud teenused endiselt hõlmatud kõnealuse korraga.

2.8 Kui vautšerid läbivad turustusvõrgu, tuleb komisjoni arvates vautšerite väärtus määrata kindlaks nende väljastamisel, mis tähendab, et mitmeotstarbeliste vautšerite turustusprotsessis jääb käibemaksusumma muutumatuks.

2.9 Kui vautšereid turustab enda nimel, kuid teise isiku eest tegutsev maksukohustuslane, käsitatakse seda olukorrana, kus maksukohustuslane sai ja tarnis vautšerid ise. Kui turustatakse mitmeotstarbelisi vautšereid, mille puhul maksustamine leiab aset üksnes vautšeri lunastamisel, kaasneksid sellega kohandused kõigis turustamisahela etappides, ilma et see annaks märkimisväärset uut maksutulud, kui üldse. Selleks et vältida liigset halduskoormust, ei tuleks seda käsitada olukorrana, kus selliseid vautšereid turustav maksukohustuslane sai ja tarnis vautšerid ise.

2.10 Komisjon määratleb mitmeotstarbeliste vautšerite maksustamise nende turustamisel. Kui turustaja saab kasu teisele turustajale müümisest, tuleks turustamisteenuse maksustamisel võtta aluseks turustaja kasumimarginaal.

2.11 Direktiivi ettepanekuga nähakse ette, et liikmesriikidele ei lubata ühtegi erandit seoses maksustamisega piiriülelised kaupade tarnimisel või teenuste osutamisel. See säte kaotaks topeltmaksustamise või maksustamata jätmise ohu.

2.12 Komisjon jaotab vautšerid kasutuse alusel üheetstarbelisteks ja mitmeotstarbelisteks. Üheetstarbelised vautšerid annavad õiguse saada kaupu või teenuseid, kui tarnekoht ja vautšeri eest saadav summa on teada. Üheetstarbelise vautšeri puhul tuleb käibemaksu tasuda vautšeri eest saadavalt summalt, isegi kui ettemakse tehakse enne kaupade tarnimist või teenuste osutamist. Mitmeotstarbelise vautšeri puhul muutub maks sissenõutavaks vautšeri lunastamisel.

2.13 Kui vautšeriga tehakse kaupade tarnimisel või teenuste osutamisel hinnaalandust, käsitab komisjon seda tarnija või osutaja teenusena, mida ta osutab vautšeri väljastajale, kui vautšer lunastatakse.

2.14 Kui kaupade või teenuste puhul antakse allahindlust vautšeri eest, siis vautšeri lunastaja poolt vautšeri väljastajale osutatava müügiehendusteenuse maksustatav väärtus koosneb vautšeri lunastaja hüvitisest, mille ta saab vautšeri väljastaja käest.

2.15 Mitmeotstarbelise vautšeri puhul teab üksnes vautšeri lunastaja mida, millal ja kus tarniti. Et tagada käibemaksu maksimine, peaks vautšeri lunastaja üksi vastutama selle eest, et tarnitud kaupade või osutatud teenuste eest on maksuhaldurile käibemaks tasutud.

2.16 Komisjon viitab vajadusele tagada õige kohaldamine ja tasumisele kuuluva käibemaksu kogumine, kui vautšereid turustatakse piiriülel, juhul kui see turustamine kujutab vautšeri eest saadavatest kaupadest või teenustest eraldiseisva teenuse osutamist.

2.17 Kuna liikmesriigid ei ole võimelised saavutama vautšerite suhtes kohaldatavate käibemaksu käsitlevate eeskirjade lihtsustamist, ajakohastamist ja ühtlustamist, siis on komisjon liidu tasandil kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 5 esitanud kõnealuse direktiivi ettepaneku.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee väljendab heameelt komisjoni püüde üle lihtsustada, ühtlustada ja ajakohastada ühtsel turul käibemaksu eeskirju. Praegune olukord, kus liikmesriigid tegelevad vautšereid puudutava maksustamisega omasoodu, tekitab topeltmaksustamist või maksustamise vältimist, mis moonutab ühtset turgu.

3.2 Komitee tervitab komisjoni kava laiendada käibemaksudirektiivi vautšerite käibemaksukohtlemisele. Ent komitee kutsub komisjoni üles analüüsima lähitulevikus ka teisi kaupade ja teenuste turge, mis ei ole sugugi tähtsusetud, nagu transport, nutitelefonid, internet ja sotsiaalvõrgustikud.

3.3 Direktiivis esitatud muudatused ei hõlma probleeme kupongidega, mida kasutatakse vautšeritega sarnasel viisil. Kui muudetakse ainult vautšerite eeskirju, võib oodata olemuselt sarnaste vahendite kasutuselevõtu suurenemist, samas ei reguleeri neid selgelt määratletud eeskirjad. Seetõttu oleks sobiv lisada direktiivi kupongi mõiste ja sätestata eeskirjad kupongide jaoks.

3.4 Direktiivi muudetakse eelkõige seetõttu, et kasvanud on vautšerite kasutus telekommunikatsiooni sektoris, mis moodustab suurema osa vautšerite turust. Komitee soovib komisjonil hoolikalt määratleda telefonivautšerite kasutus, sest uued tehnoloogiad annavad neile suured kasutusvõimalused.

3.5 Komitee toetab direktiivi kohaldamisala laiendamist vautšeritele. Kuuenda käibemaksudirektiiviga⁽¹⁾ ega käibemaksudirektiiviga⁽²⁾ ei ole ette nähtud eeskirju vautšereid hõlmavate tehingute käsitlemiseks. Seetõttu tekivad probleemid maksustatava väärtuse või tehingu aja või kohaga. Vautšerite piiriülest turustamist iseloomustavad ebakindlus tehingute suhtes ja tõlgendusraskused nii vautšerite väljastate kui ka turustajate jaoks.

3.6 Ühised käibemaksueeskirjad võeti vastu 1977. aastal ja nüüd peab ühtne turg tegelema mitmete muutustega, mis uute ärimudelite tõttu on tekkinud. Seetõttu on äärmiselt oluline, et käibemaksueeskirju ajakohastatakse vastavalt muutustele turuosaliste käitumises. Vautšerid ja nende maksustamise viis on üks muutustest, mida minevikus ette ei nähtud ja mida tuleb nüüd eeskirjadega reguleerida.

3.7 Selgete reeglite sätestamine lahendab mitmed küsimused, mille ees seisab Euroopa Liidu Kohus. Kohus on selles küsimuses välja andnud mitmeid osalisi suuniseid, ent nendega ei ole küsimust täielikult lahendatud. Seepärast väljendab komitee heameelt, et kehtestatakse tingimused vautšerite käibemaksukohtlemisele, et sätestada ettevõtetele selged reeglid ja juurida välja nii topeltmaksustamine kui ka maksustamata jätmine.

3.8 Komitee toetab üheotstarbeliste, mitmeotstarbeliste ja allahindlusvautšerite määratlemist, mille abil täpsustatakse eeskirju, mida turuosalisel peavad järgima selles väga ulatuslikus valdkonnas.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komiteel on hea meel, et vahet tehakse makseteenuste ja vautšerite vahel. Samuti tervitab komitee direktiivi ettepaneku artiklis 30a sätestatud erinevust üheotstarbeliste, mitmeotstarbeliste ja allahindlusvautšerite vahel. See täiendus võimaldab nüüd määratleda eri liiki vautšerid.

4.2 Sätestada tuleks maksimaalne aeg, mille jooksul tarbija peab vautšeri lunastama, sest muidu tekkivad käibemaksu hüvitamisel probleemid, juhul kui maksumäärasid muudetakse.

⁽¹⁾ Nõukogu 17. mai 1977. aasta direktiiv 77/388/EMÜ kumuleerivate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (EÜT L 145, 13.6.1977, lk 1) (kuues käibemaksudirektiiv).

⁽²⁾ Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, 11.12.2006, lk 1) (käibemaksudirektiiv); asendab alates 1. jaanuarist 2007 kuuendat käibemaksudirektiivi.

4.3 Komitee tervitab artiklis 30b sätestatud üheainsa tehingu määratlust: kui vautšer annab õiguse saada kaupu või teenuseid, siis sellise õiguse andmist ning hilisemat kaupade tarnimist või teenuste osutamist käsitatakse üheainsa tehinguna. Nii lihtsustatakse maksukohustuse täitmist. See artikkel tuleks siduda ka artikliga 74c.

4.4 Artikkel 65, milles määratletakse nii see, millal muutub käibemaks sissenõutavaks, kui ka maksustatav väärtus, lihtsustab märkimisväärselt üheotstarbeliste vautšerite kasutust.

4.5 Menetlust tuleb täpsustada üheotstarbeliste vautšerite puhul. Üheotstarbelisi vautšereid maksustatakse nende müügi hetkel. Ent kui üheotstarbelist vautšerit ei lunastata, puudub sel puhul õigus nõuda maksu vautšeri väljastajalt, nagu on kinnitatud Euroopa Liidu Kohtu otsusega. Samas on väljastaja juba käibemaksu maksnud.

4.6 Vaja on täpsustada menetlust, mida tuleb järgida juhul, kui mitmeotstarbeliste vautšerite turustaja marginaal on null või negatiivne ja mille puhul on mõnes liikmesriigis erinevad maksubaasid või nullmäär. Nii on näiteks ravimite puhul.

4.7 Komisjon näeb ette, et kui vautšeri lunastamisel tarnitavad kaubad või osutatavad teenused on maksustatavad, on maksukohustuslasel õigus käibemaksu maha arvata kulutustelt, mis on seotud vautšeri väljastamisega. Tuleks selgitada, et kõnealune käibemaksukulu on mahaarvatav isegi siis, kui kõnealuseid kaupu tarnib või teenuseid osutab muu isik kui vautšeri väljastaja.

4.8 Komitee näeb võimalikke probleeme artikli 74a punktides 1 ja 2, sest mitmeotstarbeliste vautšerite piiriülesel kasutamisel võivad tekkida raskused. Probleemne võib olla maksustatava väärtuse ja tehingu nominaalväärtuse määramine, arvestades erinevaid käibemaksumäärasid riikides, kus vautšereid kasutatakse.

4.9 Veel ühe probleemina näeb komitee ühtsete maksustamiseskirjade kasutusevõtu puhul vajalikku üleminekukorda, eelkõige mis puudutab üleminekukorra kestust, sest paljusid mitmeotstarbelisi vautšereid võib välja lunastada pika aja jooksul.

4.10 Olukorras, kus sama tehingu osad toimuvad eri liikmesriikides, võib tekkida liigne halduskoormus. Ühe näitena võib tuua ettemakstud telekommunikatsiooniteenuse osalise kasutamise eri liikmesriikides.

4.11 Mitmed küsimused tekivad ka siis, kui vautšereid jagatakse kaupade või teenuste reklaamimiseks. Sel juhul neid sageli ei lunastata või nad lunastatakse väljastaja teadmata, mis muudab maksustamise keeruliseks.

4.12 Praegu on mitmes liikmesriigis seatud piirmäärad, alla mille vabastatakse ettevõtted maksust kaupade ja teenuste erinevate reklaamvautšerite puhul. Need piirmäärad on väga erinevad, sest liikmesriikide majandusvõimsus ja turgude suurus on erinevad. Et vältida moonutusi ühtsel turul, peaksid need riigid sellise maksuvabastuse kaotama. See teeks lõpu võimalikule spekulatsioonile ettevõtete poolt, kes üritavad oma maksukohustust optimeerida, tootes ja jagades reklaamvautšereid riikides, kus on maksuvabastus reklaamvautšeritele. Kui piirmäär säilitatakse, siis peaks see olema ühesugune kõigi jaoks ja seda tuleks ilmselt piirata vautšeritele, sest üldine piirang reklaammaterjalile tekitab probleeme.

4.13 Komitee ootab, et kõigis liikmesriikides ühiste eeskirjade kasutusele võtmine ning maksustamise vältimise võimaluste kaotamine suurendab vautšeritega seotud tehingutelt saadava käibemaksu kogumist ja seega liikmesriikide maksutulu ning parandab seda liiki maksustamise ulatust, neutraalsust ja läbipaistvust. Nii mõjutavad direktiivis tehtavad muudatused Euroopa Liidu eelarvet. Kuigi seda mõju on väga raske arvudesse panna, peaks see komitee ootuste kohaselt olema positiivne.

4.14 Kaupade ja teenuste puhul on vautšerite – või allahindlusvautšerite – kasutus märkimisväärselt suurenenud, seda eriti viimastel aastatel. Nende vautšerite liigid ja kasutusvõimalused täienevad pidevalt ja see suunitlus kahtlemata jätkub. Seetõttu tuleb eeldada, et vaja on uusi eeskirju uut liiki, ilma selgelt määratletud funktsioonita vautšerite jaoks.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) seoses käibemaksupettuste vastase kiirreageerimismehhanismiga”

COM(2012) 428 final – 2012/0205 (CNS)

(2013/C 11/07)

Pearaportöör: **Viliam PÁLENÍK**

5. septembril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 113 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) seoses käibemaksupettuste vastase kiirreageerimismehhanismiga”

COM(2012) 428 final – 2012/0205 (CNS).

Komitee juhatus tegi 17. septembril 2012 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (15. novembri 2012 istungil) pearaportööriks Viliam PÁLENÍK ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt häälitas 112, vastuhääli ei olnud, erapooletus jäi 2.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Käesolev Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus on koostatud nõukogu direktiivi ettepaneku kohta, millega võetakse kasutusele kiirreageerimismehhanism, et anda liikmesriikidele võimalus võidelda käibemaksupettuste vastu tõhusamalt, eelkõige lühendades aega, mis on vajalik erandi kehtestamiseks seoses käibemaksukohustuslaste määramisega. Selle meetmega kõrvaldatakse ka oht, et käibemaksupettustega võitlemisel võetakse riiklike meetmeid, millel puudub õiguslik alus Euroopa õigusaktides.

1.2 Komitee toetab ettepaneku eesmärki muuta maksupettuste vastane võitlus tõhusamaks ning peab esitatud ettepanekut edasiminekuks praeguses õiguslikus olukorras. Samas viitab komitee arvamuses ettepaneku mitmetele puudustele ning esitab tähelepanekuid ja alternatiivettepanekuid, mis võivad aidata tulevikus olukorda parandada.

1.3 Käibemaksupettus on äärmiselt kahjulik tegevus, mis viib liikmesriikide eelarvetuludest suured summad ja seega takistab jõupingutusi riigieelarve konsolideerimisel. Käibemaksupettuste vormid muutuvad suhteliselt kiiresti, mistõttu tuleb selle praktika väljajuurimiseks vajalikud õigusaktid välja töötada võimalikult tõhusal viisil.

1.4 Komitee on rahul, et direktiivi ettepanekuga antakse liikmesriikidele võimalus reageerida paindlikult konkreetses sektoris

toimivatele pettustele ja peaaegu kohe võtta kasutusele meetmed maksutulul võimaliku kaotuse ärahoidmiseks. Lühendades aega, mis on vajalik erandite lubamiseks ühisest käibemaksusüsteemist, aidatakse võidelda maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumisega.

1.5 Asjaolu, et määruse (EL) nr 182/2011 artikli 3 lõikes 5 sätestatud kontrollimenetlusest lubatakse nüüd erandi tegemist, tekitab komitees muret eelkõige seetõttu, et pakutud menetlus muudab praktiliselt võimatuks selle, et liikmesriigi taotlust ühisest käibemaksusüsteemist erandi saamiseks arutaksid eksperdid asjaomase komitee koosolekul.

1.6 Arvestades vajadust võidelda tõhusalt käibemaksupettustega, mille vormid muutuvad suhteliselt kiiresti, teeb komitee ettepaneku kasutada ka tihti kodanikuühiskonnas leiduvate ekspertidest praktikute tehnilisi teadmisi uute tõhusate meetmete kujundamisel ja otsimisel. Vaja on korraldada eksperdirühmade koosolekuid, et neid küsimusi arutada võimalikult laiast perspektiivist.

1.7 Kuna käibemaksupettus on keeruline rahvusvaheline kuritegevus, mis kahjustab riigi rahandust, rõhutab komitee vajadust jõuda liikmesriikide maksuhaldurite tõhusa koostööni, et see praktika välja juurida. Seega tervitaks komitee ELi institutsioonide suuremat jõupingutust korraldada tegevusi, mis seda koostööd positiivselt mõjutaksid.

2. Põhjus

2.1 Praegusel keerulisel ajal, mil kõik Euroopa Liidu riigid teevad suuri jõupingutusi, et püüda riigieelarvet tõhusalt konsolideerida, väljendab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee heameelt iga algatuse üle, mis neile jõupingutustele kaasa aitab nii riigieelarve tulude kui ka kulude poolelt. Kõnealuse nõukogu direktiivi ettepanekuga muuta direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, soovib Euroopa Komisjon tõhustada maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastast võitlust, mis omakorda aitaks parandada eelarve konsolideerimist tulude poolelt.

2.2 Euroopa Liidu majandus seisab silmitsi kõige keerulisema perioodiga alates ELi loomisest. Praegusel perioodil on eriti oluline hästi toimiv maksusüsteem, et püüda liikmesriikide eelarveid konsolideerida kiirendatud korras.

2.3 2012. aasta majanduskasvu analüüsi kohaselt on eelarve otsustav konsolideerimine just õige vahend tulemuste saavutamiseks ning äärmiselt tähtis makromajandusliku finantsstabiilsuse kui majanduskasvu aluse taastamiseks ja Euroopa sotsiaalse mudeli tuleviku kindlustamiseks. Maksukogumise parandamine ja maksudest kõrvalehoidumise vastu võitlemise tõhustamine aitab suurendada mitmete liikmesriikide eelarvetulu. Lisaks võiks siinjuures abiks olla ka igat liiki maksude eeskirjade tõhusam kohaldamine.

2.4 Teatise COM(2011) 815 final lisa IV kohaselt võib maksude koordineerimine, mis puudutab peamiselt piiriüleseid tehinguid, panna ELi ühtse turu paremini toimima. See väide põhineb eeldusel, et enamik olemasolevaid ühtse turu takistusi tuleneb maksupoliitika koordineerimise puudumisest. Kiirreageerimismehhanismi kasutuselevõtt võib osaliselt need erinevused kaotada. Samas märgib komitee, et selle mehhanismi kohaldamine võib mõne liikmesriigi maksutuludele tuua ka suurt kahju.

2.5 ELi liikmesriikide ees seisvatest maksuprobleemidest üks peamine on võitlus maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastu. Tõhusad meetmed maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastu võitlemiseks võivad aidata parandada maksukogumist ning neil võib olla tähtis osa maksutulu suurendamisel, sest käibemaksu parem kogumine on üks võimalikest eelarve konsolideerimise meetmetest.

2.6 Europoli hinnangul põhjustasid 2008. ja 2009. aastal kasvuhoonegaaside saastekvootidega seotud käibemaksupettused ja maksudest kõrvalehoidumine mitme ELi liikmesriigi eelarvele umbes 5 miljardi eurose kahju. Europoli direktor Rob Wainwright ütleb selle kohta järgmist: „Organiseeritud käibemaksupettus on Euroopas jätkuvalt tõsine kuritegu. Selle tõttu jäävad keskvalitsused ilma suurest osast tuludest ja see töötab vastu eesmärgile muuta Euroopa konkurentsivõimeliseks ja keskkonnanahoidlikuks majanduseks.”

2.7 Käibemaksu tulevikku käsitlevas rohelises raamatus jõuti järeldusele, et 2006. aastal moodustas ELi käibemaksu kogumise puudujääk 12 % teoreetilisest käibemaksutulust, kusjuures mitmes liikmesriigis oli hinnanguline kahju üle 20 %. Osaliselt on see käibemaksupuudujääk tingitud ka maksupettustest, mis kasutavad ära praeguse süsteemi puudusi, eelkõige võimalust osta piiriüleselt kaupu ja teenuseid käibemaksuvabalt. Tõhus maksupettuste ärahoidmise mehhanism annaks võimaluse võidelda tohutu majandusliku kahju vastu, mida selline tegevus tekitab, ja aitaks konsolideerida riigieelarvet.

2.8 Artiklis 395a vastu võetavad erimeetmed muudavad käibemaksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastase võitluse paremini toimivaks ja tõhusamaks, sest neis võetakse arvesse erandit taotleva riigi käibemaksusüsteemi ja haldamise eripärasid. Erimeetmed aitavad luua tõhusa süsteemi, mille abil otsida ja avastada maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise uusi vorme. Küll aga on põhjust muretseda selle pärast, et liikmesriikide volitused võivad maksustamise valdkonnas märkimisväärselt väheneda.

2.9 Teabe põhjal, mis kogutakse ühise käibemaksusüsteemi direktiivist erandite lubamise menetluses, saab komisjon kohepealt tähtsaid praktilisi andmeid ja ideid, mis aitavad komisjonil direktiivi veelgi parandada. Seda teavet kasutatakse nõrkade kohtade ja ajast maha jäänud sätete kõrvaldamiseks ning direktiivi vananenud osade ajakohastamiseks.

3. Üldised märkused

3.1 Ettepanekuga võtta vastu nõukogu direktiiv, millega muudetakse ühist käibemaksusüsteemi käsitlevat direktiivi 2006/112/EÜ, laiendatakse komisjoni volitusi erandite lubamisel käibemaksupettuste ärahoidmise eesmärgil. Sellised pettused põhjustavad suurt eelarvekadu ning segavad konkurentsi ja ühtse turu toimimist. Komiteel on hea meel iga püüde üle panna ühtne turg paremini tööle ning muuta maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastane võitlus tõhusamaks.

3.2 Komitee märgib, et direktiivi 2006/112/EÜ artikli 395 lõike 1 teise lõigu kohaselt ei tohi maksu kogumise menetluse lihtsustamiseks ettenähtud meetmed mõjutada liikmesriigi poolt lõpptarbimisetapil kogutava maksutulu summat, välja arvatud tühises ulatuses. Ettepaneku kontekstis on komitee mures, et mõju, mida taotlused avaldavad liikmesriikide kogutud maksude kogusummale, ei uurita piisavalt.

3.3 Komitee väljendab heameelt selle üle, kuidas ettepanek mõjutab nende erimeetmete heakskiitmise menetluse kestust, mida liikmesriigid kasutavad maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastu. See suurendab tõenäosust, et nende probleemidega tegeletakse efektiivselt.

3.4 Kuna käibemaksupettused toimuvad peamiselt piiriülese kaubanduses (nn karussellpettus ja varifirmade pettus), on võimalus tõhusalt tegutseda – kohaldades erandeid ühes liikmesriigis – väga piiratud. Liikmesriikide maksuhaldurid peavad menetlusi rohkem koordineerima.

3.5 Samuti juhib komitee tähelepanu asjaolule, et ettepaneku komisjonile antavad volitused on äärmiselt spetsiifilised ja keerulised. Komitee arvates peaksid rühmas, kes kaalub tulevase ettepanekuid lubada meetmeid, millele kohaldatakse direktiivi uutes kavandatud artiklites kehtestatud menetlust, moodustama tuumiku eelkõige praktilise kogemusega eksperdid. Organiseeritud kodanikuühiskonnast leiab hea valiku selliseid ekspertidest praktikuid.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Praeguses vormis võimaldab ettepanek kiirendatud heakskiidumenetlust (ühe kuu jooksul) ainult erimeetmete puhul, kui tehakse erand direktiivist 2006/112/EÜ. Sellisel juhul taotleb liikmesriik erandit, mille kohaselt määratakse erandina artiklist 193 isikuks, kes on kohustatud teatavatelt kaupadelt või teenustelt käibemaksu tasuma, kõnealuste kaupade või teenuste saaja. Samas on muudel juhtudel vaja nõukogu ühehäälselt heakskiitu, mis võib käibemaksupettuste vastase tõhusa võitluse jõupingutusi märkimisväärselt nõrgendada. Lisaks märgib komitee, et petturid teevad nüüd ise efektiivset koostööd, mistõttu tuleks paljude riikide maksuhaldureid ja politseiasutusi teavitada direktiivi uute kavandatud artiklite kohaste erandite lubamisest ja nad sellesse kaasata. See puudutab eelkõige riike, kuhu võidakse ebaseaduslik tegevus suunata pärast erandi lubamist.

4.2 Samuti teeb komitee ettepaneku, et artikli 395b lõigete 2 ja 3 kohane heakskiitmismenetlus asjaomasel komitees ei välis- taks võimalust, et selle komitee liige taotleb kirjaliku menetluse lõpetamist ilma tulemusel jõudmata, peamiselt selleks, et

tagada selle liikme õiguspärase huvide tõhus kaitse, kui neid huve võib kahjustada teise liikmesriigi taotlus erimeetmete luba- miseks. Veel üks alternatiiv selle puuduse kõrvaldamiseks oleks kasutusele võtta mehhanism, mille kohaselt peab erimeetme omakorda heaks kiitma nõukogu, kusjuures heakskiidu puudumise korral meetet ei kohaldataks.

4.3 Kiirreageerimismehhanismi kasutuselevõtuga vähendab direktiivi ettepanek märkimisväärselt aega, mis on vajalik maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastaste erimeet- mete heakskiitmiseks: kui varem võis kuluda kaheksa kuud, et saada komisjonilt positiivne ettepanek ja seejärel ühehäälnel heakskiit nõukogus, siis nüüd kulub selleks üks kuu, sest heaks- kiitmise õigus on antud komisjonile. Komitee toetab seda kiiremat menetlust kui vahendit maksupettuste vastase võitluse edendamiseks. Siiski tuleb liikmesriikidele tagada võimalus, et vajaduse korral arutatakse erandi taotluse kavandit eelnevalt nõuandvas komitees, et nii ära hoida võimalikku kohtuasja Euroopa Kohtus.

4.4 Komitee leiab, et liikmesriigi võetavad asjakohased kont- rollmeetmed ei ole ettepaneku artikli 395a lõikes 1 piisavalt selgelt määratletud. Seetõttu teeb komitee ettepaneku, et nõukogu kõrvaldaks selle puudujäägi ja laiendaks kohaldamisala nii, et hõlmataks ettepaneku artikli 395a lõike 1 punktis b nimetatud meetmed.

4.5 Komitee teeb ettepaneku, et juhul kui artiklis 395 sätes- tatud menetlusega lubatud erand osutub kohaldamise ajal maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumisega võitlemisel tõhusaks, siis võetaks kasutusele mehhanism, mille abil saaks seda meetet heade tavade levitamise eesmärgil kohaldada teistes liikmesriikides, kasutades lihtsustatud menetlust, mis oleks sarnane direktiivi ettepanekus esitatud menetlusele.

Brüssel, 15. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1093/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Pangandusjärelevalve), seoses selle koostoitmega nõukogu määrusega (EL) nr .../..., millega antakse Euroopa Keskpangale eriülesanded seoses krediitiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga”

COM(2012) 512 final – 2012/0244 (COD)

ning „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule: tegevuskava pangandusliidu poole liikumiseks”

COM(2012) 510 final

(2013/C 11/08)

Pearaportöör: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Euroopa Komisjon otsustas 12. septembril 2012 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule: tegevuskava pangandusliidu poole liikumiseks”

COM(2012) 510 final.

Nõukogu otsustas 27. septembril 2012 ja Euroopa Parlament otsustas 22. oktoobril 2012 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1093/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Pangandusjärelevalve), seoses selle koostoitmega nõukogu määrusega (EL) nr .../..., millega antakse Euroopa Keskpangale eriülesanded seoses krediitiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga”

COM(2012) 512 final – 2012/0244 (COD).

Komitee juhatus tegi 17. septembril 2012 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust määras komitee täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (15. novembri istungil) pearaportööriks Carlos TRIAS PINTÓ ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 194, vastu hääletas 15, erapooletuks jäi 22 liiget.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee jagab Euroopa Komisjoni seisukohta, et finantsvaldkonna reformimist käsitlev ulatuslik reguleerimiskava, mis hõlmab ka siin vaadeldavat pangandusliitu käsitlevat paketti, on esmatähtis – kuigi sellisena ebapiisav – selleks, et vastata kriisile ning stabiliseerida majandus- ja rahandusliitu⁽¹⁾, et taastada usaldus euro ja ELi tuleviku vastu ning et parandada juhtimist ja võidelda ELi pangandusturgude üha suureneva killustumise vastu. Seetõttu peab komitee asjakohaseks meetmete paketti, mis on kokkuvõtlikult esitatud pangandusliidu tegevuskavas COM(2012) 510 ning kahes õigusaktis COM(2012) 511 ja COM(2012) 512, millest viimast käsitletakse ka käesolevas arvamuses.

1.2 Samal ajal, kui komitee väljendab rahulolu komisjoni tehtud suure tööga, toetab ta komisjoni üleskutset võtta meetmed vastu enne 2012. aasta lõppu ning need hoolikalt välja töötada, võttes arvesse mõju liikmesriikide pangandusele ja majandusele. **Rohkema ja parema Euroopa ülesehitamine** nõuab ELi liikmesriikide valitsustelt avarat tulevikunägemust, loovutades osa pädevusvõimust ja toetades selle kohaldamist, et saavutada kvaliteetne järelevalve ja parem integreerimine ning seega tõeline Euroopa valitsemistava, mis toob ühiskonnale kasu ja on majanduslikult tõhus.

1.3 Selliste meetmete hädavajalikkus ja ebapiisavus tuleneb tõigast, et kulud ületavad selgelt seni maksumaksjate rahast ELi pankade päästmiseks kasutatud 4,5 triljonit eurot. Finantskriisis põhjustas kõige tõsisema ülemaailmse majanduslanguse pärast 1930-ndate aastate ülemaailmset majanduskriisi, eriti euroalal, kus sellepärast usalduse taastamine euro ja selle institutsioonide juhtimise vastu on veel olulisem ja hädavajalikum. Uued rangemad õigusnormid pakuvad kodanikele ja

⁽¹⁾ Enne praegust pangandusliidu paketti võttis ELi juba vastu kaheksa õigusakti, alustas neljateistkümne õigusakti jaoks kaasotsustamise protsessi ja esitas veel ühe ettepaneku: http://ec.europa.eu/internal_market/finances/policy/map_reform_en.htm.

turgudele kindlustunnet, kuigi olemasolevates õigusnormides kahtlemine, uute normide ebamäärasus ja viivitamine nende kohaldamisel võivad olla suureneva ebakindluse allikad. Seetõttu peavad ka eurot toetavatele institutsioonidele kohanemiseks antavad tähtajad olema lühemad ja täpsemalt kindlaksmääratud.

1.4 Komitee kutsub muu hulgas üles jõudma kiiresti kokkuleppele ühtse järelevalvemehhanismi jõustumises. Selleks tuleb eelkõige ellu viia ühtlustused just nimelt 2013. aastast alates ja mitte seada ebakindlaid eesmärke, kuna mehhanismi põhieesmärk on euro päästmine eesmärgiga viia miinimumini maksujärelve võimalikest ümberkorraldustest või tegevuse lõpetamisest tekkivad kulud, pakkudes eelnevalt piisavalt vahendeid ning selle kaudu, et kriisilahenduse kulud võtavad enda kanda aktsionärid ja võlausaldajad.

1.5 Komitee tervitab kavatsust, et selleks luuakse algusest peale EKP juurde järelevalvenõukogu, mille abil välditakse võimalikke huvikonflikte EKP enda rahapoliitiliste funktsioonidega.

1.6 Komitee tervitab asjaolu, et Euroopa Keskpang hakkab vastutama kõigi pangandusliidu pankade – ka väikseimate ja eriti piiriülesest tegutsevate konsolideeritud bilansiga pankade – järelevalve eest, kelle suhtes kohaldatakse kehtivaid ühtseid eeskirju. Samuti toetab komitee kavatsust määrata EKPl ülesanded, õigused ja vahendid, mis on asendamatud, et avastada pankade elujõudu ohustavad riskid ning nõuda pankadelt vajalike parandusmeetmete võtmist riikide järelevalveasutuste aktiivsel osalemisel ühtses järelevalvemehhanismis. Samuti peetakse asjakohaseks, et riikide järelevalveasutused vastutavad ka edaspidi tarbijate kaitse eest, kuigi komisjoni ettepanekus ei ole öeldud, kuidas lahendada võimalikke huvikonflikte ELi tasandil teostatava usaldatavusnõuete täitmise järelevalve ja riikide järelevalveasutustele antud õiguste vahel.

1.7 Makrotasandi usaldatavusjärelevalvega seotud meetmete osas toetab komitee Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule ja EKPl olulisema rolli usaldamist integreerituma finantssüsteemi raames ning palub komisjonil täpsustada riikide asutuste ja EKP vahelise koostoiemega seonduvat.

1.8 Komitee tervitab ettepanekut edendada vastavast soovist (*opt in*) teatanud euroalasse mittekuuluvate riikide kaasamist euroala riikidega võrdsete õigustega hõlpsamate ja atraktiivsemate menetluste kaudu kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepinguga.

1.9 Komitee peab vältimatuks luua tihedad sidemed Euroopa Keskpanga ja Euroopa Pangandusjärelevalve vahel, kuigi algusfaasis tekib kindlasti mõnevõrra kattuvusi. Seoses otsuste tegemisega on vaja põhjalikumalt analüüsida ja kaaluda hääletuskorra läbivaatamist, mille käigus tehtaks muudatusi Euroopa

Pangandusjärelevalvet käsitlevas määruses ja suurendataks sõltumatu töörühmale antud otsustamisvõimu, et tasakaalustada nende liikmesriikide siseturu pangandushuvisid, kes ei osale ühtses järelevalvemehhanismis (kooskõlas Euroopa Ülemkogu 18. oktoobril 2012 vastu võetud järeldustega majandus- ja rahaliidu kohta), ning vältida euroala integratsiooni pidurdamise ohtu blokeerivate vähemuste abil. Oluline on vältida kahetasandilise turu tekkimist finantsteenuste sektoris, mistõttu komitee selle küsimuse ka tõstatas.

1.10 Samuti peavad EKP, Euroopa Pangandusjärelevalve ja ELi uued finantsjärelevalveasutused, sh nende sõltumatu töörühm, kaasama oma töösse kodanikuühiskonna organisatsioonid, eelkõige tarbijajühendused ja ametiühingud⁽²⁾, säilitades nende ulatusliku sõltumatuse, läbipaistvuse ja vastupanuvõime poliitilisele survele.

1.11 Krediidiasutuste üle teostatava järelevalve üleandmise rütm ja Euroopa Pangandusjärelevalves – kelle ülesanne peaks olema regulatiivsete normide ja tehniliste standardite sidususe ja ühtlustamise tagamine, et laiendada nende reguleerimisala kogu ELile – tehtud asjaomased muudatused on sama tähtsad elemendid nagu pankadele esitatavad rangemad usaldatavusnõuded⁽³⁾, meetmed hoiuste kaitsmise ühise süsteemi tugevdamiseks ja parandamiseks⁽⁴⁾ ning ühtne kriisiohjamine pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse vahendite abil⁽⁵⁾, et tugevdada Euroopa pangandussektorit ja vältida tulevast ülekanduvat mõju, sh investeerimispankade klientide võetud suuremast riskist tulenevat mõju. Komitee kutsub komisjoni üles seadma kõnealustele ühtsetele eeskirjadele konkreetset ajalised ja pragmaatilised eesmärgid.

1.12 Komitee kutsub komisjoni üles esitama ajakava ja üksikasjalikku teavet ühtse kriisilahenduse mehhanismi⁽⁶⁾ ja teiste täpsustamist vajavate asjaomaste vahe-eesmärkide kohta, nagu ühiselt teostatavad järelevalvemeetmed võimalike kriisiolukordade ohjamiseks. See suurendaks pangandusliidu usaldatavust, muutes selle kogu ühtse turu ühiseks aluseks. Niiviisi võiks vältida olukordi, kus suhteliselt vähetähtsad pangakrahhid tekitavad piiriülest süsteemset kahju või umbusaldust, mis põhjustab hoiuste väljaviimist teise riiki, nõrgendades riiklikke pangandussüsteeme. Komitee pooldab seda, et ühtne järelevalvemehhanism saaks hiljem täita täiendavaid kriisiolukordade lahendamise seotud ülesandeid. Ent järelevalve ja kriisilahenduse peavad käima käsikäs, et vältida olukorda, kus liikmesriikidele jäävad kanda vastutus võimalike ELi tasandil tehtud otsuste eest pankade sulgemise kohta ja hoiuste väljamaksmisest tulenevad kulud.

⁽²⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kuidas kaasata kodanikuühiskond finantsturgude reguleerimisse“, ELT C 143, 22.5.2012, lk 3.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/bank/regcapital/new_proposals_en.htm.

⁽⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:068:0003:0007:ET:PDF>.

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/bank/crisis_management/index_en.htm.

⁽⁶⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/es/ec/131290.pdf.

1.13 Komitee kutsub ELi teisi institutsioone üles seaduse jõul ja mitte võimupositsiooni kasutades kaitsma aluspõhimõtteid, millele peavad tuginema kõik teised õigusaktid ja ELi õigustik. Õigusnormide järgimise taastamine on hädavajalikum euroalal, et fiskaalliidule tuginedes toetada pangandusliitu võlakirjade emissiooni ja eelarvehahendite ülekannete ühiste mehhanismide abil, et võidelda asümmeetrilist šokki tekitavate protsesside vastu, mille all euroriigid on viimastel aastatel üha rohkem kannatanud. Ühtset järelevalvemehhanismi võiks rahastada järelevalvemaksudest, mida peavad maksma pangad vastavalt järelevalve alla kuuluvate asutuste riskiprofiilile. Komitee arvates tuleks komisjonil koostada roheline või valge raamat selle kohta, kuidas rahastada pangandusliitu ka ühtlustatud viisil, et saaks teha otsuseid vajalike, ent praegu lahkkelide allikaks olevate finants- ja pangandustegevuse suhtes kehtestatavate maksude ja tasude kohta.

1.14 Pangandusliit oleks esimene samm selleks, et viia euroala ja kogu EL tõhusasse mõjuringi, mille abil parandada nende kavandamisel tehtud vead ja saada võimalus ühtsel turul jälle konkurentsivõimeliseks muutuda, et saavutada strateegia „Euroopa 2020” eesmärgid. Rahvusvahelise Valuutafondi viimaste aruannete kohaselt õnnestub niiviisi vältida Basel III eeskirjade uuendamisest tuleneva varipangandusega seotud uuenduslike finantstoodete tulva. Komitee kutsub komisjoni üles esitama võimalikult kiiresti uusi investeerimis- ja äripanganduse mudeleid, kuna varipangandus kaldub paljudes riikides olema olulisem kui tavapärase ja reguleeritud pangandus.

1.15 Komitee soovib komisjonil ja ELi kaasseadusandjatel muuta kõnealune projekt finantsalast ja digitaalset kaasatust edendavaks vahendiks. Ühtse järelevalvemehhanismi eest vastutavad asutused peavad toimima vastutustundlikult ja alluma demokraatlikule kontrollile, mistõttu neil tuleb Euroopa Parlamendile oma juhtimistegevusest aru anda korrapäraselt või vastavalt taotlusele. See aitaks suurendada kõnealuste küsimuste poliitilist nähtavust ja kasvatada kodanike seas toetust ELi institutsioonidele.

1.16 Lõpetuseks olgu märgitud, et pangandusliidu mõjuala ei pea piirduma üksnes euroala ja kogu ELiga, vaid et pangandusliidul tuleb edendada oma koostöö- ja konkurentsivõime alaseid eesmärgi eriti euro välismõju piirkondades ja ülejäänud maailmas.

2. Taustteave ja sisejuhatus

2.1 1. jaanuaril 2011 alustas oma tegevust Larosière'i aruandes esitatud soovitudele tugineva määrusega (EL) nr 1093/2010 loodud Euroopa Pangandusjärelevalve, et reformida järelevalveasutuste struktuuri ning luua kolmest asutusest (Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA), Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA), Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA)) koosnev integreeritud Euroopa süsteem ning Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB).

2.2 Samal ajal tugevdati alates 2010. aasta juulist tarbija-kaitsset ja usaldust finantsteenuste vastu pankadele (MEMO/10/318), investeerimisühingutele (MEMO/10/319) või kindlustusseltsidele kohaldatavate (MEMO/10/320) hoiuste tagamise skeemide abil ning alles 6. juulil 2012 teatas komisjon uutest kriisiohjamise meetmetest, millega soovitakse vältida tulevasi pankade maksevõimetuse taastamise tehinguid. Komisjon esitas kõnealuse järelevalveraamistiku oma 4. märtsi 2009. aasta teatises „Euroopa majanduse elavdamine” ja seejärel tutvustas uue struktuuri üksikasju oma 27. mai 2009. aasta teatises „Euroopa finantsjärelevalve”. Mõlemad teatised said 19. juunil 2009 Euroopa Ülemkogu heakskiidu, mille kohaselt peaks süsteem aitama parandada riikide järelevalve kvaliteeti ja järjepidevust, tugevdada järelevalvet piiriüleste kontsernide üle ning kehtestada kõigi siseturul tegutsevate finantsasutuste suhtes kohaldatavad ühtsed eeskirjad. Seejuures rõhutati, et uued järelevalveasutused peaksid tegelema ka reitinguagentuuridega (selleks muudeti määrusega (EL) nr 513/2011 määrust (EÜ) nr 1060/2009).

2.3 Kõnealuse pikaleveniva reguleerimisprotsessi lõpuleviimiseks teeb komisjon oma teatises „Tegevuskava pangandusliidu poole liikumiseks” ettepaneku luua alusstruktuur ELi kõigi pankade ja muude finantsasutuste suhtes kohaldatavate **ühtsete kõrgetasemeliste usaldatavusnõuete** jaoks, allutades järelevalve-, kriisilahenduse ja hoiuste tagamise mehhanismid ühtsetele eeskirjadele.

2.4 Selleks palub komisjon leppida 2012. aasta lõpuks kokku **viis põhimeedet**. Neist kolm on **seadusandlike aktide eelnõud, mille kohta komitee on juba arvamuse esitanud või arvamuse koostamisel**: pankade kapitalinõuete kohaldamise tagamine („CRD4”) (?), hoiuste tagamise süsteemi käsitlev direktiiv ning direktiiv pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse kohta. **Ülejäänud kaht meedet koos nimetatud tegevuskavaga käsitletakse käesolevas arvamuses**: tegemist on määrusega, millega antakse Euroopa Keskpankale eriülesanded seoses pankade usaldatavusnõuete täitmise järelevalvega, ning teise määruse (EL) nr 1093/2010 muutmisega, et luua Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA), mida on vaja selleks, et tõhustada kõnealuse asutuse ja tulevase üheainsa järelevalveasutuse vahelist kooskõlastamist ning tasakaalustada otsuste tegemine ühtses järelevalvemehhanismis osalevate ja sellest välja poole jäävate riikide vahel eesmärgiga säilitada ühtse turu terviklikkus. Komisjon on teatanud ettepaneku esitamisest ühtse kriisilahendusmehhanismi loomiseks ja kriisilahendusvahendite kooskõlastamiseks kohe pärast kõnealuse viie meetme heakskiitmist.

2.5 Vaadeldav tegevuskava esitati ajal, mil eurol põhineva finantsintegratsiooni mudel oli end 2007. aastal alanud kriisi arvestades ammendanud. Euroopa aktsia- ja võlakirjade turgude kiire integreerimise tulemused haarasid kaasa ka pangandussektorid – suuremal määral hulgiturgude (pankadevaheline turg, väärtpaperistamine jne) puhul ning väiksemal määral laenu- ja pangahoiuste jaeturgude puhul. Ent puhkenud kriisi olukorras

(?) http://ec.europa.eu/internal_market/bank/regcapital/new_proposals_en.htm.

mõjutasid jaeturge hiljutised suundumused hulgiturgude killustumise ja sellele järgneva taasriigistamise poole, mida stimuleeris ka asjaolu, et järelevalveasutused, kriisilahenduse raamistikud ja hoiuste tagamine on oma loomult endiselt riiklikud⁽⁸⁾. Eriti kiiresti toimub võlaturgude taasriigistamine.

2.6 Euroalal on kriisi ning sellega kaasnenud SKP ja tööhõive vähenemise põhjustatud kohandused ja kokkuhoiukavad olnud palju ulatuslikumad. Nii teatas komisjoni president 23. oktoobril 2011 Euroopa juhtivatele poliitikutele, et EL kaotas kriisi tõttu kaks triljonit eurot oma majanduskasvus ajavahemikul 2007–2010⁽⁹⁾.

2.7 IMFi andmeil oli 2010. aasta lõpuks USAs ja seitsmes Euroopa riigis taastatud peaaegu üks kolmandik riigisektori vahenditest, mida oli kriisi puhkemisest alates kasutatud pankade päästmiseks (1,8 triljonit dollarit 5,2 triljonist). Ülejäänud vahendid peaks olema võimalik peaaegu täiel määral tagasi saada lähiaastate jooksul maksude ja teiste algatuste abil eeldusel, et seda ei takista uue, riigivõlaga seotud panganduskriisi põhjustatud teise majanduslanguse mõju.

2.8 Tegevuskavas määratakse kindlaks konkreetsed tähtsajad euroalal teostatava järelevalve jõustumiseks⁽¹⁰⁾, mis aga ei pea täielikult paika ühtse järelevalvemehhanismi ja ühtse kriisilahenduse mehhanismi suhtes, kuigi komisjon peab esimest neist eriti oluliseks olukorra stabiliseerimise seisukohast ja pankade otsese rekapiitaliseerimise eeltingimuseks Euroopa stabiilsusmehhanismi abil.

2.9 Pangandusliidu loomise protsessi lõpuleviimiseks tuleb ilmtingimata kiirendada ja tugevdada järgmisi komisjoni poolt juba käivitatud algatusi: varipanganduse süsteemi reguleerimine (IP/12/253), reitingute usaldatavuse tugevdamine (IP/11/1355), riskifonde reguleerivate eeskirjade karmistamine (IP/09/669), katteta müük (IP/10/1126) ja tuletisinstrumentid (IP/10/1125), pankade vastutustundetute tasustamistavade peatamine (IP/09/1120) ning auditi (IP/11/1480) ja raamatupidamise (IP/11/1238) sektorite reformimine. Samuti on hädavajalik järgida komitee esitatud soovitusi maksuparadiiside likvideerimise kohta⁽¹¹⁾.

⁽⁸⁾ Vt Euroopa Keskpank, Financial Integration in Europe, aprill 2012, ning Euroopa Komisjon, European Financial Stability and Integration Report 2011, aprill 2012, ning samuti EFSIR 2010, mai 2011.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/barroso_european_council_23_october_2011_et.pdf.

⁽¹⁰⁾ 1. juulil 2013 kõige olulisemate Euroopa süsteemselt oluliste pankade puhul ning 1. jaanuaril 2014 kõigi teiste pankade puhul. Seega kuuluvad 1. jaanuariks 2014 kõik euroala pangad tsentraliseeritud järelevalve alla.

⁽¹¹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Maksuja finantsparadiisid – ELi siseturgu ähvardav oht“, ELT C 229, 31.7.2012, lk 7.

3. Üldised märkused

3.1 Kriisist põhjustatud üha suuremad kulud Euroopa Liidus⁽¹²⁾ on süvendanud eri osapoolte vahelist ebavõrdsust ja ebasümmeetrilisust, mis on esile kutsunud tõhususe kadu sellistes olulistes (ja aluslepingutega toetatud) poliitikavaldkondades nagu raha-, kaubandus-, ühtekuuluvus- ja säästlikkuse poliitika. Samuti on selle tagajärjel killustunud finants- ja pangandusturud ning kaugemale on libisenud strateegia „Euroopa 2020“ eesmärgid saavutada arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv ning tõhusam majandusjuhtimine⁽¹³⁾. Samal ajal kui mõned vähesed riigid on oma intressikoormust kahandanud, tõusid tõsisema finantskriisi ja suurema võlga riikides avaliku sektori intressikulud märkimisväärsel määral ning nad on pidanud alandama avaliku sektori palku, pensione, haridus- ja tervishoiukulutusi ning investeringuid tehnilisse ja sotsiaalsesse infrastruktuuri⁽¹⁴⁾.

3.2 Demokraatlike menetluste vajalik täiustamine peab olema kooskõlas pangandusliidu eesmärgiga lihtsustada säästude ja investeringute vahelist vahendust, mis on panganduse põhiülesanne ja millega käib kaasas tehnilise tõhususe ja vahendite eraldamise tõhususe kontroll, mis läbi aidatakse kaasa ELi õiguspõhimõtetele ning tegeletakse kõigi kodanike vabaduste ja huvidega.

3.3 Kuigi kriisi algusaegadest peale on võetud palju meetmeid selleks, et hoida ära finantsasutuste vastase usaldamatuse levimist euroala riikide valitsemissektori võlale, ei ole suudetud sellest nõiarist siiski veel välja murda. Majandusteooria soovib selleks, et finantsasutused hakkaksid taas täitma oma ülesannet olla vahendajaks säästude ja investeringute vahel, võtta kasutusele positiivseid, mitte negatiivseid ümberjaotavaid poliitikameetmeid, nagu võlakirjade emissiooni ja eelarvevahendite ülekannete ühised mehhanismid, et võidelda asümmeetrilist šokki tekitavate protsesside vastu⁽¹⁵⁾.

3.4 Läbipaistvuse edendamise ja maailma finantsüsteemis levivate riskide vähendamise ülesanne, mida soovivad oma hiljutistes aruannetes IMF ja Maailmapank, ühildub väga hästi finantsalase ja digitaalse kaasatuse edendamise ning tarbijate õiguste kaitse ülesandega, mille EL on endale võtnud ja mida on tugevdatud strateegiaga „Euroopa 2020“.

3.5 Lõppkokkuvõtteks peavad demokraatliku kontrolli meetmed aitama edendada mitte ainult vastastikku aluslepingutele ja põhimõtetele, vaid ka **viima pangandusliidu kooskõlla strateegiaga „Euroopa 2020“**, mis on meie poliitilise projekti tuleviku jaoks hädavajalik.

⁽¹²⁾ Douglas Elliott, Suzanne Salloy, André Oliveira Santos, „Assessing the Cost of Financial Regulation“, IMF.

⁽¹³⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.

⁽¹⁴⁾ IMF, *Safer Global Financial System Still Under Construction*, Global Financial Stability Report, 2012.

⁽¹⁵⁾ Enderlein et al., *Completing the Euro*, Report of the Tommaso Padoa-Schioppa Group, June 2012.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komitee peab komisjoni väljapakutud **tegevuskava asjakohaseks panuseks Euroopa Liidu valitsemistavasse** ning toetab **vajadust kõnealuse kahe uue kiireloomulise õigusakti järele**, samuti järgmiste väljakuulutatud meetmete järele, mis on tarvilikud ületamiseks usaldamatust euro vastu ja taastamiseks usku ELi tulevikku.

4.2 Ühtse järelevalvemehhanismi peamine eesmärk peab olema saavutada pangandusasutuste tsentraliseeritud järelevalve, mis oleks praegu liikmesriikide ametiasutuste võrgustiku poolt teostatavast järelevalvest tõhusam. Lisaks tuleb selle tegevus kooskõlastada ühtse kriisilahendusmehhanismiga, et vältida panga likvideerimise otsusega seotud poliitilisi aspekte.

4.3 Nende paljude põhjuste seas, miks Euroopa Keskpank on kõnealuse järelevalve tsentraliseerimiseks kõige sobivam, on keskpanga võrgustiku olemasolu, tema sõltumatus ja asjaolu, et keskpank allub Euroopa Liidu toimimise lepingule, mistõttu ei ole vaja seda kvaliteetse järelevalve saavutamiseks reformida.

4.4 Komitee toetab kavatsust jätta riikide järelevalveasutuste pädevusse rahapesu ja terrorismi vastane võitlus, nagu märgitakse direktiivis 2005/60/EÜ⁽¹⁶⁾, ning samuti kolmandate riikide krediidasutuste järelevalve. Ent komitee kutsub üles jätma ühtsest kriisilahendusmehhanismist välja riigid, kes eri põhjustel direktiivi korralikult ei kohalda. Samuti tuleks tsentraliseeritud järelevalve ülesande lihtsustamiseks kohandada kiiresti asjaomaste riiklike keskpankade põhikirju, et tagada teabe takistusteta voolamine.

4.5 Uutele asutustele tuleb kehtestada hääletamissüsteem, mis välistab selliste liikmete osalemise, kelle puhul võib hääletamisel esineda huvide konflikt. Kõrgemal ametikohal töötavate isikute sõltumatust ja vastutust tuleb tugevdada sanktsioonidega nende suhtes, kes ei täida oma kohustusi, sest selline tegevusetus võib tekitada kahju pankadele ja finantsüsteemi nõuetekohasele toimimisele, kuid ka majandusele, ettevõtetele ja kodanikel

4.6 Finantstööstus reageerib uuele õigusraamistikule sellega, et töötab välja uuenduslikke tooteid, mis hiilivad uutest õigusnormidest mööda. IMF hoiatab oma hiljutistes aruannetes uue finantsuenduste laine eest, mis mõnel puhul on sarnane praeguse kriisi põhjustanud lainega. Seepärast tuleb tsentraliseeritud järelevalve kulude juures arvestada eri ettevõtjate riskiprofiiliga, et mitte kahjustada ettevõtteid, mis nimetatud tavad ei järgi.

4.7 Seepärast hoiatab komitee varipanganduse ELis levimise kindla ohu eest, mis oleks taas ranges vastuolus nii finantssektori ülesannetega kui ka Euroopa kodanike põhimõtete, väärtuste ja õigustega.

4.8 Euroopa uus pangandusliit peaks oma võimaluste paremaks ärakasutamiseks tegema tihedamat koostööd teiste juba olemasolevate liitudega, et kasutada paremini ära oma finantsasutuste, eeskätt kõige üleilmsemate finantsasutuste võimalusi, ning tegema koostööd eelkõige kõige lähedasemate ja euroga juba seotud või sellest sõltuvate aladega (otseselt või kaudselt on euro kasutusel juba enam kui 50 riigis).

Brüssel, 15. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ Vt ka komitee arvamused rahapesu kohta: ELT C 75, 15.3.2000, lk 22 ja ELT C 267, 27.10.2005, lk 30.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Roheline raamat „Varipangandus””

COM(2012) 102 final

(2013/C 11/09)

Raportöör: **Juan MENDOZA CASTRO**

19. märtsil 2012 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Roheline raamat „Varipangandus””

COM(2012) 102 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 25. oktoobril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (15. novembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 208, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 3 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab kõnealust rohelist raamatut ning peab seda sammuks õiges suunas.

1.2 Kuigi finantssüsteemi likviidsuse (mis kriisieelsetest aegadest alates sõltub suurel määral varipangandusest) vajaduses ei saa kahelda, on kriisi kogemustele toetudes soovitatav seada reguleerimisprotsessis esmatahtsaks finantssüsteemi stabiilsus, mis on hädavajalik.

1.3 Praktikas on valitsused, keskpangad ja avalik-õiguslikud kindlustusasutused pidanud tegelema varipankade põhjustatud kaotustega, kuigi see ei ole seadusega ette nähtud.

1.4 Õigusliku arbitraazi ohu vältimine peab olema üks rohelise raamatu keskne eesmärk.

1.5 Varased Baseli kokkulepped olid varipanganduse arengu tõiukejõud, kuna pankade bilanss oli rangelt reguleeritud, samas kui bilansivälise tegevuse üle kontroll puudus. Komitee on seisukohal, et need lüngad täidetakse hilisemate Baseli kokkulepetega, mille Euroopa Komisjon on üle võtnud kapitalinõuete kolmandasse ja neljandasse direktiivi. Tegelikult ei tohiks mingit nn varitegevust eksisteerida, seepärast tuleb varipangandus allutada samadele õigus- ja usaldatavusnõuetele kui kogu ülejäänud finantssüsteem.

1.6 Uute eeskirjade eesmärk peab olema ka Euroopa tarbijate kõrge kaitsetase.

1.7 Komitee juhib tähelepanu sellele, kui oluline on tervikliku järelevalve kooskõlastamine ning teabevahetus.

1.8 Finantssüsteem kõigis oma vormides peab teenima reaal-majandust, mitte spekulereimist.

1.9 Komitee juhib tähelepanu finantssüsteemi olulisele funktsioonile luua investeringuid, töökohti ja heaolu ühiskonnas.

1.10 Finantsturgude uued eeskirjad on väga tähtsad jätkusuutliku majanduse taastamiseks.

2. Taust

2.1 Varipangandust võib üldiselt määratleda kui „krediidi-vahendussüsteemi, mis hõlmab tavapärase pangandussüsteemi väliseid üksusi ja tegevusalasid” (finantsstabiilsuse nõukogu).

2.2 Varimajanduse arengule aitasid otseselt kaasa kaks tegurit. Esimene neist oli 1980. aastatel alanud dereguleerimine, mille tagajärjel toimus ka tugev panganduse koondumine suur-ettevõtetesse. Teine tegur olid esimesed Baseli kokkulepped, millega reguleeriti pangabilansse, kuid jäeti spekulatiivsed tehingud bilanssist välja.

2.3 Ameerika Ühendriikides kasvasid varipangad kiiresti nende eeskirjade leevendamise tagajärjel, mis keelasid pankadel osaleda väärtpaberiturgudel, ning pärast 1999. aastat Glass-Steagalli (1933) seaduse sisulise muutmise tagajärjel.

2.4 Teatud Euroopa riikides toimisid pangad ja nende *offshore*-filiaalid Basel I reformi raames ning neist said olulised investeerijad maksimaalse krediitireitinguga (AAA) tagatud võlakohustustesse ja väärtpaberitesse, millel on vähem kapitalinõudeid.

2.5 Varipangandussüsteemi maht

Maaailmas kokku: 46 triljonit eurot, mis moodustab 25–30 % kogu finantsüsteemist (finantsstabiilsuse nõukogu). Euroalal: 10,9 triljonit eurot, mis moodustab 28 % kogu finantsüsteemist (Euroopa Keskpang, 2011. aasta lõpp).

2.6 Rahvusvahelisel tasandil on poliitilisi vastuseid kriisile antud G20 raames, mis 2010. aasta novembris Sõulis ja 2011. aasta novembris Cannes'is toimunud tippkohtumistel taotles finantsstabiilsuse nõukogu koostööd. Rohelises raamatus, mis on ELi vastus, keskendutakse olukorra analüüsimisel järgmisele:

— kahele tegevusalale:

- a) väärtpaberistamine,
- b) väärtpaberite laenuks andmine ja tagasiostulepingud (repitehingud);

— viit liiki üksustele:

- a) need, mis tegelevad lõpptähtaja või likviidsuse ümberkujundamisega;
- b) rahaturufondid;
- c) investeerimisfondid;
- d) finants- ja muud ettevõtted, mis annavad krediiti või tegelevad likviidsuse ümberkujundamisega, ilma et neid reguleeritaks sarnaselt pankadega;
- e) kindlustus- ja edasikindlustusandjad, kes annavad välja või garanteerivad krediititooteid.

2.6.1 Lisaks tegi finantsstabiilsuse nõukogu ettepaneku käivitada viis töösuunda, mille alusel koostatakse 2012. aastal aruanded järgmistes küsimustes:

— pankade ja varipanganduse üksuste vastasmõju (seda uurib Baseli pangajärelevalve komitee);

— rahaturufondide süsteemne risk (seda uurib Rahvusvaheline Väärtpaberijärelevalve Organisatsioon);

— kehtivad väärtpaberistamisnõuded (Rahvusvaheline Väärtpaberijärelevalve Organisatsioon ja Baseli pangajärelevalve komitee);

— muud varipanganduse üksused (finantsstabiilsuse nõukogu);

— väärtpaberite laenuks andmine ja repotehingud (finantsstabiilsuse nõukogu).

3. Komitee seisukoht

3.1 Komitee leiab, et rohelise raamatuga astutakse oluline samm õiges suunas ja selles analüüsitakse asjakohaselt varipangandusega seotud probleeme.

3.2 Varem rahastasid pangad oma tegevust omakapitali ja äriklientide hoiuste kaudu. Oma laenuandmisvõime suurendamiseks võtsid pangad üldkasutusele laenuportfellide väärtpaberistamise. Teatud juhtudel võib väärtpaberistamine olla küll kasulik, kuid kriisile eelnenud perioodil seda kuritarvitati, kuna laenuportfellide kvaliteet oli halb (kõrge riskisusega laenud) ja väärtpaberid olid panga kasumi suurendamiseks pidevas ringluses (tuletisinstrumentid). Pankade äritegevuse maht sõltub pankade vara finantsvõimenduse tasemest. Samal ajal kui Baseli lepinguga reguleeriti bilansipõhist finantsvõimendust, oli bilansiväline finantsvõimendus reguleerimata ning erakordselt ulatuslik. Kõrge riskisusega laenude kuritarvitamine ja liiga suur finantsvõimendus toimus varipanganduse kaudu. Lisaks sellele oli pankade põhitegevus – tähtaegade teisendamine, st lühiajalisemate varade muutmine pikaajalisemateks varadeks – muutunud väga riskantseks, kuna pangad sõltusid üha suuremal määral lühiajalisest pankadevahelisest rahastamisest. See sõltuvus põhjustas likviidsuskriisi, kui tuletisinstrumentide turg kokku varises. Seega ei ole üllatav, et uutes Baseli lepingutes reguleeritakse ka tuletisinstrumentide, finantsvõimenduse ja likviidsusega seonduvaid küsimusi.

3.3 Deregleerimise tulemusena on pangandusäri põhjalikult muutunud. Kriisi tõttu on traditsiooniline kommertspangandus, mis aastakümnete jooksul tõi inimestele jõukust ja tõstis nende elatustaset, suuremal või vähemal määral halvatud. Varipangandussüsteemi ohjeldamatuid liialdusi kaotades peaksid reguleerivad asutused nüüd seadma esmatahtsaks finantsstabiilsuse, mis on hädavajalik.

3.4 Varipangad on sarnaselt tavapäraste pankadega tegelema krediidi ümberkujundamise, tähtaegade ja likviidsusega. Kuid erinevalt tavapärastest pankadest ei ole neil **ametlikku** juurdepääsu viimase astme laenuandjatele (keskpangad). **Tegelikult** on viimase aja kogemused näidanud, et riigiasutused on pidanud mitmete mehhanismide abil tegelema varipankade põhjustatud kaotustega. Suurt kahju on kannatanud maksumaksjad.

3.5 Varipangandusele ei kehtinud samad usaldatavusnõuded, mis tavapärastele pankadele. On siiski mitmeid viise, mille abil varipangad toimivad sarnaselt tavapärastele pankadele, ning enamik varipankadest oli mõne tavapärase panga kontrolli all. Õigusliku arbitraaži ohu vältimine peab olema üks rohelise raamatu keskne eesmärk.

3.6 Finantsstabiilsuse nõukogu aruandes keskendutakse õigustatult rollile, mida makrotasandi usaldatavusjärelevalve võib etendada süsteemse riski koondumise tuvastamisel. On oluline pidada hoolsat järelevalvet seoste ja kanalite üle, mille kaudu võib risk kanduda varipangandusest üle reguleeritud sektorisse. Komitee peab vajalikuks pidada meeles järgmist eristust:

- tavapärane pangandussüsteem,
- pangandusvälised finantsasutused,
- varipangandus.

Mingit nn varitegevust ei tohiks eksisteerida, seepärast tuleb varipangandus allutada samadele õigus- ja usaldatavusnõuetele kui kogu ülejäänud finantsüsteem – määral, mis on võimalik uute eeskirjade raames. Sellele eesmärgile peavad kaasa aitama juba kehtivad või läbiviidavad reformid – kapitalinõuete direktiivi III ja IV pakett, direktiiv Solventsus II, Basel III.

3.7 Komitee leiab, et varipanganduse reguleerimise üks eesmärk peab olema ka **Euroopa tarbijate kaitsmine**, tagades pakutavate toodete läbipaistvuse. Klientidel on õigus erapooletule ja õiglasele nõustamisele. Komitee on juba väljendanud poolehoidu Euroopa tarbijate finantskaitseameti loomisele sarnaselt Dodd-Franki seadusega asutatud tarbijate finantskaitse asutusega⁽¹⁾, et tugevdada tarbijakaitset, suurendada läbipaistvust ja soodustada kaebuste tõhusat lahendamist.

3.8 Finantssüsteemi korrastamise eesmärgil on komitee samuti toetanud kaebuste esitajate kaitsmist ja innustamist õiguslike mehhanismide abil, mis tagavad nende puutumatus, kui nad annavad ametiasutustele teada ebaseaduslikest tegudest.

3.9 Varipanganduse probleemidega tegelemisel on vaja terviklikku käsitlust ning neile tuleb anda poliitilisi vastuseid. Tuleb rõhutada tervikliku järelevalve kooskõlastamist ning teabevahetust. Mingil juhul ei tohi kokkuleppe puudumine rahvusvahelistes ringkondades takistada ELil kehtestada asjakohaseid õigusmeetmeid.

3.10 Üks suurest finantskriisist saadud õppetund peab olema see, et finantssüsteem kõigis oma vormides peab teenima reaalmajandust. Pangandussektorit aastakümneid juhtinud

tavapäraste eeskirjade hülgamine põhjustas spekulatiivsete toodete plahvatusliku kasvu ning see omakorda osutus majanduse jaoks äärmiselt kahjulikuks.

3.11 Ajalooliselt täidavad pangad ja kõik riigi reguleeritavad finantsasutused majanduses olulist ülesannet, sest nad hoivustavad kodanike ja ettevõtete sääste ning suunavad neid investeerimisele, töökohtadesse ja ühiskonnas heaolu loomisesse. Seda ülesannet ei peetud kriisile eelnenud aastatel alati just kõige tähtsamaks.

3.12 Komitee soovib arvata rohelise raamatu eesmärkide hulka finantssektori sotsiaalse vastutuse ja eesmärgi „tagada, et igasugune finantsstegevus aitaks edendada majanduskasvu”. Finantsturgude uued eeskirjad on hädavajalik vahend jätkusuutliku majanduse taastamiseks.

3.13 Võttes arvesse õigusakte, mis on jõustunud viimastel aastatel või mis on peagi jõustumas, meenutab komitee **hea õigusloome** eesmärki, mille rõhuasetus on lihtsusel ja selgusel. On hädavajalik vältida dubleerimist ja moonutusi, mis võivad luua õigusosalast ebakindlust ja arbitraazi võimalusi.

3.14 Usaldatavusjärelevalveks loodud struktuuride – muu hulgas eelkõige Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu – ülesanne peaks olema jälgida finantssüsteemi ja eeskätt varipanganduse arengut, et tuvastada süsteemsete riskide teket ja teha meetmete ettepanekuid nende leevendamiseks.

3.15 Komitee rõhutab, kui vajalik on, et Euroopa Liit annaks oma panuse finantsstabiilsusnõukogu varipangandusalasesse töösesse ning kooskõlastaks oma algatused selle asutusega, et tagada selle järjekindlus nii sisu kui ka ajakava osas.

3.16 Komitee rõhutab, et usaldatavusnõuete ja järelevalve abil tuleb finantssüsteemis ära hoida kõlvatut konkurentsi.

4. Vastused rohelise raamatu küsimustele

4.1 Mis on varipangandus?

a) Kas olete nõus esitatud varipanganduse määratlusega?

Jah. Kasutatud terminite ulatus võimaldab hõlmata kõnealusesse määratlusse kõik varipangandusse kuuluvad erisugused finantsüksused ja -tegevusalad. Igal juhul ei tohiks sobiva määratluse puudumine takistada ametiasutuste poolset reguleerimist ja järelevalvet.

⁽¹⁾ ELT C 248, 25.8.2011, lk 108.

b) Kas olete nõus varipanganduse üksuste ja tegevusalade esialgse loeteluga? Kas tuleks lisaks analüüsida muidki üksuseid ja/või tegevusalasid? Kui jah, siis millised need on?

— Loetelusse tuleks lisada reitinguagentuurid, sest nad vastutavad väärtipaberistamise eest.

— Tuleks täpsustada, kas loetelusse on hõlmatud ka krediidiriski vahetustehingud ning esimese ja teise astme laenuandjate emiteeritud instrumendid.

— Samuti tuleks juhtida tähelepanu kasumi saamise eesmärgil sõlmitavatele kindlustuslepingutele, mis mõnes ELi riigis eksisteerivad ja mida kindlustusvõtjad võivad sageli kasutada nõudmiseni hoiustena, ning nende turule (eurofondid).

4.2 Millised on varipangandusega seotud ohud ja kasu?

a) Kas olete nõus, et varipangandus võib positiivselt mõjutada finantssüsteemi? Kas kõnealuste tegevusaladega kaasneb muid kasulikke aspekte, mida tuleks tulevikus säilitada ja edendada?

Varipangandus aitas kaasa majanduse ja kinnisvarabuumi liigsele keskendumisele finantstegevusele, mis 2007. aastast alates on mõjutanud paljusid arenenud riike, viies nende majanduse kokkuvarisemise äärel. Seetõttu tuleb talle omistada põhimõtteline, kuigi mitte ainuvastutus suure majanduslanguse eest, mis on tabanud Ameerika Ühendriike ja paljusid ELi riike.

Finantssüsteem tervikuna peab teenima reaalmajandust.

b) Kas olete nõus selliste kanalite kirjeldusega, mille kaudu varipanganduse tegevusalad põhjustavad uusi riske või kannavad neid üle finantssüsteemi muudesse osadesse?

Komitee on sellega nõus. Nimetatud neli riskirühma vastavad finantskriisist saadud kogemustele.

c) Kas tuleks käsitleda teisi kanaleid, mille kaudu varipanganduse tegevusalad põhjustavad uusi riske või kannavad neid üle finantssüsteemi muudesse osadesse?

— Muu hulgas tuleks käsitleda finantstagatiste taaskasutamist või uuesti tagatiseks seadmist.

4.3 Millised on järelevalveasutuste ja reguleerivate asutuste ees seisvad väljakutsed?

a) Kas olete nõus sellega, et varipanganduse üksuseid ja tegevusalasid tuleb rangemalt jälgida ja reguleerida?

b) Kas olete nõus ettepanekutega, mis käsitlevad asjaomaste üksuste ja nende tegevusalade määramist ja seiret? Kas olete seisukohal, et ELis tuleb kehtestada alaline kord, mille kohaselt kogutakse ja vahetatakse andmeid määramise ja järelevalvetavade kohta kõigi ELi järelevalveasutuste, komisjoni, EKP ja teiste keskpankade vahel?

c) Kas olete nõus eespool esitatud varipanganduse järelevalve üldpõhimõtetega?

d) Kas olete nõus eespool esitatud reguleerivate meetmete üldpõhimõtetega?

Komitee vastab kõigile neljale küsimusele jaatavalt. Komitee rõhutab esiteks vajadust tervikliku järelevalve järele, mis hõlmab kõiki finantssüsteemi valdkondi, ning teiseks seda, et eri tasandi kontrolli- ja reguleerivate asutustel peab olema piisavalt kvalifitseeritud töötajaid ja rahalisi vahendeid.

e) Millised meetmeid tuleks võtta, et tagada varipanganduse ühtne käsitlemine rahvusvahelisel tasandil ja vältida õiguslikku arbitraazi?

Põhiline on kooskõlastamine ja täielik ühtsus G20 seas. Finantsstabiilsuse nõukogu ettepaneku (8. juuni 2012) kohaselt aitab juriidilise isiku ülemaailmne tunnus kaotada statistilised puudused, parandada ettevõtete riskijuhtimist, parandada usaldatavusriski hindamist makro- ja mikrotasandil, ohjeldada turu kuritarvitamist ning panna piiri finantspettustele.

4.4 Milliseid reguleerivaid meetmeid kohaldatakse ELis varipanganduse suhtes?

a) Mida arvate praegustest meetmetest, mida on juba võetud ELi tasandil varipangandusega seotud küsimuste lahendamiseks?

Komitee on mitmes arvamuses toetanud ELi võetud meetmeid, sealhulgas järgmisi: finantsinstrumentide turgude direktiiv⁽²⁾, alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate direktiiv⁽³⁾, reitinguagentuuride määrus⁽⁴⁾ jne. Nende seas tuleb ära märkida ka kapitalinõuete direktiivi III⁽⁵⁾ ja IV⁽⁶⁾ pakett ning direktiiv Solventsus II⁽⁷⁾.

⁽²⁾ ELT C 220, 16.9.2003, lk 1.

⁽³⁾ ELT C 18, 19.1.2011, lk 90.

⁽⁴⁾ ELT C 277, 17.11.2009, lk 117 ja ELT L 145, 31.5.2011, lk 30.

⁽⁵⁾ ELT C 228, 22.9.2009, lk 62.

⁽⁶⁾ ELT C 68, 6.3.2012, lk 39.

⁽⁷⁾ ELT C 224, 30.8.2008, lk 11.

4.5 Lahendamata küsimused

- a) Kas olete nõus küsimuste analüüsiga viies põhivaldkonnas, kus komisjon jätkuvalt uurib valikuvõimalusi?

Jah. On oluline, et saavutataks võimalikult suur õiguslane tõhusus lisaks Euroopale ka rahvusvahelisel tasandil. Näiteks rahaturufondid asuvad peamiselt Ameerika Ühendriikides.

- b) Kas on täiendavaid küsimusi, mida peaks arvesse võtma? Kui jah, siis millised need on?
- c) Milliseid muudatusi (kui üldse) tuleks teha ELi kehtivas õigusraamistikus, et võtta arvesse eespool osutatud riske ja küsimusi?

Vastus küsimustele b ja c: Inglise Panga asejuhi ja finantsstabiilsuse nõukogu liikme Paul Tuckeri kümme ettepanekut (27. aprillil 2012 Brüsselis toimunud konverents).

— Varipanganduse investeerimisvahendid või fondid, mida toetavad või haldavad pangad, tuleks hõlmata panga bilanssi.

— Krediidireitingu alandamine, millele tugineb kokkuleppes Basel III sätestatud likviidsuskattekindluse, peaks olema finantseerimisasutuste krediidiliinide puhul suurem kui finantssektoriväliste asutuste puhul. See tähendab, et pankadel peaks olema rohkem likviidset vara, et suuta tegeleda kõnealuste riskidega.

— Pangandusjärelevalve asutused peaksid piirama seda, kui suures ulatuses võivad pangad end lühiajaliselt rahastada Ameerika Ühendriikide rahaturufondidest ja muudest nõrkadest või ebakindlatest allikatest, sealhulgas muudes riikides asuvatest püsiva puhasväärtusega rahaturufondidest.

— Kui nad rahastavad end lühiajalise võlaga, tuleks neile kohaldada pangandusalaseid eeskirju ja kontrollida nende finantsbilansside tugevust.

— Ainult pankadel peaks olema lubatud kasutada oma klientide raha ja koormamata vara oma tegevuse rahastamiseks märkimisväärses ulatuses. Selleks peab olema olemas selge keskne seos. Õiguslik vorm peab olema kooskõlas majandusliku sisuga.

— Pangandussektoriväliste üksuste puhul tuleb aga klientide raha ja koormamata vara kõrvale panna ning neid ei tohi kasutada oma tegevuse rahastamiseks märkimisväärses ulatuses. Siiski tuleks lubada neil üksustel anda asjaomastele klientidele tagatisega laenu, et rahastada oma väärt-paberite osalust (võimenduslaen).

— Turud peaksid olema läbipaistvamad, ideaalis saaks seda vahest saavutada kauplemisteabehoidla abil, milles säilitatud andmetele on vaba juurdepääs, et kõigil oleks võimalik näha, mis toimub finantsturgudel, mis on küll väga olulised, kuid läbipaistmatud. (See oleks kasulik ka turuosalejatele endile.)

— Finantsettevõtted ja -fondid ei tohiks laenata selliste väärt-paberite tagatisel, mida neil ei ole lubatud või mida nad ei suuda tervikuna hallata.

— Tuleks reguleerida seda, kuidas pangandussektorivälised üksused kasutavad sularahatagatist.

— Ametiasutustel peaks olema võimalus sekkuda ning kehtestada tagatisega finantsturgudel (või selliste turgude osadel) minimaalsed väärtuskärped või marginaalid. (Seda tuleks teha rahvusvahelisel tasandil ja selle võiks siduda keskpankade kärbetega.)

- d) Milliseid muid meetmeid, nagu tugevdatud seire või mittesiduvad meetmed, tuleks kaaluda?

Komitee soovib järgmist:

— kaitsta finantstoodete tarbijaid selliste toodete ja teenustega kauplemise võimalike ebaausate tavade eest, nagu petlik soodumüük või püramiidskeemid, ning tagada, et tarbijatega sõlmitavad lepingud ei sisalda ebaõiglasi tingimusi;

— võtta arvesse Chicago ülikooli professorite Eric A. Posneri ja E. Glen Weyli 23. veebruari 2012. aasta ettepanekut „An FDA for Financial Innovation: Applying the Insurable Interest Doctrine to Twenty-First-Century Financial Markets” („Midagi USA Toidu- ja Ravimiameti sarnast finantsuenduste jaoks: kindlustushuvi põhimõtte kohaldamine 21. sajandi finantsturgudele”), mis seisneb selles, et kõik uued tooted peavad enne turuletoomist saama valitsuse heakskiidu, mis antakse juhul, kui toode teenib reaalmajandust, ning millest keeldutakse juhul, kui toote eesmärk on vaid spekulatsioon.

Brüssel, 15. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „E-hangete strateegia” ”

COM(2012) 179 final

(2013/C 11/10)

Raportöör: **Edgardo Maria IOZIA**

20. aprillil 2012 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – e-hangete strateegia”

COM(2012) 179 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 25. oktoobril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 484. istungjärgul 14.-15. novembril 2012 (14. novembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 120, erapooletuks jäi 3 liiget.

1. Järeldused ja soovitusel

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni teatist ja rõhutab, kui tähtis on kiiresti üle minna üldisele e-hangete süsteemile, mille katsetamine mõnedes liikmesriikides on andnud positiivseid tulemusi. Riigihanketurul on suur majanduslik tähtsus, kuna see moodustab ligikaudu 20 % ELi SKP-st.

1.2 Praeguse negatiivse konjunktuuri tingimustes, mida iseloomustavad kodanike jaoks rängad eelarvekärped, valitseb väga pessimistlik suhtumine nii Euroopasse kui selle algatusesse. Euroopa Liidu institutsioonid peavad rohkem pingutama, et end rohkem avada ning selgitada, miks teatud otsused on vajalikud. Euroopa Komisjonil, ainsal seadusandlike ettepanekute tegemise õigust omaval ELi institutsioonil, on eriline vastutus kodanikke mitte üksnes teavitada vaid ka veenda asjaomaste ettepanekute kasulikkuses. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tegutseb selles suunas ning komisjon peaks tegema rohkem koostööd teiste ELi institutsioonidega, sealhulgas nõuandvate organitega.

1.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et riigieelarvete lineaarsed kärped, mis viivad selleni, et riigihankesektoris tegutsevad eakamad ja kogenumad töötajad lahkuvad tööturul enneaegselt, kahandavad järk-järgult avaliku halduse inimkapitali. Komitee kutsub liikmesriike üles vältima valimatuid kärpeid, millel on eelarvele üksnes lühiajaline mõju, sundides pidevalt kasutama välisressursse, kuna allesjäänud töötajad ei ole omandanud veel vajalikke pädevusi.

1.4 Komitee rõhutab e-hangete tähtsust tänu eeliste, mida need võivad pakkuda, sealhulgas:

— läbipaistvus; pettustevastane võitlus;

— turu tõhusus;

— riigihanketuru avamine VKEdele;

— üldine kokkuhoid avaliku halduse jaoks;

— siseturu integratsioon ja areng;

— avaliku halduse ajakohastamine ja Euroopa digitaalse tegevuskava arendamine;

— uued võimalused tehnoloogiaettevõtetele pakkuvatele ettevõtetele;

— avaliku halduse ja ettevõtete töötajate professionaalne areng.

1.5 Komisjoni arvates on üleminek võimalik lõpule viia 2016. aasta keskel (eeldatavasti 2017. aastal, kuna direktiivi ülevõtmiseks läheb kaks aastat), seega väga kiiresti, võrreldes

viimase kaheksa aasta jooksul tehtud edusammudega. Komitee arvates on tegemist asjakohase ja ambitsioonika eesmärgiga, mida on võimalik saavutada üksnes teatud tingimuste järgimisega standardiseerimise, koostalitusvõime ja juurdepääsetavuse valdkonnas, mida käesolevas arvamuses käsitletakse. Nende tingimuste täitmata jätmise korral võib turg veelgi rohkem killustuda.

1.6 Komitee toetab esitatud eesmärke, kuid soovib siiski rõhutada, et vaatamata kõigile senistele pingutustele, on e-hangete osakaal ikka veel väga väike. Komisjon koostab praegu uurimust, kus esitatakse andmed e-hangete osakaalu kohta igas liikmesriigis; uurimus on kavas avaldada enne käesoleva aasta lõppu. Näiteks Itaalias on e-hangete osakaal 4 %.

1.7 Komitee tunneb kahetsust koostöotahte puudumise üle mõnedes liikmesriikides, kes on vastu muutustele ja ei soovi avada riigihanketuru konkurentsile, et kaitsta oma riigi ettevõteteid ning mitte kaotada arvestatavat majanduslikku ja poliitilist võimu.

1.8 Komisjon nimetab seda teatises tegevusetuseks. Komitee leiab, et see on pigem passiivne vastupanu muutustele ning kaldumus proteksionistlikku laadi siseriiklikule survele. Kõigi hangete elektrooniliselt avaldamine muudaks Euroopa hankemenetluste piirmäära määratlemise tarbetuks ja kahjulikuks ning seda just VKEd soovivadki.

1.9 Komitee on seisukohal, et piirmäärade säilitamine takistab siseturu arengut ja kahjustab võrdsetel tingimustel toimuvat konkurentsi.

1.10 **Teatis.** Kodanikud, ettevõtted ning kohalikud omavalitsused ja riiklikud ametiasutused peavad olema veendunud nende vahendite kasulikkuses. Selleks tuleb investeerida integreeritud info-, kommunikatsiooni- ja koolitusmeetmetesse ning vältida isoleeritud algatusi.

1.11 **Läbipaistvus.** Üks riigihangete elektrooniliselt avaldamise otsene mõju avaldub suuremas läbipaistvuses. Komitee teeb ettepaneku mainida hanketeate avaldamisel ka tööde hetkeiseis võrreldes ajakavaga ning tööde lõpetamise või kaupade tarnimise tähtaega. Läbipaistvus raskendaks veelgi pettuste läbi viimist, mis aitaks suurendada haldusasutuste sääste ja turu tõhusust

1.12 **Koostalitusvõime ja standardiseerimine.** Komitee asetab erilist rõhku küsimustele, mis seonduvad eri platvormide (sageli portaalide) koostalitusvõime ning protsesside ja nende e-dokumentide standardiseerimisega, mida vahetatakse hankemenetluse eri etappidel. Isoleeritud platvormide, eri formaatide ja

menetluste levimine takistab riigihangete automatiseerimist ning ei innusta tarnijaid, eelkõige VKEsid, seda vahendit kasutama. Komisjon peaks viivitamatult soovutama kasutada riigihankemenetlustes ühtset Euroopa (või rahvusvahelist) standardit. See kehtib eelkõige töö kohta, mida Euroopa Standardikomitee (CEN) on teinud seminari „*Business Interoperability Interfaces (BII) for Electronic Procurement in Europe*”⁽¹⁾ raames ja BII-profiilide rakendamise kohta üleeuroopaliste veebipõhiste riigihangete (PEPPOL) spetsifikatsioonides.

1.13 **Killustatus.** Euroopa strateegia puudumise tulemusel on nii riigi kui piirkonna tasandil (Saksamaal, Itaalias ja mujal) loodud platvorme ja identifitseerimisvahendeid, mille puudub omavaheline teabevahetus. VKEde ühingute arvates on see peaaegu alati takistanud ettevõtetel pakkumist esitada või tekitanud põhjendamatu suuri halduskulusid, eelkõige VKEdele. Komitee leiab, et EL peaks tõhusalt turu killustumise vastu võitlema.

1.14 **Juurdepääsetavus ja lihtsus.** Komitee rõhutab, et eelised turu, haldusasutuste ja kodanike jaoks võivad realiseeruda üksnes siis, kui süsteemid on juurdepääsetavad, tagades kulutõhususe, lihtsa käsitletavuse ja juhitavuse, standardiseeritud elemendid, menetlused ja lahendused, ühise sõnavara, mis on järeleproovitud vahend keeleprobleemide lahendamiseks (ka see peab olema lihtsalt juurdepääsetav ja kasutajasõbralik), vastavalt samadele põhimõtetele, mille järgimise komisjon võttis endale kohustuseks algatuses „”.

1.15 **Sotsialettevõtted.** Komitee soovib elektroonilistele vahenditele üleminekul pöörata erilist tähelepanu sellele, et neid vahendeid saaksid kasutada ka sotsialettevõtted. Need ettevõtted, millel on väga suur osakaal hooldus- ja raviteenuseid pakkuvate ettevõtete hulgas, pakuvad praegu paljusid sotsiaalteenuseid.

1.16 Euroopa õigusaktid peaksid piirmäärasid ületavate riigihangete puhul aitama VKEdele täita kapitali- ja kogemuste nõudeid. Selleks võib moodustada ka konsortsiume või ajutisi ühissettevõtteid. Portugal on selle kohta hea näide. VKEdega sõlmiti hankelepingutest 87 %, mis vastab üksnes 19 %-le koguväärtusest.

2. Dokumendi kokkuvõte

2.1 Teatises käsitletakse elektrooniliste hangete (e-hangete) strateegilist tähtsust ning kirjeldatakse peamisi meetmeid, millega komisjon kavatab toetada üldist üleminekut elektroonilistele hangetele ELis.

⁽¹⁾ <http://www.cen.eu/cwa/bii/specs/Profiles/IndexWG1.html>

2.2 E-hangetele üle läinud haldusasutuste säästud ulatuvad 5 %-st 20 %-ni. Isegi kui me rakendaksime kõigil ELi riigihangete puhul madalamat protsendimäära, ulatuksid säästud siiski 100 miljardi euroni, tänu riigihangete üldmahule.

2.3 Riigihangete ⁽²⁾ valdkonnas, nagu on ette nähtud 2011. aasta ühtse turu aktiga ⁽³⁾, esitas komisjon mõned ettepanekud, mille eesmärk on viia Euroopa Liidus e-riigihangetele üleminek täielikult lõpule hiljemalt 2016. aasta keskel ⁽⁴⁾. Lõppeesmärk on „täiselektronilised hanked“, mille puhul kõik menetluse etapid alates teatamisest (*e-teatamine*) kuni maksetoiminguteni (*e-maksed*) toimuvad elektrooniliselt ⁽⁵⁾.

2.4 E-hangetega saab suurendada hangete läbipaistvust ning parandada eelkõige VKEde võimalusi hangetes osaleda, ning seeläbi toetada piiriülest konkurentsi, innovatsiooni ja majanduskasvu ühtsel turul.

2.5 Komisjon juhib tähelepanu kahele põhitegurile, mis takistavad e-hangete laiemat kasutuselevõttu:

— teatavate sidusrühmade *tegevusetus*. Kõhklemaid hankijaid ja tarnijaid on raske veenda muutma sissejuurdunud tavasid;

— *туру killustatus*, mis tuleneb sellest, et ELis on kasutusel erinevad ja vahel tehniliselt keerukad süsteemid.

2.6 Seatud eesmärkide saavutamiseks, töötas komisjon välja 15 punkti hõlmava tegevuskava.

3. Üldised märkused

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnustab, et riigihangete õigusraamistik tuleb läbi vaadata ning järkjärguliselt üle minna riigihangete täielikule automatiseerimisele, mis tähendaks elektrooniliste teabevahendite kohustuslikku kasutamist hankemenetluse teatud etappidel.

3.2 Komisjoni esitatud tegevuskava e-riigihangetele järkjärgulise ülemineku kohta on väga ambitsioonikas, ning asjakohaselt rakendatuna on sellest suur kasu kõigile hanketurul osalejatele. Arvestades asjaolu, et e-riigihanked on väga erinevad riigiti, kus

⁽²⁾ 20. detsembri 2011. aasta ettepanekud: COM(2011) 895 final; COM(2011) 896 final ja COM(2011) 897 final.

⁽³⁾ Ühtse turu aktiga määratakse kindlaks mitmesugused meetmed Euroopa majanduse elavdamiseks ja töökohtade loomiseks.

⁽⁴⁾ Ettepanekutega nähakse ette e-hangete kohustuslik kasutuselevõtt hiljemalt kaks aastat pärast ülevõtmise tähtaega, mis vastuvõtmise praeguse ajakava kohaselt peaks võimaldama rakendamist 2016. aasta keskpaigaks.

⁽⁵⁾ Hankemenetlused hõlmavad kaht põhi-etappi: lepingu sõlmimisele eelnev etapp ja lepingu sõlmimisele järgnev etapp. Esimene hõlmab kõiki hanke etappe kuni lepingu sõlmimiseni (teadete avaldamine, juurdepääs hankedokumentidele, pakkumuste esitamine, taotluste hindamine ja lepingu sõlmimine). Teine hõlmab kõiki lepingu sõlmimisele järgnevat etappi (tellimine, arveldamine ja maksmine).

juba on võimalik tõdeda lahenduste ja platvormide killustatust, võib strateegiliste ja tegevussuuniste puudumine põhjustada suuremat turu killustatust, juhul kui teatud esmatähtsaid miinimumnõudeid ei täideta.

3.3 E-riigihangete areng ei tohi siiski toimuda „parima pakkumise“ põhimõtte arvelt, vastavalt riigihangete direktiivi ettepanekus sätestatule ⁽⁶⁾.

3.4 Komitee asetab erilist rõhku küsimustele, mis seonduvad eri platvormide (sageli portaalide) koostalitlusvõime ning juurdepääsuga menetlustele ja nendele e-dokumentidele, mida vahetatakse hankemenetluse eri etappidel. Tuleks kehtestada Euroopa (või rahvusvaheline) avatud standard nende (tarkvara) lahenduste jaoks, mida avalik sektor e-hangete puhul kasutab. Isoleeritud platvormide, eri formaatide ja menetluste mitmekesisus takistab riigihangete automatiseerimist ning näib vähendavat, eelkõige VKEde puhul, tarnijate innustust selle vahendi kasutamisel. Tänu tööle, mida Euroopa Standardikomitee (CEN) tegi seminaril „Business Interoperability Interfaces for Electronic Procurement in Europe“ loodi standardsed koostalitlusvõimelised profiilid standardiseeritud tarkvaralahenduste rakendamiseks.

3.5 Praeguste takistuste ületamiseks toetab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee komisjoni rakendatavaid erimeetmeid, et teha avatud rahvusvaheliste või Euroopa standardite kasutamine koostalitlusvõimeliste tehniliste lahenduste rakendamisel kohustuslikuks. Tuleks välja töötada avatud standardite korrektse kasutamise suunised, mis põhineksid Euroopa Standardikomitee BII seminaril tehtud töö ja asjaomastel rakendustel projekti PEPPOL raames. Euroopa digitaaltegevuskavas ⁽⁷⁾ nähakse selgesõnaliselt ette meede e-hangete standardiseerimise toetamiseks nende tehniliste spetsifikatsioonide kasutamise abil, mida võivad kasutada kõik IKT lahenduste ja teenuste pakkujad.

3.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab esmatähtsat panust, mida *e-hanked* võivad anda läbipaistvusele avaliku sektori hankemenetluste ja pettusevastase võitluse raames. Elektroonilised vahendid võimaldavad jälgida ja hinnata kogu menetlust ning seda, kuidas tarnija on oma tööd teinud. See teave on oluline, et tagada maksimaalne läbipaistvus (*e-transparency*) avalikus sektoris ning see võib osutada elektrooniliste hankemenetluste kasutuselevõtul oluliseks stiimuliks, eelkõige VKEde puhul. Portugal on kõnealuses valdkonnas näide parimate tavade kohta ⁽⁸⁾, koos Leeduga, kus e-teadete, e-juurdepääsu ja pakkumuste elektrooniline esitamine on kohustuslikud, millel on vaieldamatud eelised seoses järgmiste aspektidega: kaupade ja teenuste hindade langemine (14-55 %); pakkumismenetlustes osalevate teenuseosutajate arvu suurenemine 20-90 %, hankemenetluseks vajaliku päevade arvu vähenemine 46-lt päevalt 11-le päevale.

⁽⁶⁾ Arvamus CESE, ELT C 191, 29.6.2012, lk 84.

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/fiche-dae.cfm?action_id=181

⁽⁸⁾ www.base.gov.pt/

3.7 Lisaks sellele on oluline, et e-hankealgoritmes nähtaks VKEde tehnoloogia kasutamiseks ja selle eeliste mõistmiseks ette koolitusealase toetuse. Otsustavat tähtsust omavad investeringud riigi- ja erasektori töötajate koolitusse. Komitee peab sellist toetust väga kasulikuks. VKEd võiksid toetuda oma kutseorganisatsioonidele.

3.8 Esineb keelebarjääre, ning teatiseid ei võeta neid asjakohasel viisil arvesse. E-hankeplatvormidel olemasolev teave peaks olema lisaks riigikeelele esitatud veel vähemalt ühes Euroopa keeles. See võib siiski kaasa tuua liiga suuri lisakulusid. Üks lahendus võiks olla see, et komisjon töötaks e-hangete jaoks välja spetsiaalse *online*-tõlkevahendi.

3.9 Komisjon ei valgusta kogu siseturul valitsevat riigihanke piirmäärast madalama maksumusega hangete (*below thresholds*) nähtavuse probleemi, asjaolu, millel on eriline tähtsus VKEdele ja mikroettevõtetele. Komitee peab vajalikuks kaaluda seda, kas piirmäärade säilitamine on asjakohane, kuna hanketeate elektrooniline avaldamine muudab need kõigile kättesaadavaks.

4. Konkreetsete märkused kavandatud meetmete kohta

4.1 Komitee jagab seisukohta, mille kohaselt üleminek automatiseeritud e-riigihangetele on vajalik. Komisjon rõhutab hankemenetluse algetappide (teadete avaldamine, juurdepääs hankedokumentidele, pakkumuste esitamine, taotluste hindamine ja lepingu sõlmimine) tähtsust, kuid samuti on oluline võtta arvesse lepingu sõlmimise järgnevat etappi (tellimused, arved, maksed) ning avaldada andmed hanke hetkeseisu, esinenud probleemide, täitmise tähtaegade ja maksumuse kohta.

4.2 Tehniliste nõuete ühtlustamine on otsustava tähtsusega nende IT-lahendust ja -teenuste arengu jaoks, mida on võimalik kasutusele võtta ja rakendada kohalikul, riiklikul ja piiriülel tasandil. Komitee kutsus komisjoni üles jätkama kõnealuseks eesmärgiks ettenähtud meetme 2 rakendamist. See on eriti oluline mitte üksnes avalike haldusasutuste, vaid eelkõige tarnijate jaoks, kes võiksid ELi tasandil kasutada standardiseeritud ja koostalitlusvõimelisi lahendusi.

4.3 Elektrooniliste allkirjade kasutamine on piiriüleste tehingute puhul keeruline. Seetõttu on teretulnud selliste lahenduste koostalitlusvõimet lihtsustavad meetmed. Siiski on oluline märkida, et teatud riigid, näiteks Portugal, nimetavad e-hangetele üleminekuga seonduvate raskuste hulgas liiga karme e-allkirjadega seonduvaid nõudeid ja ajatempli teenuste maksumust ning e-hankeplatvormide koostalitlusvõime probleemi⁽⁹⁾.

4.4 Lihtsate lahenduste ja heade tavade edendamine tagab kahtlemata asjakohase toetuse riigihangete automatiseerimise projektidele. VKEde vajadusi, eelkõige pakkumuste elektroonilise esitamise etapis, tuleb arvesse võtta asjakohaste lahenduste arendamisel. Seetõttu on Euroopa Komisjoni eksperdirühma (*e-Tendering Expert Group*) töö tulemused esmatähtsad ning need võiks esitada sidusrühmadele hindamiseks.

4.5 Kõige olulisem meede, millele komisjon võiks keskenduda, seonduv küsimusega, kuidas e-hangete eri lahendusi oleks võimalik siseturul rakendada. Komitee soovib eelkõige nimetada projekti PEPPOL (*Pan-European Public Procurement Online*), kus osaleb 11 riiki, kes on välja töötanud tehnilised spetsifikatsioonid standardiseeritud lahenduste arendamiseks hankemenetluse kõige kriitilisemate etappide jaoks ning avatud platvormi standardiseeritud dokumentide vahetamiseks, et saavutada Euroopa eri platvormide täielik koostalitlusvõime.

4.5.1 Projekti PEPPOL elemendid hõlmavad e-allkirjade valideerimise vahendeid, mis põhinevad Euroopa ametiasutuste väljastatud e-sertifikaatidel; ettevõtte virtuaaltoimikut *Virtual Company Dossier*, ettevõttega seonduvate andmete standardiseeritud esitlusega (sertifikaadid ja kvalifikatsiooni tõendavad dokumendid); e-kataloogi, milles tutvustatakse kaupade ja teenuste pakkumisi standardiseeritud formaadis; e-tellimusi ja e-arveid, mis võimaldavad ostjal ja tarnijal kasutada asjakohaselt määratletud menetlusi nende ühiseid tegevusi käsitleva teabe vahetamiseks. Samuti e-dokumentide edastamise infrastruktuur (võrgustik), mis põhineb ühistel ja riigi tasandil koostalitlusvõimelistel standarditel, mis ühendab omavahel isoleeritud e-hankeühendused ja -süsteemid.

4.5.2 Üleeuroopaline ettevõtete virtuaaltoimikusüsteem *European Virtual Company Dossier System* tagab sarnaselt platvormile eCertis (andmebaas, mis võimaldab määratleda hankemenetlustel kõige sagedamini nõutavad sertifikaadid ja kvalifikatsiooni tõendavad dokumendid 27 liikmesriigis, ühinevas riigis (Türgi) ja kandidaatriigis (Horvaatia) ning kolmes Euroopa Majanduspiirkonna riigis (Island, Liechtenstein ja Norra)), teave tingimuste, dokumentide ja atestatsioonide kohta, mis on vajalikud liikmesriikide hankemenetlustel osalemiseks. Platvorm e-Certis on praegu kujundatud välja andmebaasina, samal ajal kui üleeuroopaline ettevõtete virtuaaltoimikusüsteem pakub täiendavaid kasutajaliideseid, tagades koostalitlusvõime teiste teenustega. E-Certis peaks pakkuma üleeuroopalise ettevõtete virtuaaltoimikusüsteemiga sarnaseid võimalusi. Komisjon peaks tagama nõuetele vastavuse ning ajakohastama asjakohase juriidilise teabe süsteemi, pakkudes sellist teenust ja toetades seda tehniliselt.

4.5.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee loodab komisjoni ja liikmesriikide tugevale toetusele, et suurendada ühenduse OpenPEPPOL osatähtsust, ning komisjon rõhutab selle tähtsust väljatöötatavate tehniliste spetsifikatsioonide säilitamise, arendamise ja rakendamise jaoks Euroopa avaliku sektori raames sõlmitavate riigihangete puhul. See asjaolu tagab hankemenetluse eri etappide, mitte üksnes lepingu sõlmimisele eelneva etapi, vaid ka sellele järgnevate etappide standarditele vastavuse ja koostalitlusvõimelisuse, et vältida turu killustatust.

⁽⁹⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-e-procurement-interventions.24416>.

4.6 Komitee tunnistab vajadust rahastada ja toetada e-riigihangete infrastruktuuri arendamist Euroopa Ühendamise Rahastu (*Connecting Europe Facility*) kaudu, toetudes konsortiumis PEPPOL osalevate riikide saavutustele, tänu praegusele transpordiinfrastruktuurile (võrgustik), mis ühendab eri süsteeme Euroopas. Komitee rõhutab vajadust säilitada avatud, juurdepääsetav ja turvaline infrastruktuur, mis põhineb ühistel standarditel. Struktuurifonde võiks kasutada riigihankelepingute sõlmimise lihtsustamiseks.

4.7 Komitee soovib rakendada integreeritud kommunikatsioonistrateegiat, mis põhineb olemasolevatel ühendustel, eelkõige OpenPEPPOLil, ning teha seda koostöös Euroopa ettevõtlusvõrgustikuga (*Enterprise Europe Network*), ning kasutades piirkondade ja valdade koostöövõrkude programme. Kommunikatsioonistrateegiat võiks e-riigihangete osas rakendada koostöös komisjoni, OpenPEPPOLi ja uue katseprojektiga A (CIP ICT PSP) *Basic Cross Sector Services* (BCSS).

4.8 Komitee toetab komisjoni otsust automatiseerida kogu hankemenetlus komisjoni enda struktuurides ning tagada juurdepääs arendatavatele *open source* lahendustele.

4.9 Komitee jagab seisukohta, mille kohaselt tuleb jälgida e-riigihangete vahendite kasutamist ning hinnata selle tulemusel saadavat kasu. Pärast direktiivi vastuvõtmist peaks komisjon iga kolme kuu tagant avaldama aruande e-hangete valdkonnas toimunud kvalitatiivse ja kvantitatiivse arengu kohta liikmesriikides, et anda ülevaade arenguprotsessi edusammude hetkesisust.

4.10 Läbipaistvuse ja konkurentsi suurendamiseks on samal ajal väga oluline algatada rahvusvaheline dialoog e-vahendite kasutamise kohta riigihankemenetlustes. Rahvusvaheliste standardite kasutamine on ka asjaomases kontekstis selle eesmärgi saavutamiseks vajalik vahend, ning seetõttu tuleks jälgida arengut kõnealuses valdkonnas. Eriti oluline on jälgida ja soovitada standardite (CEN BII ja PEPPOL spetsifikatsioonid) kasutamist Euroopa avaliku sektori e-hangete raames.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi riigiabi ajakohastamine” ”

COM(2012) 209 final

(2013/C 11/11)

Raportöör: **Emmanuelle BUTAUD-STUBBS**

8. mail 2012 otsustas komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi riigiabi ajakohastamine” ”

COM(2012) 209 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 25. oktoobril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 484. istungjärgul 14.-15. novembril 2012 (14. novembri 2012 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 128, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldus ja soovitused

1.1 Euroopa Liidu riigiabipoliitika on ELi jaoks oluline strateegia globaliseerunud, terava konkurentsiga majanduse tingimustes.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates tuleb komisjoni teatises esitatud reformi toetada, kuna selle eesmärgid on

— aidata ELi riigiabipoliitika abil kaasa strateegia „Euroopa 2020” õnnestumisele;

— jõuda ülesannete uue, senisest tõhusama jaotuseni komisjoni ja liikmesriikide vahel;

— parandada mitut menetluslikku aspekti.

1.3 Komitee jagab komisjoni nägemust sellest, et tuleb tugevdada positiivset seost tõhusa riigiabi ning säästva ja kaasava majanduskasvu eesmärgi vahel. Sihipärane riigiabipoliitika võimaldab ergutada uuendustegevust (sh sotsiaalset innovatsiooni), keskkonnasäästlike tehnoloogiate kasutamist ja inimkapitali arendamist, vältides keskkonnakahju tekitamist. Sihipärane ja dünaamiline riigiabipoliitika võib aktiivselt kaasa aidata kõrge tööhõive ja tugeva sotsiaalse ühtekuuluvuse saavutamisele.

1.4 Kuigi kavandatud reform on oma eesmärkide, rakendusviiside ja ajakava poolest põhjalik, vääriks see siiski mõnes punktis täpsustamist.

1.5 Komitee palub komisjonil täpsustada teatavaid teatises sisalduvaid mõisteid.

1.5.1 Ka komisjoni kasutatud põhimõistet „turuhäired” tuleks täpsemalt määratleda, kuna selle tähendus on eri tegevusvaldkondades erinev: ligipääs laenule, lairibavõrkude rahastamine, tööstusrajatiste arendamine ärilistel eesmärkidel, uuendamisvõimalused, naistevõtluse arendamine jne. Lisaks võivad turuhäiretel olla erinevad põhjused: negatiivsed välistingimused, puudulik teave, kooskõlastamise probleemid, turuvõimu olemasolu jne.

1.6 Komitee soovib tõstatata mitu küsimust kavandatud reformide kohta.

1.6.1 Komisjoni kavandatud reform toob kaasa liikmeriikide suurema vastutuse riigiabi määramisel ja selle üle järelevalve teostamisel. Milliste õiguslike ja praktikas kasutatavate vahendite abil kavatseb komisjon veenda liikmesriike tegema täielikku koostööd riigiabi alase õiguse kohaldamisel?

1.6.2 Liikmesriikide suuremast vastutusest riigiabi kontrollimise vallas võib tekkida oht, et eeskirju hakatakse subjektiivselt kohaldama ja riigid hakkavad tegema ebaausaid manöövreid, mis viivad tagasi majanduspatriotismi juurde ning mis lõppkokkuvõttes suurendaks veelgi ettevõtjate õiguslikku ebakindlust.

1.6.3 Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) aruandele tuginedes tõdeb komisjon, et meie peamiste üleilmsete konkurentide poolt riigiabiks kasutatud summad jäävad võrreldavale tasemele. Siiski pakkuvat ELi riigiabipoliitika läbipaistvamat raamistikku kui USA, India, Korea või Brasiilia kehtivad süsteemid. Kõnealused andmed on aegunud ja vajavad ajakohastamist, et anda komisjonile ammendav ja täpne pilt praegu valitsevast olukorrast.

1.6.4 Komisjon võrdleb ELi süsteemi teiste olemasolevate riigiabi kontrollimise süsteemidega, ent ei tee sellest mingisugust konkreetset järeldust. Miks ei kasuta komisjon võimalust, et kinnitada vajadust järgida maailmamajanduse tasandil võrdse konkurentsi põhimõtet, et tagada tasakaalustatus riigiabi määramisel? Komitee rõhutab vajadust reageerida tõhusalt ebaseaduslike välismaiste toetuste konkreetsetele tagajärgedele, mis seavad ohtu Euroopa ettevõtjate konkurentsivõime võrreldes üleilmsete konkurentidega.

1.7 Komitee teeb lisaks ettepaneku teatavate muudatuste tegemiseks, mis tema arvates tunduvad vajalikud VKEde toetamiseks – mille vajadust on tunnustanud komisjon ja nõukogu –, eriti juhul, kui neid survestab konkurents kolmandate riikide ettevõtjalt, kes on saanud suuremat ja ebaselgemate tingimuste alusel eraldatud otsest ja kaudset riigiabi.

1.7.1 Arvestades vähese tähtsusega (*de minimis*) abi väiksust, positiivset mõju VKEdele ja väga väikestele ettevõtetele ning nende piiratud mõju siseturule, teeb komitee ettepaneku tõsta vähese tähtsusega abi ülempiiri – nagu otsustati hiljuti üldist majandushuvi pakkuvate teenuste kohta – püsivalt 200 000 eurolt 500 000 eurole ja arvutada see iga ettevõtte jaoks kolme järjestikuse aasta jooksul.

1.7.2 Arvestades vajadust aidata Euroopa VKEdel rahvusvaheliselt laieneda, teeb komitee ettepaneku muuta üldise grupierandi määruse 800/2008 artikli 27 lõiget 3, et kuulutada kokkusobivaks ühisturuga riigiabi, millega aidatakse VKEdel osaleda kolme järjestikuse aasta jooksul messidel ja laatadel.

1.8 Oma kogumusest lähtudes esitab komitee komisjonile kolm praktilist laadi soovitusi.

1.8.1 ELi kõigis ametlikes keeltes tuleks koostada praktiline käsiraamat, mis sisaldaks riigiabi mõistete ja menetluste selgitusi ning keeldusid et parandada ettevõtjate, kohtute ja ametiasutuste arusaama riigiabist ja selle kasutamist.

1.8.2 Tuleks korraldada täiendavad seminarid liikmesriikide pädevate ametiasutuste koolitamiseks, et tagada ELi riigiabieeskirjade võimalikult ühtlane kohaldamine kõigis liikmesriikides.

1.8.3 Arvestades kavandatud muudatuste olulisust, palub komitee, et temaga konsulteeritakse väikese tähtsusega riigiabi reguleeriva määruse, võimaldamismääruse ja üldise grupierandi määruse läbivaatamise küsimuses.

2. Teatise põhisisu

2.1 Komisjon kavatab reformida ELi riigiabipoliitikat kooskõlas järgmise kolme peaesmärgiga:

- a) edendada jätkusuutlikku, arukat ja kaasavat majanduskasvu konkurentsivõimelisel siseturul kooskõlas strateegiaga „Euroopa 2020“;
- b) keskendada komisjoni eelkontroll nendele juhtumitele, millel on suurim mõju siseturule;
- c) ühtlustada eeskirju ja võimaldada kiiremat otsustamist.

2.2 Kõnealuse reformimise lähtekohaks on tõdemus, et praeguse poliitika tulemuslikkus on olnud ebahütlane:

- praegustest eeskirjadest arusaamine ning nende kohaldamine ja kontrollimine on keeruline. Komisjoni volinik Joaquín Almunia ise tõdes 23. veebruaril 2012 komitee täiskogu ees esinedes, et praegu koosnevad eeskirjad 37 dokumendist (määrused, teatised ja raamdirektiivid);
- grupierandiga hõlmatud meetmete rakendamise kontrollimise praegustest tulemustest ilmnevad teatavad kõrvalekaldumised riigiabi andmise eeskirjadest;
- komisjonil puuduvad reeglid, millega määrata kindlaks selged prioriteedid kaebuste menetlemise vallas;
- liikmesriikide ja komisjoni vaheline teabevahetus ja koostöö teatamismenetlustes võiks olla senisest tõhusam.

2.3 Olukorra parandamiseks tingimustes, kus on vaja ära kasutada ühte turu kõik võimalused (energeetika, transport, digitaalne tehnoloogia), teeb komisjon ettepaneku viia läbi põhjalike eesmärkide, rakendusviiside ja ajakavaga reform.

2.4 Kavandatud reformi eesmärgid on laiahaardelised, kuna Euroopa majanduskasvu soodustamiseks soovitakse ära kasutada ühenduse ühte vanimaid ja integreeritumaid poliitikavaldkondi ning teiselt poolt teha üsna radikaalseid menetlusparandusi, isegi kui teatises ei ole täpsustatud arvulisi andmeid või üksikasju nende kohta.

2.5 Kavandatud reform on põhjalik oma rakendusviiside poolest, kuna komisjon kavatses integreeritud strateegia raames samaaegselt läbi viia mitme omavahel põimitud järgmise läbivaatamispaketi:

- väikese tähtsusega riigiabi määruse läbivaatamine;
- muudatuste tegemine nõukogu võimaldamismääruses, millega kuulutatakse teatavad abikategooriad siseturuga kokkusobivaks, vabastades need seega teatamiskohustusest;
- üldise grupierandi määruse läbivaatamine kehtiva võimaldamismäärusega hõlmatud abikategooriate osas;
- riigiabi mõistesse õigusliku selguse loomine;
- riigiabi valdkonna menetlusmääruse ajakohastamine.

2.6 Kavandatud reform on põhjalik oma ajakava poolest, kuna komisjon taotleb menetlusmääruse ja võimaldamismääruse muutmiseks esitatud ettepanekute vastuvõtmist 2012. aasta sügiseks ning paketi teiste elementide heakskiitmist 2013. aasta lõpuks, st enne 2014.–2020. aasta finantsperspektiivi jõustumist.

3. Üldised märkused

3.1 Riigiabi kontroll ELi konkurentsioiguse üldisemas raames

3.1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks komisjoni poolt teatistes esitatud eesmärgi, et „riigiabi kontroll peaks hõlbustama hallata hästi kavandatud, tuvastatud turuhäiretele ja ühiseesmärkidele suunatud abi” tänu kontrolli keskendamisele juhtumitele, millel on suurim mõju siseturule, lihtsustades eeskirju ja kiirendades otsuste tegemist.

See toimimisviis on osa konkurentsioiguse üldisemast arendamisest nii konkurentsivastase tegevuse (kartellilepped ja turgu valitseva seisundi kuritarvitamine) kui ka ühinemiste kontrolli alase õiguse seisukohast.

3.1.2 Konkurentsivastane tegevus: määrusega nr 1/2003⁽¹⁾ läbiviidud konkurentsioiguse ajakohastamine ja määrusega kaasnevad tekstid käivitasid detsentraliseerimise protsessi konkurentsioiguse kohaldamises, kaotades eelneva teatamise korra. Seega saab komisjon oma tegevuses keskenduda kõigi tõsisemate piirangute ja kuritarvitamise juhtumite, sh kartellilepete vastasele võitlusele. Kõnealuse ajakohastamisega kaasnes riikide konkurentsiametite võrgustiku ja komisjoni vahelise koostöö tugevdamine.

⁽¹⁾ EÜT L 1, 4.1.2003, lk 1.

3.1.3 Ühinemiste kontrollimine: komisjon volinik Joaquín Almunia teatas hiljuti ELis kehtiva ühinemiste kontrollimise süsteemi võimalikust esseisvast reformimisest, mille eesmärk on muuseas, et komisjon saaks keskenduda ühinemisuhtumitele, millel on kõige tõenäolisemalt mõju siseturule⁽²⁾. Lühikeses perspektiivis on eesmärk lihtsustada vähem problemaatiliste juhtumite käsitlemist, tõhustades „lihtsustatud menetlust” ja vaadates läbi eelteatamismenetluse. Pikemas perspektiivis võidakse läbi vaadata ühinemiste kontrollimise süsteem ise nii, et uuritakse vähemosaluse oste ning viiakse piirmäärade ja üleandmistele osas paremini omavahel kooskõlla riikide ja ELi süsteemid.

3.2 Kriteeriumid riigiabi üldiseks reguleerimiseks

3.2.1 Komitee kordab oma toetust riigiabi üldisele reguleerimisraamistikule, mis tugineb järgmistele kriteeriumitele⁽³⁾:

- riigiabi sihipärasus ja valikulisus;
- kooskõla ühtse turu väljakujundamise strateegiatega;
- menetluste ja eeskirjade lihtsustamine, läbipaistvus ja õiguslik kindlus;
- tõhusam dialoog liikmesriikidega otsuste tegemise ja kohaldamise protsessis ning tulemuslikkuse hindamisel ja jälgimisel;
- senisest tõhusam ettevõtjate teavitamine riigiabi suhtes kohaldatavate eeskirjade ja menetluste kohta;
- jagatud vastutus riiklike koordineerimistasandite loomise kaudu;
- ELi riigiabieeskirjade kohandamine meie peamiste kaubanduspartnerite koostatud toetusstrateegiatega, et tagada ülejäänud maailmaga võrdsed konkurentsitingimused⁽⁴⁾.

3.3 Liikmesriikide vastutuse suurendamine riigiabi reguleerivate eeskirjade kohaldamisel

3.3.1 Komitee mõistab, et komisjoni kontrollimiste keskendamisel kõige problemaatilistele juhtumitele tuginetakse iseäranis teatamiskohustusest vabastatud abimeetmete laiendamisele. See eeldab ilmtingimata liikmesriikide suurendatud

⁽²⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/12/453&format=HTML&aged=0&language=EN>.

⁽³⁾ ELT C 65,17.3.2006, lk 1, punkt 3.1.

⁽⁴⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/intm/132797.pdf.

vastutust. Komitee märgib siiski, et sellega seoses tuleks arvesse võtta riigiabi õiguse eripärasusi. Tegelikult on riik ja üldjoontes kõik riiklikud ja avalikud asutused, kes võivad riigiabi anda, teatud mõttes n-ö nii kohtuniku kui ka kaitsja rollis.

3.3.2 Liikmesriikide suuremast vastutusest riigiabi kontrollimise vallas võib tekkida oht, et eeskirju hakatakse subjektiivselt kohaldama ja riigid hakkavad tegema ebaausaid manöövreid, mis viivad tagasi majanduspatriotismi juurde ning mis lõppkokkuvõttes suurendaks veelgi ettevõtjate õiguslikku ebakindlust.

3.3.3 Kõnealuse ohu minimeerimiseks on mõeldavad mitmed lahendused:

— Suurendatakse läbipaistvust, kehtestades liikmesriikidele aruandluskohustuse. Võiks sätestada, et komisjoni veebilehel avaldatakse iga-aastane koondaruanne vähese tähtsusega riigiabi reguleeriva määruse ja grupierandi määruse kohaldamise kohta.

— Ebaseaduslikkusest/mittevastavusest tulenev finantsrisk lasub üksnes abi saajal, kel tuleb vastav rahasumma koos intressidega tagasi maksta. Seetõttu võiks suurendada liikmesriikide finantsvastutust, kehtestades nt asjaomast riigiabi andnud ametiasutusele trahvi.

— Võiks kaaluda riigiabipoliitika eest vastutavate sõltumatute riiklike agentuuride loomist, mis täidaksid kontaktpunkti ülesannet nii komisjoni kui ka ettevõtjate jaoks.

— Komisjonil tuleks teostada tõhusaid järelkontrole ja aktiivselt edendada parimaid tavasid.

3.4 Menetluste lihtsustamine ja läbipaistvus

3.4.1 Komisjon ja liikmesriigid on vastu võtnud hulga dokumente ja seega tõestanud oma reageerimissuutlikkust 2008.–2011. aasta majandus- ja finantskriisile⁽⁵⁾. Iseäranis tänu tihedamale koostööle liikmesriikide vahel ja komisjoni talituste märkimisväärsele panusele on suudetud riikide ja ettevõtjate suureks rahuloluks teha otsuseid kiiresti.

⁽⁵⁾ Vt majandus- ja finantskriisi vastamiseks koostatud ajutised riigiabi eeskirjad.

3.4.2 Ent sellegipoolest on menetlused üldises plaanis asjaosaliste jaoks ikka veel liiga pikad ja keerukad. Seetõttu toetabki komisjon komisjoni tahet lühendada toimikute menetlemise tähtaegu, parandades haldustavasid ja taotledes liikmesriikidelt vastutuse võtmist, et tagada läbipaistvus ja tõhusus. Kõnealused tähtajad peaksid võimalikult palju järgima majanduse käekäiku.

3.4.3 Selles mõttes võiks riigiabi teatavate liikide⁽⁶⁾ menetlemisel kohaldatava „lihtsustatud menetluse“ kohaldamisala laiendada, ent see oleks endiselt reguleeritud. Kõnealust menetlust kasutades kontrollib komisjon üksnes, kas abimeede on kooskõlas kehtivate sätete ja tavadega.

3.5 Õiguse parem jõustamine

3.5.1 Riigiabi reguleeriva õiguse ellurakendamine on määrava tähtsusega. Sellegipoolest nendib komisjon, et riiklikud kohtud ei suuda sageli tagada riigiabi reguleerivate õigusnormide tõhusat kohaldamist, eriti tagamaks nende ettevõtjate õiguste kaitset, kes on kandnud kahju konkureerivate ettevõtjate kasuks võetud ebaseaduslike abimeetmete tõttu. Põhjuseid võib olla mitu, nende seas see, et kohtunikud ei valda piisavalt hästi ELi konkurentsioigust, või kõiki kohtuvaidlusi iseloomustavad menetluslikud piirangud.

3.5.2 Tuleb leida lahendusi, mille abil tugevdada riigiabi õigusnormide kohaldamist praktikas. Ettevõtjate ja riiklike kohtute käsutusse tuleb anda tõhusaimad vahendid ja menetlused.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Mõiste „turuhäire“ täpsustamine

4.1.1 Komitee nõustub eesmärgiga, mille kohaselt kiidetakse heaks üksnes abimeetmed, mis i) aitavad kaasa majanduskasvule, üritades kõrvaldada turuhäireid (riigiabi andmine ei tohi asendada, vaid peab täiendama erakulusid), ning millel ii) on stimuleeriv mõju või, teisisõnu, mis ergutavad abi saajat tegevusele, millest ta oleks abi puudumisel loobunud.

4.1.2 Sellega seoses tuleb turuhäire mõistet ilmingimata täpsustada ja näitlikustada näidetega erinevatest valdkondadest, muu hulgas olemasolevate Euroopa kohtuotsuste alusel, et aidata nii ametiasutustel kui ka ettevõtjatel kõnealusest mõistest ühtselt aru saada ning arvestada sellega abimeetmete kavandamisel.

⁽⁶⁾ ELT C 136, 16.6.2009, lk 3.

4.2 Riigiabi alaste rahvusvaheliste võrdluste süvendamine ja ajakohastamine

4.2.1 Teatise punktides 16 ja 17 käsitletakse kolmandate riikide konkurentsipoliitikat. Komisjon jõuab järeldusele, et ELil on kõige läbipaistvam raamistik, mis võimaldab tal anda riigiabi võrdsel tasemel. Väide tugineb 2006. aastal WTO läbi viidud võrdleval analüüsil. Komitee kutsus komisjoni üles paluma WTOlt uuema uuringu koostamist, kuna kriisi taustal on mitu ELi mittekuuluvat WTO liikmesriiki massiliselt eraldanud toetusi, eriti tootmistööstuse sektorites. On soovitatav, et 2013. aastast alates rakendatav tulevane konkurentsipoliitika tugineks nt USAs, Hiinas, Indias või Brasiilias terava globaalse konkurentsi tingimustes valitseva olukorra värsketele ja täpsele hinnangule (k.a föderaalüksuste antud riigiabi).

4.2.2 Riigiabi eeskirjade rakendamine peab aitama tugevdada ettevõtjate konkurentsivõimet sise- ja rahvusvahelisel turul. Ent Euroopa ettevõtjad seisavad silmitsi kolmandates riikides asuvate ettevõtjate konkurentsiga, kus mõnikord ei ole seadusega seatud mingisuguseid piiranguid riigiabi vallas. Selline olukord võib põhjustada tõsiseid konkurentsimoonutusi ELi ettevõtjate kahjuks, nagu komisjon on ühes märkinud ühes oma teatises ⁽⁷⁾.

4.2.3 Oma volitustest kinni pidades võtab komisjon algatusi, et luua üleilmsel tasandil võrdsed konkurentsitingimused, viidates lojaalsuse mõistele. Seega tuleb riigiabi õiguse mis tahes reformimine kooskõlastada muude komisjoni poolt kaubanduspoliitiliste vahendite tasandil võetavate meetmetega (WTO eeskirjad, kahepoolsed vabakaubanduslepingud).

4.3 Eksporditoetuste põhimõtete läbivaatamine

4.3.1 Komisjon tunnustab ettepanekus määruse kohta, millega kehtestatakse ettevõtete ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime programm (2014–2020) (COM(2011) 834 final), vajadust aidata VKEdel oma tooteid

eksportida ELi siseselt ja kogu maailmale, et leida majanduskasvuvõimalusi. Kavatsetakse aidata kasvuvõimalustega VKEsid toetuste ja tugiteenustega võrgustiku „Entreprise Europe” kaudu.

4.3.2 Samas tunduvad komisjoni järgitavad põhimõtted siiski liiga piiravad, kuna nt VKEde messidel ja näitustel osalemise vallas seatakse 6. augusti 2008. aasta määruse nr 800/2008 artiklis 27 mitu kumulatiivset tingimust: rahaline toetus võib moodustada maksimaalselt 50 % abikõlblikest kuludest, toetus eraldatakse vaid VKEdele ELi tähenduses ja üksnes siis, kui ettevõtte osaleb esimest korda teatud messil või laadal.

4.3.3 Kõnealust esmakordse osalemise kriteeriumit peetakse sobimatuks rahvusvahelise laienemise strateegiaga, mis eeldab ettevõtjalt ühel ja samal turul tegutsemist vähemalt kolme aasta jooksul, enne kui ta saaks asuda oma arengustrateegiat koostama (esindus, filiaal või turustus). Seetõttu teeb komitee ettepaneku asendada artikli 27 lõikes 3 toodud „esmakordse osalemise” kriteerium kriteeriumiga „messil või laadal osalemine kolme järjestikuse aasta jooksul”, jättes muutmata ülejäänud kaks kriteeriumit.

4.4 Riigiabi panus jätkusuutlikku ja kaasavasse majanduskasvu

4.4.1 ELil tuleb tagada, et riigiabi ergutaks uuendustegevust, sh sotsiaalvaldkonnas juba algatusega „Innovatiivne liit” tunnustatud sotsiaalse innovatsiooni toetuste kaudu, keskkonnasäästlike tehnoloogiate kasutamist ja inimkapitali edasiarendamist säästva arengu mudeli raames. Komitee väljendab heameelt selle üle, et sotsiaalse innovatsiooni toetusi tunnustatakse järjest tihedamini kokkusobivaks ühtse turuga ⁽⁸⁾, ning soovib, et selline suundumus tulevikus veelgi süveneks riigiabi ajakohastamise protsessi raames.

4.4.2 Samuti toetab komitee riigiabi kontseptsiooni, mis on suunatud teadusuuringutele ja arendustegevusele, mis hõlmab haavatavatele rühmadele (muu hulgas puudega inimestele) kättesaadavate toodete, programmide ja teenuste kavandamist, teostamist ja turustamist ⁽⁹⁾.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽⁷⁾ Vt teatise punkt 17.

⁽⁸⁾ COM(2010) 546 final, COM(2011) 609 final, ELT L 7, 11.1.2012, lk 3.

⁽⁹⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 1.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa tarbijakaitse tegevuskava – suurem usaldus ja kiirem kasv” ”

COM(2012) 225 final

(2013/C 11/12)

Raportöör: **Reine-Claude MADER**

22. mail 2012 otsustas komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa tarbijakaitse tegevuskava - suurem usaldus ja kiirem kasv” ”

COM(2012) 225 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 25. oktoobril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (14. novembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 143, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 22. mail 2012 võttis Euroopa Komisjon vastu Euroopa tarbijakaitse tegevuskava. Selles dokumendis kujundatakse tarbijakaitse strateegiline raamistik nelja põhilise eesmärgi abil, milleks on tarbijaohutuse parandamine; teadmiste suurendamine; õiguste jõustamiseks võetavate meetmete parandamine ja õiguskaitselise pakkumise; õiguste ja võtmetähtsusega poliitika kohandamine majanduslike ja sotsiaalsete muudatustega. Tegevuskava on seotud strateegiaga „Euroopa 2020”.

1.2 Komitee nõustub komisjoni seisukohaga, et tarbijatel on esmatähtis roll, sest neist sõltub majanduskasv, samuti sellega, et arvesse tuleb võtta nende üldist olukorda.

1.3 Komitee toetab tegevuskavas esitatud eesmärgi, ent peab küsitavaks tegevuskava kooskõla tarbijakaitseprogrammiga, samuti sellele eraldatud vahendite piisavust, mis komitee arvates selgelt ei vasta püstitatud eesmärgile.

1.4 Komitee tuletab meelde, et tarbijate huve tuleb arvesse võtta kõigi ELi poliitikasuundade väljatöötamisel ja rakendamisel. Komitee avaldab heameelt selle üle, et tarbijakaitse tegevuskavaga soovib Euroopa Komisjon koondada ühteainsasse teksti suurema osa Euroopa tarbijate kaitset käsitlevatest ELi algatustest, mis senini on olnud hajutatud. Tegevuskava on suur samm, mis tõstab esile ELi poliitikastrateegiate väljatöötamisel tarbijate vajadustele ja ootustele osutatavat tähtsust.

1.5 Komiteel on hea meel, et tunnustatakse tarbijaühenduste olulist rolli. Neile ühendustele tuleb eraldada vahendid kooskõlas neile usaldatud ülesannetega. Erilist heameelt tunneb

komitee selle üle, et tegevuskavas väljendab Euroopa Komisjon kavatsust teha ühenduste rolli parema tunnustamise nimel koostööd riikide valitsustega.

1.6 Komitee peab eriti tähtsaks, et iseäranis praeguses majanduslikus ja sotsiaalses olukorras hoolitsetaks haavatavate isikute eest. Seepärast toetab komitee tegevuskavas finantskaasamise ja põhiteenuste kättesaadavuse toetamiseks ettenähtud algatusi.

1.7 Komitee toonitab, kui tähtsaks ta peab kõiki säästava arenguga seotud tegevusi. Seepärast jagab ta komisjoni muret energiahalduse ja ökodisaini arvessevõtmise pärast. Lisaks sellele rõhutab komitee vajadust võtta tõhusaid meetmeid eetiliste ja keskkonnastandardite tõstmiseks kaupade, eelkõige kolmandatest riikidest imporditud kaupade tootmisel ja turustamisel.

1.8 Komitee on seisukohal, et toiduohutuse parandamine on oluline, et tagada toote ohutus selle tootmiskohast kuni tarbimiskohani, samuti võimaldaks see tervet ja ausat konkurentsi. Lisaks sellele aitavad ettenähtud meetmed taastada tarbijate usaldust, mida on õnneks mitmed tervishoiukriisid.

1.9 Komitee tunneb heameelt kõigi algatuste üle, mis võetakse eesmärgiga teha tarbijatele kättesaadavaks nende vajadustele kohandatud teave. Siiski toonitab komitee, et tarbijate harimine ei või viia kaupmeeste vabastamiseni nende kohustustest.

1.10 Komitee toetab algatusi, millega soovitakse tarbijakaitseadused tõhusalt jõustada ja neid edasi arendada ning luua tõhus õiguskaitse. Seoses sellega toonitab komitee, et vaidluste lahendamise alternatiivsete menetluste puhul tuleb tagada nende sõltumatus vaidluspooltest. Lõpetuseks, nagu juba mitmes arvamuses märgitud, avaldab komitee poolehoidu kollektiivse õiguskaitse mehhanismi loomisele ja on seisukohal, et Euroopa tasandi vahendi kasutuselevõttu ei saa enam edasi lükata.

2. Komisjoni ettepaneku kokkuvõte

2.1 22. mail 2012 võttis Euroopa Komisjon vastu Euroopa tarbijakaitse tegevuskava. Dokumendis kujundatakse lähiaastateks tarbijakaitse strateegiline raamistik. Tegevuskava on seotud strateegiaga „Euroopa 2020” ja see täiendab teisi algatusi, sealhulgas 2014.–2020. aasta tarbijakaitseprogrammi käsitlevat algatust.

2.2 Komisjon soovib asetada ühtse turu keskmise 500 miljonit Euroopa tarbijat, kelle kulutused moodustavad 56 % Euroopa Liidu SKPst, sest just neist sõltub majanduskasv ja kuivõrd „selle nõudluse stimuleerimine aitab ELi kriisist välja tuua”.

2.3 Tegevuskava hõlmab nelja eesmärki, mille abil täita nimetatud eesmärk ja suurendada tarbijate usaldust.

2.3.1 Tarbijaohutuse parandamine

Probleemide lahendamiseks, mis tulenevad toodete ja teenuste turuleviimisest nende tootmiskohast sõltumata, soovib komisjon parandada toote- ja teenuseohutust käsitlevat õigusraamistikku ja tugevdada turujärelevalve raamistikku, kontrollides päritolukohas tooteohutust ja nõuetele vastavust.

Komisjon rõhutab vajadust parandada ohutust toiduahela eri etappides.

Nende eesmärkide täitmiseks ergutab komisjon liikmesriike koostööd laiendama.

2.3.2 Teadmiste suurendamine

Komisjoni hinnangul peab tarbijail olema selge, usaldusväärne ja võrreldav teave ning vahendid oma õiguste mõistmiseks. Seega leiab komisjon, et tuleb parandada tarbijate teavitamist ning suurendada nende teadlikkust oma õigustest ja huvidest. Samuti leiab ta, et teadlikkuse suurendamisel peavad osalema ka kaupmehed, ja kavatseb nende sotsiaalse vastutuse raames teha vajalikud algatused. Komisjon tunnistab, et tarbijate ühendustel on oluline roll nii selle teabe levitamisel kui ka tarbijate esindamisel ja kaitsmisel.

2.3.3 Õiguste jõustamiseks võetavate meetmete parandamine ja õiguskaitse pakkumine

Komisjon soovib tarbijakaitseadused tõhusalt jõustada ja pakkuda tarbijatele tõhusaid viise vaidluste lahendamiseks. Ta kavatseb parandada olemasolevaid piiriüleste kohtuvaidluste lahendamise mehhanisme turustusviisist sõltumata ja tugevdada koostööd kolmandate riikide ja kõige olulisemate rahvusvaheliste organisatsioonidega.

2.3.4 Õiguste ja võtmetähtsusega poliitikate kohandamine majanduslike ja sotsiaalsete muudatustega

Komisjon on seisukohal, et tema ettepanekuid tuleb iseäranis digiajastul kohandada tarbimisharjumuste muutusega. Ta toonitab vajadust võtta arvesse haavatavate tarbijate vajadusi ja leiab, et tuleb lihtsustada säästva majanduse kasuks otsustamist.

2.4 Tegevuskavas kehtestatud eesmärgid puudutavad peamiselt viit sektorit: digi-, finantsteenuste, toidu-, energia- ning reisi- ja transpordisektorit.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee nõustub komisjoni seisukohaga, et tarbijatel on esmatähtis roll, kuna neist sõltub majanduskasv, samuti nõustatakse lähiaastate mureküsimumustega ning absoluutse vajadusega võtta arvesse praegust üldist olukorda. Kriis on vähendanud tarbijate ostujõudu. Muu hulgas on muutumas tarbimisharjumused. Need nõuavad järjest suuremaid tehnilisi teadmisi ja on kohati kulukad.

3.2 Hoolimata sellest, et ELil on olemas tugev reguleeriv raamistik, esineb raskusi selle rakendamisega. Tarbijatele nende õiguste kaitsmiseks antud vahendid ei ole asjakohased, samas kasvab üha kaebuste hulk ja puudu on tarbijatele mõeldud usaldusväärsest teabest üldises infotulvas selle eri vormides.

3.3 Tegevuskavas osutatud aluspõhimõtted väärivad kahtlemata toetust, ent komitee peab küsitavaks tarbijakaitseprogrammi ja tegevuskava kooskõla ning tarbijakaitsepoliitika elluviimist.

3.4 Selle kohta tõstis komitee oma 28. märtsi 2012. aasta arvamuses⁽¹⁾ esile tarbijakaitsepoliitikale eraldatud vahendite vähesust ning avaldas kahtlust suutlikkuse suhtes viia ellu julget tarbijakaitseprogrammi, kuna selleks ette nähtud eelarve ei vasta ilmselgelt püstitatud eesmärgile.

⁽¹⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 89.

3.5 Komisjon on esitanud kaaluka nimekirja algatustest, mis tegevuskava eesmärkide saavutamiseks tehakse. Kõige olulisem on siiski nimetatud algatuste kvaliteet ja kohaldatavus, et saavutada tõhusus, mis tagab tõeliselt kõrge tarbijakaitse taseme. Alles seejärel, kui liikmesriigid ja sidusrühmad on tegevuskava meetmed vastu võtnud ja ellu viinud, on näha mõju tarbijatele.

3.6 Seoses sellega märgib komitee, et puudub läbipaistev ja tõhus menetlus tegevuskava elluviimise ja tulemuste hindamiseks. Komitee palub komisjonil võtta kasutusele hindamiskriteeriumid ja kvaliteedinäitajad iga-aastase edu hindamiseks ning avaldada kord pooleteise aasta jooksul tegevuskava elluviimise aruanne.

3.7 Tegevuskavast ilmneb, et tarbijakaitsepoliitika kohaldamisala on väga lai, mis kinnitab komitee poolt juba varem esile tõstetud vajadust võtta tarbijate huve arvesse kõigi ELi poliitika-suundade väljatöötamisel ja rakendamisel. Komitee on aga hämmeldunud, et tegevuskava ei hõlma meditsiinivaldkonna tarbijakaitseküsimusi, täpsemalt seoses farmaatsiatoodete või meditsiiniseadmetega, mis on tekitanud mitmes liikmesriigis poleemikat tarbijaile ja patsientidele tekitatud kahjude tõttu. Komitee leiab, et terviklik tarbijakaitsepoliitika peaks hõlmama ka meditsiini- ja farmaatsiavaldkondi, et tagada tarbijaohutus, tarbijate teavitamine ja nende õiguste kaitse.

3.8 Komitee väljendab rahuolu asjaolu üle, et komisjon soovib kaasata tarbijakaitsepoliitikasse kaupmehed. Seepärast tuleks kiiremas korras hakata ettevõtjatele pakkuma tarbijakaitse alaseid koolitusi. Ettevõtjate kutsevärgustikud, keda asjaomane meede hõlmab, võiksid hakata Euroopa Komisjoni toetusel pakkuma võimalikult kiiresti spetsiaalselt VKEdes jaoks välja töötatud koolitusmooduleid.

3.9 Komitee kutsub komisjoni kaasama asjaomaseid pooli ja sidusrühmi tegevuskava elluviimisesse ning tõhustama nõupidamist eelkõige tarbijajuhendustega, et tagada nende piisav osalemine vastava poliitika kujundamises.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Tarbijaohutus

4.1.1 Komitee toetab kindlalt tooteohutuse õigusraamistiku läbivaatamist, et tagada tarbijatele ohutud tooted ja teenused.

4.1.2 Komitee leiab, et ajakohaste ja ühtlustatud järelevalveeeskirjade, tavade ja (muuhulgas tootmispaiga pädevaid asutusi

hõlmavate) koostööviiside kehtestamine võimaldab paremat turujärelevalvet, et tekiks aus konkurents, mis on kasulik kõigile ettevõtjatele ja tarbijatele. Muu hulgas on komitee jaoks arusaamatu, milline on standardimise ulatus ja millised vahendid on selleks eraldatud.

4.1.3 Komitee arvates on ohutuse suurendamine väga oluline, et taastada tarbijate usaldus, mis on mitme tervishoiukriisi tulemusel kõikuma löönud. Seepärast on oluline tõhustada seaduste jõustamise meetmeid ja kooskõlastamist liikmesriikides.

4.2 Teabevoog

4.2.1 Komitee jagab komisjoni arvamust, et üldises infotulvas on unustatud tarbija vajadused. Ta pooldab vajadust edastada tarbijatele usaldusväärset, selget ja võrreldavat teavet, mis ei oleks kättesaadav üksnes elektrooniliselt, vaid ka muude meedia-kanalite kaudu.

4.2.2 Komitee peab kiiduväärseks tarbijajuhenduste tunnustamist ning tuleb meelde, et sellele peaks järgnema nii ELi kui ka riikide pädevate asutuste poolne rahaliste vahendite eraldamine määral, mis võimaldaks saavutada seatud eesmärgid, eriti katsed tarbijatele pakutavate toodete ja teenustega.

4.2.3 Komitee kiidab heaks meetmed, mille eesmärk on levitada tarbijale asjakohast ja otstarbekat teavet.

4.2.4 Komitee toetab kõiki tarbijate harimise alaseid algatusi ning rõhutab eriti asjaolu, et tarbijaid ei ole vaja mitte üksnes teavitada, vaid suurendada tuleb ka nende teadmisi. See peab saama alguse juba koolist, näiteks mis puutub digitaal- ja finantsoskustesse. Neid oskusi tuleb ajaga arendada, mis aga ei tähenda, et need asendavad tarbijate teavitamise kohustuse, mis on kaupmeestel.

4.3 Õigusaktide rakendamine ja õiguskaitse

4.3.1 Komitee võtab teadmiseks komisjoni otsuse tarbijakaitse-eesadused tõhusalt jõustada, mis vastab üldisele ootusele, kuna üha uute õigusaktide väljaandmine ei ole lahendus, mis tagab tugeva tarbijakaitse.

4.3.2 Komitee pooldab üleeuroopaliste võrgustike toimimist, kusjuures neist vanim – õiguslase koostöö võrgustik – on loodud 2001. aastal. Võrgustike tõhusa töö tagamiseks nõuab komitee nende korrapäraselt hindamist, mis võimaldab tehtud tähelepanekutest õppida.

4.3.3 Komitee toetab kõiki algatusi, mis võimaldavad õppida paremini tundma Euroopa Liidu õigusraamistikku.

4.3.4 Komitee toetab ise- ja kaasreguleerimise algatusi, nagu näiteks suuniste avaldamine, tingimused et neis võetakse tõhusalt arvesse avalik-õigusliku poliitika eesmärgi. Lisaks tuleb korrapärase kontrollimise ja hindamisega tagada, et juhul, kui nimetatud eesmärgi ei täideta, on võimalik need asendada siduvate meetmetega.

4.3.5 Komitee toetab komisjoni astunud samme vaidluste kohtuvälise lahendamise lihtsustamiseks, tingimusel et mehhanismid on eelkõige sõltumatud protsessipooltest ja nende suhtes erapooletud (nagu komitee on rõhutanud ühes oma arvamuses⁽²⁾), ning et ei välistata nende kohtulikku vaidlustamist.

4.3.6 Komitee kutsub komisjoni propageerima tõhusate meetmete võtmist, et soodustada e-kaubandust, mille juurde kuuluvad vaidluste veebipõhise lahendamise mehhanismid. Muuhulgas väljendab komitee heameelt kavatsuse üle asutada asjaomaste poolte vaheline platvorm, mille raames arutatakse veebilehtedele ELi usaldusmargise loomist.

4.3.7 Seoses kollektiivse õiguskaitse mehhanismiga avaldab komitee kahetsust, et tegevuskava sisaldab vaid väga hädusalt viidet asjaomasele tarbijaõiguste jõustamise vahendi kasutuselevõtmise võimalusele ning leiab, et vaadates teatavate liikmesriikide olukorda ja piiriüleseid vaidlusi ning kõiki toimunud nõupidamisi, on aeg jätta venitamine ja võtta see mehhanism kiiremas korras kasutusele.

4.4 Õiguste ning poliitika kohandamine majanduslike ja sotsiaalsete muudatustega

4.4.1 Komitee täheldab, et peaaegu kõigi tarbijaühenduste ja osa ettevõtjate üldisest vastuseisust hoolimata soovib komisjon jätkata Euroopa ühist müügiõigust käsitleva määruse eelnõu menetlemist, millega kehtestatakse valikuline õigus. Komitee meenutab oma seisukohta⁽³⁾, et ettepanek ei vasta teatavatele püstitatud eesmärkidele, milleks on eelkõige tarbijakaitse kõrgem tase. Ta rõhutab vajadust ELi tarbijaõiguse arendamise järele.

4.4.2 Digivaldkond

Komitee toetab digivaldkonnas tehtud eri ettepanekuid tehnoloogia arengu kontekstis. Ühtlasi märgib komitee, et komisjon võtab meetmeid, et tagada asjaomase sektori tarbijatele ühesugune kaitse ning see on hädavajalik algatus, mis peab sektori arenguga kaasas käima.

4.4.3 Finantsteenused

4.4.3.1 Komitee märgib, et komisjon on otsustanud suurendada tarbijatele (eriti kõige haavatavamatele tarbijatele) pakutavate finantsteenuste järelevalvet. See on igati toetusväärne, kuna võimaldab läbipaistvamat ja võrreldavamalt pakkumist ja hinnakujundust.

4.4.3.2 Komitee rõhutab, et ta on eriti tähelepanelik finantskaasamise kõikide aspektide suhtes.

4.4.4 Toit

4.4.4.1 Komitee kiidab reservatsioonideta heaks toiduainete kohta teabe andmist ning toitumis- ja tervisealaseid väiteid käsitlevate määruste vastuvõtmise rahvatervise kaalutlustel, mille suhtes on tarbijad väga tundlikud.

4.4.4.2 Hiljutised probleemid teatavates liikmesriikides seoses ebaseadusliku alkoholimüügiga on järjekordne tõestus selle kohta, kui oluline on turujärelevalve ja -kontroll.

4.4.4.3 Komitee pooldab toidujäätmete vähendamiseks välja pakutud ideed võtta meetmeid, mis on suunatud toiduahela eri lülidele.

4.4.5 Energia

4.4.5.1 Komitee tõstab eriti esile energia tähtsust kõigi tarbijate, eelkõige kõige haavatavamate tarbijate jaoks, kes peaksid saama kasutada nimetatud teenust jõukohastel tingimustel.

4.4.5.2 Komitee julgustab algatusi, mille eesmärk on soodustada energiatarbimise kontrolli all hoidmist, sest energia on haruldane ressurss, millel on oluline koht pere-eelarves. Samuti juhitakse tähelepanu vajadusele hinnata tarbijate kasutuses olevat tehnikat selle uuenduslikkuse ja tootlikkuse seisukohast.

4.4.6 Reisimine ja transport

4.4.6.1 Komitee leiab, et on oluline, et tegevuskavas käsitletakse transpordiküsimust – nii lennu- kui ka ühistransporti. Komitee jagab komisjoni soovi parandada reisijate õigusi, kuna viimased peavad olema kooskõlas ettevõtjate ja reisikorraldajate pakkumistega. Komitee rõhutab, et eelkõige lennustranspordi puhul peab ELi õigusraamistiku ja ühtse turu aktis⁽⁴⁾ ette nähtud meetmete kavandatud läbivaatamine tugedama reisijate õigusi ning püüdma vähendada ebaausaid lepingulisi ja äritavasid.

4.4.6.2 Komitee rõhutab, et võimalikult ruttu tuleks võtta meetmeid lennuettevõtjate pankrotistumise tõttu abita jäetud reisijate kaitsmiseks. Seda probleemi ei ole tarbijakaitse tegevuskavas käsitletud.

⁽²⁾ ELT C 286, 17.11.2005, lk 1.

⁽³⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 75.

⁽⁴⁾ COM(2010) 608 final.

4.4.6.3 Komitee toetab ideed töötada süsinikdioksiidi heitkoguste vähendamiseks välja keskkonnahoidlike autode arendamise strateegia.

4.4.7 Säästvad tooted

4.4.7.1 Komitee on korduvalt rõhutanud, kui oluline on Euroopa tulevikku silmas pidades säästev areng. Seepärast toetab komitee komisjoni suuniseid toodete eluea pikendamiseks ning kõigi toodete ökodisaini propageerimiseks.

4.4.7.2 Komitee avaldab heakskiitu komisjoni katkematutele püüdlustele edendada ettevõtjate sotsiaalse vastutuse poliitikat, ehkki vaja oleks karmimaid meetmeid, et tagada läbipaistev ja vastutustundlik tootmine ning (eriti kolmandate riikide päritoluga) eetiliseimate ja ökoloogilisemate kaupade pakkumine. Kolmandate riikide suhtes tuleks kehtestada siduvad meetmed, millega tagatakse sealt imporditud kaupade vastavus ELi standarditele. Näiteks tuleks kehtestada kohustus esitada kirjalik tõend kaupade vastavuse kohta rahvusvahelistele tööstandarditele.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus investeerimistoodete põhiteabe dokumentide kohta”

COM(2012) 352 final – 2012/0169 (COD)

(2013/C 11/13)

Raportöör: **Edgardo Maria IOZIA**

10. septembril 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 11. septembril 2012 nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus investeerimistoodete põhiteabe dokumentide kohta”

COM(2012) 352 final – 2012/0169 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 25. oktoobril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 484. istungjärgul 14.-15. novembril 2012. aastal (14. novembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 138, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi komitee) kiidab komisjoni esitatud määruse ettepaneku heaks ja leiab, et see on kooskõlas kohustustega, mis on võetud ELis jaeinvestorite kaitse valdkonnas õigusliku lünga täitmiseks.

1.2 Komitee rõhutab, kui oluline on õigusakt, millega esimest korda reguleeritakse kõiki keerulisi finantstooteid ja tagatakse, et need on võrreldavad sõltumata sellest, millist liiki koostajaga on tegemist (pank, kindlustusandja või investeerimisühing), ning hindab komisjoni püüet otsida tasakaalustatud lahendusi, mida saaks samaaegselt kõigile kohaldada.

1.3 Komitee on varasemates arvamustes palunud kehtestada ühtsed, selged, lihtsad ja võrreldavad nõuded, mistõttu ta annab määrusele positiivse hinnangu, ja loodab, et käesolevas arvamuses tehtud märkusi võetakse arvesse, et muuta määrus selgemaks, koheselt jõustatavaks ja rakendatavaks.

1.4 Hoolimata sellest, et viimasel kolmel aastal on koostatud väga palju eeskirju, täheldab komitee, et ikka veel ei ole saavutatud kahte põhieesmärki: turgu, mille terviklikkus on täielikult taastatud, ning turgu, mis oleks tõeliselt integreeritud ja kõikidele osalistele avatud. Hiljutised finantsskandaalid näitasid kahjuks, et riikide järelevalveasutused ei tegutse ikka veel kindlalt ja otsustavalt selle nimel, et muuta tõepoolest võimatuks tegevus, mis võib hoiustajatele tohutut kahju põhjustada, nagu see juhtus laenuintressi LIBOR manipuleerimisel. Siseturu täieliku väljakujundamise teele seatakse ikka takistusi, kuna riigid

kaitsevad oma juhtivate ettevõtete eelisseisu. Mis puutub kinnisvaralaenukesse, jooksvate kontode ja peamiste teenuste kulude võrreldavusse ja läbipaistvusse, põhitoodete sisusse, pangateenuste kättesaadavusse teatud, ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele, ühishagidesse, kasutaja- ja tarbijaühingute tegutsemisõiguse tunnustamisse, piiriüleste lepingute kaitseks, konfliktide lahendamise ühtlustatud menetlustesse, siis nendes valdkondades ei ole tehtud märkimisväärseid edusamme, kuigi tuleb rõhutada, et komisjon tegeleb praeguste õiguslike lünkade täitmisega.

1.5 Komitee märgib, et ei ole ühtegi sätet, mis võimaldaks kohaldada karistusi kolmandate riikide investeerimistoodete koostajatele, keda on raske ELi eeskirjade rikkumise korral süüdi mõista. Ta soovitab, et sellisel juhul kannaksid kulu ja vastutaksid määruse võimaliku rikkumise eest vahendajad. Samuti tuleks kolmandatele riikidele, kus on peamised finantskeskused, teha ettepanek võtta vastu sarnased eeskirjad, mis sobituksid finantsstabiilsuse nõukogu koostatud suunistega.

1.6 Kuigi komitee mõistab komisjoni esitatud põhjendusi selle kohta, miks samaaegselt on olemas nii kõnealuses määruses välja pakutud põhitebedokument (*key information document* - KID) kui ka direktiiviga 2009/65/EÜ ette nähtud ja komisjoni 1. juuli 2010. aasta määrusesse nr 583/2010 lisatud investorile esitatav põhitebedokument (*key investor information document* - KIID), peab ta vajalikuks kaaluda kavandatust varem, kas finantsinvesteeringute kohta tasub ikka alles jätta kaks eri dokumenti, ning teeb ettepaneku, et komisjonil oleks kahe aasta jooksul alates investeerimistoodete määruse jõustumisest võimalus esitada ettepanek kahe mudeli ühendamiseks, ühtlustades nii põhitebedokumendi kui ka eurofondide nõuded.

1.7 Komitee ei jaga komisjoni otsust kasutada delegeeritud õigusakte määruse olemuslike osade puhul, mis tuleks jõustada viivitamata, nii pea kui määrus on vastu võetud. Delegeeritud aktid puudutavad eelkõige artikli 8 lõike 2 sisu, s.t dokumenti lisatava põhiteabe iga punkti üksikasju ning sisu, võimalikku lisateavet, ühist mudelit jmt, mis tegelikkuses moodustab 90 % määrusest. Artikli 10 lõike 2 alusel taotletav delegeerimine puudutab teabe läbivaatamise ja vajaduse korral muutmise sisu ja viisi. Artikli 12 lõike 4 alusel taotletav delegeerimine puudutab tingimusi põhiteabedokumendi esitamise nõude täitmiseks ning meetodit ja tähtaega selle dokumendi esitamiseks.

1.8 Komitee soovib tungivalt vaadata üle need ettepanekud ja igasugune sõnastus, mis võib tekitada segadust ja ebaselgust, näiteks väljendid „aegsasti” ja „tõsiselt ohustama”, ning kutsub komisjoni üles selgemalt täpsustama, millist menetlust tuleks kasutada rohkem kui ühes liikmesriigis korda saadetud rikkumiste korral, ning määratlema, millistel asutustel on õigus karistusi kohaldada. Muudel juhtudel valitakse need asutused ELi järelevalveasutustes.

1.9 Komitee peab vajalikuks viia artiklis 15 tehtud ettepanek vaidluste lahendamise alternatiivsete vahendite kohta kooskõlla tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiivi ettepaneku [COM(2011) 793 final] muutmise raames välja pakutud lahendustega ja määruse abil tarbijavaidluste veebipõhise lahendamise süsteemi loomisega (COM(2011) 794 final), mille kohta komitee on arvamust juba avaldanud ⁽¹⁾. Komisjon peaks selgesõnaliselt mainima võimalust esitada rikkumise korral rühma- või ühishagi, ning lisama selle võimaluse artiklisse 11.

1.10 Komitee soovib lisada määrusesse viite kaugmüügist investeerimistoodete ostjate taganemisõigusele, mis on ette nähtud finantsinstrumentide turgude direktiivis ja kehtivates õigusaktides.

1.11 Komitee peab kasulikuks kaaluda võimalust koondada finantstoodete põhiteabedokumendid ühte portaali. See võimaldaks tooteid lihtsamini võrrelda ja muudaks turu läbipaistvaks.

1.12 Komitee ei toeta põhiteabedokumendi esitamise kavandatud erandeid, vaid leiab, et tuleks hoopis kindlasti kaotada kaugmüügile kavandatud erand ja väga hoolikalt kaaluda teiste erandite vajalikkust. Enne telefoni teel ostu tegemist peab pangavõi kindlustusettevõtte klient saama õigeaegselt põhiteabedokumendi.

1.13 Komitee peab vajalikuks lisada põhiteabedokumendis esitatavate andmete nimekirja ka lõppkasutaja tegelik kulu.

2. Määruse ettepaneku kokkuvõte

2.1 Kõnealuse määruse ettepaneku eesmärk on muuta investeerimisturg jaainvestorite jaoks läbipaistvaks. Praegu ei ole selgeid eeskirju, milles oleksid määratletud teavitamisnõuded, ning investoritel ei ole võimalik nende investeringute riske täielikult mõista.

2.2 Asjakohase, lihtsa ja arusaadava teabe puudumisel võivad jaainvestorid maksta õigustamatult kõrget hinda, mis ei vasta nende riskiprofiilile, või jätta kasutamata muid investeerimisvõimalusi.

2.3 Ühtne, lihtsustatud ja standarditud teabesüsteem võimaldaks teavet võrrelda ja mõista ning muuta turu läbipaistvaks ja tõhusamaks.

2.4 Selle puudujäägi kõrvaldamiseks ja eurofondide puhul investorile esitatava põhiteabedokumendiga (*key investor information document* – KIID) juba saadud kogemusele tuginedes teeb komisjon ettepaneku võtta vastu dokument, mis sisaldaks lühidat, võrreldavat ja standardset teavet ja mille koostaks investeerimistoote koostaja.

2.5 Määrust kohaldatakse kõigile finantsteenuste sektoris jaainvestoritele investeerimisvõimaluse pakkumiseks koostatud keerukate toodete suhtes, olenemata nende vormist või ülesehitusest, kui investorile pakutav tulu sõltub ühe või mitme muu vara või alusväärtuse – mis on erinev intressimäärast – tootlusest.

2.6 Põhiteabedokument tuleb koostada määruses esitatud juhiste järgi ja komisjonil on õigus näha delegeeritud õigusaktidega ette täiendavaid täpsustusi ja teavet, mis tuleb lisada. Eeskirja rikkumisel või sätestatud nõuete mittetäitmisel peab investeerimistoote koostaja jaainvestorile põhjustatud kahju hüvitama.

2.7 Määruses sätestatakse kaebuste esitamise, heastamise ning pädevate asutuste vahelise aktiivse ja viivitamatu koostöö menetlus. Liikmesriigid kehtestavad tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad halduskaristused ning -meetmed.

⁽¹⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 93, ja ELT C 181, 21.6.2012, lk 99.

2.8 Ülemineku- ja lõppsätetes nähakse muu hulgas ette, et investorile esitatava põhiteabedokumendi eeskirjad jäävad eurofondide puhul viieks aastaks alates määruse jõustumisest muutumatuks. Kavandatud määrus vaadatakse üle nelja aasta möödumisel selle jõustumisest ja tehakse siis otsus, kas jääda direktiivi 2009/65/EÜ sätete juurde,⁽²⁾ milles käsitletakse just eurofondide teabenõudeid.

3. Üldised märkused

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on alates sellest, kui ta võttis 2008. aasta jaanuaris vastu arvamuse „Roheline raamat jaefinantsteenuste kohta ühtsel turul”⁽³⁾ kutsunud üles võtma meetmeid, millega tagataks, et jaainvestoritele kohustuslikult esitatav teave oleks selge, täielik, oluline ja läbipaistev, eelkõige kombineeritud ja struktureeritud toodete puhul.

3.2 Üks sellise ühtse finantsturu loomise eeltingimusi, kus liigub selge, täpne, lihtne ja võrreldav teave, on selliste meetmete vastuvõtmine, mis suudavad märkimisväärselt vähendada teabe asümmeetriat finantstoodete koostajate ja jaainvestorite vahel. Komisjoni ettepanek on samm õiges suunas.

3.3 Võimalik regulatiivne arbitraaz vähem rangete ja odavamate ning muude, normatiivsemate sätete vahel võib põhjustada turumoonutusi ja luua takistusi tõelise, läbipaistva ja tõhusa ühtse finantsturu saavutamiseks.

3.3.1 ELi standarditud teabemudeli vastuvõtmine on hädavajalik integreeritud piiriülese turu kujunemise hõlbustamiseks. Praegused liikmesriigiti erinevad sätted loovad põhjendamatu konkurentsieelise neile ettevõtetele, mis tegutsevad riikides, kus ei nähta ette mingeid kohustusi ja mis võivad rahulikult pakkuda tooteid, millega võivad kaasneda suured varjatud riskid.

3.4 Nendel üldistel põhjustel toetab komitee nii viidet ELi toimimise lepingu artiklile 114 kui ka otsust võtta vastu määrus. Komitee on korduvalt väljendanud poolehoidu sellele vahendile kui parimale valikule finantsvaldkonna reguleerimiseks, et vältida liigranget ja valikulist rakendamist (ing k *goldplating* ja *cherry picking*), mida tavaliselt finantstehinguid käsitlevate direktiivide ülevõtmisel tehakse. Samuti näib olevat õigustatud ja põhjendatud kohaldada Euroopa Liidu lepingu artiklit 5 subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtete kohta.

3.5 Tuleks pakkuda teavet võimaliku kasumi kohta, sh tootega seotud lõivude ja komisjonitasude kohta. Kui finants- toode põhineb erivääringutel, siis tuleks arvesse võtta valuutariski ning arvutada, millised on toote ja selle ametliku

vääringu, milles toodet pakutakse, varasemad näitajad. Toote kohta esitav teave peaks hõlmama hindu algses vääringus ja selle riigi vääringus, kus toodet turustatakse. See parandaks jaainvestorite jaoks märkimisväärselt arusaadavust ja võrreldavust.

3.6 Komitee peab hädavajalikuks laiendada pädevate asutuste kontrollitegevust nii riigi kui ka Euroopa tasandil. Komitee on väga hämmeldunud komisjoni seisukohast, et kõnealuses määruses Euroopa pädevatele asutustele antud rolli ei ole vaja tugevdada. Neile antud vastutuse suurenemisega ei ole kaasnenu olemasolevate vahendite asjakohast ülevaatamist. Näiteks Euroopa pangandusjärelevalves (EBA) oli 9. oktoobri 2012. aasta seisuga kokku ainult 84 töötajat, kes pidid täitma väga paljusid ülesandeid. Lisakohustuste andmine, arvestamata pidevat kriisiolukorda, milles kõnealused asutused peavad töötama, võib anda kõnealuses määruses kavandatule vastupidise signaali.

3.7 Komitee rõhutab, kui suurt mõju on need teabelehtedele kehtivad eeskirjad avaldanud investoritele eurofondides. Euroopas on turg sellest saanud suure tõuke. Lisaks on läbipaistvad teabevahendid (investorile esitatav põhiteabedokument) parandanud turu toimimist. Põhiteabedokumendi nõuded on keerukamad ja komitee loodab, et minnakse ruttu üle ühtsele mudelile.

3.8 Komitee avaldab kahetsust, et ei viidata üldse kolmandate riikide toodetega seotud aspektidele, ja kutsub komisjonile üles kaaluma vajadust lisada selline säte selgesõnaliselt määrusse. Selliste toodete puhul tuleks vastutavaks pidada mitte nende koostajaid, vaid vahendajaid.

3.8.1 2007.–2009. aasta finantskriisi iseloomustasid suurte Ameerika finantsasutuste koostatud toksilised tooted. Nn kõrge riskisusega laenu osutused väga kõrge riskitasemega rämpsölakirjadeks, mida hindasid valesti kõik kolm suurt reitinguagentuuri, pidades neid ölakirju usaldusväärseks. Selleks et müüa kolmandates riikides koostatud investeerimistooteid, peaksid edasimüüjad võtma toote koostaja vastutuse enda kanda, kuna koostajat ei saa otse ELi määrusega kohustada põhiteabedokumenti koostama.

3.9 Teine probleem, mida kõnealune määrus aitab lahendada, on finantsturu killustatus. Erinevad sätted on seni takistanud liikmesriikide turgude tõelist integratsiooni ja seda lipilapilist reguleerimist on piiriülesel turul tunda – see suurendab kulusid ning soodustab rangematest ja rohkem tarbijakaitsele orienteeritud sätetest kõrvalehoidmist.

⁽²⁾ ELT L 302, 17.11.2009, lk 32.

⁽³⁾ ELT C 151, 17.6.2008, lk 1.

3.9.1 Väga oluline on toetada ka tarbijatele finantsteadmiste pakkumise programme. Komitee on omaalgatuslikus arvamuses⁽⁴⁾ kinnitanud järgmist: „Rahandusalane koolitus on selgelt tähtis usalduse säilitamiseks finantssüsteemi vastu ja finantstootude vastutustundliku tarbimise tagamiseks”.

3.10 Komitee soovib mõjuhinnangutes võtta arvesse kõikvõimalikke praegu koostatavaid eeskirju ja nendega kaasnevat kulu. Põhjendamatu ülereguleerimine põhjustaks mõõtmatu kahju mitte ainult finantstootusele, vaid kogu majandusele. Ringluse peatumine rahanduses võib põhjustada enneolematu kriisi, nagu tõestasid ka hiljutised sündmused, mis läksid maksma sadu miljardeid eurosid ja töid mõnes riigis kaasa väga tõsise majanduskriisi.

3.11 Komisjoni ettepanekus viidatakse müüjatele üksnes seoses nende vastutuse ja karistusmenetlusega. Samas ei ole mainitud finantstooteid müüvate ettevõtete töötajate koolitusvajadust ega vajadust piirata tunduvalt kõige parematele müüjatele ette nähtud preemiade sõltuvust konkreetsete toodete müügist. Kuna seda väga olulist küsimust on käsitletud uues finantsinstrumentide turgude direktiivis, siis teeb komitee ettepaneku lisada määrusesse selgesõnaline viide nimetatud direktiivile.

3.11.1 Komitee on korduvalt juhtinud tähelepanu sellele, et üks põhilistest põhjustest, miks müüdi valimatult toksilisi, sobimatuid või väga kõrge riskiga tooteid, ilma et nende kohta oleks antud asjakohast teavet, tekitades nii hoiustajatele tohutut kahju, oli finants- ja pangandusettevõtete absurdne poliitika jagada juhtivtöötajatele väga lühiajaliste tulemuste alusel astronoomilisi preemiaid.

3.11.2 Selliste tulemuste saamiseks kasutati lubamatuid tavasid, mis on praegu kohtus karistatavad; praegu kohustatakse mõningaid panku ja finantsettevõtteid oma klientidele tagasi maksma tohutuid summasid. See hõlmab ettevõtteid, mille palgasüsteem põhineb müüjale väga kasumlike toodete iga hinnaga müümisel ja milles määratakse rahalised eesmärgid, mis tuleb saavutada igas müügipunktis. Selline turustamissüsteem sobib vorstikauplusele, mitte pangale, mis kasutab inimeste kogu elu jooksul kogutud sääste!

3.11.3 Vaatamata kõikidele algatustele tuleb kahjuks tõdeda, et mõned lubamatud tavad on ikka kõikumatud. Minnakse isegi nii kaugele, et enneolematu tulu saamiseks manipuleeritakse viiteintressidega, nagu hiljutisel Libori juhul. Euroopa finantssektori väga väikese osa selline käitumine kahjustab kogu süsteemi mainet ja aastatepikkuse tööga saavutatud usaldust.

Kogu finantsmaailm peab hoidma väga kõrget ja ranget ärietiikastandardit. Pangaliidud peavad karmilt karistama ettevõtteid ja üksikisikuid, kes rikuvad üldisi tegevuspõhimõtteid, minnes isegi nii kaugele, et neil keelatakse raske rikkumise korral pangandusliidu koosolekutel osaleda ja üldse pangandusega tegeleda. Liiga sageli on nad selgelt ebaõiglase ja tihtipeale ka ebaseadusliku tegevusepühul vaikinud.

3.12 Komitee soovib tungivalt komisjonil jälgida, et karistused, mida liikmesriigid peavad kehtestama, oleksid tõhusad. Liikmesriikide seadused on väga erinevad selle osas, kui tõsiselt peetakse finantsvaldkonnas toime pandud õigusrikkumisi või kuritegusid. Erinevused tulenevad riikide erinevast majandus- ja õiguskultuurist. Kuigi halduse ja kriminaalõiguse valdkonnas ei ole võimalik vastu võtta vastavate karistustega ELi õigusakte, peaks komisjon püüdma lisaks eeskirjadele ühtlustada nii palju kui võimalik ka karistusi. On olemas reaalne oht, et regulatiivselt *dumpingult* minnakse üle karistuste *dumpingule*, nii et seadused on küll samad, aga karistused väga erinevad, mistõttu võib tegevus üle minna sinna, kus risk on väiksem. Eeskirjade tulemuslikeks ja tõhusateks muutmiseks on hädavajalik tegevust kooskõlastada ja võtta vastu ühised suunised. Samuti soovib komitee võtta arvesse, et karistused on eri liiki, mõnes riigis halduslikud ja teistes õiguslikud.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komitee leiab, et üldiselt on ettepanek tasakaalustatud, kuid seda võiks parandada üldistes märkustes välja toodud puuduste osas.

4.2 Komitee toetab otsust keskenduda toodetele, mille riskiprofiil on pigem kõrge, et vältida finantssektori asjatut koormamist nõudega koostada teabedokumendid, mis ei pruugi praktikas kasulikeks osutada.

4.3 Komitee kiidab, et määruses rõhutatakse selgelt vastutusahelat ja öeldakse, kelle ülesanne on põhiteabedokument koostada. Varem tekitas ebakindlus selle vastutuse suhtes probleeme kahju hüvitamise nõude esitamisel neile, kes olid andnud valet või segadusseajavat teavet, mis põhjustas jaeinvestoritele tohutut kahju.

4.4 Komitee toetab komisjoni otsust, mida ta oli juba kaua aega oodanud ja mis põhineb eurofondide puhul kohaldatud lahendusel esitada lühike teabedokument, mis on koostatud teiste toodetega võrdlust võimaldava ühise mudeli alusel lihtsas ja arusaadavas keeles, milles välditakse erialast keelt. Artiklis 8 on esitatud selge ja ammendav loetelu andmetest, mis tuleb põhiteabedokumendis esitada. Loetellu tuleks lisada tegelikud kulud, mida jaeinvestorid peavad kandma.

⁽⁴⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 24.

4.5 See otsus ei vabasta siiski vajadusest jätkata tööd finantsteadmiste pakkumisega,⁽⁵⁾ nt kooliprogrammi osana, informaalsetes õppes või pakkudes neid teadmisi eakatele ja koduperenaistele. Eriti ebasoodsas olukorras olevatel hoiustajatel ei ole alati vajalikke põhiteadmisi, et nad mõistaksid täielikult põhiteabedokumenti, isegi, kui see on lihtsustatud keeles. Komitee soovib komisjonil – võib-olla näiteks kavandatud määruse uutes põhjendustes – rõhutada vajadust jätkata kõigile suunatud põhiliste finantsteadmiste levitamist.

4.6 Komitee hindab seda esimest katset muuta kulud, riskiprofiil ja teave asjaomase toote või sarnaste toodete varasema tootluse kohta läbipaistvamaks.

4.7 Kohustus esitada põhiteabedokument õigeaegselt, et jaeinvestor saaks olla täielikult teadlik sellega kaasnevatest riskidest, on kavandatud määruse tõhususe seisukohast hädavajalik. Samas toob komitee välja, et dokumendi esitamiseks ei ole kehtestatud kindlat tähtaega. Valitud sõnastus „aegsasti enne investeerimistoote seotud tehingu sõlmimist” on ebasobiv selleks, et tagada jaeinvestorile kogu vajalik teave. Komitee ei poolda põhiteabedokumendi esitamise erandeid, eelkõige kaugmüügi puhul.

4.8 Komitee leiab, et oleks kasulik, kui määruses mainitaks võimalust kaugmüügitehingust taganeda, nagu see on ette nähtud finantstehingute puhul.

4.9 Komitee soovib tungivalt seada kindel ja mõistlik tähtaeg, mis tuleks lisada otse määruse teksti, selle asemel et selle üle otsustada järgnevates delegeeritud õigusaktides, mis tekitab finantssektorile nende rakendamise suhtes ebakindlust. Seejuures tuleb artikli 5 järgi dokument koostada enne toote turustamist ja eelnevat Internetis avaldamist. Ei ole mõistlik jätta selles etapis määramata kohustuslik tähtaeg, mille eiramine tähendaks määruse eesmärkide ja kohustuste olulist rikkumist. Näiteks vähemalt üks nädal enne tehingu sõlmimist tundub mõistlik tähtaeg. See võimaldab saada kogu vajaliku teabe, küsida nõu ja selgitusi. Nii on investor piisavalt kaitstud ja tal on aega võrrelda konkureerivaid müügi-pakkumisi. Komitee ei poolda selles küsimuses delegeeritud õigusaktide vastuvõtmist, need peaksid olema väga piiratud ja järgima ELi toimimise lepingu artikli 290 sisu ja vormi, s.t et neid võib kasutada selliste mitte-olemuslike teemade puhul, mille puhul muud vahendid ei ole võimalikud.

4.10 Komitee toetab artiklis 9 sätestatud nõuet, et reklaamteave tuleb hoida eraldi põhiteavet sisaldavast dokumendist ja et

reklaamteave ei tohi olla vastuolus põhiteabedokumendis esitatud teabega. Liiga sageli on toksilisi tooteid reklaamitud ohututena ja neid on toetanud usaldusväärsed reitinguagentuurid, kes on andnud heldelt AAA-reitinguid. Need tooted jõudsid mingil põhjusel ka ELi hoiustajateni.

4.11 Komisjon esitas III peatükis sätteid kaebuste, heastamise ja asutustevahelise koostöö kohta ning IV peatükis halduskaristused ja -meetmed. Vaatamata eelnevatele üldistele märkustele peab komitee väga heaks otsust määratleda üksikasjalikult menetlused, meetodid ja tingimused, et kohaldada finantstoodete jaeinvesteeringute vaidluste puhul muid kui õiguslikke lahendusi.

4.11.1 Komitee arvates on pädevate asutuste koostöö täiesti hädavajalik. Komitee on juba varasemates arvamustes kutsunud üles esitama mitte ainult soovitusi, vaid võtma vastu ka kohustuslikud eeskirjad, mis kohustavad liikmesriikide asutusi tegema nii palju koostööd, kui see liikmesriigi seaduste ja menetlustega võimalik on. Kui seadused on selgelt vastuolus, siis tuleks subsidiaarsuse põhimõtte järgi vastuolus olevad liikmesriikide seadused kehtetuks tunnistada.

4.12 Ka artiklis 22 on lause, mis võib komitee arvates tulevikus lahkkelisid põhjustada. Rikkumise liigi ja selle eest vastutavate isikute avaldamise lisakaristust käsitlevat sätet, mida komitee täielikult toetab, on täiendatud järgmiselt: „välja arvatud juhul, kui selline avaldamine ohustaks tõsiselt finants-turgude stabiilsust”. Ei ole selge, kes peaks hindama, kas oht on tõsine: kas komisjon, liikmesriikide asutused või ELi järelevalve-asutus? Samuti ei ole midagi öeldud olukorra kohta, kui määruses ette nähtud kohustusi rikutakse samal ajal mitmes riigis. Kes otsustab? Ja kui ühe asutuse arvates avaldamine ei ohusta finantsturge ja teise asutuse arvates ohustab? Millist menetlust siis kohaldatakse? Kõik need küsimused tuleb lahendada enne määruse vastuvõtmist, kuna määrus peab olema lihtne, selge ja koheselt kohaldatav ning selle sõnastus peab välistama tarbetute ja ELi huvide seisukohast kahjulike vastuolude ohu.

4.13 Komisjon teeb jätkuvalt ettepanekuid, mis sisaldavad palju delegeeritud õigusakte. Komitee on korduvalt kahelnud selle tava legitiimsuses ja nende aktide tegelikus vajalikkuses ja vastavuses ELi toimimise lepingu delegeeritud õigusakte käsitleva artikli 290 sätetele ja rakendusakte käsitleva artikli 291 sätetele. Ka sel juhul leiab komitee, et komisjon on pakkunud lahendusi, mis puudutavad määruse olulisi teemasid. Näiteks käsitletakse artikli 8 lõikes 2 dokumenti lisatava põhiteabe iga punkti üksikasju ning sisu, võimalikku lisateavet ja ühist mudelit jmt, mis tegelikkuses moodustab 90 % määrusest. Artikli 10 lõike 2 alusel taotletav delegeerimine puudutab teave läbivaatamise ja vajaduse korral muutmise sisu ja viisi, artikli 12 lõike

⁽⁵⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 24.

4 alusel taotletav delegerimine aga tingimusi põhiteabedokumendi esitamise nõude täitmiseks ning meetodit ja tähtaega põhiteabedokumendi esitamiseks, mida käesolevas arvamuses juba kritiseeriti.

4.14 Komitee küsib, kas need sätted on ikka vajalikud ja kas need vastavad kõnealuse määruse üldisele mõttele. On selge, et delegeritud õigusakte on palju lihtsam hallata, kuid nad peavad rangelt vastama aluslepingu sätetele. Asjaomases komisjoni teatises ⁽⁶⁾ on öeldud järgmist: „13. detsembril 2007 allkirjutatud Lissaboni lepinguga muudetud Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „uus alusleping“) artikkel 290 võimaldab seadusandjal delegerida komisjonile õiguse võtta vastu muid

kui seadusandlikke akte, mis on üldkohaldatavad ja mis **täiendavad või muudavad seadusandliku akti teatavaid mitteolemuslikke osi**”.

4.15 Komitee arvates on aga need osad, mille kohta komisjon teeb ettepaneku võtta vastu delegeritud õigusaktid, õigusakti olemuslikud osad.

4.16 Lõpuks ei toeta komitee otsust jätta järgmiseks viieks aastaks muutmata eurofondide teabenõudeid käsitlevad eeskirjad ja teeb komisjonile ettepaneku vaadata see säte üle kahe aasta jooksul alates käesoleva määruse vastuvõtmisest, et investoritele mõeldud kõikvõimalike finantstoodete põhidokumente saaks ühtlustada nii peaaegu kui võimalik.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ COM(2009) 673 final, 9. detsember 2009.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Töövõimalusterohke majanduse taastumine” ”

COM(2012) 173 final

(2013/C 11/14)

Raportöör: **Gabriele BISCHOFF**

Euroopa Komisjon otsustas 18. aprillil 2012 vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Töövõimalusterohke majanduse taastumine” ”

COM(2012) 173 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 23. oktoobril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012. aastal (15. novembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 204, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 2.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopal ei ole seni õnnestunud kriisist välja tulla, mille tulemusel suureneb Euroopa lõhenemine. Paljudes kriisist enim mõjutatud riikides on täheldatav töötuse massiline kasv, eriti noorte seas. Euroopa tööhõivepoliitika peab andma suurema panuse, et toetada liikmesriike probleemide lahendamisel. Tööhõivepoliitika roll lahenduste leidmisel peaks olema senisest suurem, et ohjata kriisi solidaarselt ühendatud jõududega ja olukorda Euroopas stabiliseerida.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab seetõttu keskseks asjaolu, et tööhõivepoliitikat kasutatakse Euroopa infrastruktuuri arengu ja kvalitatiivse kasvu toetamiseks. Tööhõivemõjusate investeeringute vajadus on märkimisväärne. Selleks tuleb jõuliselt mobiliseerida nii era- kui ka avaliku sektori investeeringuid ja viia ellu reforme.

1.3 Euroopa tööturgu on võimalik kujundada ja selle usaldusväärsust taastada solidaarse ja tõhusa tööhõivepoliitika abil. Selle üks võtmelement on muu hulgas noortegarantii õigeaegne ja siduv rakendamine. Mõningatel kriisist enim mõjutatud riikidel on lisaks huvi duaalse koolitussüsteemi sisseviimise vastu. Komisjon peaks seda toetama, võimaldama stardirahastamist ja käivitama heade tavade vahetamise. Kui meil ei õnnestu eriti kriisist enim mõjutatud riikide noortele luua tulevikuväljavaateid, on karta „kadunud põlvkonna” pealekasvu, mis toob sotsiaalselt ja poliitiliselt kaasa äärmiselt plahvatusohtliku olukorra. Komitee toetab Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi taolisi solidaarseid lahendusi.

1.4 Noortegarantii vastav väljatöötamine on esimene tähtis samm, ent samuti tuleb viivitamatult tegeleda olemasolevate struktuursete probleemidega.

Arvukate uute töökohtade loomise jõupingutustes esile kerkivad piirangud on seotud:

— tööjõu pakkumisega – siin võib ära kasutada pikaajaliste töötute potentsiaali kaasava tööturu kaudu;

— tööjõu nõudlusega – nõudlus saab tekkida eelkõige kasvavates ja tööjõumahukates valdkondades, näiteks nn kõrbes majanduses.

1.5 Tööhõivepoliitika ei saa tasakaalustada makromajanduspoliitika juhtimisvigu, ent aitab teadmispõhises ühiskonnas oluliselt kaasa konkurentsivõime suurendamisele seeläbi, et tugevdab innovatsioonisuutlikust ning seab kutseoskuste nõudluse ja pakkumise paremasse tasakaalu. Lisaks on hädavajalik parandada Euroopa ettevõtjate, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) juurdepääsu riskikapitalile ning kaotada ebavajalik bürokraatia.

1.6 Tööhõivepoliitika väljakujundamisel ja rakendamisel tuleb põhimõtteliselt arvesse võtta sotsiaalpartnerite erilist rolli ning seda uue valitsemistava raames tugevdada.

2. Euroopa tööhõivepoliitika kriisi ajal

2.1 18. aprillil 2012. aastal avaldas Euroopa Komisjon teatise „Töövõimalusterohke majanduse taastumine” ja üheksa sellega kaasnevat dokumenti. Teatis sisaldab ettepanekuid toetusmeetmete kohta, mille eesmärk on luua töökohti, reformida tööturgu ning tõhustada ELi valitsemistava.

2.2 Komisjoni üleskutse töövõimalusterohke majanduse taastamiseks esitati ajahetkel, mil mitmete kriiside (finantskriis, majanduskriis, sotsiaalkriis, eurokriis, võlakriis, usalduskriis) tagajärjel on leidnud paljudes riikides aset ulatuslik töökohtade kadumine, mis on raskendanud inimeste igapäevaelu, kuna nad on kaotanud tööd, ei leia uut tööd või peavad leppima palgakärbete, sotsiaalhüvitiste vähendamise või nende kaotamisega.

2.3 Seetõttu tunneb komitee heameelt, et komisjon käsitleb kriisi tööhõivepoliitilisi tagajärgi ja nõuab töövõimalusterohke majanduse taastamist. Seda oleks olnud ammu juba vaja teha, kuna kriisi tagajärjed teravnevad muu hulgas seetõttu, et pea kõigis ELi liikmesriikides püüavad valitsused euroala majanduspoliitilise juhtimise uuesti kohandatud eeskirjade rakendamise käigus vähendada eelarvepuudujääki kohati valusate muudatustega, mis keskenduvad sotsiaalhüvitiste ja avalike teenuste kärpimisele. Selline poliitika piirab aga tööturuvõimalusi, iseäranis nende omi, kes juba niigi kuuluvad ebasoodsas olukorras rühmadesse ⁽¹⁾. Säätumeteetmed mõjutavad üldiselt kõige rängemini neid, kes sõltuvad riiklikest sotsiaalkindlustusmaksetest, sealhulgas ka ebakindlas töösuhtes inimesi ja teisi ebasoodsas olukorras rühmi tööturul. Seetõttu tuleb säilitada solidaarsusel põhinevate sotsiaalkaitse süsteemide stabiliseeriv funktsioon ja seda tugevdada, et süsteemid jääksid tõhusaks ja jätkusuutlikuks, eriti just kõige enam mõjutatud ja tööturul kõige ebasoodsamas olukorras rühmade osas.

2.4 Komitee nõudis varakult spetsiaalseid jõupingutusi, et takistada töötuse suurenemist murettekitavas mahu – senine olukord ei tohi jätkuda. Tööturupoliitika võiks toetada töökohtade loomise protsessi ja peaks seda ka tegema. Selle aluseks on stabiilne majandus. Komitee tervitas 2008. aastal vastuvõetud majanduse elavdamise kava, kritiseerides aga selle liiga nappi mahtu ⁽²⁾.

2.5 Praegused tööturunäitajad on murettekitavad – tööturu langus kriisist enim mõjutatud riikides jätkub. Euroopa Liidus oli töötuse määr augustis 10,5 % (euroalal 11,4 %), mis on kõrgem kui kunagi varem. Kahes kolmandikus liikmesriikidest võib täheldada töötuse suurenemist, iseäranis tugevalt on töötus kasvanud Hispaanias (25,1 %), Portugalis (15,9 %), ja Kreekas (24,2 %) ⁽³⁾. 25,46 miljonit inimest on töötud. Iseäranis negatiivne on asjaolu, et ka pikaajaline töötus on kasvanud ja see

suundumus kinnistub tõenäoliselt veelgi. Üle 40 % kõigist töötutest on tööd otsinud juba üle aasta ⁽⁴⁾. Eriti murettekitav on see, et noorte tööpuudus on ELis jätkuvalt väga kõrge. See ületab 22 %. Ka siin on liikmesriikide vahel suuri erinevusi. Hispaanias ja Kreekas ületab noorte tööpuudus 50 %, mõnes liikmesriigis (Portugal, Slovakkia, Bulgaaria, Itaalia, Iirimaa) ulatub see 30 % ni. Ainult kolmes liikmesriigis (Saksamaa, Austria ja Madalmaad) jääb see alla 10 % ⁽⁵⁾.

2.6 Majanduskasvu- ja tööhõivepoliitikat ei saa vaadelda teineteisest lahus. Sel põhjusel on komitee korduvalt nõudnud Euroopa majanduse elavdamise kava, mis avaldaks ulatuslikku mõju tööturupoliitikale ja mille maht oleks 2 % SKPst. Ettevõtete loomist ja ettevõtlikku meelelaadi tuleks edendada kogu ühiskonnas, sealhulgas ka haridussüsteemi ja koolitusmehhanismide kaudu. Lisaks riiklikele lisainvesteeringutele, mida tuleb tööhõivepoliitilise mõju suurendamiseks rakendada kooskõlastatult, on vaja määratleda ka Euroopa tasandi investeeringuprojektid. Esimesed sellekohased sammud astuti 28.–29. juunil 2012 toimunud Euroopa Ülemkogu tippkohtumise raames „Majanduskasvu ja tööhõive paktiga”. Neile sammudele tuleb nüüd anda sisu, et luua kogu Euroopas hädavajalik tegutsemisruum jätkusuutliku majanduskasvu ja tööhõive edendamiseks. Erilist tähelepanu tuleb pöörata tööturu üleminekute kindlustamisele, eelkõige ümberstruktureerimisprotsesside käigus.

3. Euroopa tööhõivepoliitika raamtingimused

3.1 Komitee nõustub seetõttu komisjoni analüüsiga, mille kohaselt sõltuvad tööhõive kasvu väljavaated otsustaval määral sellest, kas ELil õnnestub luua makromajandus-, tööstus- ja innovatsioonipoliitika abil majanduskasvu ning täiendada seda tööhõivepoliitikaga, mille eesmärk on saavutada töövõimalusterohke majanduse taastumine. Komitee tunneb muret, et kui ELis jätkatakse senisel kujul säästupoliitikat, ei ole võimalik mitmeid tööhõivepaketi positiivseid ettepanekuid ellu viia. Lisaks kardab komitee, et ainuüksi väljapakutud meetmete abil ei ole ELi tööhõivestrateegias sõnastatud eesmärgid saavutatavad. Komitee tuletas juba 2012. aasta veebruaris meelde vajadust sotsiaalse investeeringupaketi järele, mille eesmärk on kriiside jätkusuutlik ohjamine ja tulevikku investeerimine ⁽⁶⁾. Antud kontekstis tervitab komitee asjaolu, et komisjon tuletab tööhõivepaketiga meelde, et Euroopa Liit kohustub aluslepingu artikli 3 kohaselt järgima täieliku tööhõive ja sotsiaalse ühtekuuluvuse eesmärki.

4. Ettepanekud Euroopa tööhõivestrateegia tugevdamiseks

4.1 Tulevikuväljavaadete loomine noortele

4.1.1 2012. aasta mais hoiatab Rahvusvaheline Tööorganisatsioon oma aruandes „Global Employment Trends for Youth 2012” (Ülemaailmsed noorte tööhõivesuundumused 2012) selle eest, et karta on „kadunud põlvkonna” pealekasvu. Valitsused peaksid

⁽¹⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 23.

⁽²⁾ ELT C 306, 16.12.2009, lk 70.

⁽³⁾ Vrd EUROSTATi pressiteade 138/2012, 1.10.2012.

⁽⁴⁾ EUROSTATi pressiteade 138/2012, 1.10.2012.

⁽⁵⁾ SWD(2012) 90 final, lk 10j.

⁽⁶⁾ Vt joonealune märkus 2.

seega seadma esmatähtsaks noortele suunatud aktiivse tööturu- ja tööhõivepoliitika. Komitee tunneb sellega seoses heameelt noortegarantii kavandatud konkreetiseerimise üle. Seda ei ole siiski võimalik saavutada üksnes Euroopa Sotsiaalfondi seni kasutamata vahenditega. Seetõttu soovib komitee toetada ajutiselt eriti suurtes raskustes riike, sest neil puuduvad sageli rahalised vahendid vajalikuks aktiivseks tööhõivepoliitikaks, eelkõige seoses noortegarantii siduva rakendamisega. Kui see ei ole saavutatav ainuüksi Euroopa Sotsiaalfondi vahenditega, tuleb rahastamiseks kasutada täiendavaid Euroopa Liidu vahendeid (noorte solidaarsusfond). Pankade jaoks oli võimalik kokku koguda miljardeid, mis tähendab, et peab olema võimalik mobiliseerida ka neid vahendeid, näiteks finantstehingute maksu kehtestamise kaudu, mida komitee juba pikemat aega toetab.

4.1.2 Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fond (Eurofound) uuris noortegarantiide tugevaid ja nõrku külgi⁽⁷⁾. Tegemist on oluliste, lühiajaliselt rakendatavate meetmetega, millega ennetatakse noorte tõrjutust. Ent need ei sobi kuigi hästi spetsiifiliste sihtrühmade, näiteks „raskemini aidatavate” (*hard-to-help*) elanikkonnarühmade puhul. Samuti ei ole nende abil võimalik lahendada struktuurseid probleeme (nt puuduv kooli- või kutseharidussüsteem).

4.1.3 Lisaks on keskse tähtsusega sekkumise hetk. Komitee arvates on liiga hilja sekkuda kolme kuu möödudes. Kõige parem oleks kasutada noortegarantiid võimalikul varakult, st kohe, kui noor tööhõiveasutuses registreerub, sest ebaõnnestunud üleminek kahjustab rahvamajandust ja jätab jälje kogu eluks. Komitee soovib kaasata noortegarantiidesse ka noored täiskasvanud vanuses 25–29 eluaastat. Riiklikes reformikavadest tuleb sellega seoses sõnastada konkreetsete meetmed. Selleks on mitmes riigis vaja laiendada riiklike tööturuasutuste antavat spetsiaalset toetust, kusjuures suuremat tähelepanu tuleb pöörata ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele.

4.1.4 Oluline on kaotada lõhe tööturu nõudmiste, hariduse ja noorte ootuste vahel. Üks võimalus selle saavutamiseks on luua stiimulid ja toetada kvaliteetsete praktikasüsteemide arendamist. Komitee peab tähtsaks, et liikmesriikide sotsiaalpartnerid oleksid tihedalt kaasatud nende süsteemide väljatöötamisse. Komitee toetab tõhusamat kogemustevahetust ning praktikasüsteemide toetamist Euroopa Sotsiaalfondist. Vajalik on heade tavade levitamise ja stardirahastamise edendamine ning dualse koolituse kvaliteediraamistiku arendamine. Väljapakutud tööpraktika kvaliteediharta rakendamise peaksid kaasama stiimulid.

4.2 Kvalifikatsiooni tõstmine edendab konkurentsivõimet ja loob uusi väljavaateid

4.2.1 Vajalik on tasakaal lihtsate, erialaste ja akadeemiliste oskuste vahel, sest tööhõive jätkusuutlik ja positiivne areng ei saa tugineda ainuüksi akadeemilistele kolmanda taseme hariduse käigus omandatud teadmistele. Oluline on omandada ka kognitiivseid ja üldisi oskusi, mitte ainult ametlikku kõrgemat kvalifikatsiooni. Tulevikus nõutakse veelgi enam valdkondadevahelisi

ja kommunikatiivseid oskusi. Komitee toetab kvalifikatsioonide parema tunnustamise jõupingutusi väljaspool formaalse hariduse asutusi omandatud oskuste valideerimise kaudu, pidades eelkõige silmas hiljuti esitatud nõukogu soovitusete ettepanekut mitteformaalse ja informaalsete õppe tulemuste valideerimiseks⁽⁸⁾. Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku rakendamist riiklikul tasandil tuleb tugevdada.

4.3 Nõudluse ja pakkumise kvaliteet tööturul

4.3.1 Komitee tervitab asjaolu, et komisjon tegeleb mitte ainult tööturu nõudluse poolega, vaid keskendub järjest enam ka pakkumise poolele. Euroopa ettevõtjad on tööturukriisi ohjamisel kesksel positsioonil. Iseäranis väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad on möödunud aastatel värvanud palju uusi töötajaid. Seetõttu on oluline parandada keskmise suurusega ettevõtjate juurdepääsu kapitalile ning vähendada ettevõtte loomise kulusid 25 %. Jätkuvalt tehakse jõupingutusi ettevõtjate halduskoormuse vähendamiseks. Euroopa Komisjoni arvates oleks sellel märkimisväärne mõju Euroopa Liidu majandusele: see tähendaks SKP kasvu ligikaudu 1,5 % ehk u 150 miljardit eurot, ilma et seejuures langeks töötajate kaitse tase. Ka sotsiaallettevõtjad ja kodanikuühiskonna organisatsioonid saavad anda panuse tööhõive suurendamisse, nagu on korduvalt toonitatud muu hulgas komitee arvamustes⁽⁹⁾. Lisaks viidati ühes tööstuse muutuste nõuandekomisjoni hiljutises arvamuses⁽¹⁰⁾ sellele, et ühistud, eelkõige töötajate ühistud, tagavad ka kriisiaegadel rohkem töökohti, kuna nad vähendavad kasumit töökohtade kaitseks.

4.3.2 Teadmispõhise majanduse jätkusuutlik konkurentsivõime eeldab vastavaid investeeringuid töötajate oskuste arendamiseks. Nõudluse stimuleerimiseks võivad ka palgatoetused ja töötajatele ette nähtud lisahüvitised (*in-work-benefits*) olla teatud sihtrühmade jaoks (nt pikaajaliste töötute jaoks) mõistlikud meetmed.

4.3.3 Komitee tunneb heameelt ülemineku juhtimise ameteid käsitleva ettepaneku üle. Iseäranis pikaajaliste töötute kasvavat arvu silmas pidades ei tohi nende tegevus siiski piirduda värbamisteenuste pakkumisega. Vaja on pakkuda laia valikut teenuseid, et kaotada värbamistakistused ning võimaldada kiiresti (taasiseneda) tööturule, seda eelkõige kohalikul tasandil, pakkudes näiteks kutseõppe- ja täiendkoolituse võimalusi. Aktiivse kaasamise strateegia, mille komisjon avaldas 2008. aasta oktoobris⁽¹¹⁾, on lisaks sissetulekute kindlustamisele ja kaasavate tööturgude edendamisele suunatud ka selliste teenuste kättesaadavusele, mis peavad tagama kvalitatiivselt sobiva nõustamise, et leida individuaalsetele eelistustele ja oskustele vastav töökoht. Üksikisikule suunatud tööturustrateegia tähenduses on seetõttu oluline siduda nimetatud teenused võrgustikuks ning luua integreeritud teenustepakett, mida tuleks toetada partnerluse põhimõtte tugevdamisega muu hulgas Euroopa Sotsiaalfondi raames.

⁽⁸⁾ COM(2012) 485 final.

⁽⁹⁾ ELT C 229, 31.7.2012, lk 44.

⁽¹⁰⁾ ELT C 191, 29.6.2012, lk 24.

⁽¹¹⁾ C(2008) 5737: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:307:0011:0014:ET:PDF>.

⁽⁷⁾ Eurofound „Youth Guaranties: Experiences from Finland and Sweden” (Noortegarantiid: Soome ja Rootsi kogemused), 2012.

4.3.4 Kriisi tõttu on nõudlus tööjõu järele endiselt väike, põhjustades pikaajalise töötuse kasvu. See omakorda tekitab suuri probleeme tööturule sisenemisega ning selle tagajärjeks on vaesuse kasv kontakti kadumise tõttu tööturuga. Komitee soovib liikmesriikidel pöörata erilist tähelepanu kaasava ajutise tööturu loomisele, et avaliku sektori vahenditega luua asjakohane arv sobivaid töökohti, tagamaks, et pikaajalised töötud säilitavad kontakti töömaailmaga ning parandavad oma oskusi. Niimoodi takistatakse sellise vaesuse kasvamist, mille põhjuseks on kontakti kadumine tööturuga, ning neil töötajatel võimaldatakse kriisi lõppedes siseneda sujuvalt avatud tööturule.

4.3.5 Pikaajaline eesmärk on jätkuvalt Euroopa tööturu väljakujundamine. Komitee tervitab ettepanekuid, mille eesmärk on kaotada töötajate vaba liikumise takistused. Põhimõtteliselt tuleb parandada õiglase liikuvuse raamtingimusi⁽¹²⁾. Ent liikuvus ei tohi kaasa tuua piirkondade rahvaarvu vähenemist. Pigem tuleks solidaarse riskijagamiseega aidata vaesematel piirkondadel järele jõuda.

4.4 Paindlikkus ja turvalisus

4.4.1 Komitee on juba korduvalt väljendanud oma arvamust turvalise paindlikkuse kohta. Ta tunneb heameelt, et kriisiga tegelemisest saadud kogemused on viinud turvalise paindlikkuse lähenemisviisi laiendamiseni. Sisemise paindlikkuse parandamisele ei ole turvalist paindlikkust käsitlevate arutelude raames seni piisavat tähelepanu pööratud. Tähtajaline ja ajutine võivad lühiajaliselt võimaldada üleminekuid ning olla kohati vajalikud, et lihtsustada eelkõige ebasoodsas olukorras rühmade üleminekut esmasele tööturule. Sellega seotud tööalane ebakindlus saab aga olla vaid ajutine ja töötaja peab olema sotsiaalselt kindlustatud. Komitee ei toeta teatistes kaudselt mainitud ettepanekuid ühtse töölepingu kohta. Selle asemel soovib ta otsustavamalt võidelda ebakindlate töösuhete vastu ja esitada ettepanekuid selle kohta, kuidas töösuhted taas normaliseerida.

4.5 Nõudluse ja õiglase jaotuse edendamine

4.5.1 Majanduse kui terviku seisukohast tuleb tagada tasakaal nõudluse piisava suurenemise ja hindade konkurentsivõime säilitamise vahel⁽¹³⁾. Neid teemasid käsitletakse juba makromajanduslikus dialoogis nii tehnilisel kui ka poliitilisel tasandil. Nagu komisjon leheküljel 25 märgib, peab see alati toimuma sotsiaalpartnerite autonoomiat kaitstes ja austades, järgides rangelt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 153 lõiget 5. Komitee ei toeta ettepanekut luua Euroopa Liidus uus kolmepoolne palgakomitee. Selle asemel soovib ta vajaduse korral reformida ja tugevdada olemasolevaid struktuure, mis hõlmavad kolmepoolset sotsiaaltippkohtumist ning makromajandusliku dialoogi ja sotsiaaldialoogi komiteed, et tagada sotsiaalpartnerite, tööhõive- ja sotsiaalministrite ning rahandus- ja majandusministrite tõhus ja tasakaalustatud kaasamine.

4.5.2 Komitee tervitab asjaolu, et komisjon käsitleb miinimumpalga ja/või töö inimväärse kvaliteedi küsimust. Miinimumpalgal on väga tähtis roll palgadumpingu ärahoidmisel eelkõige seal, kus puuduvad kollektiivlepingutega kokkulepitud palga alammäärad. Samas on komitee vastu miinimumpalga samastamisele inimväärse palgaga. Mitte iga miinimumpalk ei ole isenesest inimväärne palk ning vaid korralik miinimumpalk tagab ka vastava pensioni. Põhimõtteliselt tuleb arvesse võtta erinevate riiklike palgakujundussüsteemide keerukust.

4.5.3 Komitee avaldas juba mõne aja eest toetust sotsiaalkaitse-süsteemide rahastamise maksubaasi laiendamisele. Sellega seoses on rõõm täheldada, et komisjon käsitleb tööhõivepaketi üleminekut keskkonna, tarbimise või omandi maksustamisele – sealhulgas ümberjaotamismõju jälgimist –, mis võimaldaks eelarvet mõjutamata töö maksustamist vähendada. Eelarve konsolideerimiseks ning ühiskonna ja majanduse kestlikkuse toetamiseks vastava tööhõive- ja kvalifitseerimispoliitika abil ei tohi suunata tähelepanu ainult kuludele, vaid tuleb parandada ka tulusid ja neid tulemuslikumalt kasutada.

4.6 Uue valitsemistava ettepanekud

4.6.1 Teatise keskmes on uut valitsemistava käsitlevad soovitusel. Seejuures pannakse teatistes rõhku olulistele uutele aspektidele ning tehakse ettepanekuid, kuidas saab anda tööhõivepoliitikale Euroopa poolaasta raames suuremat tähendust ja hoogu. Komitee tunneb selle üle suurt heameelt, kuna tööhõivepoliitika tähtsus on juba Lissaboni strateegia vahehindamise, 2020. aasta eesmärkide ja uue valitsemistavaga Euroopa poolaasta raames vähenenud. Seetõttu nõuab komitee Euroopa poolaasta ajakohast hindamist ning sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna tihedamat kaasamist varasemas etapis.

4.6.2 Samal ajal kui Euroopa poolaasta hõlmab lühikest ajavahemikku, on tööhõivepoliitilised eesmärgid seatud keskpikas perspektiivis. 21. oktoobril 2010. aastal otsustas nõukogu jätta tööhõivepoliitika suunised 2014. aastani muutmata. 2011. aastal kritiseeris komitee asjaolu, et 2010. aasta suunised

— kajastavad liiga vähe töötuse vastu võitlemist kui tähtsaimat prioriteeti;

— nõrgestavad oluliselt Euroopa lähenemisviisi,

— ei sisalda mõõdetavaid ELi eesmärgi sihtrühmadele;

⁽¹²⁾ ELT C 228, 22.9.2009, lk 14.

⁽¹³⁾ Vt joonealune märkus 3.

— ei sisalda mitte mingisuguseid konkreetseid viiteid töö kvaliteedile ⁽¹⁴⁾.

4.6.3 Komitee tervitab võrdlussüsteemi ja riiklike tööhõivekavade tulemustabelit käsitlevaid ettepanekuid. Euroopa sotsiaalpartnerid tuleks kaasata võrdlussüsteemi ja tulemustabeli kriteeriumide väljatöötamisse. Nendega tuleks lisaks varakult konsulteerida iga-aastase majanduskasvu aruande ettevalmistamise raames, pidades silmas tööhõivepoliitika peamiste strateegiliste prioriteetide ning tööhõivepoliitika suuniste sõnastamist, rakendamist ja hindamist. Võttes arvesse eelkirjeldatud vajadust integreeritud ja üksikisikule suunatud teenuste järele, oleks soovitav, kui näitajad hõlmaksid nii sihtrühmade aspekti kui ka piirkondliku konteksti arvestamist.

4.6.4 Komitee nõuab lisaks tööhõivepoliitiliste võrdlusaluste ja makromajanduse liigsete tasakaalunihete tulemustabeli juurde kuuluva menetluse õiglast kooskõlastamist.

4.6.5 Komitee toetab kõiki algatusi, mille eesmärk on muuta tööhõivepaketi abil tööhõivepoliitika praegused väljakutsed, eesmärgid ja edusammud jälle nähtavamaks, siduvamaks ja arusaadavamaks ning saavutada parem tasakaal majandus-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitika vahel. Lisaks sellele tuleb meetmed kujundada nii, et need toetavad ELi võrdõiguslikkuse poliitika eesmärgi. Kriitiliselt tuleb märkida, et tööhõivepaketi ei kajastata piisavalt naiste tööhõive edendamist ei ning komisjoni poolt muudu nõutud soolist mõõdet ei ole kohaselt integreeritud.

4.7 Väljapakutud tööhõivepoliitilised kasvuväljavaated

4.7.1 Teatisele lisatud dokumentide kohaselt loob nn keskkonnahoidlik majandus erilisi tööhõive suurendamise võimalusi. Nimetatud potentsiaal sõltub siiski tugevalt eri liikmesriikide nendest õigusaktidest, milles käsitletakse keskkonnakäitumise juhtimist. Vastupidiselt teistele majanduskasvu valdkondadele, nagu info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, ei mõjuta keskkonnahoidliku majanduse kasvu selle valdkonna investeeringute pika tasuvusaja tõttu mitte niivõrd puhtmajanduslikud, kuivõrd ka poliitilised huvid. Seega on vaja selgeid keskkonnapoliitilisi stiimuleid. Lisaks sellele peaksid sellised stiimulite struktuurid võimaldama pikaajalist kavandamist ning vähendama ebakindlust seoses keskkonnapoliitika eeskirjade võimaliku muutmisega. Tulemusliku rakendamise jaoks on vajalik keskkonna- ja majanduspoliitika tihe koostöö ja kooskõlastamine. Kõnealune koostöö ei tohi siiski eesmärkidest kaugeneda. Iseäranis kriitiliselt tuleb sellega seoses suhtuda mõiste „rohelist töökohad“ laiendamisse rohelistest maksudest rahastatud töösuhetele ⁽¹⁵⁾. Sellise määratluse alusel jääb tähelepanuta tegevuse sisu kui roheliste töökohade otsustav kriteerium, hoolimata sellest, kui lai on määratlus ⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁴⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 94.

⁽¹⁵⁾ SWD(2012) 92 final.

⁽¹⁶⁾ Vt näiteks UNEPi määratlust, mis tähistab rohelisena iga tegevust, mis annab oma sisu alusel panuse keskkonna kvaliteedi kaitsmisesse või taastamisse.

4.7.2 Tööhõivevõimalusi keskkonnahoidlikus majanduses mõjutavad lisaks konjunktuurikõikumised; asjaomased sektorid ei ole stabiilsed. Seejuures toob üleminek keskkonnahoidlikule majandusele esialgu kaasa töökohtade kadumise tavapärastes tööstusharudes. Selle mõju tuleb sotsiaalselt vastuvõetaval viisil pehendada ning töötajate töövõimet tuleb toetada ümberõppe kaudu. Majanduse keskkonnasäästlikumaks muutmine võib ärgitada nõudlust kõrget, keskmist ja madalat kvalifikatsiooni nõudvate töökohtade järele, nagu osundatakse Euroopa Komisjon dokumendis „Keskkonnasäästlik majanduskasv“ ⁽¹⁷⁾. See toob kokkuvõttes kaasa asendusefekti, mistõttu komitee kahtleb, kas tööhõivesaldo on tegelikult nii positiivne, nagu komisjon eeldab. Lisaks sellele on roheline tehnoloogia valdkondi, mis võivad lühiajaliselt järsult kasvada (nt ehitus), samas kui pikaajalisi töökohti on pigem oodata kõrget kvalifikatsiooni nõudvatel tegevusaladel. Ka need töötajad vajavad nõuetekohast sotsiaalkaitset ning üleminekud tööturul peavad olema jätkusuutlikud.

4.7.3 Keskkonnahoidliku majanduse tööhõivepotentsiaali jätkusuutlikkust mõjutab tugevalt ka kvalifikatsioonistruktuurid. ELi üheksas liikmesriigis korraldatud kvalifikatsioonistruktuuride uuringust ⁽¹⁸⁾ nähtus, et tööhõive kasvu selles valdkonnas on kõige tõenäolisemalt oodata kõrgemat kvalifikatsiooni nõudvatel tegevusaladel. Samal ajal on kõnealuse valdkonna koolituspakkumine seni veel tugevalt killustunud. Rohelistele töökohtadele suunatud haridusstruktuuride optimeerimiseks on vajalik sotsiaalpartnerite ja koolituspakkujate tegevuse korrapärase kooskõlastamine. Keskkonnapoliitilised eesmärgid on väga tähtsad ka keskkonnahoidliku majanduse hariduspoliitilisest aspektist, kuna need mõjutavad kutseoskuste nõudlust. Euroopas puudub teadus- ja arendustegevus oskuste ja riskikapitali koondamiseks ning endiselt ei ole siin õnnestunud luua oma Silicon Valleyt. Tööstuse töökohad sõltuvad aga rakenduste loomisest. Kokkuvõttes jäetakse komisjoni teatise tähelepanuta teadus- ja arendustegevus kui arengu liikumapanev jõud. Üks valdkond, kus peituvad tõelised võimalused töötleva tööstuse ning ka erateenuste ja üldhuviteenuste jaoks, on aktiivne vananemine kõige laiemas mõistes – kasutades info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, et jääda aktiivseks, teadlikuks, liikuvaks, kaasatuks ja terveks ning abi saada (meie ühiskonnas puudutab sea peagi 30 % inimestest) ⁽¹⁹⁾. Kaaluda tuleks Aasia (Hiina, Jaapan) näidet. Kasutajate õiguste kiire tunnustamine ja nende õiguste kaitse aitaks säästa aega ja suurendada tööhõivemäära.

4.7.4 Komitee viitab oma arvamuses ⁽²⁰⁾ juba sellele, et juhul kui taastuvenergiale seatud 20 % eesmärk aastaks 2020 saavutatakse, on taastuvenergia netomõjukuks eeldatavalt ligikaudu 410 000 uut töökohta ja täiendav majanduskasvu suurenemine 0,24 % võrreldes aastaga 2005.

⁽¹⁷⁾ SWD(2012) 92 final.

⁽¹⁸⁾ CEDEFOP lühiaruanne „Kas me vajame roheliste oskuste strateegiat?“, veebruar 2012.

⁽¹⁹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 11. septembri 2012. aasta konsultatsioon teemal „Aktiivne vananemine ja infotehnoloogia“.

⁽²⁰⁾ ELT C 376, 22.12.2011, lk 1–6.

4.7.5 Komisjon peab tööhõive seisukohalt kasvavaks valdkonnaks ka info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat. See haru on väga mitmekülgne ja ulatub puhttehnilisest programmeerimisest klientide nõustamise ja teenuste pakkumiseni. Oma tehnilise suuna ja kiire innovatsioonitempo tõttu on see valdkond eriti teadmistemahukas ning esitab seega kõrgeid nõudmisi töötajatele. Sel põhjusel, aga ka teadmiste lühikese pool-estusaja tõttu on hariduspoliitikal, ettevõtetes pakutaval väljaõppel ja isiklikul õppimisvalmidusel ka selles valdkonnas suur tähendus. Töö nõuab töötajatelt üldiselt suurt paindlikkust ajas ja ruumis. Seetõttu on eluetappidele suunatud personalipoliitika strateegiad vajalikud selleks, et töötajaid pikaajaliselt ettevõttes hoida. Selle valdkonna töötajaid ohustavad sageli psüühilised pinged ja haigused.

4.7.6 Eelkõige nn hõbedase majanduse tervishoiu- ja hooldussektoris on nõudlus elanikkonna vananemise tõttu suhteliselt selgelt prognoositav. Hõbedaste töökohtade loomise all peetakse silmas uute töövõimaluste loomist tootmisstruktuuride kohandamise teel vananeva elanikkonna vajadustele. Olulisimad hõbedasi töökohti loovad sektorid on tervishoid ja pikaajaline hooldus, mis on tööjõumahukad ja millele järele valitseb eakate hulgas suur nõudlus. Praegu väheneb aga noorte ja kvalifitseeritud töötajate pakkumine. Kuigi tervishoiu ja hoolduse valdkonnad on rahvamajanduses lisandväärtuse loomise kesksed allikad, ei ole mitmed töökohad tähtsuse ja madala palga tõttu piisavalt atraktiivsed – eelkõige puudutab see tööd isikupõhiste teenuste valdkonnas. Lisaprobleemiks on suur psüühiline töökoormus, mille tõttu tõmbuvad paljud enneaegselt tööelust kõrvale. Kvaliteetseid tooteid ja teenuseid saab pikaajaliselt tagada siiski vaid vastavate kvaliteetsete töötingimustega. Tervishoiuvaldkonna ning hoolekande- ja sotsiaalhooldussüsteemide (pikaajaline hooldus), eelkõige koduhooldussüsteemide parandamise meetmetega oleks võimalik luua arvukalt töökohti. Ka siin võiks investeringute edendamine avada hulgaliselt võimalusi, mis toetaksid selles sektoris kaasavate ettevõtete ja sotsiaallettevõtete arengut.

Brüssel, 15. november 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teamal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi sotsiaalkindlustuse koordineerimise välispoliitiline mõde” ”

COM(2012) 153 final

(2013/C 11/15)

Raportöör: **José María ZUFIAUR**

Euroopa Komisjon taotles oma 18. aprilli 2012. aasta kirjaga vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteelt ettevalmistavat arvamust järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi sotsiaalkindlustuse koordineerimise välispoliitiline mõde” ”

COM(2012) 153 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete seksioon võttis arvamuse vastu 4. oktoobril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 484. istungjärgul 14.-15. novembril 2012. aastal (14. novembri 2012 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 137, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 9.

1. Kokkuvõte ja soovitused

1.1 Komitee leiab, et majanduse globaliseerumise ja sellega kaasneva kaubandussuhete ja rändevõogude suurenemise tõttu tuleb sotsiaalsete eeskirjade rahvusvahelisemaks muutmise protsessi süvendada, et ei rikutaks üldiselt kodanike ning täpsemalt töötajate – nii võõrtöötajate kui ka kodumaale jäävate töötajate – õigusi sõltumata nende kodakondsusest, ning et nad saaksid nn sotsiaalsest globaliseerumisest kasu. Tegemist on kahju ja kasuteguritega, mis mõjutavad ka ettevõtteid.

1.2 Sellest tulenevalt väljendab komitee heameelt selle üle, et Euroopa Komisjon avaldas teatise „ELi sotsiaalkindlustuse koordineerimise välispoliitiline mõde”. Teatistes rõhutatakse, kui oluline on ELi ühine strateegia sotsiaalkindlustussüsteemide kolmandate riikidega koordineerimise valdkonnas, pidades kinni riikide pädevusest ja tagades vajaliku koordineerimise ja selle, et sotsiaalkindlustuse valdkonnas kolmandate riikidega sõlmitud kahepoolsed lepingud on kooskõlas ELi õigusega. Samuti toetatakse liikmesriikide vahelise koostöö tugevdamist, et liikmesriikidel oleks vajalik teave ja vahendid selles valdkonnas rahvusvahelisel tasandil poliitika koordineerimiseks. Lõpuks rõhutatakse teatistes, et nii kolmandate riikide ettevõtjad kui ka nende riikide kodanikud on teadlikud sellest, et igas liikmesriigis on oma sotsiaalkindlustussüsteem, mis võib tähen-dada teatud takistusi Euroopa Liitu elama asudes.

1.3 Komitee toetab teatistes esitatud koordineerimiseeskirjade välist mõõdet, millega toetatakse liikmesriikide ja ELi perspektiivide täiendavust tasakaaluhäirete, puuduste ja õigusliku vaakumi ärahoidmiseks.

1.4 Komitee rõhutab kvalitatiivset muutust, mis toimus siis, kui Maroko, Alžeeria, Tuneesia, Iisraeli, endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi ja Horvaatiaga võeti vastu sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise otsused. Samuti kutsub komitee Euroopa Liidu Nõukogu üles seda teed jätkama ja võtma vastu otsuse ettepanekud seoses Montenegro, San Marino, Albaania ja Türgiga.

1.5 Komitee rõhutab, et Euroopa üldist lähenemisviisi tuleks laiendada selliste lepingutega, mis liikmesriikide pädevusi austades vähendavad mõningaid liikmesriikide tavadest tulenevaid ebakõlasid ja pakuvad kõikidele liikmesriikidele paremaid võimalusi.

1.6 Komitee kutsub nõukogu üles andma Euroopa Komisjonile volituse liikuda aluslepingute õiguslikus raamistikus edasi läbirääkimistega tärkava majandusega BRIC-riikide (Brasiilia, Venemaa, India ja Hiina), Balkani riikide, Ida-Euroopa naaberriikide ja teiste riikidega, kelle paljud kodanikud töötavad ELi territooriumil⁽¹⁾, ning sõlmida rahvusvahelisi sotsiaalkindlustuslepinguid, mis võimaldavad tagada ELi kodanike ja lepingule alla kirjutanud kolmandate riikide kodanike vastastikuse kaitse. Komitee tuletab eelkõige meelde vajadust kaitsta nende riikide kodanikke, mida ei peeta nende geopoliitilise ja majandusliku olukorra tõttu ELi jaoks strateegiliselt tähtsaks ning mis võivad sellest tulenevalt olla ebasoodsamas olukorras.

⁽¹⁾ ELi liikmesriikides töötab üle 20 miljoni kolmanda riigi kodaniku.

1.7 ELi välistegevust võiks selles valdkonnas täiendada mitmepoolse poliitika arendamisega, mis tihendaks sidemeid teiste rahvusvaheliste organisatsioonide või riigiüleste piirkondlike organitega. Hea näide sellisest mitmeid piirkondi hõlmavast koostööst on Ladina-Ameerika sotsiaalkindlustuskonventsioon, kuhu kuuluvad Ladina-Ameerika riigid, Hispaania ja Portugal. Sellega seoses toetab komitee Euroopa Komisjoni ja Euroopa Liidu ning Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riigipeade ja valitsusjuhtide järgmise tippkohtumise eesistujariigi Tšiili algatusi, mille eesmärk on parandada poolte koostööd sotsiaalkindlustuse valdkonnas.

1.8 Komitee kutsub ELi ja asjaomaste kolmandate riikide assotsiatsiooninõukogusid üles viima lõpule töö, mis võeti ette selleks, et võtta Iisraeli, Tuneesia, Alžeeria, Maroko, Horvaatia ja endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigiga sõlmitud assotsieerimis- ja stabiliseerimislepingute raames lõplikult vastu otsused sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimiseks.

1.9 Komitee väljendab soovi, et kehtivad või tulevased kaubanduslikud või majanduskoostöö alased assotsieerimislepingud sisaldaksid sotsiaalkindlustust käsitlevaid kahepoolseid klausleid, mis käsitleksid eelkõige võrdset kohtlemist, pensionide ülekandmist ja topeltmaksustamise kaotamist.

1.10 Komitee teeb ettepaneku, et ELi koostöö sotsiaalkindlustuse valdkonnas oleks suunatud eelkõige nendele riikidele, mis püüavad saavutada Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) sotsiaalkaitse põhialuste algatuse eesmäärke, kuid nad vajavad abi nõutud künniste saavutamiseks ja parandamiseks. Nii on võimalik sõlmida kahepoolseid sotsiaalkindlustuse lepinguid, mis põhinevad võrdse kohtlemise, omandatud õiguste säilitamise, omandamisel olevate õiguste kaitse ja halduskoostöö põhimõtetel. Selleks võivad vajalike kohandustega eeskujuks olla määrus (EÜ) nr 883/2004⁽²⁾ ning ILO konventsioon nr 157⁽³⁾ ja soovitus nr 167⁽⁴⁾.

1.11 Komitee kutsub komisjoni üles kaardistama kõiki kehtivaid kahepoolseid lepinguid, mille ELi liikmesriigid on sõlminud kolmandate riikidega, ajakohastades korrapäraselt nende vahendite nimekirja ja tagades, et nende kohaldamine on kooskõlas ELi põhimõtete ja sellega seotud kohtupraktikaga.

2. Sissejuhatus

2.1 Komitee on teadlik sellest, et sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise valdkonnas on liikmesriigid rahvusvaheliste lepingutega kujundanud kolmandate riikidega kahe- ja mitmepoolset poliitikat. Kuid selline lähenemine võib olla killustunud

ja puudulik, sest paljudel juhtudel keskendutakse üksnes allakirjutavate riikide kodanike kaitsele või vastatakse konkreetsetele huvidele, mis ei ole kõikidel liikmesriikidel ühised.

2.2 Komitee leiab, et selline rahvusvaheliste kahepoolsete eeskirjade ülesehitus, mille olulisust tuleks tunnistada, võib viia olukorrani, kus kõikide kolmandate riikide kodanikel ei ole ELis samad õigused ja tagatised. Võib juhtuda, et mõnes liikmesriigis on ELi välisest riigist pärit välismaalastel juurdepääs sotsiaalkaitsele või pensionide ülekandmise võimalus üksnes siis, kui on olemas kahepoolne leping, milles on sätestatud võrdse kohtlemise põhimõte. Seega antakse sotsiaalkaitset nende riikide kodanikele, millel on kahepoolne leping, samas kui nende riikide kodanikel, millel ei ole kahepoolset lepingut, see õigus puudub, kuigi nad võivad töötada samas ettevõttes samalaadsel ametikohal. Samuti võib juhtuda, et liikmesriikide õigusaktide kohaldamise tõttu pakutakse ühes liikmesriigis teatud kolmanda riigi kodanikule sotsiaalkaitset ja teises liikmesriigis mitte, mis võib kahjustada liikmesriikide vahelist ausat konkurentsi. Seega esimesel juhul kolmanda riigi kodaniku eest makstaks sotsiaalmaksu ja teisel juhul mitte. See tähendaks majanduslikku kasu teisele liikmesriigile, mis säästaks sotsiaalkulude arvelt. See võib omakorda häirida ideed Euroopast kui võrdsusel rajanevast alast, kus puudub diskrimineerimine või kus see on taunitud.

2.3 Sellega rikutaks ka töötajate lähetamise direktiivis kaitstud põhimõtet, mille kohaselt tuleb lähetatud töötajat kohelda samamoodi kui liikmesriigi kodanikku.

2.4 Samuti leiab komitee, et koordineerimiseeskirjade välist mõõdet tuleb kasutada selleks, et kaitsta ELi kodanike õigusi, kui nad on väljaspool ELi geograafilist piiri või kui nad on töötanud või töötavad kolmandates riikides.

2.5 Komitee arvates on idee, mille kohaselt eri liikmesriigid peavad kahepoolsete lepingute üle iga kolmanda riigiga eraldi läbirääkimisi, positiivne ja toetatav, kuid poolik algatus. Selleks tuleks teha tohutuid, ülemääraseid ja ebaproportsionaalselt suuri jõupingutusi, millega ei kaasneks alati edu. Need lepingud võivad olla mitte ainult sisult erinevad, vaid ka vasturääkivad. Pealegi võivad läbirääkimised, eriti mõnede tugevate ja oma potentsiaali poolest märkimisväärsete tärkava majandusega riikidega (näiteks BRIC-riikidega) põhjustada jõudude ebavõrdset vahekorda, kui liikmesriigid ei tegutse kõiges ühistest huvidest ja seisukohtadest lähtuvalt. Seetõttu tasuks uurida võimalust, et Euroopa Liit peaks ise kolmandate riikide või nende ühendustega sotsiaalkaitse valdkonnas läbirääkimisi, ja kui see osutub asjakohaseks, tuleks see võimalus kooskõlas aluslepingutega ellu viia.

2.6 Komitee leiab, et nende vahenditega välditakse eelkõige lähetatud töötajate puhul sotsiaalmaksu kahekordset maksmist töökohajärgses ja päritoluriigis. Siinkohal tuleb rõhutada, et topeltmaksustamise kaotamine vähendab oluliselt kulusid. See on kasulik töötajate liikuvusele ja ELi ettevõtjate konkurentsi- võimele väljaspool ELi ning julgustab teiste riikide ettevõtjaid

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 883/2004, 29. aprill 2004, sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta (ELT L 166, 30.4.2004).

⁽³⁾ Konventsioon rahvusvahelise süsteemi loomise kohta sotsiaalkindlustusõiguste säilitamiseks, Genf, ILO peakonverentsi 68. koosolek (21. juuni 1982).

⁽⁴⁾ Soovitus rahvusvahelise süsteemi loomise kohta sotsiaalkindlustusõiguste säilitamiseks, Genf, ILO peakonverentsi 69. koosolek (20. juuni 1983).

asuma ELi territooriumile. Lisaks võiks kehtestada üheainsa eeskirja, et vältida töökohajärgse või päritoluriigi õiguse omavolilist ja meelevaldset kohaldamist vastavalt oma huvidele ning seda, et maksu- ja sotsiaalkindlustusega seotud kohustused ei langeks samale riigile.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee on avaldanud oma arvamust seoses koordineerimist käsitlevate määrustega, millega laiendatakse isikulist (uued rühmad) ja esemelist (uued teenused) kohaldamisala ELis. Neid määruseid on lisaks kasutatud teiste mitmepoolsete vahendite aluse ja eeskujuna, seda ka mõnedes Euroopa riikides, mis ei kuulu ELi (Norra, Island, Liechtenstein ja Šveits). Selle parim näide on Ladina-Ameerika sotsiaalkindlustuskonventsioon, mis on koostatud ELi koordineerimiseeskirjade järgi. Seetõttu leiab komitee, et liikmesriikide või ELi rahvusvahelised koordineerimiseeskirjad peaksid lähtuma ELis kohaldatava määruse (EÜ) nr 883/2004 olulistest põhimõtetest ja mehhanismidest ning olema neist mõjutatud.

3.2 Komitee tuletab meelde, et sotsiaalsed normid ja eelkõige sotsiaalkindlustussätted võivad ületada ELi geograafilisi piire ja neid võidakse kohaldada ka väljaspool ELi. Seega võivad sellised põhimõtted, nagu liikmesriikide töötajate võrdne kohtlemine, kaitsta ELi töötajaid ja avaldada õigusmõju ka väljaspool ELi. Nimelt on Euroopa Kohtu otsused paljudes kohtuasjades (nt Boukhalfa (C-214/94) (Belgia töötaja, kes sai Saksamaa konsulaaresinduses Alžeerias vähem palka kui tema saksa kolleegid); Hirardin (C-112/75); Fiège, (C-110/73); Horst (C-247/96) ja Van Roosmalen (C-300/84) (Prantsusmaa ja Belgia tunnistavad Alžeerias ja Belgia Kongos kogunenud kindlustusperioode kõikide ELi kodanike, mitte ainult Prantsusmaa ja Belgia kodanike puhul) hea tõend selle kohta, et mittediskrimineerimise põhimõtet võib kohaldada ka eksterritoriaalselt, kuigi on tegemist ELi territooriumi ületavate olukordadega. Lisaks sai see *vis attractiva* kinnitust ka otsustega kohtuasjades Prodest (C-237/83) ja Aldewered (C-60/93), milles Euroopa Kohus tunnistas määruse (EMÜ) nr 1408/71⁽⁵⁾ kohaldamise asjakohasust ELi töötajate ajutisel lähetamisel kolmandatesse riikidesse.

3.3 Komitee tervitab otsuste vastuvõtmist sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta Iisraeli, Tuneesia, Alžeeria, Maroko, Horvaatia ja endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigiga sõlmitud assotsieerimis- ja stabiliseerimislepingute raames. Neis otsustes määratakse kindlaks seisukoht, mille Euroopa Liit peab võtma assotsiatsiooninõukogudes. Nende vahenditega tehakse

⁽⁵⁾ Nõukogu määrus (EMÜ) nr 1408/71, 14. juuni 1971, sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT L 149, 5.7.1971, lk 2, eestikeelne eriväljaanne: peatükk 5, köide 1, lk 35–82).

kvalitatiivne muutus ELi sotsiaalkindlustuspoliitikas, kehtestades kahepoolset (EL ja assotsieerunud riik) võrdse kohtlemise põhimõtte ja pensionide ülekandmise ning reguleerides neid sätteid. Seega on tegemist vastastikuste kohustuste ja õigustega, mis puudutavad nii ELi kodanikke, kes töötavad või on töötanud mõnes kõnealuses riigis, kui ka assotsieerunud riikide kodanikke, kes töötavad või on töötanud ELi territooriumil. Enam ei ole tegemist ELi ühepoolsete õigusaktidega, mida kohaldatakse ainult ühes suunas, vaid rahvusvaheliste kohustustega, mis toovad vastastikust kasu mõlemale lepingupoolele. Lisaks säätetakse seesuguste lepingute ja vastavate arenguotsustega jõupingutusi, sest ühte õigusakti koondatakse kokku kõik see, mille jaoks oleks muidu vaja sõlmida palju kahepoolseid kokkuleppeid.

3.4 Komitee tervitab ILO algatust sotsiaalkaitse põhialuste kohta, mis komitee arvates ei saa olla ainsas ega ühtses vormis ega toimida sotsiaalkaitse süsteemide arengu piirajana, vaid seda tuleb pidada alammääraks, mida edasi arendada. Tegelikult peavad sotsiaalkaitse põhialused kujutama endast alalist väljakutset edasi liikumiseks ja täiustumiseks, olles pidevas arengus ja püüeldes kindla eesmärgi poole: töötajate ja kodanike terviklik kaitse.

3.5 Komitee pooldab ideed, et Euroopa Liidul peaks olema mehhanism (töörühm) koostöö tegemiseks liikmesriikide vahel, et vahetada teavet, esitleda häid tavasid sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise valdkonnas, leida parim viis, kuidas ühendada ja täiendada liikmesriikide ja ELi poliitikat, ning kujundada ELi edasisi meetmeid suhetes kolmandate riikidega.

3.6 Komitee leiab, et koordineerimiseeskirjade välismõõtmes peavad osalema ka kodanikuühiskonna organisatsioonid ning eelkõige töötajate ja ettevõtjate organisatsioonid. Kuna kõnealused sätted mõjutavad töösuhteid ja nendest puudutatud inimrühmad on väga mitmekesised, on vaja arvesse võtta nii valitsustasandi kui ka valitsusväliseid ettepanekuid. Juba komitee poolt Madridis 2010. aasta mais korraldatud ELi ja Ladina-Ameerika riikide kodanikuühiskonna kuuendal kohtumisel juhtiti tähelepanu mõningatele nõudmistele seoses sotsiaalkindlustuse välispoliitilise mõõtmega ja vajadusele teha tihedamat koostööd Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikide ning Euroopa Liidu vahel, eeskätt nende riikidega, kellega EL on sõlminud strateegilise partnerluse, nagu Brasiilia ja Mehhiko.

3.7 Komitee märgib samuti ära Euroopa Liidu, Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna ministrite ja sotsiaalkindlustusvaldkonna eest vastutajate kohtumise, mis toimus Hispaanias Alcalá de Henaresis 2010. aasta mais. Seda kohtumist võib pidada sotsiaalkindlustuse välismõõtmekoordineerimisel tehtavate ELi jõupingutuste kesk- ja lähtepunktiks ning siinkohal arutusel oleva teatise lähtekohaks.

3.8 Komitee rõhutab, et Euroopa üldist lähenemisviisi tuleks laiendada Euroopa Liidu ning teiste riikide ja piirkondlike organisatsioonide vaheliste lepingutega, kuna see moodus on sobivam ja tõhusam kui rangelt riigipõhine lähenemisviis, kus liikmesriigid tegutsevad ühepoolset. Siinjuures tuleb eeskujuna meenutada Ladina-Ameerika sotsiaalkindlustuskonventsiooni⁽⁶⁾. Sellega seoses soovib komitee, et Ladina-Ameerika Sotsiaalkindlustusorganisatsioon uuriks võimalust, et lisaks Portugalile ja Hispaaniale saaksid ka teised ELi liikmesriigid tulevikus selle konventsiooniga liituda, nii et üheainsa ratifitseerimisega saaksid nad luua sotsiaalkindlustuse alased suhted mitme Ladina-Ameerika riigiga, vältides seeläbi mitmeid läbirääkimisi ja kahepoolseid kokkuleppeid.

4. Praeguse olukorra võimalused ja nõrkused

4.1 ELi üldine lähenemisviis rahvusvahelise sotsiaalkindlustuse valdkonnas on vajalik, et täendada liikmesriikide poliitikat kolmandate riikide suhtes, sest muul moel ei ole võimalik täita täiel määral ELi õigusega loodud kohustusi. Seda väidet toetab näiteks Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas Gottardo (C-55/00), millega Euroopa Kohus avas võrdse kohtlemise põhimõttele toetudes kõigi ELi liikmesriigi ja kolmanda riigi vahel sõlmitud kahepoolsete kokkulepete isikulise kohaldamisala kõigile ELi kodanikele, isegi kui asjaomases õigusvahendis on isikulisse kohaldamisalasse hõlmatud vaid kokkuleppele alla kirjutanud riikide kodanikud.

4.1.1 Siiski tuleneb kohtu volitustest, et selle kohtuotsusega kaasnevad kohustused kohalduvad ainult liikmesriikidele, mitte kolmandatele riikidele, kelle üle Euroopa Kohtul ei ole mingit pädevust. Seepärast on kõnealust kohtuotsust raske jõustada, sest kolmas riik võib keelduda kokkuleppe isikulise kohaldamisala laiendamisest kõigile ELi kodanikele ning seega tõendite esitamisest, haigushüvitise saamise õiguse tunnustamisest või lihtsalt nende inimeste andmete esitamisest, kes ei kuulu kokkuleppe isikulisse kohaldamisalasse.

4.1.2 Seetõttu seisneb Gottardo kohtuotsuse väärtus selles, et kuigi sellega edendatakse ELi õiguse välismõõdet, määratakse samuti kindlaks selle piiratus ja puudused, sest vaja on koostööd teiste riikide või teiste riigiüleste piirkondlike organisatsioonidega.

4.1.3 Seepärast soovib komitee, et avataks arutelu vajaduse üle tugevdada rahvusvahelise sotsiaalkindlustuse valdkonnas ELi ühist lähenemisviisi, sõlmides ELi kokkuleppeid ja edendades vastastikkuse koostöö poliitikat teiste maailmaareenil osalejatega.

⁽⁶⁾ Ladina-Ameerika mitmepoolne sotsiaalkindlustuskonventsioon, 10. november 2007.

4.2 Komitee väljendab suurt heameelt asjaolu üle, et võeti vastu määrus (EL) nr 1231/2010⁽⁷⁾, millega laiendatakse määrust (EÜ) nr 883/2004 kolmandate riikide kodanikele. Siiski leiab komitee, et endiselt esineb õiguslünki ja õiguslikku vaakumit, mida soovitaksegi täita komisjoni teatistes kirjeldatud uue lähenemisviisiga. Tegelikult kohaldatakse kõnealust määrust vaid siis, kui piiriülene element esineb Euroopa Liidu siseselt. Järelikult kohaldub määrukses kehtestatud võrdse kohtlemise põhimõtte üldiselt vaid juhtudel, kui kolmanda riigi töötaja on töötanud enam kui ühes liikmesriigis. Seega suurem osa kolmandatest riikidest pärit sissrändajatest, kes on töötanud vaid ühes ELi liikmesriigis, ei kuulu määruse (EL) nr 1231/2010 isikulisse kohaldamisalasse. See tähendab, et neil puudub ELi tagatis seoses võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimisega ning nad sõltuvad sellest, mida on asjaomase riigi õigusaktides selles osas otsustatud. Lisaks ei sätestata kõnealuses määrukses kindlustusperioodide liitmist töötaja päritoluriigis ega pensionide ülekandmist nimetatud riiki. Lõpetuseks ei taotleta ega nõuta nimetatud ELi õigusaktiga vastastikkuse põhimõtte järgimist ELi kodanike puhul, kes ei saa kolmandates riikides samaväärse kohtlemise osaliseks.

4.3 Komitee leiab, et Euroopa Liidu välispoliitilises mõtmes on astutud oluline samm edasi ka rände teemal vastu võetud direktiividega⁽⁸⁾ ja komisjoni ettepanekutega, mida arutatakse praegu nõukogus ja parlamendis. Juba vastu võetud direktiividega laiendatakse sotsiaalkindlustuse valdkonnas võrdse kohtlemise põhimõtet teatud konkreetsete piirangutega ka kolmandate riikide võõrtöötajatele. Samuti sätestatakse pensionide eksporditavus ja ülekantavus kolmandatesse riikidesse asjaomase liikmesriigi kodanikega samadel tingimustel, ilma et selleks oleks vaja kahepoolset lepingut või kokkulepet. Esineb siiski aspekte, mida ei ole reguleeritud, näiteks vastastikkus, kindlustusperioodide liitmine väljaspool ELi ning pensionide ülekandmine juhul, kui riigi õigusaktides ei ole seda õigust oma kodanike jaoks kehtestatud. Lisaks soovib komitee, et sotsiaalkaitse valdkonnas toimiksid juba vastu võetud rändeteemalised direktiivid üldise alusena direktiividele, mille üle praegu läbirääkimised käivad, kohandades eri olukordadega ja kaitstavate inimrühmadega.

5. Mõisted

5.1 **Sotsiaalkindlustuse rahvusvaheline koordineerimine.** Sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimisega püütakse kaitsta töötajat, kes on töötanud kahes või enamas riigis ja kes on kuulunud mitmesse erinevasse sotsiaalkindlustussüsteemi. Selleks sõlmivad riigid teiste riikidega kokkuleppeid, mis sageli

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1231/2010, 24. november 2010, millega laiendatakse määrust (EÜ) nr 883/2004 ja määrust (EÜ) nr 987/2009 kolmandate riikide kodanikele, keda nimetatud määrused veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu (ELT L 344, 29.12.2010, lk 1).

⁽⁸⁾ Eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/98/EL, 13. detsember 2011, kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa taotlemise ühtse menetluse ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühiste õiguste kohta (ELT L 343, 23.12.2011, lk 1).

sisaldavad punkte võrdse kohtlemise, õigusaktide ühtse kohaldamise, päritoluriigi sotsiaalkindlustussüsteemi kuulumise ja sellekohaste õiguste säilimise kohta töötajate lähetamise korral, pensionide ülekandmise ja kindlustusperioodide liitmise kohta kokkuleppe sõlminud riikides. Määrus (EMÜ) nr 1408/71 ja sellele järgnenud määrus (EÜ) nr 883/2004 on need ELi õigusaktid, millega kehtestatakse eeskirjad, mis reguleerivad ja kohaldavad kõnealuseid põhimõtteid ELis, olles lähtekohaks ka kolmandate riikidega sõlmitavatele kokkulepetele.

5.2 Sotsiaalkindlustuse välismõõdme **riigipõhine lähenemisviis** tähendab kokkuleppeid, mille liikmesriik on sõlminud kolmandate riikidega ja mille abil soovitakse pakkuda sotsiaalkindlustuskaitset töötajatele, kes on töötanud kahes riigis. Mõnel juhul kuuluvad kokkuleppe isikuliselt kohaldamisalasse vaid kokkuleppe allkirjastanud riikide kodanikud.

5.3 Sotsiaalkindlustuse välismõõdme **ELi tasandi lähenemisviisi** juures arvestatakse ELi kui terviku huvidega. See tähendab ELi läbirääkimisi kokkulepete üle, mis sõlmitakse ühe või mitme kolmanda riigiga, või muid meetmeid, mille eesmärk on pakkuda sotsiaalkindlustuskaitset. Üldiselt on see suunatud kõigile ELi kodanikele.

5.4 **Stabiliseerimis- ja/või assotsieerimislepingutes** võidakse käsitleda võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamist ja pensionide ülekandmist ning neid kohaldatakse nii ELi kui ka lepingule alla kirjutanud riikide kodanikele. Neid rakendatakse otsuste kaudu.

5.5 **Kolmandate riikidega sõlmitavad ELi sotsiaalkindlustuse kokkulepped**, mida praegu veel olemas ei ole, võiks sisse seada topeltmaksustamise vältimiseks kohaldatavate õigusaktide kehtestamisega ja pensionide ülekandmisega ning neid võiks täiendada kindlustusperioodide liitmisega. Need kokkulepped erinevad suuresti senistest kokkulepetest, mis on palju üldisemad ja milles käsitletakse sotsiaalkindlustuse teemat vaid mõõdamines.

5.6 **Kaubanduslikud või majanduskoostöö alased assotsieerimislepingud** reguleerivad majandus- ja kaubandusküsimusi, kuid samuti poliitilisi, säästva arengu ning Euroopa Liidu ja kolmandate riikide või piirkondade vahelise koostöö küsimusi. Mõned neist sisaldavad sotsiaalkindlustust käsitlevaid punkte.

6. Näited

6.1 Võrdne kohtlemine ja pensionide ülekandmine

6.1.1 ELi liikmesriikide A ja B töötajad, kes töötavad kolmandas riigis C, mis ei sätesta oma sotsiaalkindlustuse õigusaktides välismaalaste hõlmamist sotsiaalkindlustussüsteemi ega

pensionide ülekandmist. Riik A on sõlminud kahepoolse kokkuleppe, mis sisaldab võrdse kohtlemise ja omandatud õiguste säilitamise (pensionide ülekandmise) sätteid. Riik B ei ole riigiga C sõlminud mingit kokkulepet. Riikide A ja B töötajate olukord on täiesti erinev. Riigi A töötajal on õigus riigi C sotsiaalkindlustusele ja kui tal on õigus pensionile, võib ta seda kodumaale naasmisel saada riigis A, kuid riigi B töötajal ei ole õigust pensionile ja isegi kui oleks, ei saa ta oma pensioni välja võtta päritoluriigis. Selles näites on näha, milline erinev kohtlemine saab töötajatele osaks vastavalt sellele, kas on sõlmitud kahepoolne kokkulepe või mitte. Selle allkirjastamine sõltub peamiselt riigi C huvist ühe või teise ELi liikmesriigiga kokkuleppe sõlmida. Seda olukorda vaadates oleks palju kasulikum sõlmida sotsiaalkindlustuse kokkulepe otse Euroopa Liidu ja riigi C vahel. Teine võimalus oleks hõlmata üldisematesse kokkulepetesse (piirkondlikud, mitmepoolsed, partnerluslepingud jne) sotsiaalkindlustuse alane lõige, mis sisaldaks võrdse kohtlemise ja pensionide ülekandmise sätteid.

6.1.2 ELi liikmesriikide A ja B töötajad on lähetatud kaheks aastaks riiki C, mille õigusaktides nõutakse riigi territooriumil töötavate töötajate eest sotsiaalmaksu maksmist. Lisaks on riikide A ja B õigusaktides sätestatud sotsiaalmaksu maksmine lähetatud töötajate eest. Riik A on omakorda sõlminud riigiga C kahepoolse kokkuleppe, mille alusel sotsiaalmaksu makstakse vaid päritoluriigis. Kuid riigi B ettevõtte peab maksma sotsiaalmaksu topelt: oma riigis ja riigis C. Sel viimasel juhul väheneb oma töötajaid lähetava ettevõtte konkurentsivõime, kuna ta peab kandma suuremaid sotsiaalkulusid. Seda oleks võimalik vältida, kui sotsiaalkindlustuse kokkuleppe sõlmiks kõnealuse kolmanda riigiga Euroopa Liit otse.

6.1.3 Kolmandate riikide C ja D töötajad töötavad ELi liikmesriigis A, mis on sõlminud sotsiaalkindlustuse kokkuleppe riigiga C, kuid mitte riigiga D. Euroopa Liidu õigusaktides ei sätestata võrdse kohtlemise põhimõtet ega pensionide ülekandmist. Samuti ei kaitse ükski ELi õigusakt riikide C ja D töötajaid nende olukorras (nad võivad olla näiteks hooajatöötajad). Neile töötajatele ei saa osaks ühesugune kaitse (täielikud õigused riigi C töötajale ja mitte mingisuguseid õigusi riigi D töötajale), seepärast ei kohaldata täielikult võrdse kohtlemise põhimõtet. Seda ei juhtuks, kui EL ise sõlmiks riigiga D sotsiaalkindlustuse kokkuleppe.

6.1.4 Kolmanda riigi C kodanikud töötavad ELi liikmesriikides A ja B. Riigi A õigusaktides on sätestatud pensionide ülekandmine või on ta sõlminud riigiga C kahepoolse kokkuleppe, milles on pensionide ülekandmine sätestatud, samal ajal kui riigil B seda ei ole. Mõlemal töötajal on tekkinud pensioniõigused ELi liikmesriigis, kus nad töötasid, ning nad on naasnud kodumaale. Töötaja, kes töötas riigis A, saab oma pensioni kätte, samal ajal kui riigis B töötanud töötaja jääb oma pensioniõigustest ilma. Ka seda ei juhtuks, kui eksisteeriks ELi kokkulepe, mis hõlmab nii neid kui ka muid sotsiaalkindlustuse õigusi.

6.1.5 Kolmanda riigi kodanikud töötavad ELi liikmesriikides A ja B. Riigi A sotsiaalkindlustuse õigusaktides on sätestatud võrdse kohtlemise põhimõte, samal ajal kui riigis B seda põhimõtet sätestatud ei ole. Esimesel juhul makstakse kolmanda riigi kodaniku eest sotsiaalmaksu ja teisel juhul mitte. See tähendaks majanduslikku eelist riigi B jaoks ning kahjustaks ideed Euroopa Liidust kui võrdsuse ja mittediskrimineerimise alast. Ka sellel juhul annaks lahenduse ELi kokkulepe.

6.2 **Vastastikkuse põhimõte.** Kolmanda riigi B kodanik töötab ELi liikmesriigis A, kus riigi sotsiaalkindlustuse õigusaktide või ELi õiguskorra alusel on kehtestatud võrdse kohtlemise põhimõte. ELi liikmesriigi A kodanik töötab kolmandas riigis B, kus võrdse kohtlemise põhimõtet ei ole sätestatud. Kuna vastastikkust ei ole võrdse kohtlemise põhimõtte eeltingimuseks kehtestatud ei riigi ega ELi õigusaktides, ilmneb karjuv ebavõrdsus. ELi sõlmitud sotsiaalkindlustuse kokkulepe lahendaks selle probleemi, kohustades lepingupooli järgima vastastikkuse põhimõtet.

6.3 **Gottardo kohtuotsuse mõju** ELi liikmesriigi A kodanik on töötanud liikmesriigis B ja kolmandas riigis C. Riikide B ja C vahel on sõlmitud kahepoolne sotsiaalkindlustuse kokkulepe, millega on hõlmatud vaid kokkuleppele alla kirjutanud riikide kodanikud. Riikide A ja C vahel ei ole aga kahepoolset kokkulepet sõlmitud. Töötaja kinnitab, et on maksnud sotsiaalmaksu 8 aastat riigis B ja 10 aastat riigis C. Riigis B on vanaduspensioni saamise eeltingimuseks 15 aastat sotsiaalmaksu maksmist. Gottardo kohtuotsuse järgi peaks ELi liikmesriik B liitma enda omadega kindlustusperioodid, mil töötaja maksis sotsiaalmaksu riigis C. Kuid selleks peab riik C tegema temaga koostööd ja esitama ametlikult kindlustusperioodid, mil sotsiaalmaksu maksti. Riik C ei ole aga Gottardo kohtuotsusega millekski kohustatud ja võib seega koostööst keelduda. Järelkult ei saa kõnealust kohtuotsust kohaldada ilma riigi C hea tahteta. Selle puuduse kaotamiseks on vaja ELi koostööd kolmandate riikidega, et saavutada kohtuotsuse täitmine. Samuti tuleks komisjonile anda järelevalve ja kooskõlastamise ülesanne, et sõlmitavatesse või uuesti läbiräägitavatesse kahepoolsetesse kokkulepetesse hõlmataks kõik ELi kodanikud.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühinemiseelse abi rahastamisvahendi kohta (IPA II) ning ettepanek, millega luuakse Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend”

COM(2011) 838 final ja COM(2011) 839 final

(2013/C 11/16)

Pearportöör: **Ionuț SIBIAN**

25. juulil 2012. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühinemiseelse abi rahastamisvahendi kohta (IPA II) ning ettepanek, millega luuakse Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend”

COM(2011) 838 final ja COM(2011) 839 final.

17. septembril 2012 tegi komitee juhatus arvamuse koostamise ülesandeks välissuhete seksioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust (kodukorra artikkel 59), määras komitee täiskogu 484. istungjärgul 14.-15. novembril 2012 (14. novembri 2012 istungil) pearportööriks Ionuț Sibiani ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 142, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused IPA II määruse eelnõu kohta

1.1 Komitee tervitab IPA II määruse eelnõus võetud uut käsitlust, sest võrreldes eelmise vahendiga pakutakse suuremat paindlikkust ja tagatakse abisaajariikide võrdne kohtlemine, kuna puudub kandidaatriikidele ning potentsiaalsetele kandidaatriikidele kättesaadava abi eristamine.

1.2 Komitee toetab IPA II määruse eelnõus esitatud uut strateegiat, mis pakub igale abisaajariigile kohandatud toetust. Kõikehõlmavad mitmeaastased strateegiadokumendid võetakse vastu iga riigi puhul eraldi vastavalt nende konkreetsetele vajadustele ja tegevuskavadele, mis aitavad neil valmistuda ELiga ühinemiseks.

1.3 Komitee leiab, et kui esimene võimalus strateegiadokumente läbi vaadata on vahehindamise ajal, võib olla juba hilja, ning teeb ettepaneku seda teha hiljemalt vahehindamise ajaks. Oluline on keskenduda eesmärkide saavutamisele, mistõttu paindlikkus on vältimatu. Komitee soovib enne vahehindamisi teostada iga-aastane läbivaatamine, et suurendada abi tõhusust. Euroopa Komisjoni iga-aastane eduaruanne võiks pakkuda tugeva aluse programmitöö läbivaatamiseks ja kohandamiseks asjaomase riigi vajadustest lähtuvalt.

1.4 Komitee tervitab uue määruse eelnõu eesmärki lihtsustada ja vähendada finantsabi haldamisega seonduvat halduskoormust. Siiski on komiteel kahtlusi seoses valdkondliku lähenemise kasutamise ja abi eraldamisega. Seda võimalust tuleb

läbimõeldult kasutada iga abisaajariigi konkreetset olukorda arvestades, pidades silmas asjaolu, et ühinemiseelse abi eesmärk on aidata kandidaatriikidel ja potentsiaalsetel kandidaatriikidel teha ettevalmistusi ühinemiseks. IPA laseb riikidel end liikmesusega seotud kohustustes n-ö proovile panna, sealhulgas selles, kuidas hallata liidu struktuuri-, ühtekuuluvus-, põllumajandus- ja maaelu arengu fonde. Seega peaks valdkondlikku lähenemist alati kasutama üksnes siis, kui on olemas asjakohased eeskirjad ja menetluskord (nt hanke-eeskirjade, huvide konflikti jne kontekstis), kui riigieelarve kuluplaan on piisavalt lai ning seda koostatakse ühe aasta kaupa. Tavaliselt on valdkondlik lähenemine seotud selliste sektoritega nagu tervishoid, haridus jne, samas on IPA abi keskmes ka korrupsioonivastane võitlus ja avaliku halduse suutlikkuse suurendamine, mille puhul on kooskõla nimetatud lähenemisega vähem tõenäoline, sest toetuse saaja ei ole üks institutsioon, vaid neid on mitmeid.

1.5 Komitee tervitab määruse eelnõu rõhuasetust kooskõlastamisele ja koostöö parandamisele teiste rahastajate ning rahvusvaheliste ja muude finantsasutustega strateegilisel tasandil.

1.6 Komitee tervitab samuti uue vahendiga pakutud paindlikkust, mis võimaldab assigneeringuid poliitikavaldkondade vahel ümber paigutada, koos võimalusega kanda ühe aasta vahendid üle teise aastasse ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Kui see on uue finantsmääruse kohaselt võimalik.

1.7 Komitee rõhutab, et kohalikku vastutust IPA II programmitöös ja rakendamisel on vaja toetada ja edendada. Selleks tuleb luua kohased mehhanismid, et kaasata riiklike ametiasutusi, sotsiaalpartnereid ja kodanikuühiskonda ning suurendada nende suutlikkust. Sellist kaasamist tuleb õhutada kõigil abi andmise etappidel: kujundamise ja ettevalmistamise, rakendamise, järelevalve ja hindamise ajal. Kodanikuühiskonnale pakutavat abi tuleb suunata ka läbi kohalike vahendavate toetusorganisatsioonide ja riiklike ressursikeskuste.

1.8 Laienemisprotsess nõuab Lääne-Balkani riikide töö- ja sotsiaalõiguse kooskõlastamist ELi sotsiaalõigustikuga. Seega kiirendab IPA II sotsiaalse kaasatuse, sotsiaalse ühtekuuluvuse, inimväärse töö ja kvaliteetsete töökohtade edendamist piirkonnas.

2. IPA II määruse eelnõu: peamised elemendid

2.1 Ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA II) määruse eelnõus sätestatakse uue IPA õigusraamistik, millega asendatakse olemasolev, 31. detsembril 2013 kehtivuse kaotav raamistik.

2.2 Uus ühinemiseelse abi rahastamisvahend keskendub laienemispoliitika elluviimisele, aidates kaasa stabiilsuse, turvalisuse ja heaolu edendamisele Euroopas. Uus vahend aitab kandidaat-riikidel⁽²⁾ ja potentsiaalsetel kandidaat-riikidel⁽³⁾ valmistuda ELiga ühinemiseks.

2.3 Kuna nende riikide (v.a Island) sotsiaal-majanduslik areng on aeglane ja neid tuleb ette valmistada ka toimetulekuks globaalsete probleemidega ja kohanemiseks ELi viisidega viimaste lahendamiseks, on ilmne, et nende riikide lähendamiseks ELi standarditele läheb vaja suuri ja tulemustele suunatud investeeringuid. IPA II määruse eelnõu pakub neile riikidele tehnilist ja finantsabi, sest nad ei tule iseseisvalt toime ELiga ühinemisega seotud kriteeriumide täitmise kulude ja jõupingutustega.

2.4 IPA II määruse eelnõu rakendamise lähtesumma perioodil 2014-2020 on ligikaudu 14 miljardit eurot.

2.5 Uus vahend võimaldab suuremat paindlikkust ning lihtsustab ja vähendab finantsabi haldamisega seonduvat halduskoormust.

2.6 Lihtsustamine tähendab praegu kehtiva IPA abi osade struktuuri läbivaatamist, tehes niiviisi võimalikuks õigusraamistiku lihtsustamise ja pakkudes abi diferentseerimata kättesaadavust igas riigis (nii kandidaat- kui ka potentsiaalsetes kandidaat-riikides) ja igas poliitikavaldkonnas. IPA vahendi eelmise

versiooni viiest osast oli potentsiaalsetele kandidaat-riikidele varem avatud vaid kaks (*abi üleminekuks ja institutsioonide ülesehitamiseks ning piiriüleseks koostööks*), samas kui kolm ülejäänut (*abi regionaalarenguks, inimressursside arendamiseks ja maaelu arenguks*) olid kättesaadavad üksnes kandidaat-riikidele.

3. Konkreetsed märkused IPA II määruse eelnõu kohta

3.1 Komitee soovib, et lisaks inimõiguste ja põhivabaduste edendamisele ning kaitsmisele, vähemuste õiguste austamise suurendamisele, soolise võrdõiguslikkuse, mittediskrimineerimise ja ajakirjandusvabaduse edendamisele ning heanaaberlike suhete edendamisele, peaks artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt ii sisaldama sotsiaalsete õiguste edendamist ja haavatavate rühmade kaitsmist, et toonitada, kuivõrd suurt tähtsust tuleb abisaajariikides osutada sellistele õigustele, tagades seega vajaliku tasakaalu sotsiaalse kaasatuse ning demokraatia ja kodanikuühiskonna arendamise vahel.

3.2 Samamoodi tuleks artikli 2 lõikes 2 sätestatud näitajaid kohandada võtmaks asjakohaselt arvesse pakutud muudatusi. Seega peaks üheks näitajaks olema kodanikuühiskonna arengu tase ning sotsiaalpartnerite ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkus. Teise näitajana tuleks määruse eelnõusse lisada austus haavatavatesse rühmadesse kuuluvate inimeste õiguste vastu.

3.3 IPA toetus peaks aitama võidelda sotsiaalse tõrjutusega ja üha suurenevate lõhedega ühiskonnas ning toetama sotsiaalselt tõrjutud rühmade ja piirkondade juurdepääsu rahastamisele. Sellest tulenevalt leiab komitee, et peale artikli 2 lõike 2 esimese lõigu teises taandes sätestatud näitajate tuleks lisada sotsiaal- ja majandusarengu strateegiate sotsiaalse õiglusega seotud näitaja.

3.4 Komitee arvates peaksid kõik näitajad olema ühelt poolt tulemustele suunatud ning teiselt poolt nii kvalitatiivsed kui ka kvantitatiivsed.

3.5 Komitee leiab samuti, et sotsiaalse dialoogi parandamine ja sotsiaalpartnerite suutlikkuse arendamise toetamine on tähtsad eesmärgid, millele tuleks määruse eelnõus rohkem rõhku panna. Kodanikuühiskonna ja sotsiaalse dialoogi pelka mainimist ei saa siinkohal lugeda piisavalt tugevaks ja kohustavaks.

3.6 Enamikus abisaajariikides ei ole sotsiaalpartnerid veel piisavalt väljakujunenud või on neil suuri raskusi oma rolli täitmisega, eriti praeguse äärmiselt terava majanduskriisi ajal. Samuti tuleks toetada ettevõtjate ühendusi. Sellest tulenevalt soovib komitee tungivalt strateegilisemaid investeeringuid nende arengu toetamiseks.

⁽²⁾ Horvaatia, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik, Island, Montenegro, Serbia ja Türgi.

⁽³⁾ Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Kosovo.

3.7 Komitee võtab teadmiseks määruse eelnõus rahastajate koordineerimisele osutatud tähtsust, mille eesmärk on suurendada abi andmise tõhusust ja tulemuslikkust ning vältida topelt-rahastamist. Ent komitee ootab rohkem konkreetseid meetmeid, mida saaks võtta tagamaks rahastajate tõhusat koordineerimist nii riigi kui ka ELi tasandil.

4. Järeldused ja soovitud Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi (ENI) määruse eelnõu kohta

4.1 Komitee tervitab määruse eelnõu ja eriti diferentseeritumat lähenemist (olenevalt tehtud edusammudest), millega innustatakse rahastamisvahendiga hõlmatud riike⁽⁴⁾ näitama püsivat edasiminekut demokraatia suunas ning inimõiguste ja rahvusvahelise õiguse austamist.

4.2 Komitee tervitab ettepanekut, et sooline võrdsuslikkus ja mittediskrimineerimine peaksid olema käesoleva määruse kohaste kõigi meetmete võtmisel läbivad eesmärgid.

4.3 Komitee soovib Euroopa Komisjonil lisada määruse eelnõusse Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud riikide kodanikuühiskonna rahastamisvahend ja demokraatia sihtkapital.

4.4 Komitee on veendunud, et eesmärgiks seatud partnerlus selles vahendis kajastuvate ühiskondadega peaks laienema kodanikuühiskonna organisatsioonide, sh sotsiaalpartnerite ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kaasamisele abi andmise tsükli kõikides etappides. Araabia kevad tõestas, kuivõrd tähtis on toetada kodanikuühiskonda ELi lähipiirkondades.

4.5 ENI peaks saama paindlikuks vahendiks kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse edendamisel, et nad saaksid tähelepanelikult jälgida riiklikku poliitikat ja täita demokratiseerimisprotsessis olulist osa.

4.6 Komitee soovib luua ELi naaberriikides dialoogiplatvormid kodanikuühiskonna ja valitsuste vahel ning on valmis aitama Euroopa Komisjoni ja Euroopa välisteestust selle eesmärgi saavutamisel.

4.7 Komitee soovib ELi delegatsioonidel üksikasjalikult kaardistada piirkonna kodanikuühiskonna organisatsioonid, sest see aitaks kõigil ELi institutsioonidel tugevdada sidemeid areneva kodanikuühiskonnaga.

4.8 Lisaks soovib komitee keskenduda ENI määruuses rohkem partnerriikides abi eraldamise eest vastutavate institutsioonide suutlikkuse ülesehitamisele, et tagada hea kasutamistase ja kõrge läbipaistvuse määr fondide kasutamisel.

4.9 Komitee leiab, et ENI peaks tiivustama koostööd kõrghariduse vallas, eriti noorte ja üliõpilaste vahetuse kaudu liidu ja naaberriikide vahel. Vahend peaks võimaldama luua võrgustikke, mis parandavad VVOde suutlikkust noortega tegelevates sektorites ELi naaberriikides.

4.10 Komitee soovib komisjonil edendada selle vahendi abil ka jätkusuutlikku tööstuspoliitikat, ettevõtte sotsiaalset vastutust, keskkonnateadlikku äritegevust ning poliitikameetmeid, mis toetavad VKEsid, aitavad lahendada tööturuprobleeme ja parandavad sotsiaalpoliitikat.

5. ENI määruse eelnõu: peamised elemendid

5.1 Euroopa naabruspoliitika (ENP) eesmärk on luua ELi piiridel heaolu ja heanaaberlikkuse ala.

5.2 Aastatel 2014–2020 jätkab Euroopa Liit Euroopa naabruspoliitika (ENP) eesmärkide toetamist vastava rahalise vahendi – Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi abil, mida hakatakse kasutama 2006. aastal asutatud Euroopa naabrus- ja partnerlusinstrumendi (ENPI) asemel.

5.3 Diferentseerituma lähenemise (olenevalt tehtud edusammudest) ja vastastikuse vastutuse põhimõtteid järgides nähakse ENIga ette suurema toetuse andmine nendele partnerriikidele, kes on pühendunud demokraatliku ühiskonna ülesehitamisele ja reformide elluviimisele.

5.4 ENI määruse eelnõu sisaldab sätteid, mille eesmärk on vahendit mitmest aspektist lihtsustada, saavutades tasakaalu vahendi paindlikkuse ning poliitika eesmärkidele ja koostöö peamiste valdkondadele suunatud tähelepanu vahel.

5.5 ENI määrus aitab kaasa ELi prioriteetsete poliitikavaldkondade vastastikusele täiendavusele, sidususele ja laiendamisele vastavalt strateegiale „Euroopa 2020”, keskendudes samal ajal endiselt ENP peamistele eesmärkidele.

5.6 ENI määruse rakendamise lähtesumma perioodil 2014–2020 on ligikaudu 18 miljardit eurot.

6. Konkreetsete märkused ENI määruse eelnõu kohta

6.1 ELi välistegevuse eesmärk selle vahendi raames on mõjutada nähtavate muutuste esilekutsumist partnerriikides. Alati kui võimalik peaks mõju üle järelevalvet teostama piisavate mehhanismide abil ja hindama seda kindlaksmääratud riigipõhiste,

⁽⁴⁾ Euroopa – Vahemere piirkond ja idanaabrid.

selgete, läbipaistvate ja mõõdetavate näitajate alusel: konkreetset, mõõdetavad ja rakendatavad kriteeriumid lubavad hinnata, kas riigis austatakse neid demokraatlikke väärtusi, mida EL soovib ENI abil edendada.

6.2 Parandamaks diferentseerituma lähenemise (olenevalt tehtud edusammudest) rakendamist võiks sobiva osa selle vahendi üldeelarvest eraldada stiimuliteks, et suurendada toetust neile partnerriikidele, kus tehakse ilmseid edusamme juurdunud ja jätkusuutliku demokraatia ülesehitamisel ja kindlustamisel. Seda põhimõtet tuleks ellu viia viisil, mis arvestab ka nende riikide haavatavate rühmadega ega tooks kaasa arenguabi kärpimist üksikutele riikidele, vaid pigem toimuks abi ümberjaotamine valitsuselt kodanikuühiskonnale.

6.3 ELi delegatsioonidele tuleks anda ka suurem roll teiste rahvusvaheliste rahastajatega koostöö tegemisel. Artikli 7

lõigetes 1 ja 2 viidatud dokumendid sisaldavad üksikasjalikke ja ajakohaseid andmeid rahastajate kohta ning neis kirjeldatakse meetmeid, mida tuleb võtta rahastamise koordineerituse suurendamiseks eelkõige liidu ja liikmesriikide vahel.

6.4 Määruse eelnõu kohaselt peab Euroopa Liit suhetes oma partneritega kõikjal maailmas soodustama inimväärse töö tagamist ning tunnustatud tööstandardite ratifitseerimist ja tõhusat rakendamist. Lapstööjõu kaotamine ja mitmepoolsete keskkonnanakkulepete tähtsus tuleks samuti esile tõsta.

6.5 Määruse eelnõu peaks olema selgesõnalisem seoses riigisese vastutuse tugevdamise ja institutsioonilise konsulteerimis- ja järelevalvemehhanismi loomisega koostöös kodanikuühiskonna organisatsioonide, keskkonna- ja sotsiaalpartnerite ning teiste valitsusväliste osalejatega.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste edendamiseks kogu maailmas (demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend)”

COM(2011) 844 – 2011/0412 (COD)

(2013/C 11/17)

Pearaportöör: **Giuseppe Antonio Maria IULIANO**

25. juulil 2012. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste edendamiseks kogu maailmas (Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend)”

COM(2011) 844 – 2011/0412 (COD).

17. septembril 2012 tegi komitee juhatus käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks välissuhete sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust (kodukorra artikkel 59), määras komitee täiskogu 484. istungjärgul 14.-15. novembril 2012. aastal (15. novembri 2012 istungil) pearaportööriks Giuseppe Antonio Maria Iuliano ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 152, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Komitee hindab seda, et Euroopa Parlamendi muudatuse ettepanekud katavad paljusid õigusi, pannes erilist rõhku soolise võrdsuse küsimustele, rändajate õigustele, vajadusele tagada puuetega inimeste kaasamine ja vähemuste õigused.

1.2 Komitee toetab viidet terviklikule lähenemisviisile, mille liit peaks valima, et käsitleda inimõigusi ja põhivabadusi, sealhulgas nende jagamist⁽¹⁾. Sellest lähtuvalt kutsub komitee omistama suurema tähtsuse majanduslikele, sotsiaalsetele ja kultuurilistele õigustele; ILO konventsioonides sätestatud töönormide kaitse kujutab nüüd rohkem kui kunagi varem endast demokraatia arengu peamist tugisammast.

1.3 Komitee pooldab seda, et seoses põhiliste töönormide ja ettevõtete sotsiaalse vastutuse edendamisega hõlmatakse sellesse õigus tööle ning õiglastele ja soodsatele tööttingimustele, sh õigus moodustada ametiühinguid ja astuda ametiühingutesse⁽²⁾. Viimase punkti puhul tuleb selgelt viidata ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetele⁽³⁾. Komitee toetab ka vaba ettevõtluse õiguse edendamist.

1.4 Sellest lähtuvalt tuleks sõnaselgelt mainida ühinemisvabadust ja kollektiivläbirääkimiste õigust, samuti toetust

sotsiaalpartneritele ja sotsiaaldialoogile, pidades silmas rahvusvaheliste töönormide rakendamise edendamist.

1.5 Komitee väljendab rahulolu sõltumatu kodanikuühiskonna tekke suurema tähtsustamise üle, mis aitab kaasa demokratsiseerimis- ja hea valitsemistava protsessidele, riigisene vastutus kaasa arvatud⁽⁴⁾. Järelikult tuleks kõnealuses määruses prioriseerida ja toetada kodanikuühiskonna organisatsioonide rolli (riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil), kaasates nad sealjuures otse poliitikadialoogi kavandamisprotsessi ajal⁽⁵⁾.

1.6 Komitee kinnitab, et ELi delegatsioonide võimekust partnerriikides tuleb suurendada, kuna need delegatsioonid vajavad järjest enam küllaldasi eksperditeadmisi inimõiguste ja demokraatia toetamise valdkonnas, samuti peavad nad olema kursis kodanikuühiskonna arenguga⁽⁶⁾. Lisaks sellele on delegatsioonidel otsustav roll, et tagada riigi tasandil kodanikuühiskonnale osutatava toetuse puhul kooskõla ELi teiste välissuhetele suunatud vahendite, nt arengukoostöö rahastamisvahendi (DCI) või Euroopa Arengufondiga (EDF).

1.7 Komitee toetab üleskutset luua paindlikumad menetlused, millele abisaajatel oleks piisavalt hea juurdepääs ja mis viiksid halduskoormuse vähenemisele (iseäranis hädaolukordades)⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Vt Euroopa Parlamendi läbirääkimiste positsioon dokumendi „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste edendamiseks kogu maailmas (Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend)” suhtes, välisasjade komisjon, raportöör: Alexander Graf Lambsdorff. Punkt 6.

⁽²⁾ Vt Euroopa Parlamendi läbirääkimiste positsioon, artikli 2 lõike 1 punkti b alapunkt ix.

⁽³⁾ <http://www.ohchr.org/documents/issues/business/A.HRC.17.31.pdf>.

⁽⁴⁾ Vt Euroopa Parlamendi läbirääkimiste positsioon, punkt 9.

⁽⁵⁾ Vt Euroopa Parlamendi läbirääkimiste positsioon, punkt 11a.

⁽⁶⁾ Vt Euroopa Parlamendi läbirääkimiste positsioon, punkt 15a.

⁽⁷⁾ Vt Euroopa Parlamendi läbirääkimiste positsioon, punkt 16d.

1.8 Lõpetuseks kordab komitee, et ta tuleb kaasata ka vahendi kavandamise protsessi eelkõige üheaastase ja mitmeaastase strateegia koostamise ning vahekokkuvõtte ja hindamise käigus.

2. Taust

2.1 Lähtuvalt nõukogu konsulteerimistaotlusest koostas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (komitee) järgmise arvamuse Euroopa Komisjoni dokumendi „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste edendamiseks kogu maailmas (Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend)”⁽⁸⁾ kohta.

2.2 Kõnealune ettepanek, mille suhtes kohaldatakse kaasotsustusmenetlust, on praegu esimesel lugemisel Euroopa Parlamendis⁽⁹⁾.

2.3 Seoses sellega on Euroopa Parlament juba esitanud erinevaid muudatusettepanekuid, mis tulevad arutusele parlamendi ja nõukogu vahelistel läbirääkimistel. Kavandatud määrus peaks lõplikult vastu võetama 2013. aastal ja see jõustub 2014. aastal.

2.4 See määrus on mõeldud asendada demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR)⁽¹⁰⁾ praegust õiguslikku alust. EIDHR on ELi eriotstarbeline rahastamisvahend, mille eesmärk on toetada inimõiguste ja demokraatia tagamisele suunatud tegevusi kolmandates riikides.

2.5 Komitee käsitles hiljuti seda teemat, kiites 2009. aastal heaks EIDHRi käsitleva omaalgatusliku arvamuse⁽¹¹⁾, analüüsis seda vahendit ja esitades konkreetsed soovitusel.

2.6 Käesolevas arvamuses kavatseb komitee neid soovitusi edasi arendada, sõnastades täiendavad soovitusel kavandatud määruse kohta ja võttes arvesse Euroopa Parlamendi hiljuti esitatud muudatusettepanekuid.

3. Lisamärkused

3.1 Nagu oma varasemas arvamuses⁽¹²⁾, kordab komitee ka siin vajadust omistada majanduslikele, sotsiaalsetele ja kultuurilistele õigustele suurem tähtsus Euroopa Liidu poliitikas nii üldiselt kui ka olemasolevate temaatiliste vahendite, nt kõnealune uus vahend demokraatia ja inimõiguste edendamiseks,

⁽⁸⁾ COM(2011)844.

⁽⁹⁾ Vt Euroopa Parlamendi läbirääkimiste positsioon.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1889/2006, 20. detsember 2006, rahastamisvahendi loomise kohta demokraatia ja inimõiguste edendamiseks kogu maailmas. ELT L 386/1, 29.12.2006.

⁽¹¹⁾ Vt EMSK arvamus: „Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend (EIDHR)”, raportöör: Giuseppe Iuliano ELT C 182, 4.8.2009, lk 13.

⁽¹²⁾ Vt arvamus ELT C 182, 4.8.2009, lk 13.

kasutamise teel. Majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused võivad sageli tõepoolest olla lähtepunktiks kodaniku- ja poliitiliste õiguste toetamisele. Nagu Euroopa Komisjon märkis⁽¹³⁾, on üleilmastumine ja sellised sündmused nagu araabia kevad näidanud, et uued väljakutsed inimõiguste täielikul edendamisel on ebavõrdsus, diskrimineerimine ja ärakasutamine. Seepärast on ILO konventsioonides sätestatud tööõiguste ja kõigi seonduvate õiguste kaitse nüüd rohkem kui kunagi varem selle valdkonna peamine tugisammas. Sellest lähtuvalt tuleks määruses sõnaselgelt mainida ühinemisvabadust ja kollektiivläbirääkimiste õigust, samuti toetust sotsiaalpartneritele ja sotsiaaldialoogile⁽¹⁴⁾, pidades silmas rahvusvaheliste töönormide rakendamise edendamist⁽¹⁵⁾. Samal ajal toonitab komitee, kui tähtis on edendada vaba ettevõtluse õigust kui majanduslike ja sotsiaalsete õiguste peamist põhimõtet.

3.2 Komitee peab kõnealust temaatilist vahendit äärmiselt oluliseks. Tänu oma sõltumatusel on sel otsustav tähtsus kodanikuühiskonna organisatsioonide autonoomia ja algatusõiguse säilitamiseks inimõiguste rikkumiste käsitlemisel ning tõelise demokraatia edendamisel ja säilitamisel. Oma hiljutises teatises „Demokraatia ja säästva arengu juured: Euroopa koostöö kodanikuühiskonnaga välissuhete valdkonnas”⁽¹⁶⁾ märkis Euroopa Komisjon õigustatult järgmist: „Toimiv kodanikuühiskond on iga demokraatliku süsteemi keskne komponent ja väärtus iseeneses. Kodanikuühiskond esindab ja toetab pluralismi ning võib aidata kaasa poliitika tõhustamisele, tasakaalustatud ja säästvate arengule ja kaasavale majanduskasvule. Kodanikuühiskonnal on oluline roll rahu edendamisel ja konfliktide lahendamisel. Kodanike muresid esiletoova jõuna on kodanikuühiskonna organisatsioonidel oma koht avalikus ruumis, kus nad kannavad osalusdemokraatia edasiarendamise algatusi.” Seepärast kutsub komitee seadma kõnealuses määruses prioriteediks kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamise, sh nende kaasamise poliitikaloo mehanismidesse riigi, piirkonna ja üleilmisel tasandil vahendi kavandamisprotsessi ajal.

3.3 Komitee toonitab vajadust liikuda erinevate ELi välistegevuse rahastamisvahendite raames olemasolevate kodanikuühiskonna toetusprogrammide sidusama raamistiku poole. Sellised vahendid on näiteks käesoleva arvamuse teemaks olev vahend, arengukoostöö vahend (DCI – geograafilised ja temaatilised programmid) ja Euroopa Arengufond (EDF). Seepärast kutsume

⁽¹³⁾ Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Inimõiguste ja demokraatia tulemuslikum edendamine välistegevuse raames” COM(2011) 886.

⁽¹⁴⁾ Nagu komitee on juba varem märkinud, „tuleks sotsiaaldialoog selgesõnaliselt esile tuua iseseisva prioriteetse vahendina huvirühmade – antud juhul sotsiaalpartnerite (tööandjate ja töövõtjate) – osaluse ja esindatuse tagamiseks ning nende huvide lepitamiseks. Sotsiaaldialoog on vahend, mis aitab lepitada osapoolte huve ja võimaldab neil sageli saavutada oma kokkulepped. Selle protsessi olulised osad on võrdse esindatuse põhimõte ja demokraatia aluspõhimõtete tugevdamine. Nii on sotsiaaldialoog sõna- ja ühinemisvabaduse teostamise reaalse tõend ning EIDHRi määruse kohaselt on sõna- ja ühinemisvabadus „poliitilise pluralismi ja demokraatliku protsessi eeltingimus.” Arvamus CESE 53/2009, punkt 5.2, lk 9.

⁽¹⁵⁾ Seoses sellega olgu märgitud, et sotsiaalne dialoog lisati EIDHR strateegiadokumendi 2011–2013 ning „õigus rahumeelselt koguneda ning moodustada ühinguil, sh õigus ametiühinguil luua ja neisse astuda ning kollektiivläbirääkimiste õigus” lisati EIDHRi 2011. aasta tegevuskavva.

⁽¹⁶⁾ COM(2012) 492 final.

üles seadma asjaomaste organite – nt Euroopa väliseenistus, arengu ja koostöö peadirektoraat EuropeAid ja liikmesriigid ise – vahel kavandamisjärgus sisse süvendatud sisemise koordineerimise mehhanismid. See kehtib iseäranis riigi tasandil, kus ELi delegatsioonidel tuleb täita otsustavat rolli eri kodanikuorganisatsioonide toetusprogrammide vahelise sidususe ja vastastikuse täiendavuse kindlustamisel. Seepärast tunneb komitee heameelt algatuse üle koostada ELi tegevuskavad koostööks kodanikuühiskonna organisatsioonidega⁽¹⁷⁾ riigi tasandil, mis peaks aktiveerima ja tagama struktureeritud dialoogi ja strateegilise koostöö, suurendades ELi meetmete sidusust ja mõju.

3.4 Sellest lähtuvalt on määravalt tähtis, et delegatsiooni tasandil oleks tagatud piisav võimekus, mis lubaks täieulatuslikku koostööt kodanikuühiskonna organisatsioonidega, võimaldaks mõista laia osalejate skaalat ja nende organisatsioonide konkreetset rolli ning tagada sellega strateegilisem tegutsemine. Komisjoni teatises märgitakse, et „soovitav on koostada korrapäraseid ülevaateid, mis hõlmaksid eri osalejaid ning võrgustikke ja platvorme riiklikul/valdkondlikul tasandil⁽¹⁸⁾”. Komitee pooldab seda lähenemisviisi täielikult ja kordab vajadust toetada riigi tasandil kaasavaid ja läbipaistvaid mudeleid dialoogiks sõltumatute ja esinduslike kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

3.5 Lõpetuseks kordab komitee võimalust olla samuti kaasatud vahendi kavandamise järku eelkõige üheaastase ja mitmeaastase strateegia koostamise ning vahekokkuvõtte ja hindamise käigus. Nii saab komitee edasi anda kolmandate

riikide kodanikuühiskonna esindajatest partneritega, millega tal on erisuhted (India-ELi ümarlaud, Euroopa – Vahemere piirkond, AKV riigid, Ladina-Ameerika jne), tehtava töö tulemused. Samuti soovib komitee, et temaga konsulteeritaks vahendi toimimise vahekokkuvõtte tegemisel ja hindamisel.

3.6 Komitee kavatseb võtta selles protsessis aktiivse rolli, tuginedes oma kogemustele ja konsultatsioonivõrgustikele (majandus- ja sotsiaalpartnerid kogu maailmas ning majandus- ja sotsiaalnõukogud, seal kus need tegutsevad ja on esinduslikud).

3.7 Komiteel võib olla oluline roll ka suhetes kodanikuühiskonnaga valimistejärgse olukorra hindamisel demokraatlike süsteemide tugevdamise eesmärgil.

3.8 Komitee lõi kolm aastat tagasi EIDHri seirekomitee, mille ülesanne on (i) vastata rahastamisvahendite jaoks loodud uute menetluste raames kiireloomulistele konsultatsioonitaotlustele ja (ii) tagada EIDHri kavandamise ja elluviimise seire. Samuti tehti seirekomiteele ülesandeks analüüsida teisi vahendeid, mille abil EL sekkub kolmandates riikides. Seirekomitee koges tõhusat koostööd komisjoni ja Euroopa Parlamendiga. Praegusest seirekomiteest võib kujuneda komitee struktureeritud allkomitee, mis oleks võimeline tegema koostööd eri toetusprogrammidega, millele kolmandate riikide kodanikuühiskonna organisatsioonidel on ligipääs ELi eri rahastamisvahendite raames.

Brüssel, 15. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁷⁾ „Demokraatia ja säästva arengu juured: Euroopa koostöö kodanikuühiskonnaga välissuhete valdkonnas”, COM(2012) 492 final, lk 9.

⁽¹⁸⁾ COM(2012) 492 final, lk 9.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Euroopa Liidu maksustamisalane tegevusprogramm ajavahemikuks 2014–2020 („Fiscalis 2020”) ning tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1482/2007/EÜ”

COM(2012) 465 final – 2011/0341/b (COD)

(2013/C 11/18)

Euroopa Parlament otsustas 11. septembril 2012. aastal ja nõukogu 18. oktoobril 2012. aastal vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 114 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Euroopa Liidu maksustamisalane tegevusprogramm ajavahemikuks 2014–2020 („Fiscalis 2020”) ning tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1482/2007/EÜ”

COM(2012) 465 final – 2011/0341/b (COD).

Kuna komitee on kõnealusel küsimuses juba oma seisukohta väljendanud 22. veebruaril 2012 vastu võetud arvamuses ⁽¹⁾, otsustati täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (14. novembri istungil) loobuda sel teemal uue arvamuse koostamisest ning viidata eelnimetatud dokumendis väljendatud seisukohale. Poolt hääletas 147, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 12.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ EMSK arvamus, mis käsitleb 2014.–2020. aasta programmi (FISCUS) ELT C 143, 22.5.2012, lk 48.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 812/2004, millega sätestatakse meetmed vaalaliste juhusliku püügi kohta püügipiirkondades, ja muudetakse määrust (EÜ) nr 88/98”

COM(2012) 447 final - 2012/216 (COD)

(2013/C 11/19)

8. augustil 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 10. septembril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 812/2004, millega sätestatakse meetmed vaalaliste juhusliku püügi kohta püügipiirkondades, ja muudetakse määrust (EÜ) nr 88/98”

COM(2012) 447 final – 2012/216 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (14. novembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 140, vastu hääletas 10.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus looduslike looma- ja taimeliikide kaitse kohta nendega kauplemise reguleerimise teel”

COM(2012) 403 final – 2012/0196 (COD)

(2013/C 11/20)

11. septembril 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 12. septembril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõikele 1 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus looduslike looma- ja taimeliikide kaitse kohta nendega kauplemise reguleerimise teel”

COM(2012) 403 final – 2012/196 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (14. novembri 2012 istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 151 ja erapooletuks jäi 5.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 850/98 seoses kalavarude kaitsega noorte mereorganismide kaitseks võetud tehniliste meetmete kaudu”

COM(2012) 432 final – 2012/0208 (COD)

(2013/C 11/21)

11. septembril 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 17. septembril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 850/98 seoses kalavarude kaitsega noorte mereorganismide kaitseks võetud tehniliste meetmete kaudu”

COM(2012) 432 final – 2012/0208 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (14. novembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 143, vastu hääletas 3 ja erapooletuks jäi 7.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1100/2007, millega kehtestatakse meetmed euroopa angerja varude taastamiseks”

COM(2012) 413 final – 2012/0201 (COD)

(2013/C 11/22)

11. septembril 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 3. septembril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1100/2007, millega kehtestatakse meetmed euroopa angerja varude taastamiseks”

COM(2012) 413 final – 2012/0201 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (14. novembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 150, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumiste ajastamist käsitlevate sätete täpsustamiseks”

COM(2012) 416 final – 2012/0202 (COD)

(2013/C 11/23)

11. septembril 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 11. septembril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõikele 1 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumiste ajastamist käsitlevate sätete täpsustamiseks”

COM(2012) 416 final – 2012/0202 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (14. novembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 61, vastu hääletas 9 ja erapooletuks jäi 4.

Brüssel, 14. novembril 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Skagerraki suhtes kohaldatavate teatavate tehniliste ja kontrollimeetmete kohta, millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 850/98 ja (EÜ) nr 1342/2008”

COM(2012) 471 final – 2012/0232 (COD)

(2013/C 11/24)

11. septembril 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 12. septembril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Skagerraki suhtes kohaldatavate teatavate tehniliste ja kontrollimeetmete kohta, millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 850/98 ja (EÜ) nr 1342/2008”

COM(2012) 471 final – 2012/0232 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (14. novembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 157, vastu hääletas 2 ja erapooletuks jäi 9.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2001/110/EÜ mee kohta"

COM(2012) 530 final – 2012/0260 (COD)

(2013/C 11/25)

22. oktoobril 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 4. oktoobril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

"Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2001/110/EÜ mee kohta"

COM(2012) 530 final – 2012/0260 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (14. novembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 150, vastuhääli ei olnud ja erapooletuks jäi 8.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Muudatus komisjoni ettepanekus KOM(2011) 628 (lõplik/2): Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja järeelvalve kohta"

COM(2012) 551 final – 2012/0260 (COD)

(2013/C 11/26)

5. oktoobril 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 10. oktoobril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

"Muudatus komisjoni ettepanekus KOM(2011) 628 (lõplik/2): Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja järeelvalve kohta"

COM(2012) 551 final – 2012/0260 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 484. istungjärgul 14.–15. novembril 2012 (14. novembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 149, vastu hääletas 3 ja erapooletuks jäi 9.

Brüssel, 14. november 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

<u>Teatis nr</u>	Sisukord (jätkub)	Lehekül
2013/C 11/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus investeerimistoodete põhiteabe dokumentide kohta” COM(2012) 352 final – 2012/0169 (COD)	59
2013/C 11/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Töövõimalusterohke majanduse taastumine”” COM(2012) 173 final	65
2013/C 11/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi sotsiaalkindlustuse koordineerimise välispoliitiline mõde”” COM(2012) 153 final	71
2013/C 11/16	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühinemiseelse abi rahastamisvahendi kohta (IPA II) ning ettepanek, millega luuakse Euroopa naabuspoliitika rahastamisvahend” COM(2011) 838 final ja COM(2011) 839 final	77
2013/C 11/17	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste edendamiseks kogu maailmas (demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend)” COM(2011) 844 – 2011/0412 (COD)	81
2013/C 11/18	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Euroopa Liidu maksustamisalane tegevusprogramm ajavahemikuks 2014–2020 („Fiscalis 2020”) ning tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1482/2007/EÜ” COM(2012) 465 final – 2011/0341/b (COD)	84
2013/C 11/19	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 812/2004, millega sätestatakse meetmed vaalaliste juhusliku püügi kohta püügipiirkondades, ja muudetakse määrust (EÜ) nr 88/98” COM(2012) 447 final - 2012/216 (COD)	85
2013/C 11/20	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus looduslike looma- ja taimeliikide kaitse kohta nendega kauplemise reguleerimise teel” COM(2012) 403 final – 2012/0196 (COD)	85
2013/C 11/21	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 850/98 seoses kalavarude kaitsega noorte mereorganismide kaitseks võetud tehniliste meetmete kaudu” COM(2012) 432 final – 2012/0208 (COD)	86
2013/C 11/22	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1100/2007, millega kehtestatakse meetmed euroopa angerja varude taastamiseks” COM(2012) 413 final – 2012/0201 (COD)	86
2013/C 11/23	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumiste ajastamist käsitlevate sätete täpsustamiseks” COM(2012) 416 final – 2012/0202 (COD)	87

<u>Teatis nr</u>	Sisukord (jätkub)	Lehekülg
2013/C 11/24	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Skagerraki suhtes kohaldatavate teatavate tehniliste ja kontrollimeetmete kohta, millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 850/98 ja (EÜ) nr 1342/2008” COM(2012) 471 <i>final</i> – 2012/0232 (COD)	87
2013/C 11/25	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal ”Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2001/110/EÜ mee kohta” COM(2012) 530 <i>final</i> – 2012/0260 (COD)	88
2013/C 11/26	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal ”Muudatus komisjoni ettepanekus KOM(2011) 628 (lõplik/2): Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja järelvalve kohta” COM(2012) 551 <i>final</i> – 2012/0260 (COD)	88

Tellimishinnad aastal 2013 (ilma käibemaksuta, sisaldavad tavalise saatmise kulusid)

<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELi 22 ametlikus keeles	1 300 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria paberkandjal + DVD-l aastane väljaanne	ELi 22 ametlikus keeles	1 420 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELi 22 ametlikus keeles	910 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria igakuiselt ja kumulatiivselt DVD-l	ELi 22 ametlikus keeles	100 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) kord nädalas DVD-l	mitmekeelne: ELi 23 ametlikus keeles	200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> C-seeria – värbamiskonkursid	konkursside keeled	50 eurot aastas

Euroopa Liidu Teatajat saab tellida Euroopa Liidu 22 ametlikus keeles. Teataja on jaotatud L-seeriaks (õigusaktid) ja C-seeriaks (teave ja teatised).

Iga keeleversioon tuleb tellida eraldi.

Vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 920/2005, mis avaldati ELTs L 156 18. juunil 2005 ja milles sätestatakse, et Euroopa Liidu institutsioonid ei ole ajutiselt kohustatud koostama ja avaldama kõiki õigusakte iiri keeles, müüakse ELT iirikeelseid väljaandeid eraldi.

Euroopa Liidu Teataja lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) tellimus sisaldab kõiki 23 keeleversiooni ühel mitmekeelsel DVD-l.

Soovi korral saab koos *Euroopa Liidu Teataja* tellimusega mitmesuguseid *Euroopa Liidu Teataja* kaasandeid. Kaasannete ilmumisest teavitatakse tellijaid teadaande vahendusel, mis avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Müük ja tellimused

Erinevate tasuliste perioodikaväljaannete tellimusi, k.a *Euroopa Liidu Teataja* tellimust, saab vormistada meie edasimüüjate kaudu. Edasimüüjate nimekiri on kättesaadav järgmisel veebilehel:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm

EUR-Lexi (<http://eur-lex.europa.eu>) kaudu pakutakse otsest ja tasuta juurdepääsu Euroopa Liidu õigusaktidele. Nimetatud veebilehel saab tutvuda *Euroopa Liidu Teatajaga* ning ka lepingute, õigusaktide, kohtupraktika ja ettevalmistatavate õigusaktidega.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab veebilehelt <http://europa.eu>

